

ERALDICA ROMÂNĂ.

ACTELE

PRIVITORE LA STABILIREA

ARMERIELOR OFICIALE

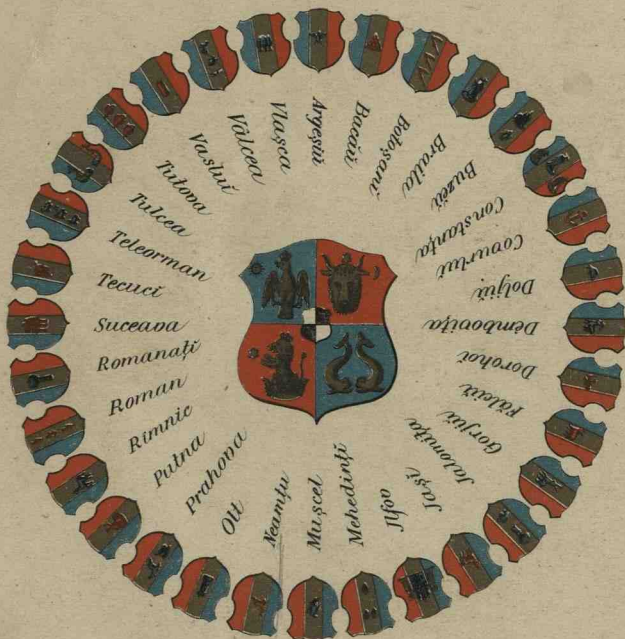
CU

PLANȘE ȘI VOCABULAR

DE

ȘTEFAN D. GRECIANU

SENATOR ȘI CAVALER

BUCURESCI

INSTITUTUL DE ARTĂ GRAFICE CAROL GÖBL

Furnisor al Curții Regale

16, STRADA DÔMNEI, 16

1900

929.6 (498)

BIBLIOTECA CENTRALA
A
UNIVERSITAȚII
DIN
BUCUREȘTI

No. Curent 12915 Format

No. Inventar 14923 Anul

Secția Raftul

ERALDICA ROMÂNĂ.

~~Nota~~ 12915.

Inv. 18596

302450

ERALDICA ROMÂNĂ.

BIBLIOTECA CENTRALĂ
UNIVERSITARĂ
BUCUREȘTI

ACTELE

1891

PRIVITORE LA STABILIREA

ARMERIELOR OFICIALE

CU

PLANȘE ȘI VOCABULAR

DE

ȘTEFAN D. GRECIANU

SENATOR ȘI CAVALER.

Donațiunea Maiorescu

BUCUREȘCI

INSTITUTUL DE ARTE GRAFICE CAROL GÖBL

Furnisor al Curții Regale

16, STRADA DÔMNEI, 16

1900.

17923.

CONTROL 1953

BIBLIOTECA CENTRALA UNIVERSITARA
BUCURESTI
COTA 12 915

PC 151/05

CONTROL 1951

1961

D

B.C.U. Bucuresti

C17923

TABLA DE MATERII.

	Pagina
PREFAȚA	I—III
INTRODUCERE.	
I. Genesa eraldiceii la Statele Occidentului	V—XI
II. Cauzele care ne opreau de a adopta blazonul în trecut.	
A. Descălicătorea, după Cruciade. Statul fu electiv nu ereditar	XI—XX
B. Cercetări pas cu pas. 1290—1866	XX—XLIX
C. Alte cauze interne și externe de neadoptare.	XLIX—LIII
III. Despre Sigilografie și Embleme.	
Ele nu formeză eraldică. Cu exemple	LIII—LXI
IV. Titlurile streine acordate unora din pămînteni, nu formeză pentru noi o Eraldică Română.	
Cu exemple	LXI—LXIX
V. Despre Nobleță.	
A. Ce este nobleță?	LXIX—LXXIII
B. Fost'a și la noi nobleță sau n'a fost?	LXXIII—LXXXVII
VI. Începutul eraldiceii la noi în țară	LXXXVII—LXXXIX
Concluziuni	LXXXIX—XC
PARTEA I. Dosarul Camerei din anul 1866—1867	1—39
Dosarul Senatului din anul 1866—1867	40—79
Dosarul Senatului din anul 1871 Noembre 11	79
Dosarul Camerei din anul 1871—1872	80—92
Traducțiunea Francesă	93—99
Interpelarea din Senat în 1890	100—117
PARTEA II. Stemele Regatului compuse după cererea Ministerului.	
Raportul Comisiunei	118—153
Anexe din Dosarul Comisiunei	154—164
Lista persónelor citate în Desbaterile Legii	165—167
Vocabular de termenii eraldiceii oficiale	168—225
Autorii consultați	226
Planșele din text și din introducere	227—229
Erata	230—231

PREFAȚA.

Actele oficiale privitoare la prima fixare și stabilire a Armerielor României se găsesc în două dosare ale Camerei Deputaților și în alte două ale Senatului; ele încep de la 1866 și se sfârșesc la 1871 Noembrie.

Am reprodus exact și complet în această carte sus dișele dosare cu toate Planșele Proectelor câte prin desbateri s'aũ propus și s'aũ cercetat până la admiterea celui definitiv.

Acest ultim proect a devenit lege și s'a promulgat la 6 Martie 1872 prin «Monitorul Oficial» No. 65.

Am mai reprodus, din desbaterile Senatului, de la 10 Februarie 1890, interpelarea ce a avut loc acolo în scopul de a se observa mai strict pe viitor cerințele legii în ființă.

Acestea formeză istoricul din actele oficiale.

Asemenea am reprodus încă un dosar, acela al Comisiunei ad-hoc, numită de Minister, tot în anul 1890, în urma interpelării sus dișe, Comisiune însărcinată pe de o parte d'a cerceta mai de aprópe uzul saũ mai bine diș abuzul ce se făcea în țară cu armele ei oficiale și d'a opina cine are dreptul d'a se servi de aceste insignii Naționale; iar pe de altă parte de a studia cum s'ar putea complecta și stabili în mod corect eraldic mărcile Județelor, Comunelor, Episcopiilor, etc.

Lucrarea cerută s'a făcut de acea Comisiune, dar nu s'a predat încă dosarul ei la Guvern nici nu s'a publicat unde va pentru motivele că, pe când abia se terminase darea de sémă a Studiilor cerute

s'a schimbat Guvernul și membrii Comisiunii nu s'au mai întrunit pentru a li se putea supune împiedicările tipăririi și imposibilitatea desenării planșelor din cauză de lipsă de fondurile ce cereau desenatorii și imprimăriile.

Vădând însă eu, acum, că au trecut mai mult ca zece ani de atunci fără ca cine-va să fi luat inițiativa pentru a se figura desenerile proiectate de Comisiune și a se putea prezenta ele Guvernului său publicului, în mod clar și lesne de înțeles;

Vădând că starea actuală de părăsire a lucrărilor din dosar, fără stampele necesare și fără explicări, va face a se pierde în zadar studiul și lucrarea făcută;

Vădând că nici de către alt cine-va până astăzi nu s'a făcut vre-o altă lucrare în materia aceasta, în cât toate inconvenientele câte s'au semnalat cu profuziune la 1890 prin interpelare și s'au apreciat de Guvernul de atunci nu s'au îndreptat încă de nimeni și, mai pre sus de cât ori-ce;

Vădând că, la toate ocaziunile, fie mici fie cele mai mari și mai solemne, pe care țara noastră le-a avut, de la 1890 și până acum, pentru a scote la ivelă mărcile Naționale, când a fost chiar trebuință d'a se face noui cheltueli și lux, precum de exemplu, a fost la primiriile de Înalți Oșpeți coronați din țările vecine care au onorat România cu vizitele lor, și precum a fost la trimiterea stemelor Județelor și Orașelor noastre la marea Expozițiune Universală din Paris dintr'acest an 1900, noi tot ca mai 'nainte, fără respectarea regulilor de eraldică le-am prezentat la vederea țărilor Apusului.

Pentru aceste motive m'am decis să dau eu la lumină acea lucrare ce zăcea ascunsă într'un dosar și ne-publicată, și să adun la olaltă pe lângă conținutul dosarelor oficiale sus menționate și pe acel dosar al Comisiunii ad-hoc în întregul lui, adică chiar cu acele planșe proiectate dar ne-desenate încă, care cereau o îngrijire mai specială.

Trebue explicat că, dacă s'a dat locuri aci cu îngrijire și la acele șapte proiecte inutile de Armerii ne-admise de secțiunile Camerilor, adică: Fig. 2 din Anexa pag. 4; Fig. 3 și 4 din pag. 39; Fig. 5 și 6, pag. 47; Fig. 7 și 8, pag. 48, întocmai așa cum s'a dat pentru proiectul unic util care este votat definitiv de Senat și Cameră cu No. 9 de la pag. 49, cauza nu este alta de cât că eram dator să

nu alterez Actele, eram nevoit a reproduce în întreg și cu totă fidelitatea cuvenită dosarele care există în archiva ambelor Camere Legislative.

De aceea n'am făcut nici o schimbare alta de cât că am micșorat desenele acestea toate într'atât cât era de trebuință pentru a încăpea în pagine. Și nu făceam nici acesta dacă în dosarele de origină ale Camerilor ele nu erau toate foarte mari peste măsură, adică de vr'o 5 ori mai mari de cât le-am reprodus și n'ar fi fost practic de a se tipări întocmai așa precum se afla.

A trebuit să public 2 edițiuni: Edițiunea cea de lux fiind colorată la toate planșele diferă de edițiunea cu hașuri, și acesta ne-având colorii de cât forțamente la 5 modele ne-eraldice, revine mai estină, fără însă ca să aibă vr'o inferioritate, căci hașurile ei represintă și explică pe deplin toate colorile, cu ajutorul vocabularului ce conține la sfârșit.

Măi era nevoie pe lângă toate acestea și de un vocabular eraldic explicativ, alcătuit într'adins într'un limbagiū ne uzitat încă la noi. Am cercat a îndeplini și lacuna acesta, deși a trebuit forțamente să formez eu și acel limbagiū necesar pentru materia de față, fiind-că eraldica este o știință cu totul occidentală și în deprinderile noastre din trecut noi nu am avut cătuși de puțin asemenea termenii speciali precum nici Eraldică nu am avut; dar, despre această din urmă cestiune mă voi răsti mai cu deslușire prin Înțroducerea ce urmează.

Ștefan D. Grecianu.

INTRODUCERE.

I.

GENESA ERALDICEI.

Încercarea de a da la lumină în anul de grație 1900 o *Eraldică Română*, nu p^ote fi lucru ușor pentru nimeni, căci precum bine vedem țera Românească până la anul 1866 nu simțise încă nevoia, ca Statele Occidentale, de a-și înființa acasă la d^ensa această știință cu regulile ei și de a o introduce în ale sale obiceiuri.

În adevăr, țările din Apusul Europei cele cu mult mai bătrâne de cât Statul nostru, s'au găsit nevoite încă de prin evul meziu și până pe la sfârșitul secolului al XIII-lea, de a-și crea această instituțiune, pe timpul Războielor Cruciaților, din cauza imperioasei trebuințe de a-și căuta și inventa mijlocul cel mai lesnicios, dar tot d'odată și cel mai practic, pentru a admite nisce semne distinctive ca să se serve cu ele la armatele lor, semne prin care să fie posibil de a se distinge oștirile unele de altele și de a face să dispară confuziunile și nedeosebirile unora dintre cele-l'alte ori de câte ori se află împreună. Le trebuia lor neapărat să le fie armatele lesne recunoscute și neconfundate la îmbrăcăminte, la steaguri, la cai, la echipagiuri și la regimente în nenumăratele lor războie și călătorii ce făceau pentru același scop, cu multe gl^ote, prin căi anevoioase și depărtate, pe ape și pe uscat, prin țeri streine și greu de străbătut, până să sosescă cu marⁱ sacrificii la Ierusalim,

unde cu toții mergeau ca să scape mormîntul lui Hristos din mâna păgânilor.

Istoria răsbóielor făcute de națiunile creștine catolice contra păgânismului pentru desrobirea locurilor sfinte ne spune, prin scrierile din toate limbile cunoscute de acele națiuni, cât era de mare învălmășéla acolo pe atunci și amestecătura oștirilor cât era de periculoasă pentru toți, între mulțimile de luptători care combăteau în ne-sîrșiți ani, așa în cât nici nu-și mai puteau găsi morții lor, ba nici măcar pe cei vii nu reușeau a-i recunoște unii dintre alții, nu numai cei din depărtare, dar adesea chiar și pe cei de aproape de ei! Și, pentru a se feri de acele dureroase, păgubitóre și vecinic repețite dar inevitabile cazuri 'și-au stabilit ei niște anumite *regule* din ce în ce mai clare și mai perfecționate.

Aceste *regule* au devenit începutul științei dișe: *Eraldică* și erau bazate pe anumite *colori* și *semne*.

Călătoriile acestea le făceau, în vécul de mijloc, națiunile cele mai mari și mai civilizate ca : Germanii, Francezii, Spaniolii, Englezii și Italianii, *prin îndemnul Papilor de la Roma*.

Ei toți s'au îndreptat spre Palestina, mai ales prin plutirea pe Marea Mediterană, pe unde să aflaú adese-orî amestecați la olaltă în număr fórte mare. In asemenea împrejurări dar, nu le era de ajuns uniformele, ci le trebuia mai multă deosebire care să dea înlesnirea și posibilitatea de a se vedea pe steaguri din depărtare *semnele distinctive* și ast-fel să sară sau să izbésacă în vederea ochilor fără împiedicare.

Ei toți se găseau siliți vrând-nevrând să-și văpséscă pavezile sau scuturile fie-care cu colorile cele mai arátóse și mai aparente pentru ca să póta străluci deslușit și luminos încât să nu-í póta pierde din ochi nici confunda pe unii cu cei-l'alți, ci toți să fie recunoscuți și dovediți dintre ne-numératele mulțimi de aliați și chiar dintre vrájmașii veniți la olaltă din depărtate locuri. Și, fiindcă era din experiență dovedit că, pentru a fi mai strălucióse scuturile, trebuiaú să fie cât mai simple și cât mai ne încárcate cu figurí multe, apoí tocmai pentru motivul acesta s'a regulat ca scuturile cele mai vechi, care erau acelea ale Regilor și ale Capilor de armate, să fie chiar acele care erau mai simple, pentru ca să

se vadă mai clar de cât toate cele-l'alte, fiind ele și mai bătătoare la ochi și mai ușor de a se tipări bine în mintea fie-cărui om în cât să nu le uite.

De aceia se scorniră ca *semne* de tot soiul : lei, leopardi, aquile, zgripțori, șerpi care să vedeau scriși colorați pe pavezele lor în așa de mari cantități ; ba și *alte semne* precum : cruci diferite, paseri voiajore ciuntite, stele, luni pline sau luni noi, suvenire din izbânzi, apoi monede amintind că au prădat pe vrăjmași sau că au plătit ca otagi și alte *figuri*, ca : zmeii bazmelor și himere, devenite toate *figuri* adoptate și *regulate* în știința *blazonului*.

Ast-fel s'a născut trebuința de a se hotărî prin comună înțelegere un număr de *figuri* și de *colori* sau *smalte*, cele mai arătose și mai ușor de a se găsi pe ori unde și acelea s'au primit și s'au adoptat în *Eraldică* cu ore-care *regule*, cu invoirea tuturor popórelor câte făceau parte din Cruciați.

Aceste *regule* deveniră generale și se recunoscără de toți fără excepțiune. Așa de exemplu cum sunt astă-zi cifrele arabe adoptate și cunoscute și citite de toate popórele, tot așa s'a hotărît să fie și pentru *Eraldică* *colorile* și *regulile* acelea citite, adoptate și recunoscute fără excepțiune de toate națiunile creștine civilizate.

Acele *colori*, puțin câte puțin au devenit și ele, prin combinații între dênsele, un limbagiú universal, înțeles și citit cu înlesnire de la mari distanțe și de atunci confusiunile au încetat de a mai fi.

Așa fie-care națiune a devenit nedubios cunoscută.

Semnul fie-căreia a rămas ne-schimbat în *colorile* și *embelele* sale cele vechi în totă lunga durată a acelor opt războie ale Cruciaților. Dar aceste expedițiuni armate au fost întreprinse de la anul 1096 și au durat, *prin îndemnul Papilor Romei*, până la al lor sfârșit, la anul 1291.

Toți cei-ce au luat parte la ele purtau o *cruce roșie* pe piept peste vesmintele lor.

Ele n'au putut scăpa Ierusalimul cum doreau creștinii catolici, ci au stăpânit tot Mahometanii mai târziu locurile sfinte după aceste opt expedițiuni.

Ast-fel începu *Eraldica*.

Popórele acestea întorcându-se fie-care la matca lor sub conducătorii lor care erau așa dișií Cavalerii sau Nobilií, și mai ivindu-

li-se și unele trebuințe de detalii, ei au mai dezvoltat încetul cu încetul *semnele* primitive și *colorile* întrebuițate, prin diverse combinații și perfecționări, până ce *regulile* au devenit o știință universală utilă și înțelesă de lumea întregă și s'au conservat cu stricteță fără a se mai altera în cursul secolilor ce s'au succedat.

Ast-fel revenind ei în țările lor cu pavezele *colorate* și *smaltate*, le conservaū ca *amintiri* și *semne* onorabile de ale lor isbînzî. Pe acești martori muși ai suferințelor lor, ai silințelor și biruințelor lor îi spînzuraū Nobilii sus pe ale lor castele feudale și urmașii lor le priveaū cu mîndrie ca pe nisce averi de moștenire ale neamului lor, dovești de glorie și de onóre pe care trebuiaū să le transmită din generație în generație întocmai ca și numele lor ilustru și ca și averile capului de familie.

Odată ce deveniră *ereditare* aceste *semne*, născu trebuința ca ele să devină și *fixe* și *regulate*, căci erau titluri ale familiei chiar. Dar, d'abia către sfîrșitul secolului al XII-lea începe *Eraldica* să-și puie primele *regule* ale sale. Intr'al XIII-lea secol ele dar se dezvoltară și nu se fixară definitiv de cât printr'al XIV-lea și al XV-lea secol. Atunci au fost timpi de înflorire ai acestei științe a *blazonului* și atunci a avut ea tótă puritatea ei.

De atunci există *semnele* încă tot ast-fel până în zilele noastre la acele popóre, ba încă s'au mai adoptat și alte *regule* înmulțindu-se trebuințele.

Au fost și mirenii nobili care s'au îngrijit de a scrie cărți pentru a înlesni și explica prin *semne* bine studiate și combinate, dar și călugării, mai ales, au perfecționat sciința acésta prin detalii iscusite.

Acei eroi care întreprinsese luptele din acele vremi și își jertfeaū viața și averile pentru ideile mari și generóse adică: *Dumnezeirea*, *Vitejia*, *Sacrificiul*, erau poești în suflet și în inimă. Atunci, de la ei, s'au născut *Emblemele* și *Simbolele* cavalerilor luptători. Ei, întorși în vetrele lor părintesci, n'au voit să părăsescă obiceiul bătăliilor care dedeaū gloria, ci continuaū și aci mereū între ei a se lupta într'un mod pacinic și inventară așa numitele întreceri pentru biruințe sau serbări publice și militare la care cavalerii se luptaū virtos în mod pacinic câte doi-doi, fie călări cu lance sau sulite, fie pe jos cu săbiū sau alte vechi arme uzitate la dărîmări de cetăți.

Aceste nobile exerciții erau privite ca o utilă urmare gimnastică în știința strategiei, în mânuirea cu dibăcie a armelor de tot felul și în iscusința vitejiilor. Ele erau numite : *Tournois*, *Tournoiements*, *Ritterliches Lanzenstechen*.

Ele aveau loc în țarcuri închise iar nu pe distanțe îndelungite sau îndepărtate. Aceste întreceri în lupte între nobilii aŭ jucat un forțe mare rol în vieța *cavaleriei* și multă plăcere și pasiune căpătase popóarele de atunci pentru acele priveliști saŭ spectacole. Ele erau tot-odata și niște întreceri în lux, în dibăcie și în bărbăție pentru tinerime și mult pasionaŭ și pe privitorii din popor. Privirea lor nu era cu plată; ea era liberă dar bariera din prejur era păzită.

Ar fi prea lung de a se spune aci că chiar și capete coronate une-oră luaŭ parte în locul de luptă (lice) și că se băteau cu arme de cele dișe *blinde* (*armes courtoises*) care însă aŭ fost une-oră sângeróse și fatale; ba chiar aŭ costat avérea și vieța nu numai a multor nobilii, dar și a nu puțini Prinți suverani și Regi domnind pe Tron !

A trebuit pentru stingerea acelor obiceiuri saŭ gusturi primejdióse ca să vină chiar Papa, capul bisericeii din Roma și să le dea afurisanie (excomunicarea) pentru ca să le înfrineze și așa mai în urmă s'a simplificat ea prin cei mai învățați reverenđi părinți catolici, care perfecționase reguléle cele mai capitale ale acesteii științe, dar totuși chiar așa, numai după mai multe muștrări și loviră, d'abia s'aŭ părăsit!

S'aŭ urmat mai târđiŭ, sub numele mai blind de : *Fóutes* alte asemenea spectacole și iară-și cu rele rezultate, până ce în sfirșit s'aŭ părăsit cu totul obiceiurile de lupte ale Nobililor cavalerii din acele vremuri.

Oră care vor fi fost la început imperfecțiunile Eraldiceii, totuși după ce s'a utilizat și s'a regulat ea, acelea aŭ trecut și aŭ dispărut precum am arătat; și bărbați înțelepți aŭ studiat-o încet-încet, cu multă prevedere și aŭ adus-o să devie o *știință folositoare* încredându-i, după ce s'a învechit, chiar *imaginile tradițiunilor istorice, paza icónei cu drepturile moștenite ale patriei*.

S'a făcut așa ca de la prima privire a scutului unui Stat, să se

dea de îndată a înțelege fie-cuî aceea ce este scutul acela, căci s'a creat *prin fie-care colóre, prin fie-care figură, prin fie-care semn, o întregă vorbire și un șir de amintiri ale trecutului lui.*

Să nu se cređă că acele fețe și străluceli, că acele păsări sau animale, luate unele din lumea reală, din elemente, din natură, iar altele chiar din imaginațiune, să nu se țină că acele inchipuiri pe scuturi, erau lucruri fără vr'o importanță. Din contra, *scutul a ajuns a fi Cartea de Istorie de la început și icóna vieții de glorie a unei națiuni, a unui stat, a unui oraș, a unei armate, a unui regiment, etc.*

Acea închipuire să purta cu mare cinste și respect în fruntea expedițiunilor de tot felul. Ea să punea în fruntea Palaturilor și asupra peceților suveranilor. Insemnătatea lor dar să póte lesne înțelege cât a fost de mare, de interesantă și de iubită de fie-care popor. Pentru aceea, acele Imagine sau Armoarii erau în veci conservate după vechimea lor și ne-alterate, dar erau și bine cunoscute în fie care țară de obștea întregă ca utile și indispensabile pentru suvenirile vechi și plăcute ce reprezintău.

Și la noi de sigur au avut peceți vechi, nu numai Voevođii noștri, dar și Biserica și Prelații și Județele și Orașele și toți Jupanii sau nobilii boierii au avut pe ale lor, dar nici ideie nu am avut de stabilitate, de continuitate, de regule, de colorii, de vr'o însemnătate simbolică, ci numai sadea pecete nefixată prin nimic și adesea alterată, sau în parte sau în întreg, după capriciul pecetarilor și absolut fără cea mai mică ideie de a avea colorii pentru peceți! *Nu-mai simplu negru pe alb fără a se explica pentru ce este negru și pentru ce alb și fără alt de cât câte un obiect sau o pasere etc., ba chiar cu slove alfabetice une-orii, dar nici odată cu acel negru și alb eraldic cum este, de exemplu, scutul familiei strălucite de Hohenzollern.*

Și să nu se cređă că numai de acele feluri de semne sus menționate a avut misiune știința blazonului de a se îngriji prin regulile sale, căci ea a căutat și să lege și să cimenteze înaltele drepturi istorice ale națiunilor și ale corónei, și să înscrie prin limbagiul său, moștenirile, rudeniile, posesiunile, numele de familie și multe alte asemenea cestiuni de stabilitate a salvagardat și a protegiat prin ale sale imagini.

Și popóarele s'au învățat și s'au deprins a sfinți tóte aceste drepturi scumpe și strămoșesci ale lor, căci vecinic le vedeau în tot locul și le citeau pe scuturi, deși nu erau scrise cu slove și cu cuvinte banale acele vorbirii eraldice, căci scrierea nu era admisă de cât pentru câte o deviză istorică, în exterior, iar nu chiar pe scut.

II.

CAUZELE CARE NE OPREAŪ DE A ADOPTA BLAZONUL, ÎN TRECUT.

Odată ce am arătat în trăsuri generale tóte aceste preliminare, credem că este locul să vorbim de cauzele pentru care Statul nostru nu a avut aceleași trebuințe și nevoi, și pentru ce nu a putut în vechime să străbată și la noi acéstă *știință utilă* ce unii vecini ai noștri o adoptase.

Vom cerca a arăta mai jos cu deslușire și pas cu pas cum s'au petrecut lucrurile la noi în țeră; cum noi nu am avut nevoie și cum nici nu ne-au permis împrejurările ca să adoptăm blazonul în trecut; vom vedea ast-fel, pentru ce noi nici am avut habar de Eraldica celor-l'alte state.

Cauzele au fost multe, dar cele mai principale sunt următoarele:

A.

Descălicătórea, după Cruciade. Statul fu electiv nu ereditar.

Acele opt războie ale Cruciaților erau fapte și întâmplări care să petreceau în locuri depărtate de noi; ele nu aveau nici un amestec cu noi nici cu pămînturile noastre și încă mai puțin cu Voevodatele noastre, care nu erau nici înființate încă pe atunci; ele erau tóte sfirșite cam pe timpul când Radu Negru Voevod (1290) abia trecea munții Făgărașului și descălica în Silvania noastră — precum Cronicarii ne spun —, pentru a întemeia aci dimpreună cu rudele sale, Basarabiî de dincóce de Carpați de pe malul drept al Oltului, o țară nouă, statul nostru al Muntenilor, căci Moldova s'a descălicat încă și mai târziu cu vr'o 60 de ani.

Prin urmare, acele călătorii vestite nu ne-au găsit pe noi ca state organizate la gurile Dunării și nici au călătorit acele națiuni războinice pe la noi, ci mult mai pe jos, pe Mediterana și pe țărmurile ei mai cu osebire.

Tradiția locală a Făgărașului.

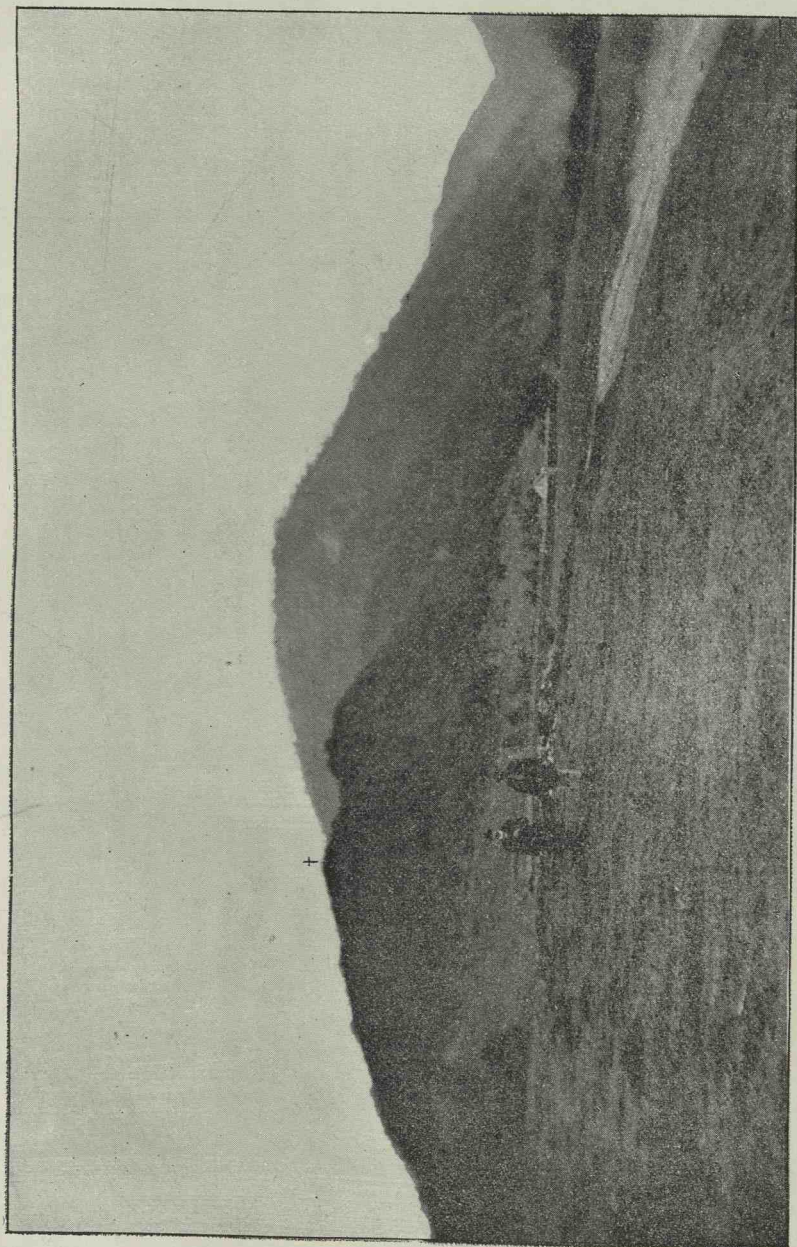
Despre reședința din Făgăraș a lui Radu Negru Vodă, ea este dispărută cu totul, cel mai târziu de pe la al 17-lea secol, de pe când istorica familie a Prinților Apafy zidi frumosul și vechiul lor castel care și astăzi se vede dominând orașul Făgărașiu și privind falnic peste țara cu același nume de pe malul stîng al Oltului. Înainte vreme el servea familiei fondatoare sus țise de reședință domnescă, iar acum el servește de cazarmă pentru un batalion din Regimentul 50 de Infanterie.

Despre cel-alt castel al Basarabilor însă, tot de aci nu departe de Făgăraș, el este situat lângă satul Bréza mai lipit în munte, dar pe un deal de unde încă mai falnică privire să găsească peste sus țisa țără, și aici se mai află încă în ființă temelii; aceste ziduri antice și ruinate din care, timpul nemilos, încă mai găsește ce să surpe și ce să dărîme în fie-care an precum spun martorii tineri și bătrîni, căci în bolta și girliciul pivniței sale astăzi căzută la pămînt să găsea acum 20—30 de ani un adăpost contra ploilor, care nu mai este acum. A rămas numai nisce negre ziduri cu o încă mai negră gură spre adîncime și puțin colți; să numesce și localitatea Colți-Brezei din cauză de pietre naturale vecine.

Ruina este ascunsă într'un des stuț unde ochiul nu poate pătrunde din depărtare cum era acum 15—20 de ani pe o înălțime de 3—4 metri, acele rămășițe sfinte ale amintirilor noastre de peste 600 de ani. În spate, ruina are izvoru apșorei numit Bréza care în paralelă cu altă soră a ei numită Sămbăta, curge spre Olt puțin mai jos de Făgăraș. Fintina este numită a lui Negru-Vodă și deși îi lipsesc numai coșul, ea este încă în bună stare; are împrejurul multe buruieni înflorite care o împodobesc și e săpată în dosul castelului și zidită din pietre mici și rotunde.

Délul castelului e măreț și mîndru după cum să poate vedea pe aci alăturatul tablou al localității, iar adevăratul loc al castelului este acela unde pe tablou să vede crucea figurată aci de mine într'adins; totul se află într'o grădină de pomii roditori proprietatea Statului Unguresc.

Noi, deși serveam cu bărbăție și cu credință, de la locul nostru, ca creștini, aceiași sfîntă cauză, ca și ei, respingînd pe păgâni, nu puteam însă cunósce nimic nici de nascerea eraldiceii în războiele lor, nici de desvoltarea acestei științe în urmă acasă la dînșii. Pe atunci dar, rolul nostru nu era altul de cât de a lupta în pămîntul vechei Dacie cucerit de strămoșii noștri la gurile Dunării, la porța Orientului și de a fi zidul de apărare al vetrelor creștină-

Dealul cu ruinele castelului lui Radu Negru Voevod Basarab d'asupra satului Breaza de lângă Făgărașu.

tăpîi din Occident, și această sîntă datorie ca o sentinelă neclintită cu bărbăție ne-am îndeplinit-o.

Noi, în Statul nostru, cel în veci zbuciumat și ne-astîmpărat, asemenea *regule, care*, după cum mai sus am țis, *cimenteză și lăgă trecutul cu viitorul* cel supus întîmplărilor neprevăzute, din fatalitate nu am putut avea, căci acea mult cunoscută zicătoare seculară a strămoșilor noștri care de a pururea a înfierat constituirea efemeră și greșită a Voevodatului nostru, ne-a spus'o în tot-d'auna pe față că noi suntem: «*Bună țără dar că avem rea tocmelă.*»

Noi, de la descălicătoare, adică de atunci de când am unit ambele țermuri ale Oltului sub acelaș sceptru, fără nici o rea și nici o vinovată cugetare, ne-am lepădat de *moștenirea de la Tron*, căci ain creșut că facem mai bine de a prefera în locul ei pe amăgitorul sistem de *Alegere la Domnie*, sistem fatal care țî cu țî tot mai tare ne-a desunit între noi în loc de a ne înfrățî, sistem care corumpându-ne cu desăvîrșire ne-a aruncat în brațe streine și în robia durerosă de care numai Dumnezeu a putut să ne scape astă-țî.

Părinți noștri vedeau și simțeau că vremile s'au schimbat și că Puterea Statelor, pentru a nu se pierde, trebuie să nu se mai razeze numai pe puterea brută saă pe avuție de pămînt și pe drepturile antice, ci trebuie să se mai sprijine și pe calități personale care mult valoréză, căci acelea pot să ne aducă țaria deplină; dar ele se dobîndesc printr'o mai bună învățatură și cultură care se numesce *destoînicia de a Domni*. Pentru aceste motive seriose au judecat ei și, vrînd-nevrînd, s'au hotărit să se unescă împreună rudele neamului Craiovesc din Oltenia, cu Basarabi cei-l'alți, Domnitori din Făgăraș, mai culți pôte, și mai destoînici decăt dinșii.

Descălicătorea a avut scopul util și salutarîu de a contopi de bună voie dreptul ambelor ramuri din familia Băsărabească într'unul și acelaș mănunchiū la domnia pe Tron. Dreptul lor fiind vechiū și egal pentru fie-care în țînutul seū, ei au preferat să adopte pentru viitor modul, împăciuitor în aparență, al renunțarei la moștenire pe care îl aveau fie-care ramură până aci, și atunci de sigur au jurat să-l preschimbe în *Alegere pe vieță*, după vrednicie.

Dar, renunțarea Basarabilor la moștenirea Tronului lor strămoșesc,

nu a fost nejustificabilă ci a fost motivată de un exemplu general ce să dedea pe acei timpî de către cei mai mulți Suverani din Europa creștină și chiar de către acei din Orientul Europei.

Pe atunci încă casele suverane creștine Europene își stăpâneau pămînturile lor ca proprii moșii și strămoșii ale lor. Ei le împărțeau între frați, ba chiar le dedeau și de zestre la surori. Tot așa și în Dacia s'a petrecut și Knejii ajunsese a'și împărți pămînturile în mici provincii, care le adusesse slăbire.

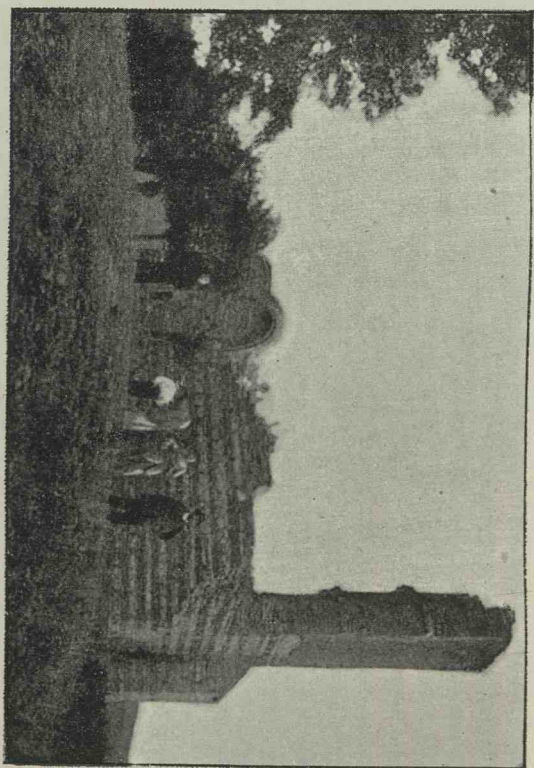
Dar, sosi ceasul când să simți că micșorarea ținuturilor, astfel subdivizate neconținut, aducea nimicirea și că țaria sta din contra numai în unire și în alipire. De atunci suveranii cei înțelepți începură a părăsi acel obicei vătămător.

Tot așa și Herzegi, Voevođi, Kneji și Bani, noștri Basarabi, de dincolo și de din cōce de munte, imitară exemplul dat și să gîndiră și ei a se înfrăți cu țerile lor vecine, care erau tot odată și de același cult religios ca și dînșii, pentru a se întări mai bine, atît în contra păgânătății care îi amenința venind despre Răsărit, cît și în contra ademenirilor și îmboldirilor catolicilor furioși care nu le dedeau răpaus despre Apus.

Pentru scopul acesta util se înfrățiră ei prin pămînturile lor și să lepădară de moștenirea la tron fie-care, înlocuindu-o prin bună înțelegere cu Alegerea la Domnie, alegere însă numai dintre dînși, cei din acelaș neam *Fupani*, din drépta și din stînga Oltului, și făcură țeră nouă cum ne spun Cronicarii.

Acastă sinceră și serioasă legătură, pe atunci cređută bună de ei, s'a respectat și nu s'a călcat mult timp de către nimeni, pe când nu s'a lovit în drépta credință a religiei noastre pravoslavnice; de multe ori, neadormita și iscusita zîzanie s'a cercat a sparge acastă legătură și o bună bucată de vreme nu a izbutit, căci toc-mela nu s'a fost călcat. De aceia nici viciul ei nu s'a putut cunoșce și dovedi de noi prin practică sau cercare.

Mai mult încă, în Evul mediu, *Cavalerii creștini de rasa latină din Occident*, mai mult de cît ai noștri din Orient, se sacrificau pentru femeia gîndurilor lor căreia cereau protecție și favorî, ceea-ce îi îmbărbăta spre multe vitejii; *părinții noștri însă, ceia ce ei aveau mai prețios era pămîntul strămoșesc și Legea lor pravoslavnică și pen-*

Ruina bisericeii Sân-Nicoară din tirgul Argeș a Dómneci Marga,
sofia Radului Voda Negru Basarab.

tru aceste bunuri ei, mai mult de cât pentru orî ce alt pe lume, erau gata d'a se jertfi.

Radu Negru, Dómnul nostru, perfect Cavaler și el și consort fórte iubitor, își slăvea și el soția ca un adevărat Cavaler al timpului său; dar, la îndemnările soției atingătoare de a lui religiune, el nu cedă de cât măsurat și cu limită. El i-a clădit biserică catolică deosebită pentru ea, dar pe a sa nu 'și-a schimbat-o.

Legenda păstrată în graiul poporului despre biserică Sân-Nicoară din Curtea-de-Argeș este următoarea: se spune că Radu-Negru plecând într'o bătălie contra Tătarilor, întîrziase prea mult până să respingă pe vrăjmaș. In lipsa lui însă, Dómnă Marghita (Margareta), care fiind catolică a voit să aibă o biserică după legea ei, a pus să-i zidescă acéstă clădire drept în fața Bisericei Domnesci, care era Biserica Curții lui Radu-Negru. Boierii însă simțindu-se jigniți, ne-fiind obiceiul pămîntului ca alte neamuri să-și clădescă biserici aci la noi de o altă lege (rit), ei cu toți s'aũ sculat și aũ mers la Domn ca să se plângă de acest fapt.

Domnul aflând de așa ceva, de acolo de la rězboiũ, a jurat boierilor că își va omori soția unde o va găsi la a lui întórcere. Dómnă însă a prins de veste și, de frică, fugi peste nópte într'un car cu boi spre Câmpu-Lung pentru a se întórci la părinții ei și de grabă, ca să nu fie ajunsă din urmă, voidnd a trece un rîu a cărui ape erau mari, ea s'a înecat. De atunci riului aceluia 'i-a rămas numele de «*Rîul Dómniei*».

Dăm aci și o vedere a ruinelor sus țisei biserici in starea ei actuală, 1903, pentru neuitarea tradițiunei acesteia; deși o altă tradiție țice că Radu, de bună voia lui, ar fi clădit soției sale Biserica acésta catolicescă unde să închina Dómnă sa *Marga*.

Subt el se crede că s'a plănuit marea Reformă a Descălicătórei și că subt el s'a și îndeplinit. De și actele scrise nu le posedăm, dar faptele probătóre există, după cum vom vedea mai la vale. Și, legătura de atunci a devenit Lege-Obiceiũ, tare și convingătoare. Așa s'a făcut *Alegerea la Domnie pe vițla a celui mai destóinic ales de Cler și de Boierii țării*.

Am făcut acéstă digresiune de la subiectul principal al dovedirei lipsei de Eraldică de la noi în timpii trecuți, nu fără motiv, cî

am făcut-o în scopul de a arăta că, pe cât timp noi am încetat de a mai avea *moștenire la tron*, nu mai putea fi necesitate în Statul nostru de Eraldică. Și chiar așa ni s'a și întâmplat: am stat până acum fără ea. Dar, rău nu ar fi să cercetăm acum, dacă bine am trăit sau nu, fără ea?

Noi șcim că, mai nainte de a apare la Carpați acele două Voevodate: Muntenia și Moldova, organizația noastră socială și politică era bazată pe sistemul militar, având în cap câte un Kneaz, a cărui demnitate era *ereditară* numai între membri familiei sale.

Acești Knejți erau din chiar casa Băsărăbescă, a cărei origină și genealogie istorică trece departe peste timp evului de mijloc.

După Jornandes, «Zarabiți nu pot fi considerați ca o castă, ci ca «o veche tulpină glorioasă și puternică din care se alegeau după o «ordine stabilită, Regii și mari Sacerdoși ai Dacilor.» Dio Chrysostomul țice că: «Regii Dacilor se succedau la Domnie după o «ordine *ereditară* și erau din familia cea mai de neam și mai glorioasă a Zarabilor». Așa și în Oltenia noastră Craiovescii sau succesori Crailor Romano-Bulgari, aveau în neamul lor moștenirea.

Așa dar, noi care am schimbat starea *monarhiei ereditare*, adoptând noua tocmelă *cu alegere* exclusiv numai dintr'un grup precizat și restrâns de Jupanii Basarabi de neam, tocmai noi nici o regulă cum pretinde Blazonul nu am prevăzut și nici o garanție pentru păstrarea adevărului în descendență nu am introdus, și, nu ne-am temut cătuși de puțin că acel grup naturalmente trebuia să devie alterabil din generație în generație! Luarea de cele mai serioase precauțiuni ar fi fost tocmai pentru noi, încă de atunci, mai necesară de cât pentru toți cei-l'alți, ca să nu pătrundă streinii la cârma Statului nostru, dar *ignoranța și ne-prevăderea noastră ne-a făcut să nu pricepem această greșală* pe care atât de scump am plătit-o mai târziu.

A venit dar un timp când țera acesta nu a mai putut avea pace în sînul ei.

Din cauza aceluși înșelător și nestabil soi de ocârmuire întocmit atunci, vedem din hrisóve cum încet-încet, la fie-care schimbare de Domn se nășcea dovedii sângeróse și dese, că pohtele să aprindeau fără încetare și din ce în ce mai rău.

Nu numai fii și frații pretindeau să fie ei aleși, dar chiar și rudele de toate gradele se vicleneau, se prigoneau uni pe alți. Deși eră mărginit acel drept de eligibilitate, dar cei ne-mulțumiți de alegerea nouă se munceau îndată pentru răzbunare contra celor ce izbutise și luptau să aducă chiar streinî la Tron mai bucuros de cât să stea rivalul lor la putere.

Vedem bine cum în veci bătrânii noștri boierî cu clerul împreună, să sileau în tot-deauna să țieie cumpăna între ei, prin sfaturi bune, prin înțelepciune și prin a lor moderațiune, pentru a potoli și a înfrâna pasiunile Basarabilor celor tinerî, în toate ocasiunile în curs de aproape 400 de ani.

Iată cum probăm aceea ce țișerăm mai sus pentru toate timpurile pe ordin hronologic. Incepem, fără a ține sémă și de cei ce lucrau la întunec, cu lista Pretendenților țiși în deriziune *Domnișori*, care n'au isbutit; acestia sunt aceia care mai tot-d'auna sfârșau cu *tăiere la nas*.

LISTĂ

De „Domnișori” sau „Pretendenți” la Domnie cunoscuți nouă până acum, după Cronici și Documente.

- 1) Albul cel Mare 1460.
- 2) Danciu sau Dan Voevod—Fărteș sin Dan Voevod vnuc
Dan Voevod brat Mircei Voevod Cozianu 1460.
- 3) Mircea Voevod sin Vlad Voevod Dracu. 1481.
- 4) Vlad Dvornicul. 1490.
- 5) Milea sin Voico al Tatului 1490.
- 6) Ivan Viezure 1500.
- 7) Dragoslav Purcarul 1522—1529.
- 8) Basarab Voevod. 1529.
- 9) Basarab Voevod 1500—1530.
- 10) Neagoe Dvornicul și
- 11) Drăgan Postelnicul 1529.
- 12) Dragodan Voevod 1521—1535.
- 13) Laiotă Basarab 1544.

- 14) Radu Voevod Iliășu 1545.
- 15) Drăghici sin Danciũ Gogóșe. (Danciũ tatăl lui Drăghici
trăia la 1483 și era Mare Stolnic în Divanele lui
Vlad Voevod Călugărul). 1545.
- 16) Vintilă Vodă 1574.
- 17) Vlad sin Miloș 1579.
- 18) Radu Popa 1581.
- 19) Mihai Cămărașu sin Neagu Aga 1611.
- 20) Marco sin Petru Voevod Cercel. 1600—1630.
- 21) Stefan sin Petru Voevod Cercel 1603.
- 22) Dumitrașcu sin Petru Voevod Cercel 1600—1610.
- 23) Paisie 1625.
- 24) Mihail sin Nicolae-Pătrașcu Voevod 1630—1650.
- 25) Radu sin Alexandru Voevod Iliășu. 1632.
- 26) Diicu Vel Spătar Buicescu 1654.
- 27) Hrizea sin Dumitrașco ot Bogdănel 1655.
- 28) Dumitrașco din Căpăținești 1664.
- 29) Neagoe Banul Săcuianul 1670.
- 30) Gherge Vornicul Drugănescu 1673.

Maî mult încă: a venit un timp, unde grupul acela de Basarabî, el însu-șî pe sine nu s'a mai cunoscut și nu s'a mai putut dovedi nicî măcar către partizanii lor, din lipsă de documente temeinice. Atunci minciuna a ucis adevărul și invidia și pasiunea au deschis ușa elementelor din ce în ce mai streine și au pătruns aceștia în vetrele noastre și ne-au luat din mâini cârmuirea țării strămoșescî.

Credeaũ bieți bătrîniî noștri că le-ar rămânea măcar o garanție ascunsă în pergamentele lor scrise maî mult în limba paleoslavă, atunci oficială și streină, și se consolaũ ei între ei cu vechea ȃicătore românească: *cine are carte acela are parte*, adică acela care ține pămîntul și î-șî păstrează hrisóvele, acela va dovedi la vreme utilă dreptul adevěr Dar, vai! acea garanție imperfectă nu a fost îndestul de puternică, căci după ne-adevěr a venit și uita-rea și amëndoué împreună au triumfat; streinul ne-a spart cetatea și așa chiar și pămînteanul a fost biruit!

Dar, grație Cerului! acea biruință n'a fost definitivă, și părințiî

și frații noștri cu mult timp înainte de 1857 se pătrunseseră de vechea greșelă a Domniilor cu alegere și să săturaseră cu dînsa, prin lunga experiență făcută de ei, după cum pe larg vom vedea mai la vale.

Argumentele produse însă până aci pentru a explica cauzele care ne împiedicau de a avea Eraldică la noi, nu le-am completat și este nevoie să revenim asupra celei mai primejdioase de cît tóte, că adică în Statul nostru ne lipsea aceea-ce era mai esențial de cît orî-ce, *Moștenirea la Tron* și iată probele acelea:

La ce era bună pentru noi Eraldica alătura cu alegerea la Tron? Ele amîndouă s'ar fi bătut în capete.

Cum ar fi putut să trăiască în Statul nostru cel fără stabilitate o instituțiune cu temei și tărie?

Monarchia electivă adică schimbătoare și personală nu póte trăi alături cu stabilitatea, adică cu moștenirea, decî *blazonul care nu este alt-ceva de cît cimentarea stabilității*, nu-și putea găsi locul în Statul nostru.

Aci este cea mai nebiruită probă pe care m'am simțit dator să o dau. Pactul între Basarabî s'a făcut de sigur în al XIII-lea secol și, ca o consecință că tocmea le-a fost ast-fel, este că Domnia a devenit pururea pe vieță numai în persóna celui ales; că Domnul nu se putea alege de cît numai din acel grup, din acea familie care se numea Basarabî; că destoinicie la Tron n'a existat de cît numai atunci când fiul Voevodului încetat din viață era ajuns în vîrstă de a putea da dovezi care să-l facă demn pentru Scaunul pe care era înălțat. Voevodul, o dată întronat în Scaunul pentru care a fost ales, dispunea de întregul teritoriū al patriei ca de o moșie a lui și putea să-l împarță după plac și merite la ru-dele sale, la boierii țării, la moșneni și la mănăstirile clădite de ei și de boieri. El și numai el, era Samoderjețul (singurul stăpă-nitor) teritoriului, și tóte împroprietăriile emanaū numai de la mâna matură a Voevodului iar de la nimeni altul, cum tóte hri-sóvele în unire glăsuesc.

Deci, din cauza acésta, în Voevodatele nóstre, Domnie de ne-vârstnic și cu regență, cum forțamente se întîmplă la Statele cu

moștenire, la noi nu s'a pomenit. Și pricina era că Nevîrstnicul nu pôte fi încă *destornic*.

Dar, cum am ȃis mai sus, și acea unică dar condițională moștenire a grupului oligarhiei, legitimată prin Vechiul Obiceiu, ni s'a alterat în așa mod, în cât nici o garanție nu am mai avut nici pentru ea, ne-cum pentru a crea o Eraldică.

Inșă, eũ mă aștept că într'acest punct să fiũ tare combătut de opiniunea cu totul opusă ce adesea s'a preconizat la noi.

Critica și discuțiunea, de sigur, este liberă, și pentru contraȃictorii opiniunei acesteia și pentru mine. Și, fiind-că voiesc a respecta acẽstă libertate mẽ simt dinainte dator să mẽ explic și să fac de la obîrșie deslușire: cum și pentru ce susțiu eũ cele ce am ȃis aci.

Voiũ căuta a fi scurt pe cât posibil, dar materia cere doveȃi și, fiind-că nu fug de acẽsta câtu și de pușin, le voiũ suprima pentru Domniele din secolii ceĩ mai apropiatĩ de astă-ȃi și voiũ da mai multe probe numai pentru secolii ceĩ mai necunoscuți și mai depărtați de noi.

B.

Cercetări pas cu pas. 1290—1866.

Mai nainte de a intra în amănuntele materiei de față trebuie să declar că am dorit prea mult ca să nu trag afirmările mele simplu numai din cronicĩ, sau din tradiții, ba nici măcar din niscai acte nesubscrise și necontrolate de martori contimporanĩ; și numai atunci când asemenea afirmări de mai multe ori repetate, aũ concordat și cu *actele* ce am putut descoperi, numai atunci ne-am servit de ele, preferând tot-d'auna *hrisovele autentice Domnescĩ cele cu martori ai Divanului și iscãlitate de Domni saũ cele numai cu iscãlitura domnescã*, sau cel pușin pe cele care, dovedindu-se în original sau în cõpii vechi, le-am fi mai gãsit afirmându-se și prin alte hrisove originale Domnescĩ posterioare și ȃicẽnd că *le-ar fi vȃȃut urmașii* aceștia ei *inșile și le-ar fi citit*, căci asemenea mențiuni, demne de creȃemint, se gãsesc pentru secolii ceĩ mai depărtați.

Fără aceste garanții am ținut cea mai mare rezervă în afirmările ce facem aci, pentru respectul adevărului istoric.

Lucrarea acésta dar, așa cum o presintăm este în legătură cu cele ce s'a publicat pînă ađi și cu acea ce însu-mi am putut dovedi prin acte, iar daca mâine ar ieși la ivélă alte probe care să ne completeze lacunele ce le vom fi avénd încă, ele vor fi bine venite; și orî-ce doritor care, ca și mine, nu va avea altă țintă sinceră de cât de a afla purul adevér, va lua în nume de bine lucrarea ce presintăm acum cetitorilor nostri.

Am fi așteptat și mai mult cu darea la lumină a acestor cercetări, dar ne am convins că, din publicările de pînă astă-đi nu mai puteam îmbogăți datele de care ne servim și de aceia ne am hotărît acum să publicăm lucrarea acésta mai ales că Eraldica propriu ăisă, fără Introducerea de față nu putea să sufere întârziere mai lungă, fiind tipărită încă din anul 1900.

Dacă la prima dată sau la prima ăi a Descălicărei Țării Românesci, vr'un act solemn, cu mare jurămînt, să va fi scris și subscris între ambele ramuri de Basarabî sau nu se va fi scris, acésta nu se cunosce, nu se pomenesce și, prin urmare nici noî nu o scim; dar, avem totuși pe lângă Obiceiul său Legea pămîntului și proba faptelor expuse mai la vale că ast-fel le-a fost voința și decî ast-fel aû urmat ei.

O tocmélă justă și onestă între 2 părți, naturalmente, nu putea admite o ereditate propriu ăisă, care ar fi folosit numai pe una din părți și ar fi exclus pe cea-l'altă, cum forțamente se întimplă pe acolo unde Moștenirea există strict.

Ar fi fost un *non sens* la noî, și chiar o imposibilitate absolută, de la al ei început. Decî, numai cu Alegere a celui mai deștoinic putea fi practică împăcarea în sinul Neamului înrudit de mai nainte.

Tóte acestea dar sunt probe că moștenire nu a fost ci numai alegere sincer respectată pentru oligarhia eșită din aceiași tulpină. Și chiar de s'ar ăice că aû fost neuniri și lupte sângeróse, totuși acésta nu ar slăbi întru nimic ceea-ce susținem mai sus, ci ar veni încă mai tare în ajutorul nostru și în contra celor ce ar susține că a fost alt-fel.

Se mai dovedesce acésta chiar și din timpul lui Mircea Voevod

cel Bătrîn, ȕis Cozianul, pe care îl găsim în arbore a fi al 10-lea Voevod la număr, că își asocia pe fii săi, încă din viața lui, la Tron, fie pentru întreaga țară, fie pentru părți din ea și apoi, tot de la el, mai avem tractatul lui cu Sultanul Baiazid, în care vedem clauza înscrisă anume la Art. 4, unde se ȕice:

«Domnul Țării Românești să se alégă de către Mitropolit cu Boierii Țării.»

Vom mai cita actul din 1597 Iunie 30, către Schitul de un lemn, (Arh. Stat. pach. 18, doc. 1.) care întocmai ca și acela glăsuesce. Iată cum ȕice Mihaï Vitézul:

«Domni — după obiceiul cel vechiu —, nu vor veni prin moștenire ci prin alegere la Tron, pe care îl va învrednici Dumnezeu, prin alegerea celui mai vrednic, ori din rodul inimii mele, ori din rudeniile noastre, ori din păcatele noastre din alt neam.»

Am mai avea încă multe din secolii în secolii, dar ca să nu lungim vom cita numai un act mai nou al lui Matei Voevod din anul 1641 Martie 11 de la Arhiva Statului, mănăstirea Radu Vodă, pach. 42 doc. 14, prin care întărește Jupanului Hrizea Vel Vornic mai multe sate, la sfârșitul căruia găsim: *«și am pus și blestem: după pristăvirea Domniei Mele pe cine va alege Dumnezeu a fi Domn al Țării Românești, fie din rudele Domniei Mele, fie după greșelile Domniei Mele sau din alt neam»*, cum și următorul dela cel din urmă fiu de Basarab Drăculesc adică dela Mihail Radul Voevod căruia îi ȕice și Mihnea Grecul, din anul 1658 Decembre 9 care iarăși ast-fel glăsuesce: *«încă și blestem am pus Domnia Mea, ca în urma Domniei Mele, pe care va alege Domnul Dumnezeu a fi Domn și biruitor Țării Românești, ori din plodul Domniei Mele, ori dintr'altă rudă, să înoiască... etc.»* (Acad. Rom. doc.).

A da și după acesta mai multe acte de prisos ar fi, căci nu se depărtază nici unul de același înțeles pe tot timpul cât a durat la Domnie acel adevărat neam de Basarabi pămîntenii de parte bărbătescă (1290—1659) cu ramurile lui.

În rezumat dar, la început pe cât ne spun hrisóvele și ne dovedesc lucrurile, am avut unul și același popor peste tot locul, căci era curat creștin ortodox și fără amestecătură de streini; acest popor nu avea în sînul său lupte pentru credințe religioase ca la alte

neamuri, nu avea certuri de hotare înconjurătoare cu vecinii, grație Carpaților și Dunărei, nu avea nici prăvilă alta de cât numai aceea ce se numea: «*Obiceiul vechiu al pământului*» și chiar acela era nescris nicăiri, ci cunoscut Voevodului și sfetnicilor lui, demni de credință, și lăsat de popor pe mâinele lor, căci el avea oligarhie pămîntenă și veche, compusă din Cler și Jupanii de Neam Basarabesc, și ei, (după credința înrădăcinată în popor) nu nedreptățeau, nu mințeau, nu înșelau nici odată.

Și, de la început, a mers țara acésta mai mult ca un veac întreg în liniște în felul arătat până după mórtea lui Mircea Vodă Cozianul. Acésta este prima Epocă din primul Tablou ce urmăzează mai la vale.

Dacă nu vom vorbi și de cele ce s'aũ petrecut în asemenea caz pe la Moldova, cauza este, nu pentru că s'ar fi urmat în alt-fel acolo cu vr'o voință expresă, ci numai din pricină că Dumnezeu nu a bine voit să se prelungescă și la vecinii noștri Dinastia Mușaiilor Voevođi, saũ, ca să nu greșesc servindu-mă cu ȃicerea: *Dinastia*, căci acolo unde nu e primogenitură saũ majorat, ca la Moldova și ca la noi în Țara Românească, nu póte fi într'adevăr Dinastie, ci voiũ ȃice numai Neamul saũ Casa Mușaiilor Voevođi ai Moldovei, căci știut și dovedit este că stingându-se ea în cât urmași de ai lor nu s'aũ mai găsit pentru a se alege Domni dintre dênșiți, precum din actele cunoscute luminos să vede, acésta cauză a adus la ei degenerarea și desordinea mai de grabă ca la noi.

Pentru mai multă înlesnire este bine să observăm cum documentele ne ȃic că s'aũ urmat succesiunile la Tronul Munteniei.

Dăm cititorului aci întreg arborul Voevođilor, numerotând pe ordin hronologic suirea pe tron a fie-căruia, dar întreprupend numai după Epocă (pentru a căștiga loc în pagine) și reluând firul pînă la ultimi Basarabi de linie bărbătescă, la Epocă a IV-a.

Am figurat ast-fel succesiv, dar fidel documentelor, de la 1290, lanțul Domnitorilor eșiți din acelaș neam al lui Radu Negru și al rudelor sale.

Deși s'ar părea că s'a urmat după moștenire din tată în fiũ, dar nu este nici de cum așa căci moștenirea are niște regule, unde există ea, și noi contrar regulelor am urmat și, pînă către sfirșitul Secolului al XV-lea un număr de 32 membri ai familiei, câte 2 și

3 frați dintr'un părinte, aũ fost aduși pe tron fără a se păstra regula de primogenitură; iar de aci mai la vale, pe când se deosebise pe față 2 branșe rivale din aceeași rădăcină, Dănești și Drăculești, vedem chiar pînă la 6 frați domnind după sórta alegerei, pe rînd, fie dintr'una din branșe, fie din cea rivală!

Mai vedem întreruperi la Domnie pe succesiune la branșe și iarăși realegere dintr'ênsele, nepăzindu-se de cât adevărata coborîre de la aceeași tulpină a neamului Băsărăbesc.

Pentru primul Secol dar, după instituirea Voevodatului Muntean, dăm tabloul următor (Litera **A**) care se sfîrșește cu Mircea Cozianu la 1418, tablou însoțit și de indicația Documentelor justificative.

Ca justificare pentru cele coprinse în tabloul de față, a se vedea:

Pentru mențiunea Voevodului de sub No. 1 din tablou:

Act din 1636 Aprilie 12 la Acad. Rom. A, 9.748 pag. 3.

» » 1661 } Dacia T. V, pag. 353—359.
» » 1674 }

» » 1681 Mai 8 Arh. St., condica Brâncovenescă No. II, p. 147.

Pentru domnia Voevodului de sub No. 2 veđi pag. II. Vol. III. Studii și Doc. Iorga. 1901.

Pentru filiația Voievođilor de sub No. 1, 3, 4 și 5 veđi:

Act din 1352 Acad. Rom. condica M-rei Câmpu-Lung p. 203 în

» » 1618 Noembre 13 și

» » 1714 Aprilie 20 (ibidem p. 235.)

» » 1745 Iunie 20 copie în colecția mea de acte.

» » 1655 și 1664 Noembre 4 Hrisóvele Domnilor Costandin Șerban și Grigorie Ghica în condica M-rei Câmpu-Lung la Acad. Rom. p. 601.

Pentru domnia Voevodului de sub No. 6:

Act din 1342 Venelin pag. 5.

» țără dată Brezoianu, Apendice p. 229.

» 1368 Ianuarie 20 Socotelile Brașovului p. 3 N. Jorga.

Pentru filiația Voievođilor de sub No. 6, 7, 8, 9 și 10:

Act din 1370 Ianuarie 8 Arh. St. condica Brâncovenescă No. II p. 230.

» fără dată » » M-rea Cozia.

» » » » » între cele istorice.

» 1385 Oct. 3 » » condica Brâncovenescă II, p. 1 și

Brezoianu, Apendice p. 230 și Acad. Rom. doc. ¹⁷⁸ XLVIII E.

» 1386 Aprilie 27 Arh. St. condica Brâncovenescă No. II, p. 259.

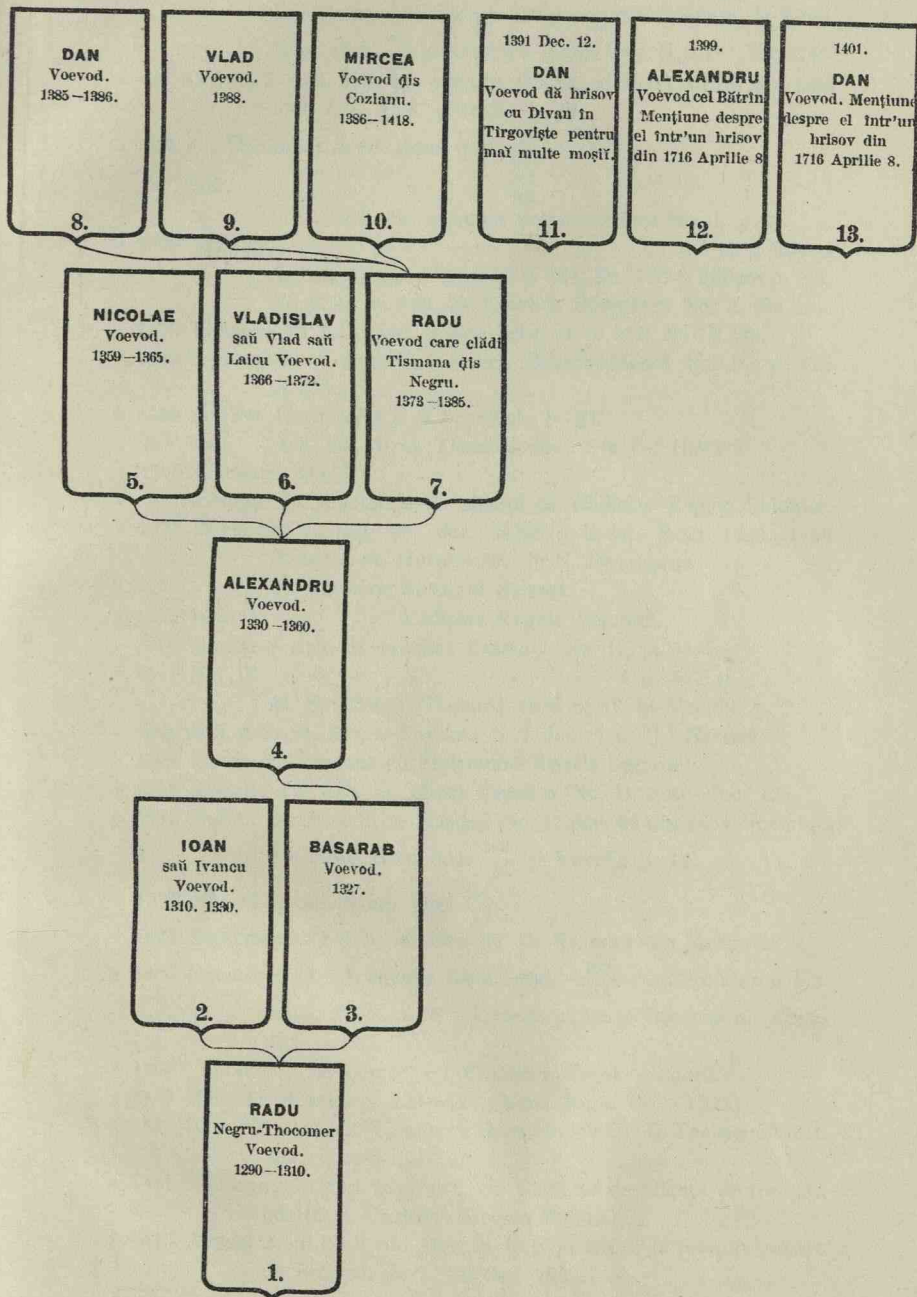
» 1680 Ianuarie 3 » » » » » II, p. 81.

» 1628 Februarie 3 » » M-rea Tismana p. 62.

» 1702 Ianuarie 12 și 18 » » » p. 64.

» 1629 Iunie 4 » » » » 64.

Tabloă litera A.

I-a EPOCA

de la Descălicătore până la Mircea Cozianu.

- Act 1387 Iunie 27. Arh. St. condica Brâncovenescă No. II, p. 66 și Brezoianu, Apendice p. 230 și originalul docum. la Acad. Rom. doc. $\frac{243}{XI}$ și Aricescu, Indice broș. II, p. 107, No. 2246.
- » din 1387 fără lună Arh. St. condica veche a M-rei Cozia din anul 1778 folio 249.—Venelin p. 26.
- » fără an, Octombrie Acad. Rom. doc. $\frac{144}{XLV}$
- » » dată. » » » $\frac{155}{XX}$
- » » » Arh. St. condica Brâncovenescă No. I. p. 3.
- » 1388 Mai 20 » » » » » II. p. 236 și Aricescu, Indice broș. II. p. 111, No. 2 274; ibidem p. 108, No. 2.251 și Arh. St. Condica Domnăscă No. 2, fila 14.
- » 1629 Ianuarie 13 Aricescu, Indice broș. II p. 119, No. 2.345.
- » 1389 Septembrie 4 Arh. St. condica Brâncovenescă No. II, p. 415 și 238.
- » 1390 și 1391 Hurmuzaki 1 și 2 tabelele I—III.
- » fără dată Arh. St. M-rea Tismana doc. 2 la D-l Hasdeu
- » 1390 Ghenarie 20 și
- » » Noembrie 15 Tractatele de alianță cu Vladislav Regele Poloniei.
- » 1391 Decembrie 20 pag. 341 doc. relative la Ist. Rom. 1346—1450 Eudoxiu de Hurmuzaki, de N. Densușanu.
- » 1391 Tractatul cu Sultanul Baiazet.
- » 1391 Iulie 6 » » Ladislav Regele Poloniei.
- » 1716 Aprilie 8 Arh. St. condica Brâncov. No. II, p. 559.
- » 1691 Mai 16 » » » » » » p. 557 și Al. Ștefulescu, Tismana 1896 p. 47. și Venelin p. 9.
- » fără dată Arh. St. M-rea Tismana p. 1 doc. 9 la D-l Hasdeu.
- » 1395 Martie 7. Tractatu cu Sigismund Regele Ungariei.
- » 1708 Ianuarie 12. Arh. St. M-rea Cozia p. No. D. netr. doc. 123.
- » 1399 Mai 11. Arch. Ist. de Hasdeu No. 13 pag. 98 din 1864 Noembrie 7 și Acad. Rom. doc. $\frac{242}{XI}$ și Venelin p. 18.
- » 1399 Mai 16. Acad. Rom. doc. $\frac{112}{LI}$
- » 1403 Septembrie 23 Arh. Ministerului de Externe din Moscova.
- » 1406 Noembrie 23. Academia Rom. doc. $\frac{240}{XI}$; Al. Ștefulescu Tismana, 1896, p. 39; Venelin p. 22 și Brezoianu, Apendice p. 231.
- » 1408 Tractatul de comerț cu Vladislav Regele Ungariei.
- » 1409 Mai 11 Miletici p. 120—121 (Acad. Rom. No. 13 228)
- » 1410 Iulie 20 «Revista Tinerimea Română» de Gr. G. Tocilescu Vol. I. fasc. I, 1898 pag. 18.
- » 1411 Hurmuzaki 1 și 2 p. 473. cu tractatul de alianță dintre țara noastră și Vladislav Regele Poloniei.
- » 1413 August 6. p. 3—5 din Doc. și Reg. privitoare la relațiile noastre cu Brașov de I. Bogdan. 1902.

- Act din 1415 Martie 28 Arh. St. condica Brâncovenescă No. II, p. 232
 și orig. la Acad. Rom. doc. $\frac{241}{XI}$ și Aricescu, Indice
 broș. II, p. 111, No. 2271 și Brezoianu, Apendice p. 231.
- » » fără dată p. 6—7 din I. Bogdan l. c.
- » » » » Arh. St. condica Brâncovenescă No. II, p. 241.
- » » 1418 Mai 22 Bogdan o. c
- » » 1418 Iunie 22 Brezoianu, Apendice p. 232 ; Miletici p. 121 (Acad.
 Rom. No. 13.228) și condica M-rei Cotména p. 1 și 2.

Pentru domnia Voevodului de sub No. 11 veđi:

- Act din 1391 Decembre 12 Arh. St. condica Brâncovenescă No. II, p. 332.
 » fără dată. Arh. St. M-rea Tismana No. 159 doc. la D-1 Onciul.

Pentru domnia Voevodului de sub No. 12 veđi:

- Act din 1708 Ghenarie 12 Arh. St. M-rea Cozia pach. No. D, netr. doc. 123.

Pentru domnia Voevodului de sub No. 13 veđi:

- Act din 1716 Aprilie 8 Arh. St. Condica Brâncovenescă No. II, p. 559.
 » » 1691 Mai 16 » » » » » » » » 557.

Ce vedem noi din tabloul acestuï interval?

Vedem că boierii Basarabî de peste Olt, cei vechi, sinceri și răbdători, au lăsat pe rudele lor de la Făgărașu a se instala la Domnie pe la Câmpu-Lung, Argeș și Tîrgoviște în pace și nu se pôte sci cu precizie daca, dintre coborîtori luï Radu I Negru vor fi fost acei 3 Domni Basarabî pe care în tabloù îi vedem că au dat hrisoavele din 1391, 1399 și 1401, (căci prin titulușul lor nu ne spun ai cui fiï și nepoți sunt) sau daca vor fi fost ei aleși dintre boierimea din Banatul Craiovei, de ore ce se vede că ei au domnit în lipsa luï Mircea Cozianul, pe când acesta se găsea și în războie și peste hotarē și în captivitate la Turci, (veđi N-ri 11, 12 și 13 din *primul tabloù al Voevođilor*) totuși înșă, pînă aci, lupte grave pentru scaunul Domnesc nu găsim că s'au petrecut.

De pe la jumătatea anilor Domniei luï Mircea Cozianu (1400), pînă pe la Domnia nepotuluï sēu de fiū, pe la Radu cel Frumos, găsim un număr de încă alți vre-o 9 membri, domnind aci în Muntenia, ca Domni aleși din aceiași oligarhie șișă a Basarabilor.

Cu istoria documentată putem proba că, de la Descălicătore, adică de la adoptarea Alegerei la Tron și pînă după anul 1460, nu avem de înregistrat nici un caz care să contradică principiul cum că Domniea s'ar fi urmat în alt-fel.

Numai în Domnia cea lungă și turburată a luï Mircea Cozianu

găsisem o întrerupere de hrisoave de circa 10 ani, deși, chiar de pe atunci, avem asemenea acte sau mențiuni după cum mai sus am văzut; acesta însă nu contradice întru nimic prima tocmelă, ci din contra o confirmă încă mai mult.

De la 1460 înainte dar, vom desluși pe scurt și întâmplările din Domnia lui Radu cel Frumos și a urmașilor lui, provenite din dușmănia dintre ei și Ștefan cel Mare al Moldovei, căci aci s'a dis și s'a scris atât de mult și în sensuri atât de contradictorii asupra acestei epoci, în cât ne credem datorii d'a arunca și asupra acesteia o lumină mai mare, care să explice lucrurile și cetitorul însuși să pótă judeca: daca în acești timpî s'a schimbat întru ce-va vechiul obicei de alegere pe viață la Tron.

Până aci certurile pentru Domnie, se petreceau numai în sinul membrilor din Casa Basarabilor, și pentru acest sfârșit, pretențișii își disputaũ Tronul cu armele în mână și, în cele inai multe cazuri, cu ajutor strein fie Unguresc, fie Turcesc, fie altul.

Despre ajutor Moldovenesc pare a se vorbi ceva prin anii 1430—2 sub Alexandru Voevod cel Bun al Moldovei și sub Aldea (dis și Alexandru) Voevod al Munteniei, dar cazul nu este tocmai precis și, chiar de ar fi clar, el nu importă aci de loc, căci acel ajutor nu represintă decât alianța noastră cu alți Voevođi, fără a fi unul sau cel-lalt un pretendent sau un uzurpator în al nostru detriment. Nicî o luptă a Moldovenilor nu găsim cu vre-un scop de a ocupa Muntenia pentru sine-le.

De pe la anul 1462 până pe la anul 1482, adică în decurs de vr'o 20 de ani, s'ar părea că a fost la noi cea dintâiu perturbare în pretenșiile Tronului.

Intr'adevăr perturbare a fost de fapt și vom vedea mai la vale cum și ce fel, dar aceasta n'a avut vre-o consecință imediată pentru Țara Muntenescă, căci ea a fost stăpănită tot de Basarabi.

Să vorbim dar aci despre Ștefan Voevod cel Mare al Moldovei — căci el este perturbatorul—.

Nu trebuie să credem că el făcea atunci bătăliile sale cu scop ca să apuce Scaunul Munteniei pentru sine-și, căci el le dedia pur și simplu pentru a aduce ajutor câte unui pretendent — favorit al său—după vremi.

Să înșirăm în trăsuri generale faptele și ne vom convinge de adevăr :

La 1470 Februarie 27 Ștefan Voevod cel Mare cucerește și arde Brăila.

La 1471 Martie 7 Radu cel Frumos este bătut de Ștefan cel Mare la Socî. Radu, cu ajutor turcesc, își recapătă Tronu și Ștefan Voevod nu să alege cu nimic din isbânda aceasta.

La 1472 Noembrie 24 Radu cel Frumos este din nou bătut de Ștefan cel Mare la Cursul Apei. Radu, se retrage în cetatea Dâmboviței și Ștefan îl urmărește și aci ; el ocupă cetatea alungând pe Radu. — Ștefan ia cu el pe Doamna Maria a lui Radu cel Frumos cum și pe fiica lui anume Maria (după unii Voichița) și se înapoiază cu ele la Moldova, luând pe aceasta din urmă de soție adică făcându-o Doamnă a Moldovei.

Din aceste bătălii ce le-a avut cu Radu cel Frumos, n'a reieșit pentru Ștefan Voevod alt folos său satisfacere decât că prin ajutorul dat lui Laiotă, protejatul său, acesta a apucat Tronul.

Dar, *la 1474 Octombrie 1*, Ștefan cel Mare pornesce în contra lui Laiotă, pentru a pune în locu-î pe Țepeluș, un nou protejat al său.

La Data aceasta dar, Ștefan ocupă cetatea Teleajinului având cu sine pe Țepeluș care avea și ajutor unguresc.

Laiotă căduse în disgrația lui Ștefan, căci se supusese Turcilor, inamicii lui Ștefan, și de aceea acesta încearcă a'l scoate din Scaun.

La 1481 Turcii prădează Moldova din îndemnul lui Țepeluș și, ca drept revanșă :

La 1482 Martie 10, Ștefan cel Mare ocupă cetatea Crăciuna care pînă aci era în mâna lui Țepeluș și înaintează cu oștile sale spre orașul de reședință al Domnului Muntean; Țepeluș prinde de veste și îi iese înainte; războiul se dă la Rîmnicu-Sărat și Țepeluș e învins.

Cu ocazia de față, Ștefan cel Mare aducea cu sine pe un Mircea, încă un nou pretendent, pentru a-l ajuta și a-l pune în locul lui Țepeluș.

Ștefan cel Mare însă nu reușesce a pune pe Tron pe acel Mircea, căci în aceeași vreme, un pribeag anume Vlad, viitorul Vodă

șis și Călugărul, profită definitiv de ocazia acesta și, cu ajutor un-guresc, ocupă Tronul.

Ștefan și de data acesta să alege numai cu laurii câștigați prin isbînda ce a avut asupra lui Țepeluș la Rîmnicu-Sărat.

Așa dar o dușmănie constantă între Ștefan cel Mare și Vlad Vodă Călugărul scim că a existat, pentru că acest din urmă ocupă Tronul fără voia celui dintâiu, dar niscare-va urmări grave nu vedem să fi rezultat pentru Muntenia.

Ne întrebăm dar acum, ca ce însemnătate au avut tóte aceste amestecuri ale lui Ștefan Voevod cu Domniî Muntenieî?

Nici una, căci prin câștigarea acelor bătălii de către el, nu putem dice nici că a domnit de fapt nici că ar fi avut vre-o supremație asupra Muntenieî, și la alt-fel de cotropire nici că s'a gândit el măcar, cum de pildă, la reunirea acestor țeri din punctul de vedere național, ci pur și simplu numai niște sprijine pe care le oferea el unor favoriți ai săi pentru ca în schimb să aibă și din-sul pace din partea Muntenieî.

Atît și mai mult nimic!

Deci dar, *alegera la Domnie*, n'a fost nici atunci periclitată absolut prin nici o împrejurare după cum am vedut.

Cam pe aceste vremuri însă se întîmplă la noi óre-care lucruri, care sunt demne de studiat și prin urmare nu le putem și nu ar fi bine chiar să le trecem cu vederea.

Aceste fapte, deși n'au schimbat sistemul *Alegerii la Domnie*, totuși ele au fost puse în cumpănă și amenințau a prăbuși chiar temelia Statului nostru Muntean.

Iată împrejurările:

Familia Domnitóre a Basarabilor de Făgărașu, încă de un secol aprópe, se bifurcase prin nisce urmași ai ei — de alt-fel bine cunoscuți—, în două tabere: una a Dăneștilor născută din Dan fiul lui Radu Vodă Tismăneanu, și alta șisă a Drăculeștilor născută din Vlad șis Dracu, fiul lui Mircea Vodă Cozianul, frate cu Dan, întemeietorul branșei Dănescilor.

Domniî se alegeau din aceste două branșe după cum era obiceiul și domnise membri și dintr'una și dintr'alta. Urmașii lui Dan însă, mai puțin numeroși de cât cei-l'alți, se retrag spre Banatul Craiovei

pe la reședințe pe lângă Craiovești vechi unde se împuternicesc și de unde, din când în când cu oștile Banatului, ce se află sub mâna lor, dictază alegerea câte unui Domn când acela nu-le mai convenea. In asemenea caz Dănescii se grupaū cu toți Craiovescii într'un mănunchiū și 'l detronaū, alegēnd pe un altul.

Dar, tôte acestea nu eraū de ajuns, căci ei vedeā bine că *Alegerea* nu se mai respectă: Domniū se impuneaū cu forța și cu armele. Atunci ei, pentru a influența și mai mult, cereā ajutōre streine pentru a apuca Tronul. Pe timpul acestor învrăjbirī, religiunea ortodoxă era călcată în piciōre prin înclinarea spre catolicismul Apusului a mai multor membri din bransa Drăculescilor care căutaū sprijin de la Papistașii din Ardeal cu care se și înrudise chiar; și se înțelege că, drept preț al ajutorului ce-l cerșeaū, li se pretindea și lor schimbarea religiunei. Aceste fapte nenorocite și înjositōre, contrarii credinței Pravoslavnice, pătrunsesese atunci la noi prin influențe streine, și le putem numi, cu drept cuvint, *cea dintăiū Decadență a noastră*.

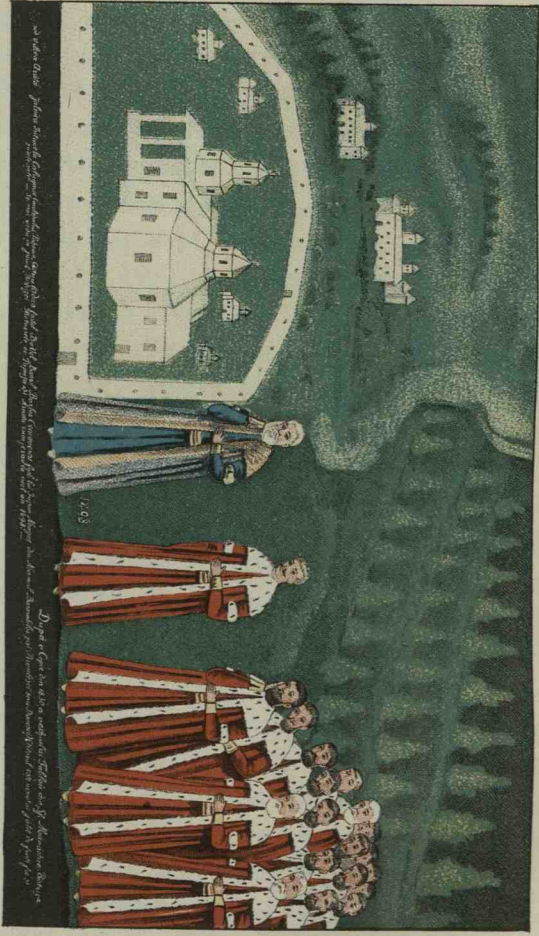
Ca Oglindă vie adusă în sprijinul acestei afirmări, avem un vechiū tablō pe pînză, uitat și afumat, care se păstra ca o icōnă istorică sfintă, la antica mănăstire a Pîrvuleștilor Craiovești, vestita Bistrița ot sud Vîlcea. Prin acela, deși pōte, fără mare artă zugrăvit, dar totuși nu fără iscusință, ni se arată vestitul frate mai mare al acestor Basarabî-Pîrvulești, cum el, amărît de a vedea pe rudeniile lor Drăculesci-Basarabî, din spre Tirșor, care, pentru ca să apuce ei Tronul, se alăturase cu Unguriū ne-ortodoxi și nu se temea de Dumneđeū cugetând să sfărîme baza fundamentală a tocmeliū necrise, după ce Sinetul cel vechiū al jurămîntului Obiceiului dispăruse.

Tabloul acela vechiū arată cum atunci venerabilul *Barbu Banul*, cu sufletul întristat de lumea aceasta vicleană și necredincioasă, se lepăda cu desăvîrșire de ea și se ducea să se îngroape de viu în ctitoria lui dintre acele peșteri și acei munți și părăsesce lumea și rudeniile sale tōte.

Tabloul original nu se mai păstrează.

Pe copia lui, din 1830, însă, să citește:

«Această mușama s'aū scos după cea veche, prin osîrdia sfinției

ca. 1570. *John's Church of the Holy Spirit, founded by John, King of Portugal, in 1570. The church is a masterpiece of Manueline architecture, featuring a large dome and intricate carvings. The church is surrounded by a wall and a garden. The church is a masterpiece of Manueline architecture, featuring a large dome and intricate carvings. The church is surrounded by a wall and a garden.*

1570

Do not be surprised that the church is a masterpiece of Manueline architecture, featuring a large dome and intricate carvings. The church is surrounded by a wall and a garden. The church is a masterpiece of Manueline architecture, featuring a large dome and intricate carvings. The church is surrounded by a wall and a garden.

«sale părintelui Kir Gavriil Egumenul sfintei mănăstiri Bistrița, 1830.
«De fratele Gheorghe Zugrav ot Cozia. 1830 Octombre 25.»

Această pînză saŭ mușama a fost vędută între alți și de D-l Gr. G. Tocilescu, Profesor și Academician și D-sa o descrie în «Raporturi asupra câtor-va mănăstiri, schituri și biserici din țeră, pag. «191—43. Extras din Analele Academiei Române, Seria II, Tom. VIII, «Secția II, Memoriu și Notițe. Buc, 1887.»

Tot copia icoanei acesteia am dovedit-o și eu încă mai de mult, la o vizită arheologică ce am făcut prin acele vestite locuri stinte din sud Vilcea.

Iată reproducerea aceluï Tabloŭ :

El reprezintă plecarea lui Barbu Craiovescu la mănăstire ca să se călugărească.

Se vede mai întâiŭ biserica și casele cele vechi înconjurate de ziduri cu creneluri.

Maï sus este Arnota, maï jos schitul Păpușa.

Barbu cu barba albă, îmbrăcat în costumul timpului ține capul aplecat pe mâna dreaptă, la ureche, în semn de adio pentru tóte cele lumesci ne-maï voind nimic să asculte. — După dînsul vine un tîner cu giubea împlănită în pozițiune precatorie, urmat de o ceată de alte 18 persoane toate în giubele roșii cu blană, — întreaga familie a Pîrvulescilor.

Aci este locul a se observa că între Pîrvulesci, nu era gata a se stinge neamul, după cum cu greșelă s'a cređut; căci vedem aci fiŭ din 4 frați în număr de 16, care ca bărbați desăvîrșiți sunt înfățișați, adică în total 20 de inși.

Și să nu se ȃică că am deplasat chestiunea venind a amesteca Eraldica cu tabloul acesta, căci Eraldica este surată bună cu Arheologia și cu Istoria, și sciut este că fără colorŭ, Eraldica nu poate trăi; decŭ ea maï este surată și cu Pictura saŭ Zugrăviea.

Acésta fu *Epoca a II-a* care de la Mircea Cozianu s'a prelungit pînă în vremea lui Mihnea Voevod cel Ręu.

Dar, maï nainte de a păși în Epoca a treia peste Epoca aceluia care a fost ucis și îngropat în cimitirul catolic din Sibiu, și care este Basarabul cel al 32-lea din *al II-lea tabloŭ*, să maï aducem o probă că noi Eraldică nu sciam ce este și că nu țineam la ea.

Mormîntul lui *Mihnea Minie* ȃis și *Cel Rău* este de secol i aședat în cavoul de sub Biserica s sesc -catolică din Sibii , pe ordin hronologic al tur  cu repoașii fruntașii nobili de atunci. Sunt sute de pietre r nduite de m rim  egale și t te fără eșeptie p rt  numele și blazoanele lor pe ele. Num i piatra lui este ast-fel sculpat  fără ideie de blazon.

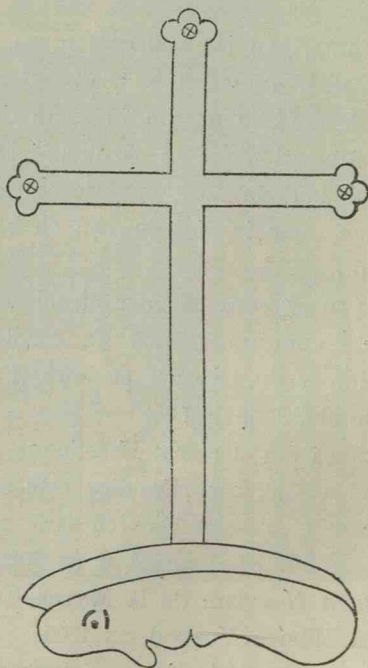
Imprejurul ei este o inscripție cu litere germane, dar cu text latin  ncep nd ast-fel:

Sepultura

Apoi:  n interiorul pietri, cu litere cirlice — șterse acum de vremuri—, este ceva scris, dar nu se p te citi. Și at ta tot.

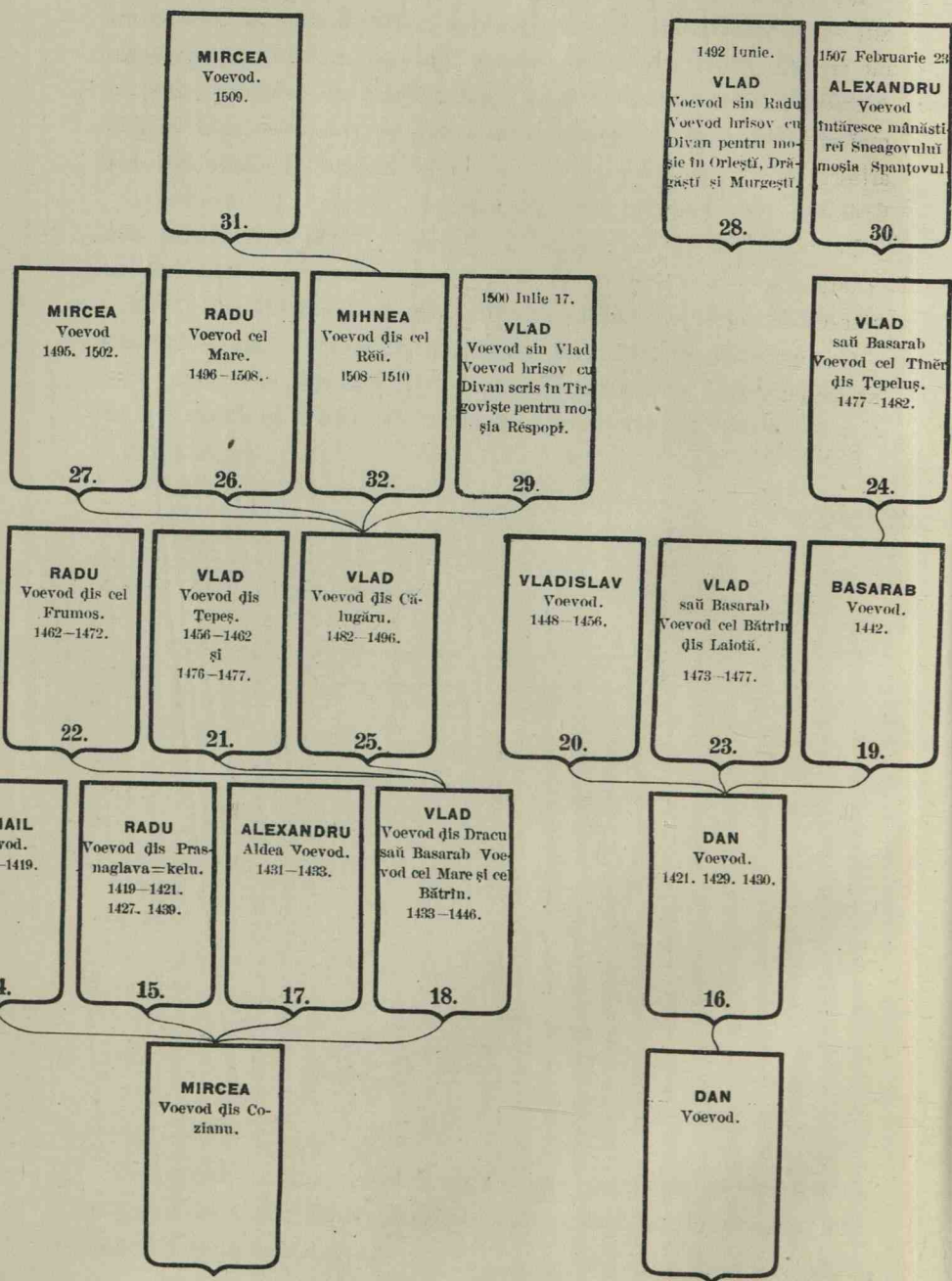
Pe piatră este săpată o cruce înaltă, sfirșit  sus cu 3 trefle și înfiptă jos pe semilună d'asupra; semiluna e cu obraz de om în jos.

Iată-  copia :

Vedeți dar acum că ac st  figur  are pretenția că  nsemn z  blazonul unui fiu dintre Basarabi care a stat pe Tronul țarii n stre (!?) și judecașii.....

Tabloă litera B.

II-a EPOCA

de la Mircea Cozianu până la Mihnea cel Rău.

La acest arbore ținem să deslușim că între anii 1492 și 1507, am mai avut doi Domni constatați prin documente că ar fi domnit și anume pe un Vlad Voevod sin Radu Voevod la 1492, și un Alexandru Voevod la 1507 Februarie 23, fără ca să putem preciza mai mult de cât atâta despre ei și, fără de a-i putea lega încă nici în arborul coborîtorilor cu cei ce au domnit, nici în alt arbore anterior Craiovesc óre-care.

Pe acești din urmă Basarabî i-am înscris sub N-rii 28 și 30.

Iată și *tabloul aceleï epoce a II-a* însoțit și de o indicație pentru câte-va Documente justificative. (Litera B).

Ca justificare pentru cele cuprinse în tabloul acesta al 2-lea a se vedea:

Pentru filiația Voevodului de sub No. 14 act din 1415 Martie 28 la Acad.

						Rom. doc. $\frac{241}{XI}$
»	»	»	»	»	»	15 act din 1421 Mai 7, Doc. și Reg. Brașov. I. Bogdan p. 7—8. 1902.
»	»	»	»	»	»	16 act din 1430 Sept. 16, Arh. St. M-rea Tismana doc. la D-l Hasdeu.
»	»	»	»	»	»	17 act din 1431 Noembre 17, Acad. Rom. condica M-rei Dealu p. 177.
»	»	»	»	»	»	18 act din 1437 August 1, Arh. St. Mitrop. Buc. pach. 94, doc. 1 la D-l Hasdeu.
»	»	»	»	»	»	19 act din 1442 Martie 23, Condica M-rei Snagovul și Acad. Rom. $\frac{284}{XX}$
»	»	»	»	»	»	20 act din 1456 Aprilie 15, Arh. St. Episc. Argeș pach. 16, doc. 1.
»	»	»	»	»	»	21 act din 1458 Martie 5, Acad. Rom. doc. $\frac{250}{IX}$
»	»	»	»	»	»	22 act din 1464 Mai 30, Arh. St. M-rea Cozia p. 14, d. 1.
»	»	»	»	»	»	23 act din 1475 Iunie 1, Arh. St. M-rea Glavaciog pach. 16, doc. 1.
»	»	»	»	»	»	24 act din 1478 Sept. 9, Arh. St. cond. Brânc. No. II, p. 406.
»	»	»	»	»	»	25 act din 1487 Iulie 31, Acad. Rom. doc. $\frac{172}{XX}$

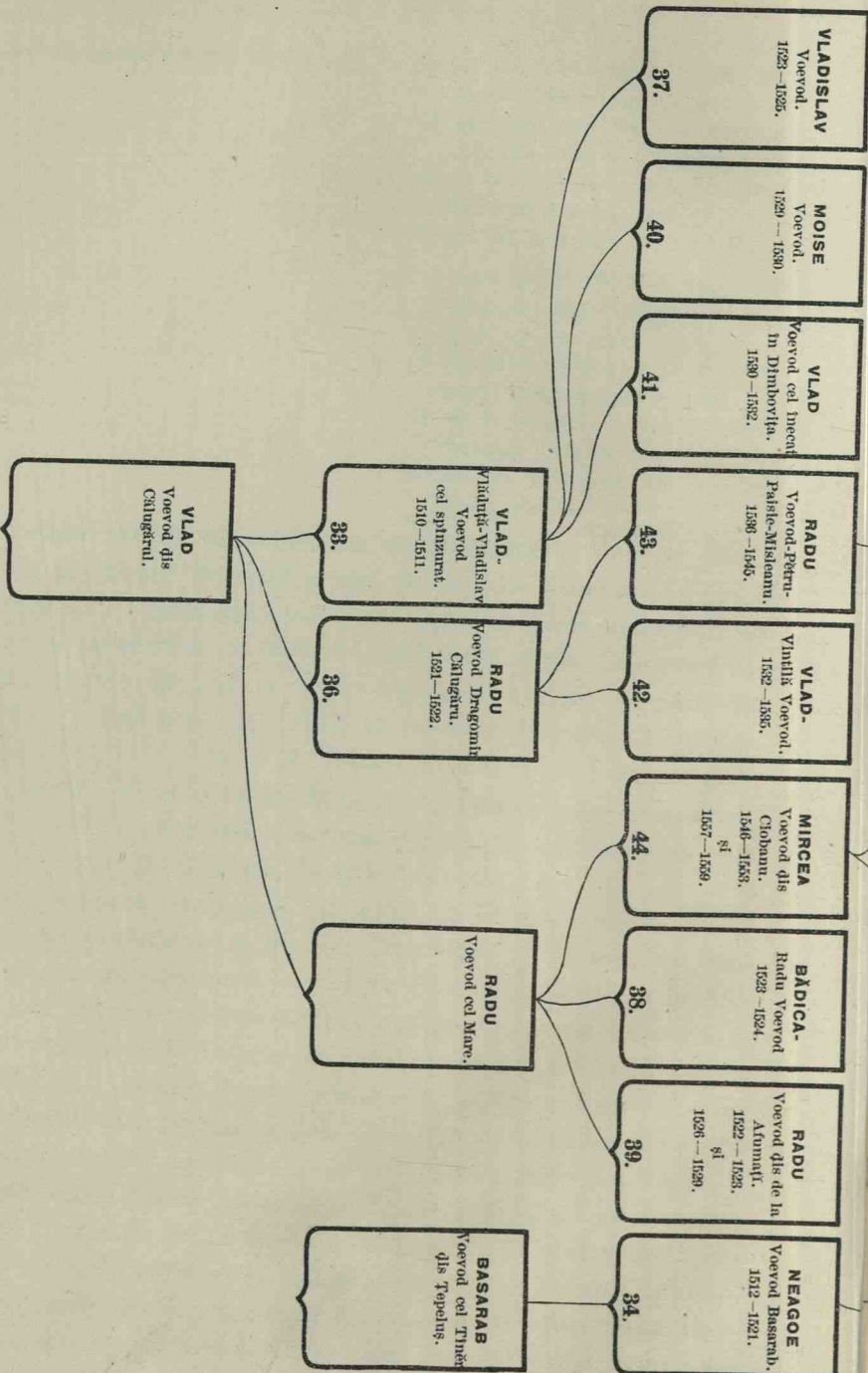
- Pentru filiația Voevodului de sub No. 26 act din 1496 August 1, Arh. St. M-rea Govora pach. 7, doc. 1.
- » » » » » 27 act din 1481 Doc. și Regeste acte din Braș. de I. Bogdan. 1902
- » » » » » 28 act din 1492 Iunie, Arh. St. Cond. Brâncov. No. 1, p. 240.
- » » » » » 29 act din 1500 Iulie 17, Acad. Rom. doc. $\frac{173}{XX}$ și din 1501 August 30 fotografie după original în colecția mea de acte.
- » » » » » 30 act din 1507 Febr. 23, Acad. Rom. cond. M-rei Snagov p. 103.
- » » » » » 31 act din 1509 Dec. 5, Arh. St. M-rea Tismana pach. 4, doc. 1.
- » » » » » 32 act din 1508 Sept. 10 Arh. St. M-rea Bistrița pach. 23, doc. 2.

Precum am dis nu putem sci cu precizie c arinții acelor doi Domni Basarabî și nici nu ne pôte fi de mare folos a aștepta noui Documente care să ne deslege acéstă nedomirire în interesul cercetărilor ce urmărim, căci fie ei dintre Craiovesci, fie dintre oricare din acele 2 ramuri născute la noi din cei veniți din Făgăraș, totuși aleși au trebuit să vie ei la Domnie iar nu prin moștenire și deci avem o confirmare a Țiselor nōstre iar nu o slăbire, pentru acéstă serie de Domni ca și pentru acea precedentă.

Prin urmare să trecem acum mai departe, la *Epoca a treia* care începe cu cel de al 33-lea Basarab Voevod.

Încă un secol încheiat a mai trecut de la epoca acésta înainte și, cu tot patriotismul și frica de Dumnezeu ce au avut uni dintre Domni din acel secol ca Neagoe Basarab, ca Radu de la Afuțaș, ca Pătrașcu cel Bun și alți, totuși pe aproape de sfârșitul veacului acestuia, prin intrigile de peste hotare, ca o revanșă pentru un Muntean (anume Petru Voevod, Țis Schiopul) de la noi, care cu neregulă apucase Scaunul Moldovei, din cauză că avusese mamă pe Kiajna nepōta lui Ștefan cel Mare, în acest interval a răzbit la Tronul nostru 2 Voevođi ne-Basarabî veniți din Moldōva și anume: Ștefan Voevod Țis Surdul din 1591 și Alexandru Voevod, vnuc Lăpușneanu din 1593, ambii de la Moldova aleși ca fiți de Voevođi de acolo.

Dar, nu a răbdat mult timp Dumnezeuul părinților noștri, asemenea călcare a *Obiceiului aceste țeri*, căci s'a ridicat ca prin mi-

III-a EPOCA

De la Mihnea cel Rău până la Mihail Voevod Vitezu.

NICOLAE-
Pătrășen Voevod
1589-1601.

52.

MIHAIL
Voevod șiș cel
Viteaz.
1593-1601.

53.

PĂTRU
Voevod șiș
Cereel.
1583-1585.

49.

MIHNEA
Voevod șiș
Târșel.
1577-1583
și
1586-1591.

48.

PĂTRĂȘCU
Voevod șiș cel
Bun.
1554-1557.

45.

PĂTRU
Voevod șiș
Șahopru.
1560-1568.

46.

ALEXANDRU
Voevod.
1568-1577.

47.

ȘTEFAN
Voevod șiș Ioan
Voevod
al Moldovei.
1591-1592.

50.

ALEXANDRU
Voevod șiș
Bogdan Voevod
Lăpușeanu.
1592-1593.

51.

THEODOSIE
Voevod.
1521-1522.

35.

nune cel mai viteaz dintre Români, la 1593, și a spus și păgânilor dar și vecinilor cât ține de mult Munteanul la Vechile Legi strămoșești ale lui. S'a sculat Mihaiu sin Pătrașcu Voevod Basarabul, indignat și revoltat de modul nedemn cu care domnea peste noi acei 2 predecesori ai săi și el a restabilit drepturile la Tron.

Acesta fu al 51-lea Voevod din osul Domnesc al Basarabilor sau al 53-lea în ordinea numerică, pe cât găsim noi, și dînsul reluă frul fratelui său Petru Cercel, care era al 49-lea Basarab, fără întrerupere venit la Tron.

Iată cum, până la Mihaiu chiar, fără drepturi de moștenire, Basarabi și-au păstrat tocméla lor de alegere neclintită și cum acest Mihaiu a venit să puie din noi la locul ei starea de mai nainte a lucrurilor din Muntenia, stare, care nu fusese știrbită decât prin venirea celor doi Voevođi Moldoveni diși mai sus. Și fu acesta pentru noi atunci prima și fatala spărtură a cetății noastre Băsărabesci.

Pentru acesta a 3-a Epocă prezintăm arborul al III-lea al Domnilor aceluși timp, arbore, în care cei doi Voevođi veniți de la Moldova sunt înscriși la No. 50 și 51. (Litera C).

Insă această restabilire de drepturi la cărma Țării n'a ținut multă vreme, căci d'odată cu mórtea lui Mihaiu și cu pribegia inevitabilă a lui Nicolae Pătrașcu Voevod, fiul și contimporanul său, drepturile la Tron s'au călcat iarăși în picióre și, printr'un fiu de pămîntean de la Moldova, care n'a domnit nici-odată și nicăiri, stînd la noi numai pușin timp cu ajutorul catolicilor streini, anume prin Simion Movilă, s'a mai adăogat călcările, până ce, tot prin alegere, țara a adus pe un coborîtor dintre Dănești, pe Radu Șerban Basarab Voevod, care ținu Tronul de la 1602—1611.

Dar, vai! destul a fost o primă spărtură pentru ca ea să se adîncéscă din di în di tot mai mult; pentru ca drepturile să se nesocotéscă; pentru ca fii neamului Băsărabesc să se descurageze și pentru ca păgânii sêlbatici de peste Dunăre, mai răi pentru noi mult de cât frații noștri Moldoveni, să semene spaima și gróza între fii bravilor Cavaleri ai boierimei noastre, care viețuiaș pe acele vremi, căci toți aceștia erau căutați de păgân de la frageda lor copilărie și, din cuiburile lor erau smulși și duși la Țarigrad

ca ostatici pentru a-î crește și a-î învăța cum să se supună la Turci, după felul creștinilor de acolo și, cum să domnescă apoi sub ordinele Turcului și cu sentimentele de patriotism ale boierilor de acolo.

Toți fii Dăneștilor și Drăculeștilor care mai suflă și nu erau ascunși, trebuiau să se supuie acelor porunci ale Sultanului, iar acei nesupuși dintre dinși care mai cuteza a pretinde la Tron erau osîndiți la mörte și capul lor pus la preț.

Ast-tel au perit de diferite crude morți cei mai viteji fii ce mai rămăsese din neam.

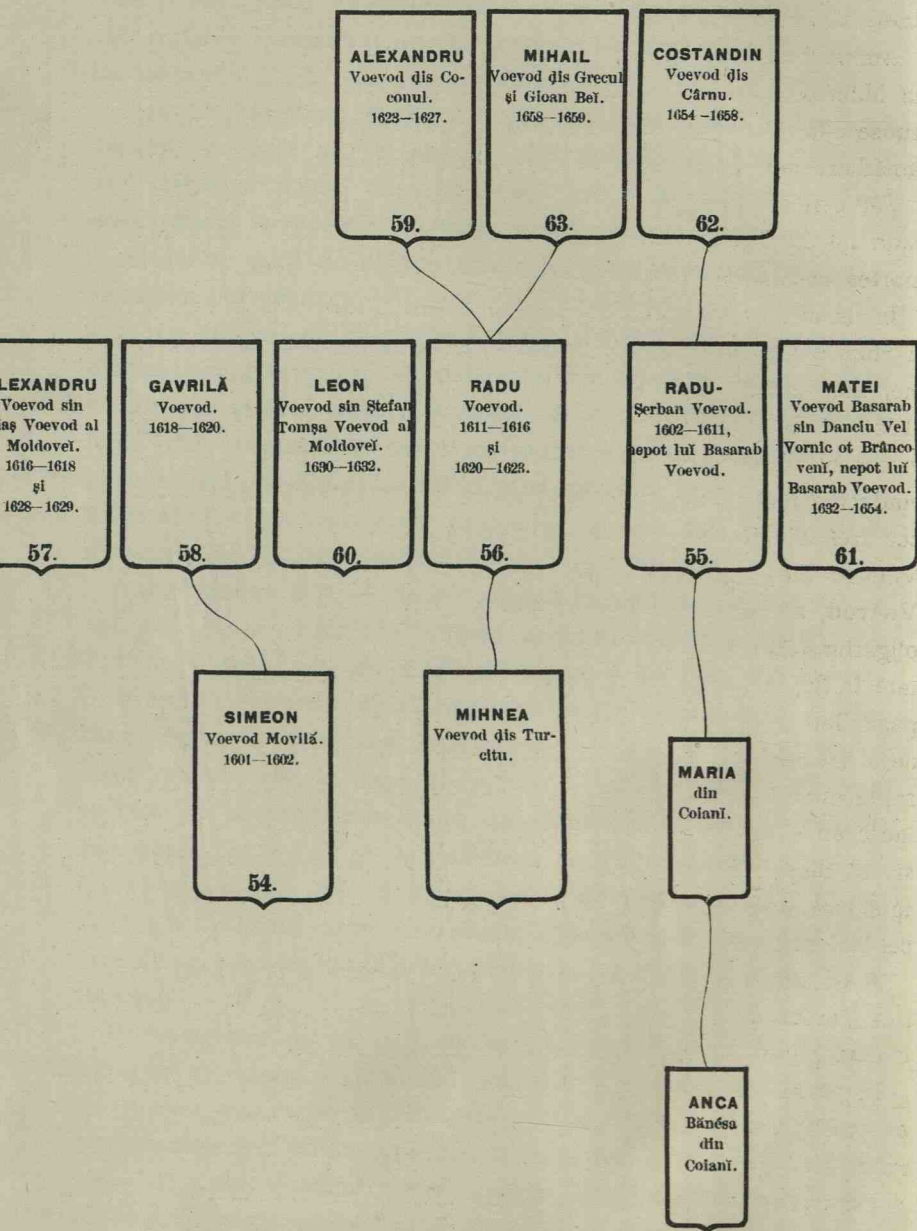
Ei cu toți vedeau că păgânul devine nebiruit acum căci și din lăuntru începuse pentru noi slăbirea și din afară ne venea lovituri în Obiceiul și în Principiele Religiei părintesci. Nu mai se putea lupta dar cu arma ci numai cu răbdarea și cu iscusința să înblândim sau să înpuținăm relele până ce timpi ne-ar oferi vre-o scăpare. Așa se începu din partea lor pe totă linia renunțare la reclamare de drepturi pentru Tron.

Atunci vedem însă că dintr'o singură ramură de Basarabi adică dintre fii cei care viețuiau la Țarigrad, un Radu Voevod, fiul lui Mihnea Turcitu Voevod, deși de sânge pămîntean și Basarab, dar crescut și învățat în Țarigrad, ajunsese iscusit în limba grecească și alte limbi de acolo și el ne-a fost trimes, la 1611, să ia locul aceluï Radu Șerban, loc la care el poftise și în alte rînduri, dar fără succes. El a domnit de 2 ori, dar simpatiile lui pentru Greci îl înstreinase de țera sa și de boierimea cea-l'altă pămîntenă.

Tot în aceleași idei să dovedesce că au fost crescuți și fii sîi Alexandru și Mihail ultimi din seminția Băsarăbescă cea adevărată, care cu drepturi necontestabile au îndrăznit să pretinđă Tronu, fiind protejați.

De notat este aci că, deși am vrea să excludem pe Mihnea că nu ar fi un Basarab, dar nu ne este permis a o face, căci în acest caz nu am mai respecta hrisoavele care sunt baza fundamentală pe care ne rezimăm în întręga scriere aceasta. Noi scim cum a domnit; scim cât a fost de crud; pentru faptele lui chiar dacā necontestabil ar fi, ar merita să fie exclus dintre aceia care se numesc Basarabi dar, cum am đis, actele oficiale ne opresc d'a face acēsta, căci

Tabloù litera D.

IV-a EPOCA

Urmași din Basarabi
PIRVULEȘCI.

de la Mihail Vitezu până la ultimii Basarabi de linie bărbătească.

a domnit și a scos multe hrîsoave cu numele oficial de fiu al lui Radu Vodă sin Mihnea Vodă.

Am vorbit despre decadențele noastre succesive până la vremea lui Mihnea cel Rău, dar acelea erau numai superficiale și nu pătrunseseră la os; ne-au fost însă mai amare, ne-au fost cu totul fără tămauire aceste două de mai la urmă!

Cât pentru aceia de la 1591—1593, numai dacă nu se pierdea viața lui Mihaï Viteazu, putea să se vindece de dînsul, dar, după mórtea acestuia, altul ca dînsul nu a mai stat pe Tron!

În urma Domniei lui, cangrena s'a adâncit din țî în țî mai tare și chiar până a nu veni fiul ultim al lui Radu sin Mihnea la Domnie, nici fiul bastard al lui Radu Șerban, ȕis Costandin Cărnău (1654—1658), nici predecesorul acestuia dintr'o branșă lăturalnică, valorosul Matei Basarab Voevod, în lunga sa domnie de 22 de ani, vindecare n'au putut să ne mai aducă, căci tot fără drepturi, ca și cei trei dintăi Moldoveni menționați, încă alți trei: Alexandru Voevod Iliășu, Gavrilă sin Simeon Voevod și Leon sin Ștefan Tomșa Voevod, au năzuit la Tronul Munteniei, încât nici respectul către oligarhia domnitore și către coborîrea de parte bărbătească din tată în fiu, nu s'a mai știut unde sunt și pe de altă parte, puterea păgănilor care preocupau și speriaseră atunci Europa, ajunsese pe acea vreme la culmea ei, ne-mai știind nici de tractate, nici de sabia mult încercată de ei a Românilor noștri din trecut, ast-fel încât un simplu Vizir Turcesc, ferosul Kiupruliul, a putut, în furia sa, să dispuie și să ne osîndească să devenim pașalic turcesc cu tótă țara acésta românească, cum erau tóte țerile creștine de pe cel-l'alt mal al Dunărei!

Ast-fel ne-a venit decadența cea mare și istovul său sfîrșitul seriei Domnilor noștri pămîntenî de parte bărbătească, îndreptățiți d'a ne governa după vechile noastre datine strămoșesci.

În tot timpul acesta nu mai e trebuință să spunem dacă mai era vorba de moștenire la Tron pentru Domni noștri, căci cetitorul o înțelege de mai nainte.

Dăm și pentru *epoca acésta cea de a IV-a sfîrșitul arborului Basarabilor de parte bărbătească cu întreruperile* din el, însumând arborul întreg, numărul total de 63 Voevođi până la anul 1659. (Litera D)

Vedeți bine că, până aci, nu am vorbit încă de cât de acele timpuri bune ale succesiunilor la tron, cele corecte și legitimate de Vechiul Obicei al pământului nostru, succesiuni de parte bărbătescă, respectând dreptul sângelui și dând puterea numai pe mina acelora dintre Jupani Basarabi de os Domnesc și pămîntenii născuți iar nu făcuți, căci, după 1659 încolo s'au strecurat la Tron streini Voevođi ne-pămîntenii printre alți Basarabi noi, rude sau coborîtori de linie femeiască și a fost așa din diverse cauze care daca le-am fi căutat vr'odată ne-am fi convins că cea principală a fost lipsa totală de regulile eraldice ale descendenței, căci ele au scăpat pe toate Statele de asemenea desordine nenorocite cum s'a întîmplat la noi; și vom vedea puțin mai la vale la ce extremitate am ajuns noi în secolul următor și cum edificiul nostru în întregul său s'a zdrobit și s'a anihilat.

Nu dóră că se știa sau că se dovedise că nu mai exista absolut urmași adevărați ceea-ce nu s'a cercetat încă de nimeni și, s'ar părea chiar imposibil, dar din cauza persecuțiunilor vrăjmașe ale Turcilor contra celor cu drepturi încă existente pe vremea aceia.

Așa s'au petrecut lucrurile atunci și încă și mai rău era amenințată țara noastră ca să i se întîmple adecă ca și la Bulgaria, la Albania și la Serbia, la Bosnia și cele-l'alte state desființate de pe malul drept al Dunării și fiind-că aci concordă cu faptele și toate documentele ca și cronicile, să aducem și câte-va cuvinte dintr'ansele ca să povestim și să zugrăvim situațiunea țării de atunci la auzul și la vederile cetitorilor noștri de azi.

În Genealogia Cantacuzinilor, veți Buciumul pag. 124 anul 1863 găsim :

«Boierii, speriindu-se să nu rămâie în țară pašalic, de grabă au însciințat de toate la Odriiu pe Cantacuzino, care, prin prietenii săi, și póte și cu dare de bani, a ridicat Vizirul pe numitul Pașă din țară...»

Apoi mai la vale ȃice:

«După acésta, viind Grigore Vodă Ghica Domn în țară, a rămas Cantacuzino capicheaia pentru săvîrșirea trebilor. Care, mergînd la Constantinopol, a aflat că Pórta are scopos să orînduiască beglerbei la Țara Românescă, ca să rămîie desăvîrșit țară turcésă,

Tabloă litera E.

7.

COSTANDIN
Voevod sin Papa
Postelnicu ot
Brâncoveni.
1688 - 1714.

8.

ȘTEFAN
Voevod sin Co-
standin Vel Stolnic
Cantacuzino.
1714 - 1716.

5.

GHEORGHE
Duca Voevod.
1674 - 1678.

6.

ȘERBAN
Voevod sin
Costandin Vel Po-
stelnic Cantacu-
zino.
1679 - 1688.

3.

RADU
Voevod ăis Stri-
das sin Leon
Tomșa Voevod.
1664 - 1668.

4.

ANTONIE
Voevod ot Popești
sin Neagoe Vor-
nicul.
1669 - 1672.

1.

GHEORGHE
Ghica Voevod.
1659 - 1660.

2 a., b.

GRIGORIE
Voevod sin Gheor-
ghe Ghica Voevod
1660 - 1664
și
1672 - 1674.

V-a EPOCA

de la 1659 până la 1716.

Sfârșitul cu stingerea sgomotósă și sângerósă a drepturilor
istorice.

«după cum acésta se dovedesce dintr'o scrisóre ce scrie Grigorie Ghica-Vodă, răspuns lui Cantacuzino. . . .».

Apoi tot aci găsim :

«După ce numitul Cantacuzino a isprăvit trebile lui Grigorie-Vodă, și după ce a scăpat prin ostenele sale țara dintr'acea primejdie ce era cu a să pune beglerbeî (care natura o dovedesce că, de nu ar fi scăpat-o, s'ar fi orînduit beglerbeî la Valahia), după acésta, a venit Costandin Postelnicul la București».

În asemenea împrejurări dar, a sosit ceasul căderii și au putut pătrunde pe deplin numai în curs de 50 de ani, relele abia începute, treptat-treptat, mai nainte.

La epoca acésta s'a văduț la noi prăbușindu-se cu totul scaunul Voevođilor vestiți.

Nu mai erau cei de atunci tot de sângele acelor Basarabi care să numeau : Alexandru Voevod, Mircea Cozianu, Ștefan cel Mare, Radu de la Afumați, Mihai cel Viteaz, Radu-Șerban, Matei Basarab și încă alți mulți, și Domni și Boieri, cărora le datorăm dreptul de a fi puși pe acest sfînt pomelnic. N'au mai putut ține piept acești 50 de ani ce urmară ca acei 400 de mai nainte vreme. În perióda acésta dar, care urmază de la 1659 înainte, mai mult ca până aci, nici de stabilitate, nici de moștenire la Tron, față cu puterea mereu crescândă a Porții Otomane, absolut nu se mai putea vorbi nici cugeta. Opt schimbări de Domni a avut Muntenia în acest interval de vr'o 58 de ani până la 1716 și mai mult ca îndoite de multe schimbări a avut Moldova, până ce și acolo, cu 5 ani mai nainte de cât la Muntenia a venit culmea robiei definitive a Domniilor și a Fanarioților.

Voi putea da și aci numai titlul acelor 8 Voevođi ca persoane separate pentru ca să completez tabloul al 5-lea și cu acești ultimi Basarabi până la No. 71 ai Munteniei, dar fără ai putea lega ca pe cei-lalți.

Unii dintre aceștia au fost aleși de Boieri și Cler, iar alți nu.

Iată tabloul acelei a V-a Epocă al cărei sfîrșit fu stingerea tragică, sângerosă și sgomotósă a drepturilor noastre istorice. (Litera E).

Precum vedem, Turcii abia mai întreba une-or pe cine vrea țara noastră să le dea Domn, căci de dreptul țării puțin să ținea sémă.

În epoca acésta dar, dreptul sacru al tocmeii dela Descălicătóre, pentru alegerea de Voevod, de fapt cu totul pierise și acésta s'a prelungit până la 1716 după cum mai sus am đis.

Dar abia s'a sfirșit epoca acésta, așa cum o văđurăm, pentru a trece într'alta și mai durerósă.

Dela data acésta dar înainte, a urmat o altă serie de Domni, streinți de neamul nostru și pentru a se putea înțelege și mai bine cum s'aú succedat aceste familii la Tronul acestor țeri Muntenia și Moldova, este interesant de a se cunosce și secretul legăturilor de rudenie dintre aceste 10 sau 12 familii, căci nu importă aci de a cerceta origina lor în parte, ci importă mai ales legăturile strinse dintre ei.

În acest secol blestemat care urméză în curs de 105 ani pentru Muntenia și 5 ani mai mult pentru Moldova, nici măcar acel fatal simulacru de alegere nu l'am mai avut, ci numai robia țerii, sugrumarea drepturilor și iataganul pentru omenirea cugetătóre au domnit peste noi și ne era cruntă acéstă epocă, căci se uneltea prin mână de Domni care se điceau creștini, ba chiar erau uni și cu bănuială de Români.

Până la 1821, numărăm pentru Muntenia 42 de schimbări de Guverne, în timp de 105 ani, prin 21 de Fanarioți în 38 de Domni, 3 ocupațiuni streine și 1 Caimacamie, iar la Moldova am avut încă mai multe turburări și persoane care s'aú priment la Domnie.

Aceștia cu toți lucau la aceiași iscusită trădare sub vélul frăției religiose, adică: *smulgerea privilegiului stăpânirii de moșie, desbinarea micilor și marilor moșnenți și desnaționalizarea noastră*, singurele odóre ce ne mai rămăsese de la bătrini.

Politica lor a fost una și aceiași: supunere orbă la interesele și jafurile Porții pentru a se susține ei în funcțiunile ce îndeplineau.

Acésta fu dispariția și istovul tuturor drepturilor istorice.

Așa dar Eraldica nu aci s'ar mai putea căuta cu frumoșele ei prevederi și garanții.

Unde este stabilitatea sau măcar alegerea pe vieță și dreptul țerilor române cu unul ca Constandin Voevod Mavrocordat care, numai aci în Muntenia, domnesce între anii 1730—1763 de 6 ori și de alte 4 ori, în Moldova, ceea-ce face în total 10 Domni?

13.

COSTANDIN
Voevod sin Mihail
Ghehan Racoveryhă
Voevod,
I-a Domnie,
1738-1755.

14.

COSTANDIN
Voevod sin Nico-
lăe Voevod Mavro-
cordat,
V-a Domnie,
1755-1757.

15.

SCARLAT
Voevod sin Gilgo-
rie Ghica Voevod
I-a Domnie,
1757-1761.

16.

CONSTADIN
Voevod sin Nico-
lăe Voevod Mavro-
cordat,
VI-a Domnie,
1761-1762.

17.

COSTANDIN
Voevod sin Mihail
Ghehan Racoveryhă
Voevod,
II-a Domnie,
1763-1764.

18.

ȘTEFAN
Voevod sin Mihail
Ghehan Racoveryhă
Voevod,
1765.

19.

SCARLAT
Voevod sin Gilgo-
rie Voevod Ghica
II-a Domnie,
1765-1766.

20.

ALEXANDRU
Voevod sin Scar-
lat Voevod Ghica
1766-1768.

21.

GILGORIE
Voevod sin
Alexandru Ghica
Dragomani,
1769.

4.

COSTANDIN
Voevod sin Nico-
lăe Voevod Mavro-
cordat,
I-a Domnie,
1780.

5.

MIHAIL
Ghehan Racoveryhă
Voevod,
I-a Domnie,
1780-1781.

6.

COSTANDIN
Voevod sin Nico-
lăe Voevod Mavro-
cordat,
II-a Domnie,
1782-1783.

7.

GILGORIE
Voevod sin Matei
Ghica Bezadca,
I-a Domnie,
1783-1785.

8.

COSTANDIN
Voevod sin Nico-
lăe Voevod Mavro-
cordat,
III-a Domnie,
1786-1741.

9.

MIHAIL
Ghehan Racoveryhă
Voevod,
II-a Domnie,
1741-1744.

10.

COSTANDIN
Voevod sin Nico-
lăe Voevod Mavro-
cordat,
IV-a Domnie,
1744-1748.

11.

GILGORIE
Voevod sin Matei
Ghica Bezadca,
II-a Domnie,
1748-1752.

12.

MATEI
Voevod sin Gilgo-
rie Voevod Ghica
1752-1753.

1.

NICOLAE
Voevod sin
Alexandru Mavro-
cordat Exaportim
I-a Domnie,
1716.

2.

IOAN
Voevod sin
Alexandru Mavro-
cordat Exaportim
1716-1719.

3.

NICOLAE
Voevod sin
Alexandru Mavro-
cordat Exaportim
II-a Domnie,
1719-1730.

EPOCA DESNAȚIONALISĂRII

Cu Legile și Reformele ei, cu atentatele la biserică, limbă, pămintenie, armată etc.

Prin 21 de Fanarioi în 38 de Domnii, 3 ocupațiuni streine și 1 Calmacamie, epocă care să
termină printr-o revoluțiune

40. III-a ocupatie
Rusasca.
1806—1812.
41. IOAN
Theodor Caragea
Voevod.
1812—1818.
42. ALEXANDRU
Nicolae Sutu
Voevod.,
III-a Domnie.
1819—1821.
31. Calinacamin din
1796.
32. ALEXANDRU
Ioan Iosifant
Voevod.
II-a Domnie.
1796—1797.
33. COSTANDIN
Gheorghe Hauger
III Voevod.
1797—1799.
34. ALEXANDRU
Costandin Muruz
Voevod
II-a Domnie.
1799—1801.
35. MIHAIL
Costandin Sutu
Voevod.
III-a Domnie.
1801—1802.
36. ALEXANDRU
Nicolae Sutu
Voevod.
I-a Domnie.
1802.
37. COSTANDIN
Voevod sin
Alexandru Iosif-
iant Voevod.
I-a Domnie.
1802—1806.
38. ALEXANDRU
Nicolae Sutu
Voevod.
II-a Domnie.
1806.
39. COSTANDIN
Voevod sin
Alexandru Iosif-
iant Voevod.
II-a Domnie.
1806.
22. MANOIL
Voevod Roset.
1770.
23. I-a ocupatie Ru-
sasca.
1769—1774.
24. ALEXANDRU
Ioan Iosifant
Voevod.
I-a Domnie.
1775—1781.
25. NICOLAE
Costandin Caragea
Voevod.
1781—1783.
26. MIHAIL
Costandin Sutu
Voevod.
I-a Domnie.
1783—1785.
27. NICOLAE
Petre Mavrogheni
Voevod.
1786—1788.
28. II-a ocupatie
Austro-Rus.
1789—1791.
29. MIHAIL
Costandin Sutu
Voevod.
II-a Domnie.
1791—1796.
30. ALEXANDRU
Costandin
Muruz Voevod.
I-a Domnie.
1788—1796.

Acésta s'a chemat în România *Epoca Fanarioşilor*, care s'a terminat prin emigrarea boierimel şi a poporului în munţi şi peste hotar, adică s'a sfîrşit cu o revoluţiune în care Românii cer ca să li se dea Domn după dreptul istoric.

Noi nu vom caracteriza acéstă lungă epocă amară pentru ţerile române, căci nu aci póte fi locul pentru acésta, dar vom dice numai că Fanarioşii pentru noi nu mai trebuie să fie acum persóne, ci numai o *epocă istorică*. Persónele orî-care şi orî-cum vor fi fost ele pe atunci, urmaşii lor aũ avut timpul să devie fraţii noştri. Numai *singurii actorii aceleĩ epoce rãmân Fanarioşii* fără deosebire pentru noi orî-cum le-ar fi fost numele, pãmênteni sau streini, fie ei orî-cine ar fi fost, numai *pe câtã parte a luat fie-care şi pe cât rol a avut a juca dinşii în acea epocã*. Acéstă *Epocã* o vom numi a *desnaţionalizãrei* cu un cuvînt ca să nu intrãm în detalii.

Dãm aci şi *tabloul general al Guvernelor* de atunci cu datele şi primenirile la Domnie în Muntenia (1716—1821). (Litera F).

O! câtã in-imaginabilã nesiguranță, câte frãmîntãri, ce gróznicã nestatornicie şi ce sfãrimare de țerã aduceau aceste vecinice permutãri de funcţionari ai Turcului pe care ni-ĩ trimiteau ei pe capul țerii nóstre şi pe capetele nóstre.

Aceşti ómeni toţi ai aceleĩ epoce, care cei mai mulţi nici sciaũ limba românescã, nici aveau nãdejde de cea mai micã duratã a slujbei lor, mai mult decãt efemere, ba chiar uni sfîrşeau cariera acésta pe eșafod, dinşii toţi cãtre noi şi cãtre binele țerii, nu erau decãt aceia ce puteau fi: nisce streini, preocupați numai d'a se îmbogãți cãt mai de grabã şi se bucurau cã se credeau puternici pe sórta nóstrã, tot așã cum pãgãniĩ erau puternici peste dinşii; căci multe şi multe jertfe aũ fãcut ei, strigãtore şi crunte, asupra celor mai de frunte boieri nevinovați pe care îi bãnuiau cã cutézã mãcar d'a se jãli de acea pãgãnescã stãpãnire datã pe ale lor mãini nemilóse şi vrãjmașe!

Unde mai putea fi pe atunci în țera acésta nenorocitã vr'o amin-tire, vr'o pomenire mãcar de garantarea drepturilor neamului, statului sau legilor nóstre pe care le protegea la alte popóre regulile stabilite prin Eraldicã de îndelungat timp.

Nici o lucire cât de mică, cât de depărtată, pentru vr'o ameliorare a stării noastre sau a viitorului copiilor noștri.

Nu ne mai rămăsese decât încuierea prin ziduri în mijlocul pustielor și în pădurile munților pentru a ne feri măcar oșele după morțe, de profanări și a ne ruga acolo, pe ascuns, cerului, să mintuiască sufletele părinților noștri și pe ale noastre! Acele refugii alinătoare durerilor noastre erau sfințele Mănăstiri ce se clădeau de noi pe la moșiele strămoșesci.

Devenisem robi și streini în vetrele vechi ale noastre și tremuram înaintea acelor care se găseau fericiți în pământurile noastre părintesci.

Așa se înțelege prin ce țile viforose au viețuit bieți părinții noștri.

Unde dar era cu puțință ca să găsim, de la timpi de pe atunci ca și până la timpi de acum, ideie măcar de vr'o Eraldică în Țările noastre?

Chiar vechile noastre Embleme primitive: Bourul, Aquila, sau altele, dacă vor fi mai fost, pe toate le uitasem noi, ba ni le lua Fanarioșii cu dinși la mutarea lor peste hotarele noastre și fără vr'o piedică și le însușeau de la sine-le ca nisce foști Suverani.

Am ținut aci că Emblemele dacă vor fi mai fost, dar negreșit că daca le-a găsit să ni le ia cine-va, ele de sigur au fost și noi cu drept antic le-am avut; deci semnez aci ceea-ce mai sus am ținut, semnez acel rezultat și consecință la care am putut noi să ajungem pentru că nici o grijă de a avea regulile de Eraldică și știință de Eraldică nu am avut. Și de aceia am fost tratați ca nimenea pe pământ.

Acești devotați funcționari ai Sultanului, care apoi, după limbagiul națiunilor Apusene se tâlmăceau, în serios din Beș cu 2 sau 3 coade, în foști Prinți ai noștri ca la statele Occidentale, fără ca acest titlu măcar să fie fost vr'odinióră nici admis de legile, nici de istoria patriei noastre, nici măcar de limba noastră.

S'a fost luat de ei în ris titlurile pămîntene ce avusesem noi bune sau rele, cum la nici o națiune istorică nu s'a vădut a se fi făcut și, cu nepăsarea noastră, noi am îngăduit acesta, în tăcere.

Și într'adevăr, cum s'ar fi putut óre să fie într'alt fel, sub nestabilitatea nenorocită ce aveam, pe cât timp acele Guverne barbare

cu funcționari-arendași, precum îi vedurăm, nu aveau nici o durată fixă? Căci ei, pe fie-care an, erau obligați a plăti la Pórtă pe lângă tributul Țării și miș de alte jafuri, dar mai ales inevitabila dare ȃisă «pentru *Mucarel*» adică pentru anuală recunoscere saú *inprospătare la Domnie*.

În întreg secolul al 18-lea așa s'a urmat, timp de peste 90 de ani.

D'abia se începu o schimbare mică prin *tractatele cu Rusia*, care s'ar putea numi un început de stabilitate, efemeră și aceea, la anul 1803, pentru acei slujbași până aci neluați în sémă; adică atunci când Rusia, pentru a favoriza intrarea la acea slujbă a protegiatului său Costandin A. Ipsilant, I-a Domnie, a stăruit ca să i-se acorde un termen de 7 ani pentru *Domnia Valahiei*. — Până aci nici o umbră de siguranță nu se acordase acestor Fanarioți.

Vom cerceta dar pe rând și tractatele, căci sunt și instructive și foarte interesante ca să ne dăm bine seamă de Drepturile ce dînsele au reînviat pentru țara noastră.

La 1803, Turcia dete *primul ei Hati-Humaium* pentru așa ȃisa *reîntărire a privilegiilor Domnesci*. — Punctele esențiale dintr'acest Decret al Sultanului sunt:

— Să nu se mai céră pentru Domn *Ipcaiıoa anuală*, adică până când el nu va face vre-o vină, să nu se scóță din Scaun așa des ca până aci.

— De acum înainte *sorocul Domniilor* să fie hotărît *până la 7 ani*, socotindu-se din ȃiua numirei lor de Beı (Domni) și, până nu va fi dovedită vina lor să nu li se facă *azlu* (executarea destituirii) mai nainte de 7 ani, și să fie cercetarea și cu cunoscınța Rusiei făcută.

Tot ast-fel de regulă și începere de restabilire a Tronului Beilor pe soroc de 7 ani, se mai urméză, în scris, adică pe baza *Tractatului ȃis de la Bucuresci*, pentru *Domnul Ioán Gheorghe Caragea*, venit după pacea de la 1812, dintre Turcia cu Rusia, deși acesta nu 'și-a îndeplinit ani, căci a fugit la 1818 din Scaun, înainte de soroc.

Se scie că, după acesta, urmașul său, Alexandru Șuțu, nici el n'a stat 7 ani, căci a murit până a nu împlini nici al 4-lea an. Și cu el s'a sfırșit seria acestor Fanarioți, căci o revoluție a Românilor

a urmat atunci în contra suferințelor cercate de ea în acel restimp fatal.

Am spus mai sus în scurt pentru Muntenia, pe rând, cum s'aŭ succedat vremile, ómenii și împrejurările sub Domnitorii aleși și sub cei trimiși țără alegere și fără termene de Sultanul Turcesc, ca să adune veniturile țării. Dacă nu am făcut tot ast-fel și pentru Moldova, cauza a fost ca să nu lungesc în zadar scrierea acésta, căci nu am lăsat în întunec nicî un lucru important urmând precum am făcut; și ar fi fost de prisos a repeta aceleași feluri de evenimente. Dacă la Moldova va fi fost vre-o diferință, aceia nu alta a fost de cât că numărul de persóne și de nume de la cîrmă aŭ fost încă mai mare, și suferințele póte asemenea mai multe, dar reguli prevădătoare pentru stabilitate saŭ pentru drepturi ale țării, ca și la noi nicî acolo, nu s'aŭ pomenit.

Să venim acum și la Domniele următoare revoluțiunei din 1821, care încet, încet, aŭ căutat a păși spre o redobândire a drepturilor nóstre naționale pierdute și spre o îmbunătățire reală a stărei nóstre ca Stat vechiŭ Românesc, reînviata cu *micul Tudor Vladimirescu, a cărui memorie va rămânea mare.*

Și aici, ca și după anul 1659, de Oligarhie nicî de Dinastie nu mai putea fi vorba, ca în timpi Basarabilor de parte bărbătésca. Chiar dacă persónele ce viețuiaŭ puteaŭ pretinde sânge saŭ coborîre veche necontestabilă din Basarabi cu acte, încă nimic nu ar fi valorat ele în alt-fel de cât ca o cercetare saŭ ca o simplă amintire istorică academică.

S'a căutat atunci cu stăruință măcar *pămînteniea* pentru a nu alege Domn nepămîntean și găsim doveđi în acte că nicî aceea nu s'a adus înaintea alegătorilor și alegerea s'a făcut fără temeiuři istorice și faptul s'a legitimat de țară prin consimțemîntul obștesc și Domnul pentru Muntenia s'a numit: *Grigorie Dimitrie Ghica Voevod*, fiul lui Dimitrie Mare Ban *pe termen de 7 ani*. El a domnit numai pînă la 1828, la venirea Muscalilor, trecînd atunci să locuiască în Transilvania. În Domniea lui s'a încheiat *Tractatul dîntre Ruși și Turci, la Akerman* prin care se prevede că: «Domniŭ «Valahiei și Moldovei vor fi aleși din Boierii pămîntenii de către «*Obșteasca Adunare* prin întărirea și voia Inaltei Porți, *pe soroc*

«de 7 ani întregi, și nu vor mai fi scoși în acest interval, afară numai dacă vor fi vinovați cu ceva.» Mai țice că: «*Domnul*, fie ast-fel depărtat, sau fie de la sine-și lepădat de Domnie, își pierde Titlul și poate intra iarăși în numărul Boierilor.»

«*Fii Domnilor* schimbați, sau ai celor ce se vor lepăda de această numire, își pierd titlul și pot intra iarăși în numărul Boierilor și pot să ocupe slujbe ale țarei și să fie aleși Domni.»

De la 1828 pînă la 1834 țera a fost sub ocupație Rusescă și la 1831 și-a alcătuit Legea ăisă *Regulamentul Organic*.

Asemenea a fost și la Moldova: Legea recunoște țăriile dreptul de *Alegere a Domnului pe viață, dintre boierii pămîntenii* printr'o *obștăscă Adunare extra-ordinară*, alegere care va fi validată de Rusia și Turcia, ceea-ce este contorm *tractatului din Adrianopol (1829)*.

La 1834 pînă la 1842 vine pentru Muntenia *Domn Alexandru Dimitrie Ghica Voevod*, frate cu Grigorie din altă mamă, care nu era pămîntencă de origină, ca mama lui Grigorie.

El n'a fost ales după dreptul istoric al țării, precum de *Regulamentul Organic* se legiuise la 1831, ci a fost recomandat direct de Conteile Prezident Paul Kiseleff; n'a stat la tron însă pe totă viața, căci a fost destituit nemotivat după stăruirea Rusiei și a trecut hotarele în țeri străine precum și fratele și predecesorul lui Grigorie făcuse, conform tractatelor.

Urmașul acestui din urmă fu:

Gheorghe D. Bibescu, fiul *Vornicului Dimitrie Bibescu*, din Craiova. El fu la 1842 I-iul *Domn pămîntean ales în țeră și de țeră pe viață, prin Obștăscă Adunare a Clerului cu Boierii*, dar cu tôte acestea, la Iunie 1848, a fost silit, de o revoluție, să abdice și să iscălească o Constituțiune proclamată în Oltenia de Capii turburărilor: I. Eliad, St. Goleșcu și H. Tell și așa el trecu în Transilvania.

Guvernul revoluțiunii rupse și arse pe câmpul Filaretului *Regulamentul*, dar oștirile rusesci vin în București, prin înțelegere cu Pôrta Otomană, restabilesc ordinea prin mijlocul armelor și așeză cu conducerea trebilor pînă la 1849 Aprilie 19, la încheierea *Convenției de la Balta Liman, un Caimacam, pe Vornicul Costandin G. Cantacuzino*.

Tot prin ambele puteri, suzerană și protectrice, veni atunci *Domn*

Barbu Dimitrie Stirbei, fără vr'o formă legală a pământului ci numai numit prin puterea sus ăisului *Tractat*.

Acesta era frate lui *Gheorghe Dim. Bibescu*, fiu de părinți pământeni, și numit eșceptional *pe termen fix de 7 ani* iar nu pe viață, conform Regulamentului Organic; dar nici acest restimp n'a apucat a'l domni, căci *între 1853 și 1854 a stat la Viena retras*. Obștesca Adunare era suspendată și în locu-i s'a dat două *Divanuri* cu membrii mai puțini, *din Cler și din Boieri*. Dar pentru siguranță s'a lăsat aci o *armată Turco-Rusă* sub priveghere de 2 Comisari ai ambelor puteri.

În 1856—1858 vine Caimacamia lui Alexandru Dim. Ghica, conform Tractatului de Paris și cu 7 Comisari ai celor 7 Puteri mari ale Europei, la București, să consulte dorințele Românilor.

Abia acum pentru prima óră începe la noi să se pomenescă de: *Moștenire la Tron* d'odată cu *Unirea Voevodatelor, Religia Țării, desființarea privilegiilor de clasă și alte legi pregătitoare pentru Unirea în viitor a Țărilor Române.*

Ca consecință a *Tractatului de la Paris, la 7 August 1858*, s'a instituit *Caimacamia de Trei*. Ea a durat până la *1859 Ianuarie 24* când s'a proclamat *Unirea Moldovei cu Muntenia și așa Alexandru Ión I Cuza* este ales Domn peste aceste 2 țeri unite acum sub numele de *România*.

Prin alegerea acésta s'a răspuns cu hotărîre și energic și s'a convins Europa că Națiunea Moldo-Română era matură, era unită de sânge și de suflet și că scia ce să dorască. Ea a răspuns și prin voturile ce i s'aũ cerut, franc, spontan eu și cu inima curată și Europa întregă a înțeles-o și nu a nesocotit atitudinea demnă și cavalerescă ce a avut ea.

Domnia lui Cuza însă, deși ales *pe viață, nu ținu decăt 7 ani* împliniți, până în *1866*, când fu nevoit să abdice; atunci o *Locotenentă* Domnască îi urmază până la *Aprilie același an*, când *Țara a ales Domn cu Moștenire*, prin *Plebiscit*, și cu acésta s'a îndeplinit actul cel mai mare din viața noastră ca Stat organizat și de sine stătător, act, care singur putea să ne dea aceia ce ne-a lipsit de atâția secolî, adică *stabilitatea prin Moștenirea la Tron*.

Prin cele ce preced, am voit dar să arătăm, după Istorie, toc-

Tablou litera G.

10. Caimacamia de Trei. 1858—1859.	11. ALEXANDRU Ion I Cuza Domn. 1859—1866. Unirea Moldovei cu Muntenia la 1859 Ianuarie 24	12. Locotenenta Domnesci. 1866.
7. Caimacamia Marelei Vornic Costandin Gheor- ghe Cantacuzino. 1848—1849.	8. BARBU Dimitrie Stirbei Domn. 1849—1856.	9. Caimacamia lui Alexandru Dimitrie Ghica. 1850—1858.
4. ALEXANDRU Dimitrie Ghica Domn. 1834—1842.	5. GHEORGHE Dimitrie Bibescu Domn. 1842—1848.	6. Guvernul vremelnicesc. 1848.
1. TUDOR Vladimirescu 1821.	2. GLIGORIE Dimitrie Ghica Domn. 1822—1828.	3. Ocupatia Rusesci Prezident Pavel Kiseieff. 1828—1834.

Epoca turburărilor (Zavera) 1821. Emigrarea boierimei și
poporului în munți și peste hotar. Sfirșitul epocii Domnilor din Fanar.
Renașterea drepturilor naționale din 1822.

méla cu Alegere la Tron, care a ținut locul în curs de 6 vécuri, înlocuind principiul Moștenirei și am arătat în scurt cum, în șirul de peste 570 de ani, s'a sbuciumat țara acésta prin *vecinica schimbare a Domnului*, ceea-ce a fost tot-d'auna «*bucuria celor fără minte*» cum a ținut altă dată ținătoarea bătrână, de care toate generațiunile până chiar la părinții și frații noștri, se cutremurau și dincóce și dincolo de Milcov.

Pentru a sfârși, dăm aci și tabloul Guvernelor acelora care au condus țera în vremea renascerii drepturilor noastre naționale dela 1821 până la 1866. (Litera G).

Acest brav popor dar, Mucenic mult chinuit, el încă de tot nu s'a fost prăpădit ci, cu toate vijeliile ce au venit peste dînsul, din aripă el tot a dat și din grópa răbdărilor sale, rugile căldurose și drept credincioase ale lui, *în limba sa Românescă* luminos rostite către Cerul milostiv îndreptându-le, el în sfârșit de către stăpânul cel adevărat al Cerului și al Pământului a fost auzit și d'acolo, și cu și, deșteptare și ajutor îi venea; așa că, până în cele din urmă, reînvierea lui către întreaga lume pe Scut s'a deslușit și, la 1866, ca un singur om în plină viață, împodobit și cu coróna Regescă pe cap, pe Stema lui cea falnică s'a înălțat întocmai precum pe mindrele Armerii oficiale ale României îl vedem, purtând pe pieptul stemei sale *Scutul Dinastiei* ce întregul popor cu iubire și-a ales.

Stinși cu desăvîrșire de pe suprafața pământului, d'abia sub cenușa noastră s'a păstrat focul și, din mila lui Dumnezeu ne-a fost ca prin minune dăruit ca să mai conservăm destulă putere de a mai trăi.

Părinții noștri au voit odinioră să scăpăm teritoriul pentru toți și cu Domni mai vrednici să-l apărăm de lăcomia celor puternici dintr'acei timp; de aceea au renunțat ei la moștenire, pentru a adopta alegerea la cîrmă.

Dar, acésta n'a mers de cât pe timpul cât Craiovescii au stat privitori și cât cei din Ungurie descălicați au domnit numai ei dar, copii lui Radu Tismăneanu dând 2 seminiți cu pretenții s'au născut chiar între rude certuri.

Vedénd Craiovescii atâtea lupte au făcut și ei osebítă armată ca să domoléscă neunirea, dar atunci s'au cerut de peste hotare

dela streinî și dela vecinî arme într'ajutor și s'a adus scîrbă și mîhnire la Craiovescî în cîat chiar pe Scaunul Domnesc eram amenințați să ni se piardă ortodoxia.

După ce apoi ni s'au dat Domni aleși cu suflet creștinesc la Tron, un alt soiū de nenorocire a intrat în casa noastră: au început a ni se aduce fii sau rude Domnesci din Moldova să stea pe Scaunul de la noi, pînă ce, ni s'a scăpat iarăși dreptul la Domnie de Vitezul Mihai sin Pătrașcu Vodă.

După aceea ne veni scăderea, prin crescerea puterei păgânilor, spieriera oligarhiei, luarea de ostatici la Pórtă, ceea-ce s'a stîrșit prin cei mai crunți și nepatrioți fii de Basarabî de sânge.

Dar să ne oprim puțin și să ne gîndim la alte popóre mai culte și vom învêța și vom vedea cum au făcut ei; căci dacă aveam ca aceia și noi, precauțiunile prevădătóre d'a păstra și înscrie drepturile de os Domnesc cu veritate și tãrie, nu am fi avut nici Domnișori inombrabilî, nici contestãrile, neunirile, pretențiunile nefundate, care naturalmente s'au nãscut cu timpul și cu întunerecul ce ascundea pe adevërații fii cu drepturi.

În stîrșit așa cum am procedat, n'am avut de cãt rezultatul ce am meritat.

Pentru aceea dar, fiind noi așa precum am fost, ne-a venit o a 5-a Epocă cu 8 Domni de 7 nuanțe și toți: unul mai slab în drepturi de cãt cel-l'alt și în stîrșit cu aceștia s'a repetat și mai furios sãngerósele mãceluri în fața Lumei oficiale a Națiunilor, de Sultan adunate, pentru a se pomeni culmea culmilor de cruđimî pe care poporul Românesc martir creștinesc a fost ursit să îndure pe acest pãmînt din partea păgãnãtãții vrãjmașe și rësbnãtóre!

Cred că am demonstrat de ajuns cum că într'adevër nu am putut avea stabilitate și că din cauza acésta, mai mult de cãt din tóte celelalte cauze Blazonul nu ne putea fi de nici un alt tolos în starea în care ne-am aflat, pentru a ne feri țara de vîndãrile de moșii și de împãrțéla perpetuã dintre urmași, de cãt dacă prin blazon am fi scăpat de uitare genealogiile proprietarilor vechi de moșii, ca fii adevërați să nu se piardă, să nu se înlãture și să nu se uite.

Tocméla din început era fãrã prevedere nici bazã, decî era nepracticã și de aceea s'a distrus prin chiar defectele originare ale

sale. S'ar fi putut cel puțin păstra genealogiile, dar și acésta nu ar fi servit la nimic, căci la ce ar fi folosit urmașilor d'a se sci că au drepturi de neam dacă averea li-se împuțina în raport invers cu înmulțirea personalului cu pretențiuni?

Iată în ce fel Toxméla vechiă s'a pierdut prin firea sa însă-și, pe-atru vecie.

Ceea ce însă a fost pentru poporul martir românesc o minune Dumneșiască este că, el a putut răbda cât i-a trebuit fără a se lăsa să fie ademenit de către vecini noștri creștini mai puternici și mai dibaci de cât vecinii cei păgâni și că, a izbutit el a mai viețui și a scăpa țara, dacă nu în întregul ei, dar într'o bună părticică din Dacia creștină, părticică care a mai rămas pură, care nu s'a lepădat nici de credința ortodoxă nici de neatîrnarea deplină veche a ei, ci tot 'și-a păstrat un sîmbure de putere strămoșască, grație căreia am putut fi sprijiniți și protejați în sfîrșit.

Numai ast-fel am putut fi scăpați noi ca popor, atât pentru binele nostru modest actual, cât și pentru binele cel complex pôte din ziua de mâine, dacă vom fi cu minți. Dacă din silă sau din nerăbdare, ne înșelam cu creștini, cum a făcut Ardealul, sau dacă eram cotropiți ca Bucovina sau ca Basarabia, am fi fost astă-đi pierduți și nimicniciți. Dar în sfîrșit, Dumneșul părinților noștri ne-a luminat să nimerim a ne adresa bine și să ne alegem, pe Acela care a știut să ne capete independența și să ne asigure stabilitatea prin Dinastia Sa.

Acum cređ că scim pentru care cauze n'am avut Eraldică în țară la noi. Ba mai scim, pôte, și că nu a fost rău că am adoptat-o la 1866 și cred că ne va fi chiar mai bine să o cultivăm și în viitor cum fac și cele-l'alte popóre civilizate.

C.

Alte cauze interne și externe de neadoptare.

Dar, ca să răspund și opiniunei acelora care totuși nu vor înceta d'a susține că fără temeuri pretindem noi cum că Voevodatele noastre n'ar fi avut și ele Eraldică în trecut pe cât timp vedem că există de fapt una astă-đi la noi chiar cu color. Ei bine ! eu, cu

tóte acestea, nu mă descurajez d'a declara că, tocmai nu este și nu póte fi acolo un argument. Și chiar pentru motivul acela, dorind să fac tuturora convingerea, mă voiú sili d'a arăta întréga mea părere și d'a o sprijini cu doveđile următóre:

Precum am đis mai sus, noi călătórii de acelea și rězboaié prin țermuri depărtate pentru scăparea sfintei cruci tot într'acele timpuri ca popórele Apusene, n'am putut face căci nu existam ca Stat pe atunci. Noi, acasă la noi, mai târđiú, câmpuri țárcuite pentru lupte între boierii noștri pentru întreceri la jocuri de sulíțe, n'am cunoscut; eralđi saú pristavi care să ne trímbițeze vitejii, fiind noi cu fața acoperită de coif, pentru lupte în public, nicăiri și nici odiniórá n'am vėđut și n'am auđit.

Pe lângă acestea, aș face întrebare: Ce soiú de stéguri, ce in-simni, ce embleme, ce steme și ce pajeri aveaú bătrínii noștri la rězboaié, la palate, la biserici, la pace, la jale, la veselii, la deosebiri de glóte și de oști? Saú chiar la rangurile (adică marile și micile boierii), apoi, la călugări, la mirenii, la miliții și la popóre. Ce imagini avutam noi fixate și cunoscute? Unde staú scrise și deslușite acele steme ale nóstre?

De tóte acestea noi n'am avut nici ideie. Nici șcrierile nóstre, nici tradițiunile, nici cântecile populare n'au pomenit la noi de cavaleri, nici de heraldi-de-arme care ar fi trímbițat biruințele saú vitejii iscusite ori pline de devotament și de amor ale Jupanilor, ale Coconilor și Coconașilor noștri din evul meziú.

Apoi tot asemenea în țerile creștine ortodoxe de Orient, adică tóte câte au rămas unite bisericésce sub influența Patriarchiei din Țarigrad, nu s'au întrodus nici colorile nici semnele eraldice atit de mult uzitate în locurile ce se țineaú subt influența Papilor de la Roma; și este de cređut că tocmai din cauza acésta și din spirit de antagonism între clerul pravoslavnicilor contra clerului catolicilor, pentru acea cauză noi, chiar și dacá am fi recunoscut că ar fi fost bine să adoptăm pe atunci asemenea regule, dar nu am vroit cu nici un chip să ne asemuim cu diňșii și Clerul nostru nu ne-a sfătuit, nu ne-a lăsat să adoptăm acele semne aparente și strălucitóre care ar fi compromis evidența și marea diferență a nóstră de diňșii, căci bisericile catolice țineaú tórté mult la acel lux și

aveau în forțe mare onóre tóte felurile imaginabile de podóbe eraldice, iar bisericile nóstre, din contra, fugeau de asemenea figuri și aveau numai simplitate și pictură de sfinți, iar mai mult nimic.

Vom mai adăoga aci încă și aceea că numai într'un târziu tóte țerile creștine organizate, chiar cele mai moderne ca Polonia, Ungaria, etc. prin îndemnul clerului catolic au adoptat blazonul pentru statul și pentru nobilii lor. Ba vedem că chiar și Rusia, ortodoxă ca noi, ca să nu rămâie mai îndărăt decât Polonia, a introdus-o pentru nobleța sa la 1682 Ghenarie 12 și abia în urmă Imperiul acesta începe să posede o cameră eraldică ȕisă a Senatului, în Petersburg.

Până aci, ei nu aveau regule, deși nobleță aveau, de la 1547 de sub Șarul Ivan IV Gróznicul, însă cele-l'alte state ortodoxe creștine ca: Grecia, Serbia, Bulgaria și noi toți căți am stat sub Patriarchia de Constantinopol, nu ne-am putut sustrage dela influența clerului nostru și nu ne-am gândit încă a'l introduce în Voevodatele nóstre. Ba, ceva mai mult încă: vedem că chiar frații de sînge și vecinii de hotare Transilvăneni, avură Eraldică, iar dincóce de Carpați nu se arăta, nu se cinstea, nu se introducea chiar dacă se obținea în regulă prin decrete, pergamente și jurăminte, dar cum am ȕis, nu în pămîntul pravoslavnic de la noi, ci acolo unde papistașii aveau făcute multe alte introduceri de obiceiuri catolice romane, numai acolo se vorbise în limba Eraldică, prin hrisóve, de către Voevoȕii și Principii din Ardeal.

Așa dar, monarhiile Apusene, care au menținut moștenirea la Tron, au știut să facă, ca știința Eraldică cu regulele ei, să le devină utilă și indispensabilă pentru păstrarea adevărului și amintirilor istorice și archeologice, și au desvoltat și perfecționat eraldica la ele, noi însă nu.

Nu mai așa se explică cum alți vecini ai noștri, care au îmbrățișat catolicismul, ca Polonii și Ungurii, ei tocmai din îndemnul și influența clerului papistaș, au introdus blazonul la cîrma statelor lor cu regulile lui, ceea-ce noi nu puteam face căci sciam și vedeam că acei catolici nu încetau de a ne numi eretici și de a striga că acele expediții armate ale lor erau pornite de ei nu numai în contra

păgânilor ci și în contra tuturor ereticilor, tăgăduindu-ne nouă formal dreptul de a ne numi creștini.

Este evident dar, că și de le vom fi cunoscut folósele acelor bune reguli, care porniau și se perfecționau prin clerul Papistășesc, nici nu le-am introdus la noi, nici am avut dorința de a le face știute în țările noastre pe acei timp.

Nu trebuie dar să ne mirăm că nu ne-am gândit să avem și noi ca acei din Occident, cavalerie, eraldică, garanții și chiar istorie în țera noastră.

Dar în timp modern, toate statele au simțit lipsa și chiar trebuința pentru sigiliile statelor lor respective și toate și-au fixat armeele țării lor.

Intocmai așa s'a întâmplat și la noi. Geneza acestei idei a sosit pentru noi numai în anul 1866, când sub domnia unui fiu de Regi ilustrii, am voit să batem și noi monedă románescă și să arătăm lumii că suntem și cine suntem. Atunci sosise și pentru noi momentul ca să ne gândim a ne înfățișa ca Națiune și ca Putere printr'o efigie și să arătăm că nu suntem parte integrantă din Turcia de Europa.

Nu este de ascuns acest adevăr!

Eraldică la noi nu am avut nici am putut avea până la 1866, nici pentru nobleța națiunii noastre, nici pentru a provinciilor, nici pentru a cetăților, orașelor și țărgurilor, nici pentru a familiilor boierilor (cavalerilor) care cu vitejie ca și în Occident, au luptat pentru conservarea patriei.

Pentru a sfârși cu considerațiunile materiei de care se ocupă Capitolul de față, nu credem de prisos a adăoga și aceia că, de la anul 1892 în cóce există în limba francesă o carte care tocmai pretinde, intitulându-se «Cartea de Aur», că tratéză, dacă nu despre vr'o eraldică a unora din Statele istorice din Orient, căci nu pomenesce precis despre acesta nimic, dar pretinde că publică istoricul foarte detaliat al unei noblețe, *fără patrie fixă* și nu să jenéză de a vorbi, d'a figura, d'a intitula pompos și de la sine, multe noblețe eterogene, împreunate, cu aerul d'a reproduce și o eraldică seriósă, pentru toți protejații săi într'unul și în același loc! Lucru bizar.

Noi însă ne mulțumim numai cu mențiunea acésta și ne vom abține chiar d'a discuta câtuși de puțin, nici cartea nici pretențiunile ei, căci chiar autorul nu se numesce încât să ne pótă fi oficial cunoscut, ci numai cât își dă o simplă adresă pentru cine ar bine-voi să'l găsească pentru «Cartea sa de Aur», căci așa a numit'o. Și pentru scopul acesta indică pe un librar editor al său din Athena.

Cartea este cu lux imprimată și conține și nume de familii Române, însă ca eraldică ea nu are ceva serios pentru coreligionarii noștri și decî nu putem dice că țerile ortodoxe prin acea carte pot proba astă-đi că blazonul ar fi existat la dînsele ca la celelalte state despre care am vorbit mai sus.

III.

DESPRE SIGILOGRAFIE ȘI EMBLEME.

ELE NU FORMÉZĂ ERALDICĂ

Credem că, până aci am demonstrat cu destulă claritate, care sunt cauzele pentru care nu aũ putut părinții noștri să adopte sciința blazonului chiar dacă vor fi simțit că e bună și folositóre la nașiunile care o aveau introdusă la ei de mult timp.

Dar acum să nu lăsăm a se crede că evităm d'a vorbi despre însemnătatea ce aũ la noi Sigiliile și emblemele, pe care noi le-am avut în trecut și pe care cea mai mare parte din contradictorii noștri le confundă — cu bună saũ rea intenție —, cu Blazonul.

Să vedem mai întâiu ce fel a fost la noi Sigilografia și în urmă, la rînd, vom vorbi și despre Embleme.

Recunóscem că și Sigilografia este o cunoscință demnă de studiat, însă ea este cu totul alt-ceva de cât Eraldica.

Nu este cu puțință de a se confunda una cu alta.

Sigilografia đisă și sfragistica, nu are regule; ea nu are nevoie de colorî; nu are nici o legătură cu stabilitatea saũ statornicia; este tot-d'auna mulțumită a se prezinta prin cernélă négră pe hârtie albă și se lasă a se altera și modifica de meșterii pecetari fără a se supăra.

Cel puțin întocmai așa a fost la noi.

Probele despre acest fapt nu ne lipsesc și între altele vom cita —ca pe cel mai vechi caz cunoscut—, scrisoarea cu data de 1 Iunie 1595 a lui Mihnea Voevod Turcitul, către fiul său Radul, care se afla atunci la Veneția, scrisoarea în care găsim următorul pasagiū interesant:

«Mi-ai spus să trimit pecetea, și acolo să facă alta ca aceia, dar «am făcut una la un Țigan muntenesc».

Nu contestăm talentul pentru arta de a grava peceți a celui țigan, dar voim a arăta cum nu se ținea sémă de reguli ci de meșteșugar mai mult.

Eraldica țerii noastre era dar încredințată pe mâna și la înalta știință a țiganilor pecetări.

Nu mai vorbim de timpurile mai prospete ca acela de exemplu de la anul 1689 Aprilie 10, când Costandin Voevod Brâncoveanu comanda el însuși asemenea peceți, și scria prin judele din Brașov, Gheorghe Fálnogiul, ba încă cu deslușire adică, «să veți, să «fie: acel corb, sórele acela, luna aceia, slovele iar acelea — ca «în pecetea făcută mai nainte —, numai atâta: la picióarele corbului «létul să se facă cu slove letinești, cu ambac» + 1689 + ». (1)

Cred de ajuns aceste două exemple.

Nu ne însărcinăm dar de a ne ocupa aci în detalii de sigilografie; ne-ar fi tóрте lesne de a aduce la vederea cetitorilor noștri întregul șir de peceți Domnesci din Muntenia și Moldova, de la înființarea ambelor state și până la 1866, care fără dificultate să pot vedea în hrisóvele arhivelor și colecțiunilor, pentru a proba cele ce susținem aci.

Dacă am țis aceste puține cuvinte, acesta am făcut-o pentru a nu să crede că am voit să fugim de discuție despre sigilografie și că n'am spus părerea ce avem în cestiunea de față. Dar nu putem să ne întindem în zadar mai departe, deși ar mai fi fóрте multe de țis, căci ne-am depărta cu totul de intențiunea precisă ce avem de a nu ne ocupa decât de părțile care pot avea legătură cu semnificările, cu obiceiurile trecutului nostru istoric și care pot fi de folos eraldiceii noastre.

(1) A se vedea actele din archiva Sfatului orășenesc din Brașov.

Figura I.

Figura II.

Este de adăogat însă, că să pot găsi în trecut unele documente, deși foarte rare-orî, care au și la noi peceți vâpsite cu diverse colori și chiar cu colorile acele vechi recunoscute ca naționale, ale Moldovei sau ale Munteniei. Acelea sunt nisce excepțiuni care încă și mai mult de cât tóte cele-l'alte vin pe deplin în ajutorul ȕșelor noastre. Ele dovedesc mai bine de cât pecețile sau pajerile negre pe alb, că nici o pricepere, nici o idee de eraldică și de regulile ei nu a existat la bătrânii noștri.

Și ca să nu fiu acuzat că n'am dat nici o probă, voi aduce aci mai jos și câte-va dintre temeiurile pe care mă sprijin.

La Arhiva Statului, mănăstirea Nucetu, pach. 2, doc. 18, există hrisovul slavon al lui Radu Voevod sin Mihnea Voevod (a II-a domnie), dat pentru iertăciunea Livezenilor, sătenii de moșie ai sf. mănăstirii Nucetu, ca să nu mai dea ei în viitor dăjdiia la Vistierie.

Documentul pórta data de 1620 Septembre 9, scris în Tîrgoviște de strămoșul meu direct «Drăghici Grămăticul sin Papa Vel Logo-
«fēt ot Greci», la începutul carierei sale, actul are 31 de rînduri, cu pecete de ceară atîrnată (care ađi lipsește, dar există șnurul ei de mătase), de 48^{cm.} lung și 40^{cm.} lat.

Iată-i copia: (Fig I).

De asemenea la Arhiva Statului, mănăstirea Radu Vodă, pach. 48, doc. 5, există hrisovul slavon al lui Matei Voevod din 1640 (1) Martie 10, dat lui Hrizea Vornicul pentru ca să-și stăpănescă moșiile: Drajna din județul Săcuieni, (O)gretinu, Bătrânii, Sivești și altele. Hrisov scris de Pirvu Logofētul în Tîrgoviște. Documentu are 53 de rînduri, 64^{cm.} lung și 58^{cm.} lat, cu pecete de ciară atârnată.

Iată copia fidelă a acelei embleme. (Fig. II și fig. III pe planșa următoare).

Tot la Arhiva Statului, mănăstirea Radu Vodă pach. 48 doc. 6, există hrisovul slavon al lui Matei Voevod din 1648 August 20, către mănăstirea Sfinta Treime (Radu Vodă) din josul orașului București, pentru ca să ție satele: Mănești din sud Ilfov, Lupești, Grecii, Vadu de la Ghitióra, de la Ocna Telega, satu Parapanu,

(1). Observ că în hrisovul acesta original este létul greșit cu un an în minus, căci s'a socotit de la Hristos ani 1640 și exact este ¹⁶⁴¹₇₁₄₉

Marotești, Chisseletu, etc. Scris de Soare Logofétu în Bucuresci. Documentu are 73 de rînduri, 72^{cm.} lung și 61^{cm.} lat, cu pecete de ciară atîrnată.

Acésta este copia : (Fig. IV).

Tóte stemele acestea colorate frumos, bine conservate și contemporane, care aũ fost în uzul Voevođilor Basarabî în Secolul al XVII-lea în interval de 28 de ani s'ar fi cuvenit să fie corecte, regulate la fel una ca alta și nedefectuóse, daca am fi avut Eraldică la noi. Din stemele pe care le dãm însă ca exemple aci, iată ce reiese :

I-a cea mai veche, este din 1620 Septembre 9 și represintă pe-
cetea Voevoduluĩ Radu Mihnea ;

II-a este din domnia luĩ Mateĩ Voevod din 1641 Martie 10 ;

III-a este tot pe acest document din urmă din aceiași ȓi și pare a pretinde că reprezintă pe puternicul Vel Vornic și favorit al luĩ Mateĩ Voevod, pe Hrizea ;

IV-a este din aceiași Domnie, din anul 1648 August 20.

Și ce vedem într'insele ? Vedem că :

Avem trei steme ale Munteniei din ȓilele a 2 Domnĩ, cei mai luminaĩ din epoca aceia și că nu se asemnă nici una cu cele-
l'alte, ci sunt tóte diferite !

La prima este forma scutuluĩ cam rotundă, adică defectuóasă și scobită pe 4 părĩ și are câmp lăzuriũ bordat de o ghirlandă de flori legată cu panglice roze și verȓi. Are aquila cu zboru deschis, umblând și ținend în plisc crucea acostată în dextra de semilună și în senestra e acostată de stea, tóte d'auriũ. Acésta ar fi stema luĩ Radu Mihnea Voevod.

Apoi avem la a 2-a stemă, scut oval d'argintiũ bordat d'o cordelă d'auriũ, legată în creștet și în bază cu o panglică roză. Incărcat cu aquila cu zborul mai mult deschis și capul spre dextra ținend o cruce împătrit mai mare, potențată mult, stând pe un deal cu 2 înălțimi lăturașe de negru, cu baza d'auriũ ; crucea acostată la senestra d'o semilună și d'o stea cu 6 raze, iar la dextra de alte 2 stele : una cu 7, iar alta cu 6 raze, tóte d'auriũ.

Mai avem pe același hrisov din aceiași ȓi, o mare stemă încărcată ast-fel : Scut oval d'argintiũ, cu bordură d'auriũ. Incărcat d'un arbore înalt foios, sus rotund, rădăcinat, dar sprijinit de ambele

Figura III.

Figura acésta s'a redus cu $\frac{2}{3}$ din mărimea ei naturală
pentru a încăpea aci în text.

Figura IV.

laturii de 2 Lei, cu câte 3 labe puse pe trunchiul lui, toate d'auriu. Timbru: coif cu lambrichini, asuprit d'un inger aripat, cu 2 buciuni alternând flueratul constant. Acesta pare a fi un capriciu eraldic al Vornicului Hrizea, căci toate-toate d'auriu sunt.

Apoi mai avem hrisovul lui Matei Voevod Basarab, din 1648 August 20 cu: scut mic lăzuriu cu bordură lată d'auriu. Cu aquila cu zborul puțin deschis, cu capul întors spre senestra și ținând în cioc o cruce modestă acostată la senestra d'un sóre și la dextra de o semilună, toate d'auriu.

Deci nu găsim în aceste 4 exemple nimic precis, nimic uniform ci numai o debandadă complectă, adică lipsă de regule eraldice și ne-asemuire capricioasă în totul! Metal peste metal; colorii ne-eraldice; lipsă de ordine absolută chiar de forma uzuală unor scuturi regulate și lipsă de știința artei eraldice.

Dacă dar chiar la exemplele aduse mai sus, care toate se ating de pecețile Voevoților noștri, vedem că nu este nimic eraldic în ele, cum am putea pretinde noi ore ca pecețile boierilor de prin zapise și alte acte din viața lor privată, să reprezinte scuturi pe care omenii de azi le figurază ca armerii ale familiilor lor? Și, pentru ca să fiu și aci creșut, voi documenta acest lucru prin o nouă probă:

La Archiva Statului, M-rea Radu Vodă pach. 42, doc. 14, există hrisovul lui Matei Voevod, pe pergament mare de vr'o 70^{cm.} lung și 50^{cm.} lat, cu 64 de rânduri scrise, prevădit cu iscălitura Domnului și cu o pecete mare de ceară atârnată de un șnur gros de mătase. Printr'acest hrisov se întăresce la 1641 Martie 11 Jupanului Hrizea Vel Vornic satele: Coriani din Județul Prahova, Bălgați de jos, Călinesci, Dălbănești, Costiciu, Crăsani, Belciugatul sud Elhov, vii, țigani și vecinici și ca scut al Voevodului iată ce găsim: (Fig. V pe planșa următoare).

Nici forma scutului nu e aceeași la nici unul din 4 hrisove, nici chiar câmpul care e absolut defectuos: metal peste metal, având piesele toate d'auriu; apoi nici una din piese nici cea mai mică nu se potrivește absolut în nimic, nici în mărime, nici în număr, nici în pozițiune, ci numai capriciile ale pecetarului, fără artă, nici regulă, nici știință.

Iar, ca scut al lui Hrizea Marele Vornic iată ce se reproduce : (Fig. VI).

Un scut altul, noă, pătrat cu un leă d'auriă suind pe câmp de metal argintiă și din jos corbul bicefal, coronat, iarășă d'auriă pe argintiă! Acăsta ar fi pentru același mare boier Hrizea Vel Vornic o a 2-a stemă și notați că blazonul se schimbă ca o îmbrăcăminte, în fie-care ăi are alt blazon.

Să confrontăm acum aceste 2 scuturi, adică pe acesta de aci (Fig. VI) și cu acela de mai sus care pörtă data de 1641 Martie 10 (Fig. III) fiind emanat de la acelaș Voevod și fiind al aceleia-și persóne și să notăm bine că diferența de timp dintre amîndouă actele abia este de o singură ăi!

Deci nu se póte discuta, căci nici ideie de cea mai mică sciință a blazonului nu vedem și probă este că nu se știa pe atunci nimic din ale Eraldicei.

Exemple ca acestea aș mai putea da o mulțime, dar cred, că e în fine de ajuns și inutil. Acăsta e concluzia pentru întregul interval de timp care a precedat și a urmat epocei acesteia pînă la 1866 că nici odată nu s'a știut mai mult de cât atât cât vedem.

Confirmăm și conchidem definitiv din tóte acestea în mod sigur și ne îndoios, că noi am avut coloră ăise *naționale*, dar ne-avînd nici o regulă în întrebuiñarea lor, nu ne-am servit de ele pentru stemele oficiale. Dar, daca ni s'ar ăice să spunem cum erau armele țerii pe pecețile Basarabilor, vom rěspunde îndată că nu va fi trebuință să le arătăm aci cetitorului, căci cu un singur cuvînt ne putem ușor pronunța în astă priviñță, că am avut numai negru pe alb și cu figură diverse după vremi și absolut ne stabilite, iar nimic mai mult.

La Muntenia în cursul de 370 de ană, (1290—1659) cât a durat Domniele pămîntene ale Voevođilor Basarabi aleși din linie bărbătescă, Dănesci și Drăculesci, chiar atunci Armeriele oficiale «Aquila Munteniei» și «Bourul Moldovei» abia se mai cunoșteau, iar cât pentru coloră eraldice nici nu se știaă ce sunt.

În urma acestora, perioada de mai bine de 50 de ană (1660—1716) a Domnielor în care aă pătruns și Basarabi, însă Basarabi din linie

Figura V.

Figura VI.

femeiască, nu s'a adus vre-o regulă, ci mai multă creștere a ne stabilității eraldice.

Cât pentru epoca Domniilor trimise de la Fanar, nu e cazul de a mai cerceta eraldica de atunci a Moldovei ori a Munteniei, căci nici emblemele acelea simple nu ni se lăsaū pe loc în pămîntul românesc după cum mai sus am mai arătat ci plecaū Domnitorii cu ele așa fără colorii eraldice cum erau și își împăunaū ei de la sine-le scuturile lor de familie cu dînsele, întrebuițând după al lor plac emblemele noastre: Aquila metamorfozată și Bourul fel de fel, pe dînsele. Dar, și mai în urmă nici odată, chiar după 1822, nici o pajeră, nici un sigiliū, n'a observat cătu-și de puțin la noi regulele de blazon, nici în Muntenia, nici în Moldova, până la proiectul din 1866 sus menționat, adus înaintea Corpurilor Legiuitoare de primul Guvern al Măriei Sale Domnitorului Carol I de Hohenzollern.

Mă grăbesc însă a dice că e departe de mine intențiunea de a tăgădui pentru țerile noastre, vechimea și chiar nobleța lor. Din contra, eū mă simt dator tocmai pentru aceia a arăta la lumina dîlei că o națiune care să pôte răzima pe un trecut atât de ilustru cum este al nostru, nu avea trebuință de blazon pentru a se măsura cu cele ce aū avut prevederea de a-și conserva continuū amintirile lor istorice și nobiliare.

În adevăr, din vechimea cea mai depărtată am avut aci și noi, ca alte popóre și ca alte state pe la al lor început, Simbólele noastre și emblemele noastre care ne caracterizaū după vremi Istoricul național.

Am avut óre-cum și o *numismatică* din care am putut trage folóse prețioase și ne-contestabile despre Istoria și timpi stabilirei noastre pe acest pămînt.

Și locuitorii pămîntului Daciei, neîndoios aū avut și ei pe ale lor, mai dinainte în țara acésta cucerită de noi.

Istoria veche a popórelor principale spune că în Egipt, în Grecia, în Italia, etc. națiunile cele mai importante și mai răsboinice, aveaū semnele, emblemele lor de recunóscere și le conservaū cu sfințenie și le iubeaū.

Tot așa a fost de sigur și la poporul Daciei cel valoros și istoric care a știut să se măsoare cu vitejii Romanii. Ei, la vremi de res-

triște își ascundeau în taînical adînc ai pămîntului acele steme ale lor ca să nu li se hrăpescă de inimic după mórtea lor, cu scopul ca urmașii lor mai târziu să le pótă regăsi. *Acea imagină a unui scut săpată în piatră, ținută de doi Lei, fără alte ornamente decăt o simplă ghirlandă înconjurătoare s'a dovedit și să află desgropată de părinții noștri de mai mulți secolți și pe aceia o recunóștem a fi stema cea antică a Daciei.*

Până la descălicătóre dar, noi nu avusesem acea strămoșescă stemă găsită, de la Daci, pe un pătrat cu doi Lei anticți și cu o corónă asupra lor, *simbol mai vechiú de cāt chiar Era Crestină*, așa cum legea din 1872 i-a fixat în jurul pajăreii ca suportți. (veđi fig. 13 cu explicare despre ea la pag. 184 mai jos).

Altă emblemă mai veche de cāt aceia noi nu cunóscem. In ea vedem noi pe Strămoșul Emblemelor noastre astă-đi.

Aveam și *Leul Banilor de peste Olt*, care fusese în *Marca Istorică a fostului Imperiú Romano-Bulgar* și care n'a lipsit nici odinióră nu numai din gura poporului nostru dar nici de pe monedele Românesci đise: *Bani și Lei* încă din timpți de mai nainte de descălicătórea noastră și chiar mai veche de cāt acei timpți când arta eraldică nu era de loc cunoscută nicăiri.

Aveam *Delfini* care simbolizau *stăpânirea veche a Romanilor în Țermurile Euxinului.*

Aveam pentru așa numita Țara Românescă sau Ungro-Vlahia: *Sórele cu Luna și Aquila* sau *Vulturul* care s'a păstrat invariabil atāt pentru Transilvania cāt și pentru Silvania, deși aci une-orí Aquila s'a figurat ca *Vultur* mai mic, dar totuși el, zborul 'și l'a luat *cu spada și cu buzduganul* și nu a perit nici odată.

El acum dovedesce a sa viață luându'și locul în scut.

Aveam pentru Moldova, *Legendarul Cap de Zimbru* sau *Bour* cu secularele sale atribute alătorea cu el.

Dar nu erau destule tóte acestea. Nu era destul đic, căci despre vr'o regulă fixă, conform cerințelor blazonului, nimic scris în legi nu aveam pentru Armorialul vechiú, nici chiar până la domnia lui Mircea Voevod cel Mare, când a început a intra în tratări cu Turci (1400), nici mai ales în urmă.

Apoi, după această dată, noi din ce în ce am scăzut pe când Otomanii să înălțau și să împuterniceau mereu.

În asemenea împrejurări dar, încetul cu încetul, chiar emblemele cele mai istorice, ne-am pomenit cu ele că ni s'au schimbat, ba nici chiar piesa cea mai esențială: Scutul, asupra căruia trebuia să figureze Aquila sau Bourul exact în formă fixată și corectă pe pecetea noastră nu se mai vedea.

Cum dar am fi putut noi atunci să cutezăm a bate monedă altfel de cât pe ascuns și vremelnicește?

Cum am fi putut noi să înălțăm colorii nepedepsiți și să arătăm *Emblema noastră, Aquila Romană*, altfel de cât redusă la cea mai mică expresie?

Oștirile noastre ne erau luate din mână, chiar clopotele la bisericile sfinte cu turlele înalte ne erau interzise; casele ceva cam mari și arătose erau arătate cu degetul de păgâni ce ne stăpâneau, ba chiar numele neamurilor istorice răsunătoare erau prigonite și armele din casă și din familie ne erau luate și alte multe neajunsuri și persecuțiuni, îndurarăm de la ei!

Numai un singur lucru ne mai rămăsese: mănăstirile de călugări și bisericile de mir și puțin mai trebuia, dacă Turcii nu începea a pierde războaie cu Nemții și cu Rușii, ca să ni se impuie Pași de ai lor pe Tron și religiunea lui Mohamed cu sila și cu iataganul, ca să fim cu totul anihilați, cum mai sus am arătat acte mai virtos de la anul 1660 că, pe timpi Vizirului Kiupruliul, eram fără iertare amenințați la culme.

Iată aceia ce avem ca moștenire, și acesta nu înseamnă *Blazon* sau *Eraldică*.

IV.

TITLURILE STREINE ACORDATE UNORA DIN PĂMÎNTENI NU FORMEZĂ PENTRU NOI O ERALDICĂ ROMÂNĂ.

Am arătat mai sus că vechile noastre Documente nu ne dau probe că am fi avut *Blazon*, ba mai mult ne dovedesc că nu am avut.

Nu putem însă susține că aproape de noi, la popoarele Ungare și

Polone unde locuia și papistași și avusese și Regi catolici din casa Bourbon, etc. nu se cunoștea nici acolo ca la noi, aceia ce este și ce însemnă această artă dezvoltată așa de mult în Occident; ci din contră, cum am amintit la Capitolul II, ei introduseseră și cultivaseră știința aceasta prin adoptarea credinței catolice care le-a adus și cunoștința Heraldice.

Știința blazonului dar existând aproape de hotarele țării noastre, avem oarecare rare dovezi, că prin al XVI și XVII-lea secol s'au îndedulcit Domni și Boierii români la această atrăgătoare speță de înobilire de persoane și au pohtit să o dobândescă de la Suveranii și Guvernorii din Țara Ardealului, unde această modă catolică era introdusă ca și la alte state occidentale, dar tocmai aceste rare cazuri vin și ele a mai confirma cele susținute de mine aci pentru țara noastră de dincoace de Carpați.

Acele cazuri ce cunosc eu, nu sunt multe și nici nu se asemănă toate, deci le voi examina în trăsuri generale pe fie-care în parte. Cel mai vechiu este următorul:

a). Mihail Voevod cel Vitez ca Guvernator al Ardealului, în numele Împăratului Rudolf al II-lea, scote hrisovul său cu următoarea cuprindere:

Nos Michael

Valachiae Transalpinæ Voivoda, Sacratissimæ Cæsareæ Regiæque Maiestatis Consiliarius, per Transilvaniam Locumtenens, et ejusdem cis Transilvaniam partiumque eidem subiectarum fines Exercitus Generalis Capitaneus et cetera dă lui George și fraților săi anume: Nicolae, Ión și Petre Chioconiethy, castelanii din cetatea Sidovar, pentru credincioșele slujbe și fapte prin care s'au distins, ca să fie înscrisi între adevărații și de bun neam nobili ai Regatului Ungariei și Transilvaniei și trecuți în acele cărți și rînduri, cu ceilalți nobili.

Scutul concedat lor, ne vorbește ast-fel: «Iăzuriu, cu cerbul, natural, întreg, repețit de p'un munte prăzuliu și cu gîtul străpuns d'o săgétă înjosită spre senestra, d'auriu; unghiele, cornele d'ace-laș metal.»

«*Timbrat* de coiful ostășesc, de oțel lucios, bordat la fel, pus pe

« $\frac{3}{4}$, cu viziera închisă, asuprit de corónă cu 3 frunze semiducală, din care iese acelaș cerb ca supraornament.»

«*Panglicele* saũ lambrechini, ghiurghiuliũ cu argint la dextra, lăzurĩ cu auriũ la senestra.»

Dat în cetatea Alba-Iulia la 18 Februarie anuí 1600.

La sfirșit este subscris de «Io Mihail Voevod». (Originalul hrisov, pe pergament, pătrat ca de 60 cm., scris în limba latină, dăruit Academiei Române de D-l Dimitre A. Sturza în ședința din 6 Aprilie 1900 (veđi Analele Academiei Române, Seria II, Tom XXII, Bucuresci 1900, pag. 249), are sfóră de mătase tricoloră : galben, roșu și albastru pentru sigil, dar lipsesce sigilul. Monogramă nu are, ci numai obișnuita semnătură a Domnului cu slove chirilice).

Dăm aci și o vedere cu colorile sale a aceluș scut :

Mihaș Viteazu dă asemenea semne în perfectă regulă, nu însă ca Domn român, ci în calitate de Domn și înlocuitor al Impăratului în Transilvania.

Dar aratemi-se cui altuia, tot atât de vitéz de din cóce de munți, s'a cređut Mihaș Vitézu în drept să mai dea pentru vitejiĩ tot atât de mari, póte, boierilor fie din Țara Românească fie din cea-l'altă tără dobândită de el, adică Moldova, precum a dat fraților boierĩ Chioconiesthy, aflându-se domnind el peste munți în Transilvania ?

Fără îndoială că nici Mihaș Vitézu nici alți Domni români, înaintea saũ în urma lui, nu a conferit boierilor noștri atarĩ titluri, pentru că noi nu aveam asemenea reguli pentru motivele arătate mai sus.

Iată un al 2-lea exemplu :

b). Cunoșcem că chiar boierĩ de ai noștri, pentru fapte săvırșite din colo peste Carpați, aũ primit Diplome de la Suveraniĩ de acolo, cu titlul de noblețã și armeriĩ regulate în tocmai cum blazonul le cere.

Primul cas dar ce cunoșcem îl avem în persóna lui Drăghici Spătarul și Vel Logofétul, fiul cel mai mare al lui Costandin Postelnicul Cantacuzino.

La anul 1658 Septembrie 13, Gheorghe Racoți al II-lea, Principele Transilvaniei... zice : «pentru credincioșa slujbă ce ne-aũ arătat nouě nobilul Drăghici Cantacuzino din Filipești, boier al Domniei Valachiei, care ne-a fãgăduit, ca și de aci înainte să ne slujască cu credință, la tóte trebile ce i-se vor încredința lui și

«aşa după a noastră milă şi iubire... îl înălţăm printr'acest hrisov
«între adevăraţii si vechii nobili ai Transilvaniei şi parte din Un-
«garia de sub stăpânirea noastră.

«Deci dăm lui şi tuturor celor ce se vor trage dintr'insul parte
«bărbătescă şi femeiască... îl adăogim în suma celor adevăraţi şi
«mai vechi nobili ai Principatului nostru Transilvania... deci dăm
«lui şi tuturor clironomilor lui să aibă acest semn adică: calpan
«(scut) ostăşesc albastru, în care se află corónă împodobită cu multe
«feluri de pietre scumpe, din care corónă iese un leu cu limba scósă,
«ţinând un paloş gol în care este înfipt cap al neprietinului, şi
«d'asupra coifului corónă crăiască împodobită cu pietre scumpe,
«care este înconjurat cu multe flori.

«Dăm voie să'l întrebuinţeze pretutindenea, atât la óste cât şi la
«jocurile de suliţă, la cértă, la tóte exerciţiile ostăşesci, şi la adu-
«nările nobililor, la pecete, la jale, la covóre, la stéguri, la inel, la
«calcan, la cort, la case şi la mormint şi să'l porţe toţi cei ce se vor
«trage dintr'insul parte bărbătescă şi femeiască şi din mila noastră
«întărim hrisovul acesta cu a noastră pecete şi iscălit de mâna noastră
«proprie. Dat în oraşul Alba-Iulia 1658 Sept. 13».

Notăm că în acest pergament, figuréză numele lui Traian Cantacuzino din Filipeşti, dar el nu este altul de cât Drăghici, fapt probat printr'un alt manifest dat tot lui de acelaş Prinţ al Transilvaniei, la 28 Februarie 1656.

Putem însă afirma cu siguranţă că nici el, nici fiu şi urmaşii lui nu s'aú servit nici-odată de acest titlu aci la noi în ţară şi nici pământeni n'aú cercat vre-o dată de a'i da vre-un titlu de nobleţă streină care pentru ţara noastră nu ar fi avut nici-o semnificaţie.

Deşi documentul în prescurtare, aşa după cum este publicat, nu desluşese pentru ce anume servicii 'i-a fost dat lui această înobilire, însă ne dá dreptul de a presupune că nu avea atingere întru nimic cu interesele ţerei noastre, căci de alt-fel s'ar fi publicat în extenso originalul întreg cu tóte formulele şi legăturile nelipsite şi uzitate în asemenea acte solerâne.

Dăm aci şi o vedere a calpanului ce obţinuse:

c) Un al treilea cas cunoscut de noi, ar fi acela al lui Costandin Voevod Brâncoveanu.

La anul 1695 Ghenarie 30, Leopold I Impăratul Austriei, prin hrisov, înalță la titlul de Principe al Imperiului său pe Costandin Voevod Brâncoveanu pe care încă din anul 1688 îl înobilise cu titlul de Graf.

Titlul acesta de Principe îl conferă Impăratul numai lui și fiului său celui d'întâiu născut, anume Costandin. Nu cunoștem originalul în limba latină ci numai o copie vechie de traducțiune în românește, cu părți dintr'însa necomplete, care se află în Academia Română din Bucuresci.

Textul diplomei urmază ast-fel: . . . «însă într'acestaș chip ca «titlușul de Prințip să se înțeleagă deplin dat voue amîndurora, «iar dintru ai voștri care vor fi feciori, după mórtea părintelui, nu- «mai fiul cel dintâiu născut, șiindu-se rîndul *nașcerii* (1) celei dintâiu, «desăvîrșit să pótă și fără îndoială să se numescă; și nici fiul, până «trăește tatăl său, nu să va putea numi nici socoti Prințip, după «lăudatul obiceiū a multor luminați Prințipi ai Țării Nemțești și ai «altor Crăii.»

Așa dar titlul nemțesc acesta este cu moștenire la fiul cel mai bătrân, sau, murind acesta fără fi, trece la fratele cel de al 2-Jea etc. iar cei-l'alți Brâncoveni sunt toți Grafi.

Să admitem că Impărații statelor creștine, Germania și Rusia, ofereaū titlurile de Principi și de Grafi lui Brâncoveanu, lui Cantemir și Cantacuzinilor, pe când erau fie-care la putere și le mai promiteaū moștenirea tronului țării nóstre în familia fie-cărora, însă probabil cu condițiunea de a se deslipi de Turci și de a se lega cu acea împărăție creștină prin tractate de vasalitate pentru țara română, asupra căreia domnea acel Voevod. Se înțelege că numai în felul acesta, iar nu degiaba. De alt-fel s'a și dovedit acesta la 1711 cu Dimitrie Voevod Cantemir când a înșelat el pe Turci și a trecut la Muscali, pentru-că, ne-isbuțind războiul de atunci a devenit într'adevăr el și urmașii săi supuși Ruși și Principi Ruși, până

(1) S'a subliniat cuvîntul *naștere*, „căci în eraldică s'a iertat une-orî bastardii, cu nascere neîndoiosă, dar nici odată nu s'a admis cei adoptați s'au de suflet căci la aceia nascere sau același sânge nu putea fi.

când s'a stins cel din urmă coborîtor al neamului Cantemirescilor, în Rusia.

Dar legătura acésta nu putea fi de cât secretă între ambele părți și condițională.

Istoria ne spune și scim ađi cu toți pe ce cale aŭ rėușit fie-care din acești boieri de neam străin, ca să apuce la noi Scaunul Domnesc.

Ar-fi dar fórte interesant de a se afla cu precisiune în ce condițiuni, cum și pentru ce, Leopold Impėratul German a bine-voit să acorde Brâncovenilor atât de înalte drepturi și chiar cu ereditate în Statele sale, în cât să devie ei egal în Germania cu cei-l'alți Prinți și Nobili, stilpii vechi ai Imperiului German, ne-fiind ei până aci de cât ieșiți din nisce familii de raiete saŭ de supuși Otomanı, care dețineau în mod întimplător atunci Tronul Munteniei.

Să mai cităm un alt caz, de și diferă de cele-l'alte, pentru că confirmă cele ce ăicem mai sus.

d). Un al patrulea cas il avem în familia Bălăcianilor ;

Costandin Aga, acel care a luptat și a murit la 1690 în Transilvania, la Tohanı, scim că a fost Colonel sub Impėratul Leopold al Germaniei.

Del Chiaro, Filstich, Engel, Marienburg, Sulzer și toți cronicari de peste munți ne spun că acest Bălăcianu a avut titlu de Graf din partea aceluı Imperiu, titlu pe care și fiul său Ioan l'a purtat până la a sa mórte cum și cele trei fice ale acestuia Elena, Maria și Smaragda, până la a lor încetare din viață. — Documente avem și la Viena și la Academia din Bucuresci și prin casele nóstre cele înrudite cu ei. Dar cazul acesta, fiind escepțional numai cu acésta branșă a familiei boierilor Bălăcianı, vine cu atât mai mult să confirme dovedirile nóstre, că, din caasă că aceștia părăsise fără voie patria lor, persecutați și confiscați, cu vrăjmășie, de Voevodul Costandin Brâncoveanu, ruda lor, cât a stat el pe Tron, timp de 26 de ani, și de aceia aŭ fost ei îmbrățișați și protejați de Impėratul German, cunoscënd și persecuțiunea adevėrată ce înduraŭ ei și ne-meritata caasă a expatrierei lor.

Nu pentru alte tocmeli secrete cu Germanii a părăsit branșă acésta de Bălăcianı țara lor și aŭ cerut a servi în țara Nemțescă unde s'aŭ distins și aŭ fost recompensați.

Deci Bălăcianiî aceştia, bărbaţi şi femei toţi, n'au fost Grafi ca Români, ci ca streini expatriaţi în Statele Imperiului German, recompensaţi pentru serviciul cunoscute obşteşte acolo ca militari, cu rangurile de Coloneli şi Generali şi cât au avut ei viaţă au servit, căci acolo la războiele contra Turcilor 'şi-nu vërsat ei singele; iar fiicele lor la Curtea Impăratëscă, cu serviciul înalte au fost onorate şi admise.

e) Mai avem un al cincilea cas şi anume pe acela din 1733 Februarie 25, prin care Carolus Imperatore et Rege Hungariae, Bohemiae, etc. conferă lui Nicolae Vel Logofët Rossetti ginerile lui Costandin Voevod Brâncoveanu, titlul de Conte al Transilvaniei şi Ungariei.

Dar nici acesta, când s'a reîntors, la anul 1741 până la 1759, la mórtea lui, de acest titlu strein în ţară la noi, nu s'a servit, ci a primit ranguri de ale ţerei noastre, folosindu-se de ele până muri cu boieria de fost Mare Logofët.

Nici chiar unicul moştenitor al său, anume Niculae Pitaru, fiul fiicei sale Maria şi al Marelui Ban Costandin Argintoianu, nu a uzat de dreptul lor conferit prin Decretul Imperial de Conte, orî când şi orî cât au stat ei în Ţara Românească, unde au şi murit şi unul şi cel-l'alt.

Cunoscem excepţionalmente detalii încă mai multe despre aceştii din urmă şi cu o altă ocazie cugetăm de a arăta pe larg uzul ce a făcut Nicolae Contele Rossetti, în viaţa sa, de titlurile streine obţinute de el şi tot odată şi motivele care de obicei în Statele Apusene dau nascere la asemenea Diplome orî când se obţin ele de către streini.

f) În sfirşit, un al şéselea caz ce mai cunoscem este acela al lui Costandin biv Vel Dvornic Dudescu, dovedit dintr'un act recent cu data de 1824 Noembre 14 (Arh. St. Mitrop. Buc. pach. 363/182 netreb. doc. 1) prin care soţia sa Marióra Cantacuzini dăce :

«Fiind-că sunt acum ca la 7 ani de când mă aflu deosebită de soţul meu dumnélul biv Vel Dvornicul Costandin Dudescu şi nici de cum n'am putut să ne împăcăm ca să ne mai unim întru căsătorie, pentru acésta acum ne-am desfăcut cu totul unul de către altul, dându'i şi tóte documenturile Grăfii, una lătinească şi alta nemşască i altă Carte mare cu catifea roşie şi jos cu pecetie mare

«nemțască de Stărostia Ungarii prin care îl face pe fratele moșului
«dumnealui Corba, Staroste al Ungariei; acestea toate le-am dat dum-
«nealui, iar ori-ce alt mai mult va fi trecut de la dumnealui la mine,
«mi-le-aū dăruit.»

Nici acest Dudescu, nici părinții lui n'aū uzat ca și cei diși mai sus, de asemenea titluri străine și nerecunoscute în țeră la noi.

Mi s'ar putea obiecta că nu numai aceste rare escepțiuni să cunos-
c din trecut, ci că ar mai fi și alte casuri, cum de exemplu
casul cu: Căndești, cu Costandin Stolnicul Cantacuzino, cu Vlasto,
cu Balșii, cu Mihaï Genealogistu Cantacuzino și cu alți fie din Mol-
dova fie din Muntenia necunoscuți nouă, dar voiū răspunde că
acēsta este cu totul altă cestiune, căci și ei în schimbul unor ase-
menea titluri de noblețe acordate de Imperiele vecine la uni din
boierii de la noi cu diplome, aū dat și ei de sigur la rîndul lor
către Impērații vecini înscrise de obediență, de credință, cu jură-
minte în regulă cum în tot-d'auna pentru chiar supușii lor, nobili
vechi și noi, datorii erau să facă după legile acelor țeri.

Dar ce dovedesce acēsta ?

Este ore o dovadă că vr'un Impērat a creat Nobili pentru țara
Turcului, saū pentru țara Românescă chiar ?

Ore Impērația Otomană a creat ea nobili pentru țara Românilor ?
Ea nu are la dinsa moștenire, căci Religia ei nu o admite; prin urmare
cum ar crea ore la noi mai mult de cât are însuși ea ? Și nobleță
fără moștenire nu însemneză nimic. Cele mai înalte Titluri ale
Otomanilor sunt: *Pașii* și *Beii* cu 2 saū mai multe cōde dar, tōte
sunt numai pe vieță. Eraū *Beii ai Crimeei*, *Beii ai Moldovei* (Bogdan
Beii), *Beii ai Țării Românesce* (Vlah Beii); aceștia erau cei mai înalți
demnitari, dar nici uni alt-fel decât numai pe vieță erau confirmați.

Nu pōte nici un Suveran să creieze Nobleță în Statul altui Su-
veran!

Se pōte înobili un ne-nobil în Patria sa și în Statul său propriu,
dar nu în casa vecinului, afară de cazul de renunțare la naționa-
litatea sa. Nobleța tot-d'auna să creiază numai de Capul unui Stat,
pentru rēsplata unor anumite merite, servicii ori sacrificii aduse
patriei sale și sunt grele și multe îndatoririle la care cel ce s'a
înobilat să obligă din acel moment, prin Diploma ce i se liberēză

către noua patrie în care el se naturalisează pe viitorime, cu moștenire pentru urmașii lor, ceea-ce noi nu putem avea precum mai sus am demonstrat.

Apoi mai presupune Diploma aceea, chiar fără a fi nevoie d'a se exhiba, că nobilul acela va deveni din acel moment supus și obligat Statului care l'a răsplătit și că nu va servi în alt Stat sub un alt Suveran.

Ce alt putem dice dar despre toate acele persoane dintre boierii noștri de pe acele vremi, decât că ei părăseau Patria Română pentru altele și deveneau streini în țara noastră.

Așa dar, nu putem lua ca temei diplomele lor pentru a susține că ar fi existat în obiceiurile său în pravilele noastre, armerii, blazon său orî cât de puține cunoștințe de asemenea steme nobiliare.

V.

DESPRE NOBLEȚĂ.

A.

Ce este nobleța?

Este bine să cercetăm ce este și ce semnifică cuvîntul *Nobleță*. Ce întindere are său ce importanță se pôte da acestui fenomen social. — Să deslușim ce caractere particulare diverse a luat el în grupările principale ale omenirei, la unele popóre, în unele epoce. Cu alte cuvinte să căutăm a ne da bine sémă de rolul Nobleței în societățile civilizate democratice, căci ast-fel trebuie să privim utilitatea ei și interesul ei istoric!

Originea și definițiunea fenomenului, de sigur a început prin strălucirea său fama despre vitejia, frumusețea, bogăția unuia și apoi a mai multora din părinții, moșii și strămoșii lor.

În toate vremile și la toate țările și națiunile s'a distins câte unul mai cu prisos de cât alți și chiar aș moștenit acea distincțiune din nascere. — De aci s'a născut pentru superioritatea naturală a unora, simțul de sfială naturală a celor-l'alți, către cei dintâi și invidia într'acelaș timp.

Așa dar: puterea, vitejia, curagiul, bogăția, frumusețea trupescă unite cu mintea sufletescă, sunt calitățile care au dat noblețea individuală și cea din seminție în seminție.

Aceea-ce este adevărat la început pentru individe, devine cu timpul adevărat pentru ale lor familii. — Cine putea cu probe stabili o vechime de strămoși mai lungă și ne-întreruptă, era cel mai nobil între nobilii Greco-Romani. — Fala cea mai strălucioasă era pentru ei de a putea cu acte stabili coborîre adevărată de la cei mai vechi autohtonii sau întemeietorii ai patriei comune.

Cesar a ști că în neamul său se găsesce și «mărirea Regilor și «sfințenia Zeilor.»

În Franția, era cea mai mare famă și strălucire ca să fie cine-va coborîtor din timpii Cruciaților, sau să fi figurat pe listele nobililor înscrisi în genealogiile lui d'Hozier.

Tot-d'auna s'a susținut că numai prin coborîrea bărbătescă se obține noblețea adevărată și numai la rare cazuri se recunoște noblețea prin pîntecul mamei.

Dar cu toate acestea, *numai Regele, Șeful Nobililor, poate dărui Noblețea* orî-cui vroesce el și numai așa poate să devină ea ereditară și aceste legi și reguli durază încă din evul meziu în Europa întregă.

Dar, tot Regele, precum avea el dreptul de a dărui supușilor săi noblețea, avea și dreptul de a le o lua în cazul când un Nobil se va fi dovedit că ar-fi derogiat adică s'a făcut nevrednic pentru această înaltă onoare.

Nobilul era mai mult ca orî-care altul, însărcinat de Rege, cu slujbele din armata țării. — Nobilul era scutit de birurile țării.

Superioritatea neîntrecută a nobleței este și a fost, osebît de titluri, *aceea de a fi moștenit și de a posedea pămîntul care confere noblețea primitivă a numelui prin coborîre ne-întreruptă și prin acte autentice.*

Asemenea este adevărat că o condiție *sine qua non*, a fost și este în Occident, de la timpii cei mai depărtați, ca *un individ să obție prin concesiune de la un Suveran, titlul de Nobil, după merit.*

Dar și Suveranul foarte rar împărțea concesiunile sale la alți de cât la cei de nascere înaltă. Trebuia dar și nascere și concesiune

pentru a face parte din casta privilegiată a nobililor ; în toate statele, unde această distincțiune este admisă, a fost și *este absolut necesar ca dreptul acesta să fie recunoscut de Suveran* cu regulile sale.

Calificațiunea de nobil a fost datorită în toți timpi la persoanele acelea care puteau justifica de un óre care număr de strămoși vestiți ale cărora portrete le era lor permis să le posede în casele lor, sau care aveau alte merite mari și servicii aduse Patriei, care să echivaleze, conform legilor, cu o coborîre antică.

Nu fie cine avea dreptul a fi numit printre obrazele mari și de cinste.

Ast-fel erau la Romani Patricienii, ast-fel erau Membrii Senatului: numai aceștia aveau dreptul d'a umbla călare pe cai; ei purtau semnul particular și se deosibeau prin veșminte de mare preț; ei puteau purta arme; persoana lor era liberă de orî-ce sarcină și tot asemenea și moșiile lor; ei puteau primi sarcinile publice ale Statului și lor li-se împărțea cărți de înobilire.

Exista și nobleță de sabie pentru vestiții războinici, și nobleță de sciință de carte, și nobleță de vechime a neamului, care era noblețea cea înaltă. Noblețea cea înaltă să trăgea tot-d'auna de la tată și în óre-care rare cazuri și de la mamă. Acea de nume și de arme era aceia care se pierdea în întunecimea veacurilor și a seminției, adică aceia care era în stare și *gata orî când a-și numi cinei sunt moșii și strămoșii*. Nu putea fi nimeni cu dreptul de nobil de cât în patria sa și dacă era *coborît din moșii dovediți utili țării sale*.

În unele State, pentru a putea fi nobil trebuia să se justifice cel puțin de 8 strămoși nobili, 4 despre tată și 4 despre mamă.

Dacă noblețea nu mai este și ađi în toate Statele acelea înscrisă în legi tot ast-fel ca în trecut, ea însă va rămânea pentru tot-d'auna în istoria tuturor Statelor fără deosebire așa precum a fost.

Acele țări unde scara titlurilor nobleței este așa cum am arătat mai sus, fiul cel mai mare pörtă titlul imediat sub acela ce-l pörtă tatăl și fiul al doilea pe cel imediat mai jos și al 3-lea etc. tot ast-fel până la cel mai mic. Toate titlurile acestea *trebuiesc înscrise și confirmate în cartea nobleței ce este în mâna Statului*. Cartea nobleței și regulile ei fac parte din *Eraldică*.

La Germania și la Rusia, și ficele ca și frații lor pot să moștenească titlurile tatălui.

Maî este încă, la Statele Apusene, adică la cele care au noblețã veche ca și cele care au noblețã de curînd instituitã, încă un titlu care nu se moștenesce de fie-cine, adecã acela de Prințu și de Ducã, cãci Prințu însemnãzã la Statele Occidentulu un fiu dintr'o Casã suveranã moștenitóre, sau Șeful unui Stat suveran, și acestea nu sunt simple titluri de înobilire, ci implicã în titlul lor și o suveranitate asupra unui pãmînt de moștenire.

Se maî ðice și de un individ care posede prin nascere, prin moștenire sau prin merite, un Principat al sãu propriu, sau cel puțin un titlu care il asimilãzã cu aceia care posede un Principat.

Prințu maî este și un titlu onorific modern, fãrã de pãmînt și fãrã vr'o autoritate. Aceia care în Franța purtau calificațiunea acãsta înainte de 1789 nu o aveaũ în alt-fel de cãt obținutã de la State streine, fie cã le era conferitã de vr'un Suveran strein, precum Papa sau Impãratul German, fie cã ei sã-l fi tras înși-le din vr'o moșie situatã în vr'o provincie reunitã maî în urmã cu pãmîntul Francez. Sã gãsesc moșii înãlțate în Principate prin capriciul însuși al proprietarilor lor, acestea se ðic a fi create fãrã vre-o autorizare și fãrã anume Legi. (1)

Titlul acesta se maî dã de asemenea și la acei fii din sânge sau din os regal în linie bãrbãtescã, dacã pãrinții sãi au drepturi de Suveranã în vr'o provincie.

Asemenea suveranitãți formãzã chiar majorat în familie și pãmîntul acela de Principat al Prințulu este inalienabil, ne-atacabil și nu se stînge de cãt cu stingerea familiei titularulu de spițã bãrbãtescã.

De cãnd fii de Regi încetãrã de a-și maî împãrți Statele pãrintelu lor și cã cel întãiu nãscut avu singur dreptul sã moștenească corõna, de atunci frații cei-l'alți pierdurã titlul de Regi fãrã a le maî rãmãnea nici mãcar acela de Principi.

(1) Veði: Vicomte A. de Royer 1898, «Revue des Revues» Octobre, Novembre, etc.

Acésta fu așa în tótă Europa. Chiar Rușii s'aũ lepădat la 1240 de nisce asemenea drepturi pe care nu le admisesese de cât provizoriu pe la 1015 după Christos și coboritorii din Rurick la 1547 unificară și măriră patria lor, Rusia, sub un singur Țar sau Monarh.

De atunci acest titlu nu mai semnifică la dînși de cât boieri cu rang efemer, iar nu Prinți cu moștenire. — Tot Rusia întrodusesese așa ceva (1682—1710), dar mai în urmă judecând mai matur aũ devenit toți militarii nobilii și titrați în Rusia, în cât s'aũ confundat astă-đi cu cei vechi și, cu timpul, toți s'aũ asemuit; dar nu a făcut privilegiați noui din străinii nepămînteniți, care tind a reduce pe cei vechi pămîntenii la uitare și la supunere în cât dînși să-și capete drepturi de suzeranitate, de moștenire peste cei adevărați nobilii. Decî, este bine înțeles că, nimeni și nicăieri, în nici o epocă, nu s'a pomenit ca orî cine ar vrea, numai cu de la sine putere și după placul seũ, să-și pótă însuși titluri streine sau titluri indigene și chiar blazon în acele state.

B.

Fost'a și la noi noblețã sau n'a fost?

După aceste preliminare cu privire la Noblețã, să vedem ce s'a petrecut la noi în țerã.

Noi, titluri de noblețã cu moștenire ca în alte State, negreșit nu am avut nici odatã, nici n'am putut avea, cum n'aũ avut nici la Impãrãția Bizanțului nobilii de acolo, după care noi am modelat și Statul social și Curtea Domnescã a nôstrã, aprópe de la înființarea Voevodatelor romãnesci, cãci și Muntenia și Moldova s'aũ descãlecat pe când încă nu intrase Turcii în Impãrãția Bizanțului și erau pe Tron Paleologii, și încă vre-o șese tot dintre ai lor s'aũ succedat pãnã când s'a luat Țarigradul de către Mahometani (1453).

N'am avut, cu hrisóve pe pergamente, nici Cavaleri, Baronii, Viconți, Comiți, Marchizi și Ducii ca în Franța și în întregul Occident.

Domnii nôstri s'aũ intitulat Voevođi; fiii lor: Coconii și mai în urmă, după incheierea de tractate cu Otomanii, s'aũ numit Beizadele, adicã fii de Beii, și atãta tot.

Intregul personal care alcătuia oligarhia sa aristocrația noastră, așa și Jupanii, sa Banoveții eligibili și alegători la Tron, coboritori din neamul Băsărăbesc, erau prin nascere prezumați *Jupani* fără termen. Fiul de Jupan devenea și el, la majoritate, Jupan, începând mai întâiu din minoritate, de la înfățișarea sa la Curtea Domnăscă pentru sărutare de mână, ca să potă deveni (Page) Copil de Casa Domnăscă; apoi el sta fără anume funcțiune la Palat, până ce era numit Postelnic, sa i se da rang în oștire, la împlinirea virstniciei lui.

Dacă ei însă prin excepțiune une-orii din necapacitatea lor sa alte motive se lepădau și se lipsea de a primi sarcinile militare cele obicnuite la neamul boieresc, după mai multe generații, atunci se numeau numai *boier de neam*, fără a preciza gradul de boierie.

Ba mai mult încă, aș putea da un exemplu ca o miie, că boieri Pârdești care avea legături de rudenie cu chiar coboritori direcți ai lui Mihai Vităzu și avea ctitorii la mai multe biserici și mănăstiri, între care aș putea cita mănăstirea Brâncovenii, unde se îngropau Pârdeștii ca într'o ctitorie veche a lor, ei, după trecere de un secol și mai bine, întru atât s'au depărtat de boieria propriu șiă, în cât pe la începutul secolului al XIX-lea, — după cum din acte autentice pot proba, — devenise simpli moșneni, fără măcar să știe sa să-și mai aducă aminte că moșii și strămoșii lor au fost vr'odată boieri de frunte. Până într'atita se putea pierde la noi pe atunci nobleța și acesta era așa din cauza unică că moștenire pozitivă și perpetuă la boierie nu exista.

Așa dar ea se putea stinge prin nesilița sa prin ne-izbutirea de a sluji Domniei adică Țării.

Moștenire adevărată întărită cu vechi hrisove pentru ranguri de boierie n'am avut la noi. Nimeni altul de cât acela ce ținea pământ, adică moșie, fie individual fie d'avalma amestecat în vr'o colectivitate de moșneni, numai acela putea dovedi boieria veche a sa prin sinetul moșiei și această moștenire se chema *mieraz* ne-înstreinabil. Erau boieri fruntași cu mierazuri de moșii cu hrisove, ca de pildă Buzești cei adevărați de linie bărbătescă, care numărau, chiar până prin ultimele Domnii ale adevăraților Basarabi *peste câte una sută de sate și moșii proprii* și aveați *șiganii mai multe mi de*

sălaşe (familii) ceea-ce ne-nobiliî din nici o țără și din nici o epocă din vechime, n'ar fi moștenit (1).

Aci și numai aci exista o moștenire; numai posesorul de pământ era moșnean. Și chiar aci, fiind-că alte doveđi de filiație nu existau, trebuiau reîntăriri succesive de stăpânire adese-orî, chiar și pentru asemenea pământ, ceea-ce se chema *Carte*. *O serie de asemenea Cărți putea servi de arbore de familie pentru păstrarea de moșie și de boierie*.

Ast fel era legată și întărită la noi Eraldica cea fără multe formalități.

Acei ce aveau pământul erau legați a sluji Statului său Domniei. De la Domnie să dedea toate moșiile și părțile de moșii, căci acesta era plata saŭ léfa, alt nimic nu mai dedea Statul saŭ Domnia. Condiția primordială era ca moșneanul înzestrat să stăpânescă frățește pământul fără împărțelă și fără vânzare. Dacă mai tirziu, trecând în mâini de urmași, să prenoiau cărțile și hrisóveie, această transmitere nu se făcea decât către un vecin saŭ către o rudenie, dar în nici un cas către streini.

Aci și numai aci a fost la noi garanția pămînteniei și neamestecul pămîntenului cu streinii; aci a fost la noi Majoratul în proprietatea pămîntului dăruit de la Voevod. Ast-fel s'aŭ putut menține averile boieresci, așa s'aŭ menținut colectivitățile moșnenești, aci s'a înscris filiațiile din neam în neam.

Dovadă ne-tăgăduită că așa a fost, este nu numai cuprinderea hrisóvelor vechi, dar mai este și păstrarea acestei legiurii care s'a prelungit, dacă nu în familii, unde era mai dificil din cauză de reînoire de generațiuni, dar la moșiile de colectivități, ca mănăstirile (numite de mână mórtă), unde forțamente s'aŭ menținut ne-alterate cărțile după vechiul obicei până la secularizare (1862) chiar. Până la această epocă nici o mănăstire nu era liberă să-și vîndă pămînturile, nici să le împartă, nici pădurile să le vîndă în bloc saŭ să

(1) Veđi hrisovul din 1656 Iunie 10 prin care Costandin Șerban Basarab Voevod Cârnu recunoșce 138 de moșii Jupănesei Elina văduva lui Radu Banu Buzescu, în diferite județe ale Țării Romănesci. Orig. perg. este proprietatea d-lui Ioan Const. Grădișteanu, publicat în Revisita «*Tinerimea Română*» de Gr. G. Tocilescu, V. I. București 1898.

le distrugă, afară de casuri cu totul rari de niscai excepționale revendicări de drepturi și chiar atunci numai sub ochii Domniei și a Clerului înalt.

Acest exemplu viu dar strigător, răspunde pe deplin la cele șise mai sus. *Pământul să nu să vină, pământul să nu să împartă, mai ales la străini!*

S'a vădit mai târziu, înfringeri strigătoare la acest obicei național, dar acesta n'a provenit de la români, căci nici aveau trebuință d'a o face chiar ei, ci de la străini care au început încă dinainte de Matei Basarab și de la alți Voevođi pămîntenii după el, când bărbații străini se însurau cu fice de boieri pămîntenii înzestrate cu întinse moși, casuri în care bărbații aceia deveneau proprietari de pămînturi la noi.

Încet-încet, acest abuz s'a lătit și călcarea legii ne-scrite adică a *obiceiului pământului*, care se respecta în trecut, a fost îngăduită chiar după ce am avut pravile scrise, căci atunci puterea era la noi în majoritate în mâini de ne-pămîntenii care n'ar fi permis să se mai întorcă lucrurile la starea lor din trecut.

Nouă ne-a plăcut și moșiile să le putem vinde pe bani și să le putem înstreina în contra pravilei, dar asemenea ne-a plăcut și se mai păstrăm și toate foloșele imediate pe care moșiile ne-vindute puteau să ni-le aducă pentru noi și pentru urmașii noștri. Dar acesta a fost imposibil, căci în țările unde este moștenire și unde este majoratul respectat și conservat, nici acolo fondul său pămîntul moșielor, pe bani nu se dă ca să se cheltuiască de posesorii lor.

Părinții noștri acolo și numai acolo în hrisóvele de înzestrare de moși întemeiasse marea garanție pentru urmașii lor, că ei nu vor pierde nici odată drepturile legate de aceste daruri sau înzestrări ale Suveranului Voevod adică pămîntul și nobleța neamului.

Pe de altă parte, acești puțin prevădători urmași nici la Serviciile Statului nu s'au menținut, nici acte doveditoare de coborîrea lor n'au știut să păstreze în cât nici ei singuri nu se mai cunoscă pe sine-le. Cu ce temei și putere dar, ar mai veni ei să pretinză drepturi sau măcar să li se pomenescă de pretențiile nedoveditate ce ar avea, căci cu dovedii răsuflete asemenea cestiuni nu se reînviază,

mai ales că ei, pentru pământul vîndut, aû fost la timp plătiți în numerar și de bună voie.

Deci trebuia renunțare complectă pe tótă linia la asemenea idei care nu mai staû în picioare. Ici și colo o fi mai existând mijloce de probare academicește și istoricește, dar numai așa prin probe dubioase pôte, nerecunoscute de legi și absolut fără folose materiale.

Petecuțul cât de mic, din moșia veche a neamului unui boier ar fi fost totuși un titlu temeinic și îndestulător despre a sa boierie și chiar dacă actualmente urmașul l'ar mai stăpâni, așa mic cum s'ar întîmpla de a fi, prin acésta nu i se micșoréză dreptul la amintirea lui, deși nu ar mai poseda vechea moșie în întregime, căci și petecuțul tot moșia neamului se socotesce.

De obicei, mai în tot-de-una numele familiei era tras din acea moșie strămoșescă cea mai veche dovedită, fără însă ca să decurgă dintr'acésta niscai drepturi feudale. Totuși nu putem dice, cred, cu dreptate că nobleță adevărată cu juste și necontestabile merite și calități în țara acésta n'a fost.

N'ar fi nici adevărat nici demn de noi d'a susține că n'am avut o nobleță pentru motivul că privilegiuri ca în Occident nu aveam.

Și să nu se dice că, din pricină că, nu se dedea la noi privilegiuri, de aceea noi, nici eraldică nu am avut nevoie să introducem în țara acésta, căci altele aû fost motivele, precum pe larg am demonstrat, care n'aû lăsat să pătrundă în trecut eraldica în țările ortodoxe ale năstre și altele sunt motivele inocente de curiozitate simplă pentru care s'ar putea demonstra ce fel de nobleță a fost la noi.

N'am avut prevedere, garanții, pergamente, dar, nu numai în forme și în pergamente strict eraldice consistă nobleța și iată pentru ce:

Se vede bine cât de înalt și sublim ideal aû avut în scopul și în sufletul lor acești Basarabi din întréga lor oligarhie pentru apărarea creștinătății, pentru binele norodului și pentru patria română, încă de la descălicătore, din vécul de mijloc.

Ei nu aû ambiționat puterea pentru folósele saû plăcerile ei, ci numai pentru neamul românesc; *ei aû iubit biserică lor pentru desinteresarea ei și aû îmbrățișat'o sincer pentru ajutorarea omenirii suferinde; ei s'aû jertfit pentru țără cu același foc ca și pentru cre-*

dința pravoslavnică; ei nu s'au vîndut la cei puternici cînd s'au simțit slabi ci au preferat să lupte, să sufere, să renunțe la folose și să rabde cu cei slabi ca să-î mîngâie în nenorociri și să aștepte ast-fel cu dinși la timp reinvierea, fie cât de tîrzie, mai bucurînd de cât să fugă de sacrificii, cu nobilul scop pentru mîntuirea sufletească, pedepsindu-se cu toți împreună.

Așa a fost adevăratul și înaltul lor ideal. Și vedem că dinși au fost acei ajutați de Dumneșeu. Și greșiți au fost acei ce n'au făcut ca dinși ci s'au grăbit de s'au aliat cu alte rituri creștine fără a mai răbda și a se sacrifica ei înși-le. Așa au lucrat cavalerii români luptînd neîncetat încă din secolii cei mai depărtați. Ei nu au fost o nobleță dovedită prin titluri nici prin pergamente; pergamentele Jupanilor români s'au dovedit la lupte prin faptele lor și fără privilegii. Așa a fost boierimea română. Ea a fost brațul și sufletul țării noastre.

Să punem acum numai întrebarea așa: ce numire se cuvine a se da acelor ómeni *cunoscuți de Istoria patriei lor* ca ómeni care sunt dovediți din nascere Jupanii ereditari pe acest titlu, sau acelor care s'au dovedit proprietari de pămînturi întinse din neam în neam cu drepturi nestinse de moștenire, fie pe numele lor de la suveranul țării, fie pe numele unei colectivități din care neîndoios fac parte?

Ce numire, ce calificare, se cuvine a se da unor persoane sau unui neam stins sau încă în ființă actualmente, *care pòte justifica cu acte* decimii de moși și strămoși celebri pămîntenii, ale căror portrete se găsesc prin vechile biserici ridicate de ei?

Cum să calificăm pe aceia care nu pretindeau la privilegii, dar se supuneau voios să exercite după obiceiul țării tóte slujbele Statului cele mai grele pînă chiar și îndatoririle de a plăti, cu țara împreună, adese-orî, grelele sarcini ale patriei și fără alte rîsplătiri decât niște vane titluri sau boierii viagere și care, cu tóte greutățile lor, au respectat neclintit dreptul de suveranitate al Voevodilor asupra averilor lor și chiar asupra vieții lor?

Cum am putea numi un neam care ar fi servit prin decii de generații patria cu onóre sau în armată sau în slujbele civile ale Statului; care a adus folose școlii, a adus slujbe bisericești, a folosit istoriei noastre; s'au sacrificat în rîsbóie; care a avut legăturii ilustre de sânge,

care ar putea dovedi că se coboră din os Băsărăbesc-Domnesc; care prin merite și sacrificii a luminat literile, artele, limba, științele și prin dărnicia lor au folosit poporului său pământului patriei, căci nu de ieri datéză istoria acestui pământ și nu fără lupte și dureri s'au ținut în curs de 7 vécuri, micul dar bravul Stat românesc.

Ce sémă trebuie să se ție de asemenea ómenii al căror nume nici că se mai pomenesce, nici că se mai cunósce, nici că se mai voesce măcar să se audă în țera acésta?

Oare dacă s'ar continua a se susține că n'am avut și noi nobleță în trecut, nu ar fi acésta o lipsă de recunoștință din parte-ne?

Și asemenea mai tirziú, când prin împrejurări politice istorice fatale, cunoscute de noi, au rěsbit ne-păminteni printre acésta boierime română la slujbe sau la tron, aceștia servind și dinși cu credință nouei lor patrii în repețite seminții ca și cei dintâii, cum s'ar putea alt-fel numi și ei, de cât asemenea ca cei-l'alți după dreptul lor proporțional și just?

Nici ó istorie nu a lăudat acésta nobleță și totuși ea a fost în tot timpul de model al vécurilor așa în cât numai pentru dinsa laudele istoriei nu ar fi ó usurpațiune, căci lor rěsplătiri de pămînturi feudale proprii și eterne, nici titluri cu moștenire și cu mîerazuri ca în alte state pentru slujbe nu li s'a dat nici odată; și pe lângă acésta deși li se dăruia în adevěr de Domnitori une-orii pămînturi Domnesci ca juste rěsplătiri pentru merite, sacrificii și slujbe credinciose, dar și ei n'au încetat d'a se lupta cu arma pentru pămîntul și drepturile țării nóstre, ba și ei ca noi s'au grăbit d'a clădi și înzestra bisericii, școlii, spitale și alte multe fundațiuni pioșe și patriotice cu bani drepti și proprii ai lor. Mulți, ca și noi, au adus, pentru nouii lor frați și păminteni, bogate ofrande și servicii după puterea lor, prin daruri de vase, odóre și podóbe scumpe și au înfrumusețat monumentele nouei patrii a lor, întocmai ca și aliații lor, vechii păminteni ai țerii; căci cine óre alt, decât acei boieri, clădeau și uni și cei-l'alți și înzestrau și împodobeau pe întrecute nenumăratele nóstre mănăstiri?

Ar fi bine să judecăm puțin și să ne dăm bine séma ce scop aveaú aceste multe altare sfinte și dacă mai aveaú ele și vr'un alt

ideal mai înalt și nepătruns de fie-cine, precum și cine erau aceia care le clădeau?

Ei bine, cine nu știe că le clădeau Voevođi și Boierimea noastră și vom arăta pentru care scop.

S'a acuzat, și în vechime și în timp mai apropiat de ziua de azi, Voevođi noștri că ar fi fost nisce fățarnici creștini pentru că erau cruđi, răi și fieroși; și în aparență s'ar părea că adevărul așa era, judecându-se furiile lui Țepeș-Vodă și furiile celor-l'alți Domni ai noștri, în cât iaă numit sëlbatici și sîngeroși, iar nu patrioți și nici de cum creștini; dar nu așa a fost adevărul, căci nu se vedea, nu se scia de judecătoria lor, creștini de la Apus, depărtați de noi, cum erau în realitate luptele acelor Domni contra dușmanilor ne-îmblânziți. Basarabi noștri nu puteau alt-fel de cât după legea rës-bunătore a talionului să-i bată și să-i biruiască pe acei vrăjmași păgâni. Când luptele cu arma nu mai pot scăpa de pierdanie și de mörte, atunci și disperarea învață pe om la rës-bunări sîngeröse cum ei s'aă gäsit nevoiți d'a face.

Tot asemenea cum điserăm că s'aă acuzat Voevođi noștri de cruđimi ne-omenöse, tot ast-fel și boierimea noastră s'a acuzat de bigotism, căci s'a cređut, de uni ne-cunoscători ai adevărului din acei timp că nimic alt decăt simplu bigotismul sêu cel orb și ne-luminat ar fi împins-o la zidire de așa nenumărate biserici și mănăstiri, pe suprafața țerii, nefolositoare pentru norodul creștinesc și înzestrate fără utilitate cu așa bogate moși. Dar nu este așa. Nici un alt-fel de monumente de cât mănăstiri nu mai clădeau, într'adevăr, părinții noștri, și le đicem astă-đi noi, judecându-i după spiritul vremilor actuale că ei nu simțeau nici pentru arte, nici pentru sciințe, nici pentru țară nimica decăt numai dragoste ne-cons-cientă pentru acele biserici. Să nu uităm însă că și arhitectură, pictură, sculptură, tipografie și alte bele arte se puteau învăța acolo; și păstrarea ortodoxiei, a comorilor publice și private, morale și materiale, tot acelor mănăstiri le datorăm noi

Apoi și arta strategiei, disciplină, regulă, vitejie, sacrificiul de sine și apărarea patriei se studia în acele focare de istorie, morală, filosofie, instrucție, educație, viață monahală, iubirea bunei ordine, modestia, rës-pândirea și păstrarea limbei noastre în cărțile

bisericescî, așa în cât chiar mulți Voevođi Basarabî ca să guverneze Patria noastră, acolo la călugărie înainte de a fi aleși de boieri cu clerul împreună au făcut școlă de a se conduce pe ei înșile și apoi de a stăpâni pe alți. Și, dacă la óste, afară din Mănăstiri, tineri de atunci, învățau a mănui sabia și a se lupta ostășesce, aci în lăuntru ei învățau cele politicescî, administrative și economice, căci aci se aplica legea electorală a Statului întocmai cu școlă de a domni. — Orașe cu școli nu erau lesne de clădit nici de făcut, ci ei clădeau mai ușor asemenea case sfinte unde învățau boierii de atunci chiar modul pacinic de Alegere la Domnie în ce fel să-l păstreze nealterat pentru țară, fără turburări și fără pasiuni, căci vedeau că educațiunea Jupanilor religioși ca Neagoe Basarab și alți, era necesară pentru fii de bun neam care puteau să fie aleși la Tron daca vor fi destoinici la virstnicia lor. Mănăstirile acestea aveau în sînul lor câte un Sfat înțelept, cum am ȃice astăđi un Consiliu ca un Minister și un Stariț bătrîn ca un Patriarh ales întocmai cu aceleași regule ca ale Statului.

Apoi tot acolo se practica și virtuțile recomandate de cărțile sfinte alături cu postul, abstenența și rugăciunile și tot acolo se învăța muzica vocală, și chiar economia și meseriile casnice pentru fie-caré sex în deosebi.

Aceste lăcașuri mai serveau și pentru scăparea vieșilor de tóte virstele, de tóte clasele, pe lângă că erau și aziluri pentru călători, pentru sërmanș, nevolnici, pătimași; erau spitaluri, biblioteci, local de întălnire pentru fruntași bătrîni povățuitori ai neamului; școli de bune năravuri, de morală sîintă cum se recomandă de religia perfectă; erau consilii de înțelepți, casă de reculegere pline de învățăminte îndemnătóre la desinteresare și la dărnicie pentru binele public.

Tóte neamurile acestei oligarhiî nu trăiaiu la orașe, unde populațiunea era eterogenă și amestecată, ci trăiaiu pe la satele lor de predilecție, unde își aveau biserica de familie și chiar mormintele lor. Obiceiul era ca, familia îmulțindu-se, să-și creeze fie care copil câte o asemenea reședință la rîndul său pentru el și pentru branșa lui și dacă, din împrejurări defavorabile, prevedeau sărăcia sau stingerea neamului, ei își făceau dintr'acea reședință câte o mănăstire

după putere acolo, care să le serve la nevoie de conac pentru neamul lui și să aibă ast-fel azil pentru viitor. Într'acea mănăstire sacrificau ei apoi tot restul averilor lor și, prin actele de dotație cu mari și grele blesteme asigurau în ele viețile copiilor, văduvelor și bătrînilor lor sub îngrijirea stariților și călugărilor.

Numaî ast-fel găseau ei puțința d'așî protege și pe cei vii și pe morții lor, și d'așî împăca cugetele pentru ceasul când s'ar muta din lumea acésta.

Vremile turburate și pline de primejdii în care trăiau ei îi constrângeau a lua asemenea măsuri pentru acasă la dînși. Și intradevăr, deși păgâni Turci erau mai răi de cât orî care alte neamuri s'aû puteri Europene vecine, care ar fi voit a stăpâni țara noastră ca Unguri, Poloni s'aû alți, dar mai ușor era pentru dînși sub Turci d'a scăpa libertatea de religie de cât sub suzeranitatea celor-l'alți creștini netoleranți care ne considerau ca eretici.

Dar încă și mai departe, peste hotarele restrânse ale țerii noastre, Voevođi și Boieri Români s'aû gândit la co-religionari lor pină la Ierusalim și întinzindu-și vederile înalte în interesul mai larg al ortodoxiei noastre, să plănuit ca să jertfească ajutóre de tot felul pentru a scăpa sf. Sofie și sf. Mormint.

Tóte spiritele arđetóre pentru binele sufletesc al omenirei creștine, cercetând peste toate țerile drept credincioșilor nu puteau să nu vadă că pămînturile blagoslovite din cer și date pe mâinele noastre ale Daco-Românilor erau cele mai mănóse din tótă Europa supusă Mahometanilor. De aceea, din provinciile istorice ale Imperiului de Răsărit, năzuiau mai ales la Voevodatele Române ca să afle sfat, ajutor, îmbărbătare pentru ale lor dureri și suferințe, căci identitatea de Religie pe atunci era o frăție tare ca și identitatea de origine și de singe. În acele aziluri sfinte, se puteau găzdui, sfătui, milui de părinții noștri. Așa s'a creat și legături pe acésta cale între Țerile ortodoxe din tot Orientul cu micile noastre Țeri Române, și s'a ținut înțelegeri ca odată, odată când și Țarigradul și Ierusalimul ar putea ajunge la visul lor cel de aur să fie ținute în sémă ajutórele acelea primite după vremi de la Statele Române pentru nevoile și fericirea popórelor pravoslavnice.

Aşa se explică legăturile noastre cu mănăstirile de peste Dunăre din Turcia de Europa.

Ast-fel de îngrijiri serioase preocupă pe Voevođi şi Boierimea Română; acesta a fost idealul şi era bun şi sfânt, era creştinesc şi nobil, aşa se înfrăţiră ei pentru acelaş gând şi cu toţi erau gata ori şi când d'a se jertfi, căci religia era în primejdie; dar, dacă mai la urmă s'a abuzat cumplit de dărniciile generoase ale noastre şi s'a întors în contra noastră, acesta este o altă cestiune şi prin urmare justă şi bine meritată a fost secularizarea.

S'ar mai putea continua cu aceste întrebări de mai sus, dar voiă sfirşi aci.

Pentru acei ómeni, cred eu, că se póte dice cu tot dinadinsul că *într'adevăr ei Nobili aă fost*, şi aă fost aşa căci desinteresaţi erau când s'aă desbrăcat de tóte ale lor averi, pentru a face binele. Şi mai cred că măcar acum, la vreme de prosperitate a Patriei, pe care aă slujit'o şi ei, li s'ar cuveni cel puţin ca memoria lor şi numele lor să fie respectate de noi cu nepărtinire, căci şi istoria cea justă are interes să se urmeze aşa şi monarhia nu ar pierde recunoscând adevărul, şi generaţiile noi ar căpăta ast-fel un bun exemplu îndemnându-se de bunele fapte, iar tînăra noastră eraldică s'ar înobili cu strămoşi pentru a căştiga demni urmaşi în viitor.

Ei bine, pentru aceste sus şise, eu cred că noi am avut, tot ca şi Statele de la Apus, o nobleţă a ţărei, dreptă şi necontestabilă şi dovedită care a bine meritat de la patrie prin fapte, prin sentimente şi prin sacrificii şi că nu ar fi fost injust nici exagerat dacă s'ar fi admis nisce regule de conservare în Istorie, pentru ale lor nume ca cel puţin acelea să rămăe ne-şterse şi ne-uitate în viitor, iar nu defăimate şi despreţuite de cei pătimaşi şi ignoranţi.

Cel puţin cu atita răsplătire de recunoştinţă ele să rămână nemuritoare şi monarhiei constituţionale să stea drept rézăm sincer.

Dar pe lângă tóte acestea, nobleţă cu moştenire ca în Occident, încă odată repetăm că noi nu am avut, căci ea implică ideia necontestabilă a coboririi bine dovedite şi a moştenirii drepturilor tot într'un timp.

Cu timpul, dreptul de nascere nu mai era de ajuns; chiar titlul de Postelnicî nu mai avea valoare cî decăduse și, nu mai prețuia precum prețuisese odinioară cînd erau fii Jupaniilor de drept Copii de Casă Domnăscă după vechiul obicei.

În țara acésta, cel mai înalt titlu istoric cu moștenire pentru nobili, după cum am amintit mai sus, scim că a fost titlul mult învidiat de *Jupan*, dar din abuzul ce s'a făcut mai târziu de el s'a demodat de noi boierii de pe la sfîrșitul secolului al XVII-lea și apoi chiar în *hrisove* s'a neglijat și s'a pierdut.

Mai târziu s'a abuzat și de acésta și a ajuns el a se purta numai de comercianții armeni și alți veniți despre Țarigrad cu veștimente lungi, iar într'al XIX-lea secol nici servitorii și nevestele lor nu au mai primit să li se dea titlul de Jupan și Jupănesă căci și ei s'au pretins a fi coconii și cocóne.

Ast-fel am știut noi să păstrăm amintirile cele mai scumpe strămoșesci și istorice.

În zadar aș aminti de titlurile care mai în urmă se introduseseră la noi de: *Kirios*, *Asthenis*, *Cilibis*, *Arhontas* din limba grécă care însemnau: domn, nobil, boier, etc. căci cum tóte s'au primenit și acestea asemenea au pățit deși erau fôrte gustate și prețuite în secolul fanarioșilor (căci n'au durat decît în timpul lor) și în ultimi ani ai lor nici acestea nu se mai căutaau de nimeni nici măcar în glumă.

Noi vrem tot-d'a-una lucru nou.

Noi, am înlocuit ale noastre tóte cu mode din drépta, cu mode din stînga și în realitate am rămas cu nimic! Am ris, chiar noi, cu streinii împreună, de bunurile noastre părintesci, și streinii au ris, în casa noastră, mai rău de noi.

Ce avea ore atît de grozav, ca sunet, cuvîntul acela de *Jupan*? Ce disonanță avea el pentru ca să l'isgonim așa cum au făcut cei de la fanar cu titlurile locale ale lor? Nu au multe națiuni pe Jupaniile lor? cum am dice: Lordii, Grofii sau Conții, Marchizii, Knejii, Magnații, Hetmani, Baroni, Grandii Spanioli, Bani Croații, Hanii și chiar Țarii, Sultani, Șahi etc. etc? Oare sunt frumoșe la auzire tóte acele cuvinte și numai al nostru sună rău?

Dar, vedem că nici o națiune nu s'a rușinat d'ași păstra titlurile

istorice ale lor nici d'ale cinsti și respecta ca pe o avere proprie, fără d'a alerga la streini ca să'și însușescă de la sine-le și *ne-patentate alte titluri ne-permise de Legile patriei lor*, numai pentru a imita pe străini cu traducțiuni forțate și ilegale.

La Români dar ca și la alte națiuni bine regulate, exista curat și deslușit un titlu singur care se moșteneau, și acela era titlul de *Jupan* și semnifica *nobil*. Mai erau și *rangurile*, dela cel mai mic, adică Postelnic până la cel mai mare adică Ban al Craiovei dar acestea nu se moșteneau. Cu alte cuvinte, cel dintâiu era o proprietate prin nascere de la părinți, iar cele-l'alte toate se căpătau pe rînd după slujbe și merite civile sau ostășesci, și se sfîrșiau d'odată cu viața celui ce le dobîndise. De pildă, aceiași persoană începea a fi mai întâiu în Divane: Vel Postelnic *Jupanul X* și tot el, înaintînd, pe rînd, schimba titlurile sau rangurile, fără însă a'și pierde nici a'și înmulți calitatea sau însușirea de *Jupan*, căci chiar devenind Vel Ban, el tot *Jupan* era.

Ne-avînd noi prin urmare dreptul de moștenire la ranguri pentru slujbele aduse patriei, fie prin părinți, fie prin sine însuși ca funcționari sau alt-fel, este cu neputință dovedirea legală a filiațiunilor din vechime, iar noblețea fără strămoși nu se poate înțelege.

Asemenea nici cei ne-pămînteni, chiar nobilii cu acte și cu moștenire de aiurea de origine de ar fi, pot fi stăpâni pe titluri dacă le au, vechi sau noi, dar recunoscuți la noi nu pot fi, dacă chiar pămînteni acest drept nu'l au.

Pe cât timp dar, în lipsă absolută de tot felul de moștenire la noi, chiar Vodă nu putea lăsa nici unui fiu al său titlul de Voievod sau Domn, și nici un boier orî cât de meritos funcționar ar fi fost el, nu putea asemenea lăsa rangul său la feciorii săi, ci numai însușirea sau calitatea lui de *Jupan* sau *Jupaniță* o putea lăsa. Și pe câtă vreme obiceiul era ca fără nici o funcțiune să se pōtă purta calitatea de *Jupan* pur și simplu numai prin dreptul de nascere, de către copii de neam boieresc necontestat, de aceia titlurile sau rangurile e bine înțeles că nu pot să mai încapă la noi.

Dar însușirea care conferea noblețea, aceea nu s'a putut distruge nici desființa în nici o vreme și aceia avea denumirea de *Jupan*.

Dar mai înainte d'a isprăvi cu considerațiunile materiei de care ne ocupăm, ținem de a noastră datorie să ne dăm serios séma și de abuzul ce se face cu un titlu care în ȕiua de astă-ȕi, când nu mai suntem nici Banat, nici Voevodat, nici Vasal tributari, ci suntem prin lege un Regat stimat și recunoscut de tóte Puterile mari din lumea întrégă, nu mai are nici o rațiune.

E vorba de titlul de «Principe» care vedem că se iea la purtare de o mulțime de persóne pămintene care, din cele ce am analizat până aci, vedem bine că nu aũ nici un drept la el.

Este adevărat că gazetele încuragiază acest abuz pe neintrecute, dar nu este mai puțin adevărat că a sosit timpul pentru ca să explicăm opiniei publice până unde este întemeiat acest noũ gust eșit la modă.

Un Nobil saũ Prințu—după cum am văȕut mai sus—, este atare numai într'o țară unde acéstă distincțiune este admisă prin legi și unde cel puțin a existat.

Acéstă distincțiune la noi nu numai că este expres exclusă prin Art. 12 al Legei fundamentale a țării noastre, dar ea nu a existat nici o dată, după cum pe larg am arătat mai sus.

Acel Articol al Constituțiunei noastre sună curat așa:

«Tóte privilegiile, scutirile și monopolurile de clasă sunt oprite pentru tot-d'auna în Statul Român.

«Titlurile de nobleță străină precum Principi, Grafi, Baroni și alte asemenea, ca contrarii vechiului așeȕămint al țarei, sunt și rămân ne-admise în Statul Român. Decorațiunile streine se vor purtă de Români numai cu autorizarea Domnului.»

Așa dar, nici o lege, veche saũ nouă, noi nu avem care să recunóscă aceste titluri streine ce în ȕilele noastre vedem că se iau la purtare de la sine-și de către ori și cine voiesce și acésta cu atât mai mult, cu cât astă-ȕi când conform cu Constituția ce și-aũ dat'o România ea însu-și, avem pe Tronul Patriei noastre un Rege după dorințele exprimate de noi toți și avem ca urmași legali ai Lui cu dreptul de moștenirea Tronului numai pe singuri Principi pe care îi recunóște Constituția.

ȕara acésta are ea încă articolul al XII-lea în Constituțiunea ei saũ nu-l mai are de cât pentru Decorațiunile streine și mai mult nu?

A venit cred timpul să ne întrebăm dacă Constituțiunea țării noastre mai este în vigóre, dacă Art. 12 al ei prescrie formal și clar că Decorațiunile streine nu se pot purta de Români fără autorizațiunea Capului Statului și că titlurile streine de principî, etc. fiind contrarii vechiului aședămînt al țării, sunt neprimite în Statul nostru cum se face óre de se calcă Legea noastră fundamentală cu disprețul care se vede în ziua de astăzi?

Sunt óre încă supuși Români aceia care fără autorizare cuteză a se împăuna cu titluri streine nepedepsiți și neopriți?

Care Monitor a publicat vre-odată autorizările acordate lor? De când óre vechiul aședămînt s'a rupt prin altă Lege mai nouă? Cu ce putere și drept de la sine, în țara acésta, *fie cine se pôte crea Principe* în fața publicului?

Cine sunt acei privilegiați și noi toți ceștia-l'alți cei supuși Constituțiunei, în ce stare, în ce clasă socială ne aflăm óre în fața acelora?

Acésta am dori să ni-se răspundă de către acei Domni îndatorați de Legi a ne-o spune odată pentru tot-d'a-una.

VI.

ÎNCEPUTUL ERALDICEI LA NOI ÎN ȚARĂ.

Este fórte esact și just, Titlul ce l'a dat I-iul Guvern din anul 1866 al Măriei Sale Domnitorului nostru Carol I, Legei ce el a presintat Parlamentului pentru modificarea Armeriilor pe care l'a numit: *Proiectul de lege pentru fixarea și stabilirea armelor Țării.*

Primele Camere Legislative alese în tóamna anului 1866, după întronarea Prințului Carol I de Hohenzollern, mindre de noul lor Domnitor, se grăbiră a da semn de Suveranitate și îndată voiră să-și bată moneda Românescă.

La Decembre acel an abia Camera Deputaților avu timpul de a vota o Lege pentru moneda de aramă (bilon) și Guvernul ne-aștep-tând măcar să trecă vacanța Sărbătorilor de Crăciun pentru ca s'o pótă vota și Senatul, făcu la Anglia imediat comanda monedei.

După Sărbătorile Anului nou, proiectul fu prezentat și Senatului, dar acest Corp, pentru defectuositatea eraldice voi să-l amendeze ne-sciind chiar că era comandată și începută la Londra baterea acelor bani.

Acestea toate se ved cu deslușire în actele ce urmază.

Atunci Guvernul, găsind cu cale să nu divulge că moneda este deja pusă la Anglia în lucrare, pretestă înaintea Senatului că de s'ar mai amenda s'ar pierde prea mult timp și ast-fel Legea, fu primită provisoriu la 12 Aprilie 1867 de către Senat, așa cum o votase Camera.

Aceiași Lege, după 4 ani, fu adusă de alt Minister de iznóvă în debaterile Corpurilor Legiuitoare, începând atunci de la Senat, și de astă-dată se modificară Armele României, după regulile artei eraldice la Martie 1872 în ambele Camere.

Așa s'aუ petrecut lucrurile până la definitiva fixare a primelor arme legale ale Țării noastre și decī se póte dice cu drept cuvint că de atunci este Inceputul Armorialului celui nou al nostru.

La Senat și acum la 1871, ca și la 1867, multe debateri au avut loc în Secțiunii și mai cu osebite în Comitetul de Delegați la care și Domni Miniștrii și mulți Domni Senatori, cu vot consultativ au luat parte. Proiecte diferite s'aუ prezentat sub multe forme la aceste discuțiuni; opiniuni de tot felul s'aუ emis, până ce în sfirșit s'a convenit asupra concludsiunilor raportului și s'a primit Legea în ședințele publice, iar armele ce în 1867 să figurase cu pipire pe moneda de aramă s'aუ corectat atunci.

Intențiunea puterei executive era dar de a sfirși cu nestatornicia și cu preschimbările dese fixând și stabilind simbolele stemei în conformitate cu știința Blazonului; decī a đis cu alte cuvinte și a recunoscut că ne lipsea regula și ne lipsea o Lege care să le recunóscă fără a le modifica ca până atunci.

Prin urmare acésta a voit Guvernele noastre să se facă și s'a făcut definitiv la Martie 1872. Decī cu minte și cu dréptă judecată a făcut primul Guvern și primele Camere ale Domniei lui Carol I, de le-aუ adoptat și ele pentru Monarhia noastră ereditară.

Era de datorია cui-va cred, ca să arate cu precisiune lucrările și publicările relative la materia acésta cum s'aუ succedat, spre a

nu se mai ignora în viitor de public, istoricul oficial al Armorialului național al României.

Cu aceste prime noțiuni despre începerea eraldiceii la noi, cu elementele aci adunate și explicate și cu actele oficiale pe rînd înșirate, sper d'o cam-dată a fi inlesnit óre-cum prin această «Introducere» și pe alți pentru a studia cele petrecute pînă astă-đi și chiar a putea lucra în materia acésta mai departe.

Eü datoram de mult timp publicului acésta dare la lumină; am fost chemat și în Comisiuni și specialmente de Guvernele din ambele partide, în diverse casuri să lucrez pentru cestiuni de eraldică, dar n'am reușit nici atît pe cât am putut face astăđi aci, căci luminile și elementele cerute pentru acésta lipseaü. Póte că acest început să îndemne a se cunósce mai bine că nu este de prisos și fără utilitate practică acest studiu.

CONCLUSIUNI.

După deslușirile acestea ce am dat, cred acum că am putea să ne facem întrebarea dacă bine am urmat noi.

La tóte acestea voiü răspunde: Bine este că cel puțin în timpul de față statul nostru a voit să adopte nisce regule care le aü și cele-lalte state și care nu se vor mai preface și modifica de fie cine și orî când căci, eraldica are și o parte utilă și practică și este bine d'a o face să devie cunoscută și familiară publicului de la noi, pentru că la cas contrariü ne vom expune din nou la ne-sfîrșite transformări și mode arbitrare sau capriciose. Să ne aducem aminte de regretabila metamorfozare care atît de îndelungat șir de ani s'a prelungit pînă în secolul trecut cu Vulturul sau Aquila noastră deghizată în altă biată pasere, care numai pasere eraldică nu a fost și nu este la nici un Stat, la nici un popor, metamorfozare, care a provenit orî din ignoranța unor pecetari orî din negligență.

Să nu mai permitem cu nici un preț și niměnuí ca să atingă și să modifice în viitor nici un punct, nici o linie, de pe Emblemele consfințite prin Legile nóstre.

Dacă din început nu am fi fost lipsiți de regulile utile ale Bla-

zonului, nu am umbla noi astă-zi rătăcind și nesciind care sunt și unde sunt tradițiunile cele adevărate; nu am avea regretul d'a nu putea găsi și dovedi cu precisiune, nici epocile istoriei noastre naționale, nici măcar numele, datele și șirul Domniilor, dacă nu faptele eroilor noștri și întâmplările.

Dacă cu Dinastia regulată ce avem astăzi, am fi urmat a sta în neglijență ca în trecut, apoi peste alți secolii de nepăsare chiar și moștenirea Tronului actual am fi putut risca să nu o avem asigurată.

Maî avem trebuință de drapele, de uniforme la armată, de semne distinctive; ne trebuie insimniile: Județelor, Orașelor, Eparhiilor Bisericesci, etc. etc. Tóte acestea aduc înlesniri utile în practică, căci nu putem scrie cu litere mari pentru a deosebi drapelele, rangurile milităresci, corporațiunile și altele, ci pentru tóte acestea se găsește deja un drum însemnat și este bine să mergem pe dînsul și noi ca și alți, cu regulă și bună ordine; ba chiar legea neputincioasă ce avem asupra numelor de familii, s'ar putea completa și folosi printr'acésta și multe alte reguli s'ar statornici cu încetul prin adopțarea acestei modeste și inocente științe.

Iată la ce ne póte fi de folos Eraldica!

De acum înainte, cartea acésta ne spune în sfîrșit că avem Eraldică și într'insa se póte vedea cum și ce fel o avem și cum trebuie să ne servim de dînsa.

DOSARELE OFICIALE.

No. 23 (Dosarul).

Lit. A.

ADUNAREA ELECTIVĂ A ROMÂNIEI**SESIUNEA X^A.**

Anul 1866/67, luna Decembrie, ziua 10.

PROECTUL DE LEGE

PENTRU

FIXAREA ȘI STABILIREA ARMELOR ROMÂNIEI.

Ședința 10 Decembrie, No. 163.

Se va tipări și se va trimite la secțiuni.

Președinte, Lascăr Catargi.

Secretar, N. Flea.

Domnilor Deputați,

Pe lângă raportul Ministrului Meū, secretar de Stat,

Președinte Consiliului Miniștrilor sub No. 2.067.

Înfățișându-Mi-se proiectul de lege pentru fixarea și stabilirea Armelor României;

Eū îl înaintez la deliberările Domniilor-Vōstre, conform art. 38 din Constituțiune.

Dat în Bucuresci, la 28 Noembrie anul 1866.

CAROLMinistru Secretar de Stat,
President al Consiliului Miniștrilor,**Ion Ghica.**

No. 1.713.

(Pag. 1.)

EXPUNERE DE MOTIVE.

Armele României negăsindu-se fixate într'un mod legal, au fost până acum mai mult sau mai puțin supuse la modificări de către diferitele guverne ce s'au succedat.

Fixarea și stabilirea lor potrivit cu starea politică a Țerei și cu datinele ei istorice, este de cea mai neapărată trebuință.

Spre explicarea proiectului de lege se dă următoarele dezvoltări :

1). Colorile: albastru, aur, și roșiu (azur, or, gueuls) sunt colorile unite ale Țerei Românesce și Moldovei.

2). Colorile: alb (argent) și negru, sunt acelea ale familiei Domnitore de Hohenzollern.

3). Aquila Română, cu o cruce de aur în gură, este simbolul Țerei-Românesce.

4). Capul de Aurocs (bos urus) cu o stea între córne, este simbolul Moldovei.

5). Leul este simbolul Daciei, conservat de Romani după colonizarea în Dacia.

6). Femeea, după datinile istorice și medaliile Romane, însemnează Geniul Daciei, care s'a conservat și de Romani după colonizarea lor.

7). Pavilionul represintă mantia *Domnăscă*.

8). Coróna Regală este coróna familiei de Hohenzollern.

9). Culorile stindardului național s'au dispus ast-fel: albastrul fiind în mijloc să represinte simbolul inimei; destinație ce, înainte de Constituțiune, avea banderola de aceeași culóre prescrisă de Convențiunea de la Paris.

Ion Ghica.

(pag. 2).

PROECT DE LEGE

PENTRU

FIXAREA ȘI STABILIREA ARMELOR ROMÂNIEI.

ART. 1. Armele României se fixeză după cum urmează:

ART. 2. Scutul (l'écu) are forma unui patrat lung; partea inferioară rotunjită la ambele unghiuri și terminată la mijlocul bazei printr'un vîrf.

Scutul se împarte în patru secțiuni, prin două linii încrucișate la mijloc. În secțiunea din dreapta de sus pe albastru și în cea din stînga de jos pe aur (azur et or), figurază acvila Română cu capul spre aripa stîngă și cu o cruce de aur în gură; simbolul Țării-Românesce. În secțiunea din stînga de sus, pe albastru, și în cea din dreapta, de jos, pe roșiu (gueules et azur), figurază capul de aurocs cu o stea între corne (bos urus) simbolul Moldovei. Pe scut va fi Coróna Regală.

ART. 3. În mijlocul scutului României, figurază scutul Măriei, Sale Domnului scartelat, avînd secțiunea de sus din dreapta și cea de jos din stînga în alb (argent), iar cea din stînga de sus și cea din dreapta de jos, în negru. Scutul are drept suportți (supports) în dreapta un leu, iar în stînga, o femeie în costumul femeilor Dace, care ține în mîna stîngă arma Dacilor numită arpi (ἄρπις).

ART. 4. Pe supportul este așezată o eșarpă albastră pe care este scris devisa familiei Honhenzollern «*Nihil sine Deo*».

ART. 5. Pavilionul este de culóre roșie (pourpre), căptușit cu hermină, având d'asupra Coróna Regală.

ART. 6. Drapelul Domnului ca și acela al armatei va avea dispuse culorile naționale în modul următor:

Roșul la rădăcină.

Albastru în mijloc.

Galben, la margine, flotând; în mijloc vor fi Armele Țerei.

ART. 7. Drapelul gardei orașenesci va fi întocmai ca acela al Armatei, păstrând în locul Armelor Țerei insemnele orașului respectiv (1) și No. legiunei.

ART. 8. Drapelul autorităților civile, va fi ca acela al armatei, fără a purta Armele Țerei în mijloc.

ART. 9. Drapelul Marinei de resbel și de comerciū va fi întocmai ca acela al armatei fără a purta Armele Țerei.

Ministrul President,

Ion Ghica.

(Veți planșa cu figura 1 și figura 2.)

Președinția Adunării Elective

pag. 15.

Anul 1866, luna Decembre 21.

ROMÂNIEI

No. 123

București

Domnielor sale:

D. D. Cesar Boliac

» Brătianu D.

» Grigorescu Const.

» Cogălniceanu M.

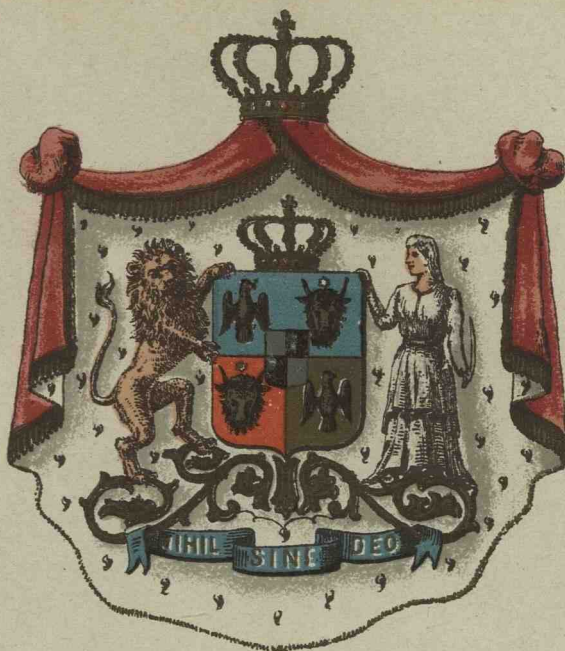
» Leca Ion.

» Golescu N.

» Cantacuzino Gh.

(1) Insemne de orașe nu există până astăzi 1900.

Fig. 1.

CONTRA PROECT. DEPUTATUL A. HOLBAN

(DOSAR 23. PAG. 115.) RESPINS (30 MARZ. 1867)

Fig. 2.

Domniile Vóstre fiind numite Delegați de respectivele secțiuni ale Adunării spre a compune Comitetul pentru fixarea și stabilirea Armelor României, sub-scrisul are onóre de a vă ruga D-lor Delegați, să bine-voiți a vă întruni pentru cercetarea isului proiect.

Primiți etc.

Primit la 22 Decembre 1866, No. 326.

pag. 19.

Proces-verbal.

Sedința din 22 Decembrie 1866.

Comitetul compus de Delegații Secțiunilor pentru cercetarea proiectului de lege pentru fixarea și stabilirea Armeilor Țării-Românesce, întrunindu-se, s'a constituit și a numit președinte pe D-l Golescu N. și secretar pe D-l Grigorescu Const. Despre care s'a subscris procesul de față.

Kogălniceanu.

Boliac.

C. T. Grigorescu.

La 4 ore

ADUNAREA DEPUTAȚILOR.

Comitetul Delegațiilor de Secțiuni.

No. 1.

Domnule Președinte,

Comitetul Delegațiilor de secțiuni pentru a putea termina cercetarea proiectului de lege, relativ la fixarea și stabilirea Armelor României, având necesitate de a avea de la Arhiva Statului :

1. Portretul lui Atan, care este într'o broșură Bulgară ;
2. Îndreptarea legii, publicată sub Mateiú Basarab ;
3. Pravila lui Vasile Vodă Lupu ;

4. Câte-va hrisóve cu proiectul lor, a Domnilor vechi, precum: Ștefan-cel-Mare, Mihaiŭ-Vitezul și al lui Mateiŭ-Basarab.

Sub-scrisul are onóre a vă ruga, D-le Președinte, să bine-voiți a face de a se comunica Comitetului asemenea obiecte.

Primiți, vă rog, d-le Președinte, asigurarea prea distinsei mele considerațiuni.

p. Președinte, **Nicolae Goleșcu.**

Secretar, (în alb).

D-sale D-lui Președinte al Adunării.

No. 2, 27 Decembre 1866.

(pag. 20).

Se va face mijlocire către

D-l Președinte al Consiliului.

Președ. (în alb)

Domnule Președinte,

Comitetul Delegaților de Secțiuni pentru cercetarea proiectului de lege, relativ la fixarea și stabilirea Armelor României, pronunțându-se asupra unor modificări a colorilor vechite în modelul trimis de Guvern și fiind necesitate a se forma un alt model după modificările făcute de Comitet, spre a se putea supune Camerei o dată cu raportul în acest caz, sub-scrisul are onóre a vă ruga, să bine-voiți, a face ca pentru acest finit să se puie la dispozițiunea D-lui Raportore al Comitetului, M. Kogălniceanu, artistul care a lucrat acea Marcă.

Primiți, vă rog, Domnule Președinte, asigurarea prea distinsei mele considerațiuni.

Președ. Comitetului, **Nicolae Goleșcu.**

D-niei Sale D-lui Președinte al Adunării Deputaților.

Proces-verbal.

(pag. 95).

Comitetul Delegaților numiți de respectivele Secțiuni ale Adunării pentru cercetarea proiectului de lege, relativ la fixarea și stabilirea Armelor României, întrunindu-se în ședințele din 22 și 27 Decembre 1866, a adoptat acel proiect cu următoarele modificări:

- 1). Coróna trebuie a fi deschisă a vechilor Domni Români.
- 2). Se va pune Sórele și Luna care este semn comun în Armele tuturor Țărilor Române.
- 3). Colorile drapelului clasificate cum sunt astă-zi, însă superpuse paralele cu hampa începând cu albastru, galben, (nu aur) și roșu.
- 4). Sub scut în locul ornamentelor, doi Delfini.
- 5). Drapelul Marinei militare va fi întocmai ca al armatei, adică să porțe Marca Țării.

Însă în privința punerii în Armele Țării a scutului familiei Hohenzollern și a devisei, D-l Leca Ion, Delegatul secțiunii a V-a, a eșit cu deosebită socotință pronunțându-se contra majorității.

Iar Raportore Comitetului s'a numit D-l Kogálniceanu Michail.

President. Comitetului, **Nicolae Goleseu.**

Secretar (în alb).

Primit 10 Ianuarie 1867 No. 493.

(pag. 96--103).

Să se tipărescă și să se puie la ordinul dălei.

Președinte, **Lascăr Catargiu.**

Secretar, **A. I. Gheorghiu.**

Raportul distribuit la

11 Ianuarie 1867.

Domnilor Deputați, (1)

Secțiunile D-vóstră chimate de a cerceta proiectul de lege

(1) Ședința din 26 Martie 1867, (camera deputaților) D-l M Kogálniceanu Raportorul Comitetului de Delegați ai Secțiunilor, dă citire următorului raport și proiect de lege.

înfățișat de guvern pentru fixarea Armelor României, a emis următoarele opinii:

1). Secțiunea I, a însărcinat în unanimitate pe Delegatul său D-l Cesar Bolliac, ca în înțelegere cu ceilalți Delegați și cu D-l Președinte al Consiliului, să formeze proiectul de lege pre cât se va putea mai conform cu datele Țărilor.

2). Secțiunea II a admis proiectul de lege numind Delegat pe D-l Dim. Brătianu.

3). Secțiunea III a primit în majoritate acest proiect, numind Delegat pe D-l Const. Grigorescu.

4). Secțiunea IV numind Delegat pe sub-scrisul, a primit proiectul de lege, cu modificățiunile următoare:

La articolul 5, la finit să se dică: pe pavilion va fi vechea corónă a Principatului.

La articolul 6, să se menție dispozițiunea colorilor, precum ele sunt astăzi. S'a mai cerut adăugirea delfinilor.

5). La secțiunea V, majoritatea în număr de zece deputați a votat contra luării în considerațiune a proiectului. Iar minoritatea în număr de trei s'a rostit pentru luarea în considerațiune. Secțiunea a numit de Delegat al său pe D-l Ion Leca.

6). Secțiunea VI, numind de Delegat al său pe D-l N. Gulescu, a primit proiectul cu următorul amendament: culorile să fie aședate cum erau în anul 1848 și coróna d'asupra pavilionului să fie acea a Principatelor.

7). Secțiunea VII, a primit în unanimitate proiectul guvernului numind de Delegat al său pe D-l Gheorghe Gr. Cantacuzino.

Deci, Delegații D-vóstră întrunindu-se în comisiune, după o matură desbatere a proiectului și după ce a cercetat mai multe documente și sigilii vechi ale Țării aduse de la Arhivele Statului, a adoptat proiectul presintat de guvern, amendat însă în chipul următor:

La art. 2 s'a hotărît ca în drépta și în stânga liniei superioare ce desparte scutul să se adauge *Sórele* și *Luna*, care de la fundarea principatelor figuréză în tustrele Țări Române (Țera Românescă, Moldova și Ardélul). In loc de

cuvîntul *capul de aurox*, ce figură în proiect, s'a hotărît a se substitui numele popular de *bour*, care nu este de cît reproducţiunea aceluiaşi cuvînt latinesc *bos-urus*.

ART. 3 și 4 s'aŭ primit de comisiunea D-vóstră cu majoritate de șese Delegați. Iar Delegatul secțiunii a V-a s'a rostit în contra adăogirii scutului și a devisei familiei domnitóre în ambele țeri.

La facsimile Armelor României, comisiunea D-vóstră a rectificat costumul femeii Dace întocmai după vechile sculpturi reproduse în tabloul editat de D-l Cesar Bolliac.

La art. 4 s'a hotărît ca sub suport și de asupra eșarpei să se adauge două Delfini cu codele ridicate, întocmai precum aceștia figuréză de secolî în Armele Moldovei ca semn a dominațiunii Române asupra țărmurilor Mărei-Negre.

La art. 5 în privința corónei ce acoperă pavilionul, s'a urmat o discuțiune cum trebuie să fie acéstă corónă, adică *Regală*, cum o propune proiectul guvernului, saŭ vechea corónă domnescă, precum aŭ avut-o Țerile Române din timpii cei mai depărtați.

S'a mai născut apoi discuțiunea: cum este acéstă corónă închisă saŭ deschisă? Dintr'*anex*, la viața starețului monastirii Némțului, Paisie, publicat la mănăstirea Némțului și reprodus de D-l Teodor Codrescu, în Uricariul, tom. I, pag. 237, resultă că Alexandru-cel-Bun, a primit de la Împăratul Paleologu însuși, coróna Împăraților Bizanțului. Acésta este necontestabil. Însă, prin acésta nu s'a rezolvat greutatea de a se sci cum era acéstă corónă? Intr'adevăr, unul din deleguți și anume D-l Cesar Bolliac, a presintat comisiunei portretul ultimului Paleologu, purtând pe cap o corónă în forma mitrelor episcopale ale Bisericei ortodoxe. La acésta, unul din deputații prezenți, D-l Papadopol-Calimch, i-a întâmpinat că portretul nu deslégă îndoiala, căci este sciut că vechii Imperatorî Bizantinî pe lângă Coróna Imperială, purtau în calitatea lor de Kiriarchî ai Bisericei și Mitra Patriarhală. Din contră, din vechiul portret al lui Ștefan-cel-Mare, ce se păstréză în original la mănăstirea Putna, din cele mai multe

hrisóve cu sigile ale Țării-Românesce și ale Moldovei cu data din începutul secolului al XV-lea, din legile lui Vasile Vodă și ale lui Matei Basarab, precum și din monedele românesce ale lui Mircea Bătrânul, Alexandru Lăpușeanu și Despot Eraclide, rezultă că atât coróna Moldovei cât și aceea a Țării Românesce (Domniile acestei din urmă Țări, fiind și Ducii de Amlaș și de Făgăraș) era coróna deschisă.

În fața dar a acestor dovezi, majoritatea comisiunii D-vóstră s'a rostit pentru menținerea d'asupra pavilionului a corónei deschise, adică a vechei coróne domnesce a Țărilor Române.

În privința drapelului național, comisiunea D-vóstră în unanimitate s'a rostit în contra strămutării ordinului colorilor, precum se cere de guvern. În adevăr, drapelul tricolor, cum este astăzi, nu este cum pretinde ministerul, drapelul unirei Principatelor. El este un ce mai mult, el este însuși drapelul naționațității române, din toate țările locuite de Români. Comisiunea D-vóstră dar, s'a rostit în favórea menținerii ordinului culorilor, precum ele sunt astăzi așezate, adică *albastru, galben, roșiu*; cu singura deosebire că aceste culori să fie perpendiculare cu hampa (lemnul stindardului), fiind albastrul culórea cea mai apropiată de hampă. S'a mai statornicit ca drapelul Marinei de resbel să se deosibiască de acela al Marinei de comerț prin purtarea în mijloc a Armelor României, întocmai precum ele sunt și pe drapelul armatei de uscat. Ast-fel comisiunea Delegaților D-vóstră terminându-și lucrările a numit de Raportor al său pe sub-scrisul care în asemenea calitate și are onóre de a vă supune în alăturare proiectul de lege cum s'a amendat de comisiunea D-vóstră. Tot odată vi se supune și un facsimile al Armelor României, modificat în modul cum vi s'a expus mai sus.

Raportore, **Mihail Kogălniceanu.**

7 Ianuarie, 1867.

(pag. 98).

PROIECT DE LEGE (1)

PENTRU

FIXAREA ȘI STABILIREA ARMELOR ROMÂNIEI

Propuse de guvern, modificate de comisiune.

ART. 1. Armele României se fixeză după cum urmează:

ART. 2. Scutul (l'Ecu) are forma unui patrat lung, partea interioară rotunjită la ambele unghiuri și terminată la mijlocul bazei printr'un vîrf. Scutul se împarte în patru secțiuni, prin două linii încrucișate la mijloc. În secțiunea din drépta de sus, pe albastru și în cea din stînga de jos pe aur (azur et or), figuréză acvila română cu capul spre aripa stîngă și cu o cruce de aur în gură, simbolul Țerei Românesci. În secțiunea din stînga de sus, pe albastru și în cea din drépta în jos pe

ART. 1. Armele României se fixeză după cum urmează:

ART. 2. Scutul are forma unui patrat lung; partea interioară rătunjită la ambele unghiuri și terminată la mijlocul bazei printr'un vîrf. Scutul se împarte în patru secțiuni, prin două linii încrucișate la mijloc. În secțiunea din drépta de sus, pe albastru, și în cea din stînga de jos, pe galben, figuréză acvila română cu capul spre aripa stîngă și cu o cruce de aur în gură, simbolul Țerii-Românesci. În secțiunea din stînga de sus, pe albastru și în cea din drépta în jos pe roșu, figuréză ca-

(1) Așa cum s'a tipărit și s'a distribuit Deputaților.

roșu (gules et azur) figurază capul de aurocs cu o stea între corno (*bos-urus*) simbolul Moldovei.

Pe scut va fi Coróna Regală.

ART. 3. În mijlocul scutului României figurază scutul Măriei Sale Domnului, scartelat, având secțiunea de sus din drépta și cea de jos din stânga în alb (argent), iar cea din stânga de sus și cea din drépta de jos în negru.

Scutul are drept suportți (supports) în drépta un leu, iar în stânga o femeie în costumul femeilor dace, care ține în mâna stângă arma Dacilor numită *arpi* (ἄρπις).

ART. 4. Pe suport este aședată o eșarpă albastră, pe care este scrisă devisa familiei Hohenzollern «*Nihil sine Deo*».

ART. 5. Pavilionul este de culoare roșie (pourpre) căptușit cu hermină, având de-asupra Coróna Regală.

ART. 6. Drapelul Domnului ca și acela al armatei, va avea dispuse culorile naționale în modul următor:

Roșul la rădăcină,

pul cu o stea între corno (*bos-urus*) simbolul Moldovei. În ambele secțiuni superioare ale scutului, în stânga și în drépta liniei despărțitoare, figurază só-rele și luna.

Pe scut va fi Coróna Regală.

ART. 3. În mijlocul scutului României figurază scutul Măriei Sale Domnului, scartelat, având secțiunea de sus, din drépta și cea de jos, din stânga în alb, iar cea din stânga de sus și cea din drépta de jos, în negru.

Scutul are drept suportți, în stânga un leu, iar în drépta o femeie în costumul femeilor dace, care ține în mâna stângă arma Dacilor numită *arpi*. *Sub suportți sunt doi delfini cu codo-le ridicate.*

ART. 4. Pe suportu este aședată o eșarpă albastră, pe care este scris devisa familiei Hohenzollern «*Nihil sine Deo*».

ART. 5. Pavilionul este de culoare roșie căptușit cu hermină, având de-asupra *vechia corónă a Principatelor Române.*

ART. 6. Drapelul Domnului, ca și acela al armatei, va avea dispuse culorile naționale în modul următor:

Albastru perpendicular și a-

Albastru în mijloc,
Galben la margine, flotând.
În mijloc vor fi Armele Țării.

ART. 7. Drapelul gardei orășenesci va fi întocmai ca al armatei, păstrând în locul Armelelor Țării, însemnele orașului respectiv și No. legiunei.

ART. 8. Drapelul autorităților civile va fi cel al armatei, fără a purta Armele Țării în mijloc.

ART. 9. Drapelul Marinei de resbel și de comerciū va fi întocmai ca acela al armatei, fără a purta Armele Țării.

lătura cu hampa (lemnul stindardului).

Galben în mijloc.

Roșu la margine, flotând. În mijloc vor fi Armele Țării.

ART. 7. Drapelul gardei orășenesci va fi întocmai ca al armatei, păstrând în locul Armelelor Țării, însemnele orașului respectiv și No. legiunii.

ART. 8. Drapelul autorităților civile va fi ca cel al armatei, fără a purta Armele Țării în mijloc.

ART. 9. Drapelul Marinei de resbel va fi întocmai ca acela al armatei cu Armele Țării în mijloc. Drapelul Marinei de comerciū va fi întocmai ca acela al Marinei de Resbel, fără însă a purta la mijloc Armele Țării.

28 Martie 1867.

(pag. 108).

Amendament la Art. III.

Să se adopteze Art. III propus de comisiune suprimându-se următoarele cuvinte.

iscăl. **D. Sturdza.**

Al. Lahovari.

Acest amendament a rămas ne votat.

Președinte, **N. Păcleanu.**

(pag. 112 a dosarului).

Adunarea a adoptat s orele  i luna.

Fiind votanţi 61

Major. absolută 31

Bile albe 31

» negre 30

(pag. 116).

 edinţa din 30 Martie.

Votanţi 74

Majorit. absol. 38

Bile albe 58

» negre 16

Adunarea a adoptat proiectul.

Preşedinte, D. F tu.

Secretar, C. T. Grigorescu

PROECT DE LEGE

PENTRU

FIXAREA  I STABILIREA ARMELOR ROMÂNIEI.

ART. 1. Armele României se fixează după cum urm z  :

ART. 2. Scutul are forma unui patrat lung. Partea interioară rotunjită la ambele unghiuri  i terminată la mijlocul bazei printr'un v rf, scutul se împarte în patru secţiuni prin două linii încruciate la mijloc. In secţiunea din dr pta de sus pe albastru  i în cea din st nga de jos pe galben, figur z  acvila română, cu capul spre aripa st ng   i cu cruce (1) de aur în gură, simbolul ării-Rom nesc .

In secţiunea din st nga de sus, pe albastru,  i în cea din dr pta în jos pe roşu, figur z  capul de *bour* (2) cu o stea între córne, simbolul Moldovei. In ambele secţiuni superioare

(1) Deosebit de cel precedent. (2) Deosebit.

ale scutului în stînga și în dreapta liniei *despărțită* (1) figurează Sorele și Luna. Pe scut va fi Coróna Regală.

ART. 3. În mijlocul scutului României, figurează scutul Măriei Sale *Domnitorului* (2), scartelat, avînd secțiunea de sus din dreapta și cea din jos din stînga, în alb, iar cea din stînga de sus și cea din dreapta de jos în negru.

Scutul are drept suport, în stînga un leu, iar în dreapta o femeie în costumul femeilor dace, care ține în mîna stîngă arma Dacilor numită arpi (3).

ART. 4. Pe suport este așezată o eșarpă albastră, pe care este scris devisa familii Hohenzollern «nihil sine deo».

ART. 5. Pavilionul este de culoare roșie, căptușit hermină, avînd *d'asupra Coróna Regală* (4).

ART. 6. Drapelul Domnului ca și acela al armatei, va avea dispuse culorile naționale în modul următor:

Albastru perpendicular și alătura cu hampa (lemnul stîndului).

Galben în mijloc, roșiu la margine flotînd, în mijloc vor fi Armele Țării.

ART. 7. Drapelul gardei orașenesci va fi întocmai ca al armatei, păstrînd în locul Armelor Țării, insemnele orașului respectiv și No. legiunei.

ART. 8. Drapelul autorităților civile va fi ca cel al armatei fără a purta Armele Țării în mijloc.

ART. 9. Drapelul Marinei de resbel va fi întocmai ca cel al armatei cu Armele Țării în mijloc.

Drapelul Marinei de comerț va fi întocmai ca cel al Marinei de resbel, fără însă a purta la mijloc Armele Țării.

Raportor, Kogălniceanu.

În ambele secțiuni superioare ale scutului în stînga și în dreapta liniei *despărțită* să figureze Sorele și Luna. Pe scut va fi Coróna Regală.

ART. 3. În mijlocul scutului României figurează scutul

(1) Deosebit. (2) Idem. (3) S'a suprimat o parte din text. (4) Deosebit.

Măriei Sale Domnitorului scartelat, având secțiunea de sus din dreapta și cea de jos din stânga în alb, iar cea din stânga de sus și cea din dreapta de jos în negru. Scutul are drept suport în stânga un leu, iar în dreapta femeea în costumul femeilor Dace, care ține în mâna stângă arma Dacilor, numită arpi. Sub suport sunt două Delfini cu codele ridicate.

ART. 4. Pe suport este așezată o eșarpă albastră pe care este scris devisa familiei Hohenzollern «Nihil sine Deo».

ART. 5. Pavilionul este de culoare roșie, căptușit cu hermină, având de asupra vechea corónă a Principatelor Române.

ART. 6. Drapelul Domnului ca și acela al armatei va avea dispuse culorile naționale, în modul următor:

Albastru perpendicular și alături cu hampa (lemnul stindardului.

Galben în mijloc, roșu la margine, flotând. În mijloc vor fi Armele Țării.

ART. 7. Drapelul gardei orășenesci va fi întocmai ca al armatei, păstrând în locul Armelor Țării, însemnele orașului respectiv și No. legiunei.

ART. 8. Drapelul autorităților civile va fi ca cel al armatei fără a purta Armele Țării în mijloc.

ART. 9. Drapelul Marinei de resbel va fi întocmai ca cel al armatei cu Armele Țării în mijloc.

Drapelul Marinei de comerț va fi întocmai ca acel al Marinei de resbel fără însă a purta în mijloc Armele Țării.

D-1 P. *Grădișteanu*. Aș ruga pe Onor. D-1 Raportor să bine voiască a ne spune ce hotărâre a luat comisiunea în privința devizei ce figurază în josul Armelor (1).

D-nul *Raportor*. S'a primit acea din proiectul guvernului.

D-1 D. *Sturdza*. D-lor îmi voi permite a face câte-va observațiuni la opiniunile comisiunii asupra acestui proiect.

Maî întâiu nu cred că adoptarea unui al doilea suport, acela al Delfinilor, este ceva nemerit, fiind-că în Marca unor arme

(1) După «Monitorul Oficial» No. 74 și 75 (1867). Ședința din 2/14 Aprilie.

două feluri de suporturi, nu pot fi. Suporturile pot să fie sau de figură de oameni sau de animale, cari sunt așezate așa ca ținând, suportând scutul și două scuturi, două feluri de scuturi nu sunt admise în armele nici unei Țări și nici unei familii. De aceea eș sunt pentru punerea numai a unui suport și dară sunt pentru proiectul guvernului.

Al doilea sunt de opiniune a se suprima din Armele prezentate de comisiune încă un adaos făcut de dânsa, sunt pentru suprimarea din corpul scutului a Semi-lunei și a Sorelui; fiindcă și dacă pe unele monede ale vechei Moldove se vede figurând de o parte sorele și de cea-l-altă semi-luna, dară pe altele multe și mai multe încă, acestea nu se văd figurând și dară nefiind ceva constant care să se pótă lua de normă, sunt de opiniune ca Sorele și Semi-luna să fie de asemenea scóse din Arme.

Acum pentru corónă. În privința corónei eș sunt iarăși pentru proiectul guvernului, adică ca să se pună Coróna Regală pe amândouă părțile, atât de asupra cât și de desupt.

Noi până acum, dacă am avut Principi, am avut Principi indigeni și astă-đi când avem un principe dintr'o familie regală, negreșit că Coróna Regală a principelui nostru trebuie să o punem în Armele noastre.

În privința dacă trebuie ca coróna să fie deschisă sau închisă, putem să ne conducem într'acésta de monedele noastre vechi și fiindcă avem monede din timpul lui Despot-Vodă și alți Domni Români, cari aș pe dînsele coróna deschisă, eș socotesc că și noi astă-đi că trebuie să adoptăm Coróna tot deschisă. Se cere însă ca pe manta să se pună coróna Țării și numai d'asupra Coróna Regală.

Corónele, D-lor, aș ajuns a se fixa însă numai de la un timp încóce, ele nu aș fost fixate în evul de mijloc și la noi, după Ștefan-cel-Mare, Mircea, Mihaiu etc. Astă-đi dar, când corónele aș ajuns un fel de tipic, când se scie că sunt numai *coróna ducală, princiară, regală și imperială*, noi nu putem scie în ce clasă din acestea să facem Coróna Țării noastre, și dară că nu se scie cum ea a fost.

Urméază dară, dacă voim să ajungem la o corónă după tóte principiile eraldice, că ne este imposibil de a ajunge la acésta. Și nu putem ajunge de cât la cea ce a ajuns și Onor. Raportor care, cu tótă erudițiunea D-sale pe care o admirăm în tot-de-a-una, la o corónă a făcut ceva de fantasmie mai mult.

Eú prin urmare, D-lor, sunt de opiniune să se manțină Coróna Regală deschisă și pe manta și d'asupra și dară sunt în totul pentru proiectul guvernului.

D-l *G. Ghica*. D-lor, chestiunea este că voim să regulăm prin o lege Armele Țării noastre; pentru a ajunge însă la acésta sunt óre-carí reguli de la carí noi nu putem să ne depártăm dacă voim să fim într'acésta în concertul celor-l'alte state și dacă voim ca Armele nóstre să aibă o considerațiune în ochii celor-l'alte țări, căci altmintrelea nu putem ajunge scopul ce ne propunem.

Armele D-lor, aú bazele lor, aú semnificațiunea lor, și ele cuprind pe lîngă partea lor de ordin și partea lor ornamentală. Pe scutul nostru neapárat că nu putem să punem ca bază mai bine de cât Vulturul și acesta aședat pe un câmp albastru și galben; și apoi vine a doua chestiune, chestiunea corónei.

S'a discutat îndelung și pe larg, în secțiuni, chestiunea corónei și nici nu putea fi alt-fel, din caúsă că noi într'adevăr nu putem dice că avem până astă-đi o corónă fixă, pentru că Țara nóstră afară de coróna ce s'a adoptat în timpii din urmă și care era Coróna Domnescă, saú mai bine bonetul domnesc nu avea, cum am đis, o corónă fixă.

Ca să punem noi acum pe Armele nóstre o corónă care astă-đi nu are în basa ei generală nici un fel de semnificațiune, nu înțeleg nici de cum care e trebuința; căci acea corónă în modul desemnat de guvern, nu e în tradițiunile nóstre. Dacă e să se bazeze numai pe cuvîntul că asemenea corónă s'a purtat în secolul al XIV-lea, apoi atunci intrăm în a discuta asupra unor lucruri carí se faceaú cu totul după fantasmie, căci se scie că pe atunci armele nefind fixate, fie-

care suveran 'și făcea coróna după fantasia sa și la fie-care schimbare de persónă se schimba și coróna.

Acésta nu s'a întâmplat numai la noi, ci și în tot Imperiul Roman și în tóte cele-l-alte imperii. De la începutul Domniei Principatelor nóstre, Armele nóstre, afară de *coróna ducală*, nu a mai avut ceva statornic de cât un singur lucru : după ce a început relațiunile nóstre cu Austria, saũ mai bine cu Imperiul German, atunci am dobândit în Armele nóstre coróna principilor germaui și, dacă nu mă înșel, cea d'întăi corónă până acuma pe Armele nóstre a fost aceea adoptată de Brâncoveanu.

Domnilor, după regulele eraldice, când un suveran vine în capul unei națiuni, face un maritagiũ armelor sale cu armele națiunii pe care vine a o governa ; ast-fel a făcut casa de Brunswick, casa de Savoia, casa Bavareză cu Grecia și altele multe, cari aũ venit în armele sale și aũ făcut un maritagiũ cu armele țerii în care domnia.

Prin urmare și noi, D-lor, să nu ne depărtăm de ceea-ce se observă în tótă lumea, căci alt-fel mai bine să ȃicem că nu voim să adoptăm Arme ci voim să avem nisce semne de fantasie pe cari să le putem schimba după placul nostru.

Dacă voim a face ceva stabil, atunci să facem ceva care să se bazeze pe date solide și positive, iară nu după impresiunile nóstre personale, fiind-că alt-fel cădem în perspectiva de a schimba Armele nóstre la fie-care schimbare a Adunării. Rog dar pe D-l Raportor să nu primescă modifițațiunile făcute ci să conserve coróna ast-fel cum e pre-sintată de guvern, fiind-că acésta este Coróna Regală pe care a avut-o Țara noastră, iară cât privesce forma ei, acésta e o cestiune secundară și Onor. D-l Ionescu a desvoltat-o în secțiunii cu mult talent cum Regatului Bulgaro-Român i s'a dat Coróna Regală de Papa de la Roma.

D-l *M. Kogălniceanu*. Sunt dator a da óre-cari lămuriri și rog pe onor. D-l G. Ghica să cređă că nici capriciul, nici fantasia nu aũ presidat în lucrările secțiunilor și în deosebii în lucrările comitetului, ci am fost povățuiți de aceiași dorința

ca și D-sa să facem un ce stabil și conform cu datinile și tradițiunile noastre. Dacă comitetul s'a înșelat, D-vóstră veți hotărî ceea ce trebuie.

Acum vin a da óre-carî lămuriri D-luî D. Sturdza: întâiu în privința Sóreluî și Lunei. D-sa se rostesc că aceste două semne ar fi o dovadă a vasalității principatelor.

Domnilor, aceste două semne figuréză pe Armele noastre înaintea vasalității; ele figuréză pe scutul luî Ștefan-cel-Mare, care este pe pórta cetății Sucéva și pe tóte scuturile luî, și înainte chiar de recunóscerea vasalității, înainte de anul 1450 și înainte de 1530.

Dacă ar fi semn de vasalitate, negreșit că Impératul Austriei, care este și Mare Principe de Ardeal, n'ar fi păstrat până astă-đi în armele Transilvaniei Sórele și Luna.

Sórele și Luna aũ o dată mult mai vechiă, sunt semne cari figuraũ, púteți vedea în Erodót, în armele Șciților și Dacilor. Și până astă-đi Principatul României, Principatul Moldaviei și Principatul Transilvaniei scim bine că le-aũ păstrat în acéstă privință. Comitetul D-vóstră a stăruit ca să se menție aceste semne, cari datéză de șépte secolî în armele acestor țeri și dacă ar fi cređut că sunt semne de vasalitate, nici unul din membrii comitetuluî D-vóstră, nu ar fi cutezat să vė propue a le menține; dar membrii comitetuluî n'aũ cređut de loc ast-fel și sigiliile cele vechi cari să conservă la Arhiva statuluî, și inscripțiunile cari se găsesc pe la mai multe monumente ale nóstre și pe frontespiciul Bisericilor nóstre, vė pot dovedi că aceste două semne: Sórele și Luna, figuréză încă din veacul al XII-lea în armele tus-treilor țeri.

În privința Delfinilor și eũ sunt de opiniunea d-luî Sturdza, că este un pleonasm; a fost o majoritate care s'a rostit pentru punerea lor, dară eũ am cređut că este un pleonasm. Într'adevăr, găsim la cetatea Ackerman, vechia margine a Moldovei, că avea dreptul să pórte *Delfini*, atunci când Chilia nu era pe malul Dunării și Ackermanul nu era în năuntrul Țerii, ci chiar pe malul mării; și pentru acésta majoritatea membrilor comitetuluî aũ susținut să se menție Delfinii; dar re-

cunosc că sunt de prisos și mă unesc cu D-l Sturdza să-î suprimăm căci n'a-î figurat tot-d'a-una în Armele țării Moldaviei; cea ce a figurat a fost Bourul, iară Delfiniî aci a-î figurat, aci n'a-î figurat.

În privința corónei sunt iarăși de altă opiniune, nu este esact de a-î dice că statul nu păstréză și coróna particulară și că, ca tóte statele, trebue să urmăm și noi după regulele eraldice; căci dacă ar fi cum-î dice D-sa, Coróna Impăratului Rusiei n'ar fi cee-ce este astă-đi, Coróna Impăratului Austriei n'ar fi cea-ce este astă-đi, asemenea și Coróna de fier a vechilor Regi Lombardi nu s'ar mai pune astă-đi în capul armelor Italiei; Coróna Sf. Ștefan n'ar mai figura d'asupra armelor Regatului Ungariei. Sunt state care țin fórt mult la păstrarea eraldiceî, a corónei; însuși Onor. D-l G. Ghica, ne-a spus că coróna deschisă, în vécul de mijloc, era a *Ducilor* noștri și așa este; Domniî noștri atunci se numia-î *Duci*, latinesce se numia-î *Dux*, și slavonesce se numea-î *Voevođi*; prin urmare, dacă s'ar păstra coróna deschisă, n'ar fi un ce contrariu cu datinele nóstre. Apoi se împacă cu acéstă idee și alta. Se-î dice că Impărații Bizantini a-î avut corónele închise. Coróna închisă care o vedem la Impărații Bizantini într'adevăr este Mitra, însă când voia-î să facă acte de Suveran laic, purta corónă deschisă, cum purta și Charlemagne, cum purta-î și Regi Lombardi și alți Regi.

De ne vom duce la Assan, la timpul Regatului Bulgaro-Român, vom vedea că Papa a trimis lui Assan coróna de Rege și coróna de pe vremea aceea era coróna deschisă.

De ne vom întórce în timpul mai de încoa, vom vedea că Impăratul Bizanțiuului Paleologu, a trimis coróna deschisă lui Alexandru-cel-Bun.

Așa dar orî cum vom-î dice, că și cu tradițiunile cele d'imprejur și chiar cu tradițiunile statelor occidentale și cu tradițiunile nóstre din năuntru, vom vedea că corónă deschisă este aceea pe care a-î purtat-o Domniî noștri orî ca Regi, orî ca Duci, orî ca Despoți, orî ca șefi ai acestor țări, cari de

multe ori în analele eraldice și politice se calificaă de *regnum*.

Corónele închise și anume cu catifea roșie înainte și împrejur cu o bandă de cacom, Principatele nu le-aă primit de cât când aă intrat în relațiuni cu Imperiul German modern și cu Imperiul Rusesc și Turcesc. Pe monedele lui Brâncoveanu vedem Coróna princiară deschisă, cu catifea roșie înainte și împrejur cu cacom făcută în vremea Elisabetei; după cum vedem chiar Coróna Cnézilor Rusesci.

A păstra dar acele coróne, adică cu catifea înainte și cu cacom, cum se pusese, este a păstra nisce coróne, carī nu erau ale vechilor Domni; acei Domni carī nu erau Principi, cum îi înțelegem noi astă-đi, dară erau *dominus*; adică *domnitorul, stăpânul, despotul*.

Așa dară acele coróne nu le putem primi.

Acum nasce întrebarea: ce să păstrăm? Să păstrăm coróna cea vechiă, care ori-ce s'ar đice, se găsesce chiar în forma ei pe portretul original care există d'asupra mormintului de la monastirea Putna, al lui Ștefan-cel-Mare, și pe portretul Impăraților Bizantini, saă să adoptăm Coróna Regală?

Eă socotesc că se póte împăca amândouă aceste cereri și iată cum: D'asupra pavilionului, care înfățișază Marca întregă, să punem Coróna Regală căci *d'ântăi*, chiar în timpul cel vechiă, Țerile nóstre despărțite, de multe ori se numesc *regnum*; *pe urmă*, avem în capul Țerii un *Principe din familie regală* și care are dreptul să dea Țerii nóstre Coróna Regală.

În cât privesce coróna închisă a acelor Domni vechi, s-o punem în întrul Mărcii sub Coróna Regală, nu đic cum e aci, fiind-că e reă desemnată, dară cum guvernul va putea a se convinge din actele din archivă.

Astă Corónă e potrivită cu Coróna lui Ștefan-cel-Mare, se póte vedea pe portretul lui Ștefan-cel-Mare la Sucéva și veți vedea că este Coróna veche Bizantină. Să păstrăm dară acéstă Corónă. Așa dară iată în ce mă resum: Coróna Regală să o punem d'asupra, Delfinii să-ı scótem ca de prisos și sem-

nele de Sóre și de Lună, dacă D-vóstră vă veți convinge de ceea ce am onóre a vă spune, și dacă veți bine-voi să cercetați documentele Transilvaniei, veți vedea că aceste semne nu arată de cât comunitate; nu sunt de cât un ce particular, care se înfățișază în Armele tustreilor principate ale vechei Dacii, atunci să se păstreze; iară dacă este a se crede că aceste semne ar fi nisce semne ale vasalității permiteți, D-lor, să vă spun că și eu sunt contra lor.

Domnilor, Otomanii am vădút acum de cât-va timp că au cerut să se pue pe o parte a monedei nóstre semnul guvernului otoman.

Acestea sunt pretenții moderne ale Turciei; în vechime nu cunoscea asemenea lucruri. Și vă încredințez nici s'a gândit să ceară de a se pune pe o margine a *Monedei* nóstre Sórele și Luna; cu atât mai mult, că pe drapelul său nici nu are aceste semne ci numai Semi-luna. Atât au fost de indiferenți Turcii în privința aceasta, dacă vă aduceți aminte că toate Bisericile cari s'au clădit după capitularea Țării au pus dedesubt Semi-luna și d'asupra Crucea, adică Crucea biruind Semi-luna.

Vă încredințez că aceste două semne, Sórele și Luna, n'au fost primite ca semne de vasalagiu, ba din contra, v'aș ruga să căutați în cea d'intii Biblie a noastră, Biblia publicată de Șerban Cantacuzino, care Biblie purta Marca familiei lui și a Țării, și veți vedea că se găsește și Sórele și Luna; acestea erau nisce semne cari arătau îngrijirea *Providenței* de di și de nópte asupra Țării Române.

Nici o dată nu s'a cugetat măcar nici de către vechii noștri cronicari că aceste stihuri cari era obiceiul a se pune sub Armele Țării în capul unei cărți care se publica, precum se află pe Biblia lui Șerban Contacuzin, pe Legea lui Vasilie Vodă, că aceste Semne, zic, ar avea semnificațiunea ce li se dă astă-zi.

Acum este ceva care comisiunea D-vóstră n'a luat mai întâi în privire, ci în urmă după observațiunea făcută de Onor. D-l Ion Ghica, fostul președinte al consiliului de miniștri, că

n'ar trebui să fie două culori una lângă alta, ci că ar trebui să fie crucite, adică roșul să ție locul albastrului și albastrul locul roșiului ca să fie cruciș.

Maî este și o altă observațiune. D-l D. Sturza zice că și vulturul și capul de boû în eraldică are câmpul sêu, și aci este o eróre.

D-l D. Sturdza. D-lor, iată cum ar trebui să fie după tóte regulile: Vulturul trebuie tot-d'a-una să fie pe câmp de aur, nu se póte să fie pe câmp albastru; capul de boû nu póte iară fi pe alt câmp de cât pe cel roșu, pe sînge. De aceea socotesc că dacă se va adopta cea ce este tipic, atunci mai bine să lăsăm după cum este în desemnul care'l are D-l Kogâlniceanu.

O voce. De ce?

D-l D. Sturdza. Fiind-că Țara Românéscă avea câmpul albastru și galben: un vultur sta pe câmpul albastru și altul pe cel galben și Moldova avea câmpul roșu și albastru, un cap de boû sta pe cel roșu și altul pe cel albastru. Acum dacă veți încrucișa culorile albastru atunci n'ar mai avea nici un sens.

În privința corónei, tot aș mai reveni. Imî pare bine că D-l Kogâlniceanu a adoptat să fie pe drapel Coróna Regală însă și de desupt ar trebui să se adopte, fiind-că coróna italiană, avea lombarda, care există în natură și o póte vedea orî-cine, nu cred că este adoptată în scutul Italiei.

Pe urmă D-lor și Coróna Ungariei care este adoptată este tot deschisă, și sunt o mulțime de coróne diferite cari tóte sunt sub acelaș principiû.

Prin urmare eû cred că ar fi de prisos să mai lăsăm pe guvern să vadă care trebuie să fie adoptată, fiind-că este fórte simplu; tóte corónele cari sunt pe monedele vechi sunt deschise.

Domnilor, nu ar fi bine să facem Armeriile Țerii, fără mantie și să punem o corónă care nu este nici cea princiară nici cea de Duce. Este o regulă adoptată în privirea corónelor, că Coróna Regală este în forma unei mitre.

Coróna Regală este în opt cercuri de aur și înăuntru se vede numai Mitra și Coróna Imperială este oblongă, în forma unui ou, și mă tem că atunci când noi vom vedea Armele Țării noastre, figurând fără mantie prin prejur, ne va părea rău de ceea ce am făcut. Așa dară, Domnilor, eu sunt de părere să admitem a se pune Corona Regală, atât pe scut cât și pe drapel.

Cât pentru Sóre și Lună, nu am nimic de ȕis; D-1 Kogálniceanu are mai multe cunoscințe despre acestea, prin urmare D-sa e mai competente.

Se cere închiderea discuțiunii și se primesce.

Se pune la vot artic. I și se primesce.

Se citește art. II.

D-nul *A. Lahovari*. Domnilor, eu n'am avut cuvântul pentru chestiunea artistică, ci ca să cer manținerea art. II din proiectul guvernului. Cât pentru culori, ca să se pue la drépta saú la stânga, vë mărturisesc că nu sunt competent. Cer dară să se suprimé din proiectul comisiunii, modificările ce a făcut la art. 2 al guvernului și mai cu sémă insist pentru scóterea Sóreului și Semi-lunei.

Cer acésta pentru mai multe considerațiuni: întâiú pentru că prea punem multe obiecte pe Armele nóstre; ele trebuie să fie în adevér, în armoniă cu tradițiunile Țării, dară cât se póte de simple, iar nu încárcate ca ale unui parvenit. Al doilea este o chestiune de *susceptibilitate națională*, o chestiune de rea interpretare ce s'ar putea da acestor semne cari n'aú figurat până acuma în Armeriile Țării. D-1 Kogálniceanu ne spune că ele aú figurat în Armeriile Țării din timpii trecuți. Eu nu mă opuiú și recunosc comisiunii meritul că a făcut un proiect conform cu tradițiunile nóstre. Dar curiositatea istorică a împins'o la o greșală politică. Nu este bine tocmai acum, când răú-voitorii nóstri profită de ocașiunile cele mai meschine spre a ataca drepturile nóstre, nu este bine tocmai acum a pune în Armele nóstre Semi-luna, pentru că ar fi mulți cari ar ȕice că am pus-o în Armele Țării

pentru că este semnul Imperiului Turcesc. Când se va vedea Semi-luna pe pas-pórtele nóstre, pe Armele, pe Monedele, nóstre, nu se va afla D-l Kogálniceanu pe tribună ca să explice acelor ómeni ignoranți istoria Armeriilor nóstre. Óme-nii simpli și cei rěu-voitori, veděnd pe Armele nóstre simbolul Turciei, îl va lua drept semnul unei vasalității, care nu a existat nici în trecut, nici în prezent.

Prin urmare, Domnilor, fără să pun în îndoială bunele intențiuni ale comisiunii și nici nu se póte presupune că este un Român, care ar voi să păteze Armele Țării lui cu un semn înjositor, — ȃie numai că comisiunea a cedat la o curiositate istorică, cum a făcut și când a propus banul (1). Însă acéstă curiositate ne-ar duce la o greșelă mare.

D-l *C. Bolliac*. Domnilor, este adevěrat că numirea de *ban* a însemnat moneda legiuită a Țării făcută de Banul Valachiei Mică, și precum s'a ȃis *dariat*, *constantinat*, *napoleon* și chiar *franc*, asemenea s'a ȃis și *ban* pentru că originea numirii a avut-o tot-dea-una dintr'un centru de unde a purces o naționalitate, o putere națională. Aci la noi, cea mai vechie putere națională în timpii vechi a fost Banul, de aceea și *moneda* lui a fost *ban*. Prin urmare, nu înțeleg în ce s'ar micșora ideia de monedă națională dacā ar purta numele aceluī suveran care a avut dreptul de a face cel întâia monedă, și darā sunt cu totul de părerea D-lui Tell, și ȃie că în loc de centimă, care în limba sciințfică póte să fie exact darā care în limba populară póte să aducā confusiune, să admitem cuvântul *ban*, care e obicínuit în literatura veche ca și în cea nouă; și este și conform cu sistemul monetar vechiū, fiind-cā avem *leul* care avea *cam 100 de bani* (2); avem *leița*

(1) Dăm mai jos părerea lui Cesar Bolliac asupra monedei naționale, reproducā din discuția generală a Camerii, ședința din 27 Martie 1867.

(2) Leul vechiū se împărția în 40 de parale, jumėtatea leului (*leița*) avea 20 de parale, jumėtatea *leiței* (*ortul*) avea 10 parale, o *leiță* și jumėtate sau 3 *orți* (*zlotul*) avea 30 de parale. Paraua se împărția și ea în două *lăscāi* sau jumătāți de para. Paraua se mai împărția până la sfirșitul secolului al 18-lea și în *bani* (3 *bani*), adică, un leū valora 120 *bani*.

N. R. (notā redactorului) (S. D. Grecianu).

care e jumătatea leului, avem *ortul* care e a patra parte. Așa dară cred că dacă voim să avem și exactitatea lucrului și să nu perdem nici obiceiul național nu trebuie să inovăm, când acea inovațiune nu aduce nici un folos, ci e mai bine să rămânem cu sistemul vechi în întreg. (Vezi suplimentul *Monitorului oficial* No. 74 din 1 Aprilie 1867, p. 447-448).

Sper dară că Adunarea se va uni cu Ministrul și nu va primi aceste semne cari n'aș figurat până acuma în Armele Țării noastre.

D-l N. Ionescu. Imi pare foarte rău că principiul urmat de comitetul delegaților în lucrarea sa, a fost de a se ține numai de datinile Țării. Să nu vă mirați de această părere de rău ce o exprim franc și candid, pentru că tocmai cea ce trebuie să fie astă-dzi Stema Țerei noastre, Stema României nu trebuie să coprină numai suvenir dintr'un trecut plin de animosități și de lupte între două Domnii rivale. Când noi Românii suntem aș uniți în starea noastră politică și în aspirațiunile noastre naționale, datinile trecutului nu ne mai pot servi. Chiar datinele noastre monarchice din trecut nu ne mai pot servi, pentru că ele aș fost bătute de toate rîndurile și nu ne reprezintă o pozițiune fixă.

Așa dară, Domnilor Deputați, eu combat opera istorică a Onorabilului Raportor; ieăș libertatea a vă ruga să considerați că, în Stema modernă a României, nu se cade să punem de cât simplu și curat numai semnele acelea cari fac mărirea ei de aș, iară nu s'o legăm cu toate epocile trecutului. Stema este tot-d'odată un steag care trebuie să vorbească nu trecutul ci prezentul pentru viitor. Așa dară, mă întreb, bine este ore ca să facem ca nisce provinciale, ca nisce ómeni speriați de ceea ce aș, și să punem pe Stema noastră tot trecutul nostru, întocmai ca femeea aceea care 'și pune toate sculele, toate giuvaerurile ca să se recomande la ochii lumii. Socotesc altminteri că aci nu este numai chestiune de bun gust și de corectetă eraldică, dară și o chestiune de bun simț politic.

Așa dară, Domnilor, simbolul nostru de aș nu mai putem

să 'l găsim în trecut. Dacă însă, voiți ca negreșit să avem și simbole din trecut, să luăm acele două semne, aquila și patrupedul cari se numesce bouru (bo-uru), căci au fost continuu și incontestabil, Stemile acestor două Țări, astă-dî unite, și să le punem pe lângă noul simbol ce ne vom face, dându-le o pozițiune așa în cât să însemneze că trecutul acestor două Țări s'a unit într'un singur viitor.

Când Camera ar putea veni la o asemenea idee, nimic n'ar fi mai lesne, cred eu, de cât să facem Armele Țării. Semnul principal ar fi o carte deschisă pe care ar fi scris 30 Iunie 1866; la drépta și la stânga ar fi cele două Steme bētrâne ale Moldovei și Țării Românesce, și d'asupra Coróna Regală. Acesta ar dovedi nu numai că noi ne gândim la viitor, dară că luăm din trecut numai ceea-ce ne pōte servi la acel viitor. Să nu facem dară ca femeea prōstă care 'și-ar pune tōte inelele pe mîni ca să pară frumōsă. Stema nōstră cred eu, n'ar fi mai frumōsă, dacă am pune chiar pe dînsa tōte Armeriile frumōse ale istoriei nōstre.

De aceea mă pronunț candid și precis (ilaritate) contra acestei Steme atāt din rațiuni estetice, cât și din rațiuni politice. O Stemă trebuie să vorbescă ceva. Coróna Regală, d'asupra e destul și dedesupt să fie cartea libertăților nōstre deschisă, coprinđēnd data de 30 Iunie 1866, și rezemată de semnele combinate ale țerilor unite, adică de un vultur și un bour, simbolele forțelor nōstre cari au făcut unirea celor două țeri. Lăsați, vē rog, la o parte, din Stema propusă, și femeea aceea Dacă cu o coafură cam îndoiōsă, lăsați și animalul acela din fața ei, lăsați și Delfini, lăsați și Sōrele și Luna lăsați-le tōte afară!

Când vom grămădi pe Stema nōstră tōte reminiscințele trecutului, tot n'am făcut nimic, pentru că n'am dat un simbol presintelui nostru, dară când vom pune *Constituțiunea* nōstră rezemată de Mărcile celor două țeri unite care a realizat starea de lucruri presinte, atunci am dat, cred, Stemei nōstre o semnificare politică și chiar populară, căci poporul va înțelege de aci că pentru consolidarea monarhiei con-

stituționale au contribuit cele două țări izolate mai înainte, carî însă de astă-zî înainte sunt unite indisolubil și pentru tot-d'a-una.

Faceți dară o carte deschisă precum dișei și puneți d'asupra corónă. Iată care ar fi amendamentul ce aș îndrăsnii a propune. (*Vedî planșa No. 2*)

D-l G. Costaforu. Dară Stema Măriei Sale?

D-l N. Ionescu. Onor. D-l Costaforu, care tot-d'a-una mă persecută (ilaritate) cu bunele sale intențiuni, 'mă aduce aminte un lucru. Ca să nu las decî nimic necomplet în ideile mele la întrebarea D-lui Costaforu, nu pot răspunde de cât cu o francheță demnă de asemenea interpelare. În ce se cuprinde Stema Măriei Sale? Ați pus-o în scutul dublu. Putem foarte bine să punem Stema Măriei Sale (înțeleg devisă cu culorile familiei sale) d'asupra celor două Steme mici ale țărilor și să punem Constituțiunea (cartea se înțelege) rezemată pe această trinitate. Iată că am pus-o la locul cuvenit, la locul de onoare.

Acum, onor. meu vecin, țice că fie-care avem câte o idee. Tocmai de aceea se face discuțiune ca să producem fie-care ideile noastre....

Eū am produs o idee în numele sentimentului politic, care astă-dî trebuie să inspire cred ca orî-ce Stemă, căci o Stemă a Țării trebuie să fie mai ales un simbol politic. Eū aș dori ca această Stemă nouă, ca și stégul României moderne să însemneze ceea-ce este mai cu sémă în inimile noastre: *monarchia constituțională a României Unite*. Nu trebuie, D-lor, să ne preocupăm aici așa de mult de eraldică, trebuie să căutăm ca Stema noastră să fie simplă și semnificativă.

D-l B. Boerescu. Dificultatea în această cestiune a venit dintr'o singură cauză, fiind-că comisiunea a voit să combine tradițiunile noastre cu regulile științei moderne. Înțeleg bine spiritul comisiunii, însă să vedem până la ce grad el pôte fi consiliat cu exigențele științei moderne.

Comisiunea a pus două suporturi voind să conserve pe Delfini, a pus apoi în ornamente Sórele și Luna, în fine, a pus

două feluri de Coróne Regale și Ducale, lucru care nu se póte împăca.

Noi, D-lor, trebuie să ne prezentăm înaintea Europei cu un ce care să fie în acord cu ideile moderne, și mai cu sémă cu exigențele sciinței fixate prin us și care a dobândit autoritate. Într'un cuvînt trebuie să facem un ce simplu.

Așa dară este bine ca comisiunea și noi să renunțăm la nisce alianțe imposibile de a uni tradițiunile cu legile în fință; amândouă acestea nu se consiliéză. Să formăm Marca Țerii după regulele de astă-đi, este mai bine. (1)

Nu putem, Domnilor, să avem două suporturi, nu putem să conservăm stelele și luna pentru cuvîntul prea simplu că am încărea Armele nóstre cu prea multe ornamente, și ar putea da loc pe de altă parte și la rele interpretări.

Nu putem asemenea să conservăm două coróne, și în acéstă privință sunt pentru proiectul guvernului care e mai simplu, mai rațional.

Singura modificațiune care se póte face în proiectul guvernului, este la culorí, precum cu fórte mare cuvînt a recunoscut și comisiunea; acéstă îndreptare se póte face la paragraful al doilea. Încolo, Domnilor, proiectul guvernului este fórte bun; și ne mănținem într'insul, ca să arătăm, cum a đis D-l Ionescu, simplitate în Armele Țerii, căci nu putem, cum am mai đis, să consiliăm tradițiunile cu sciința.

D-l *M. Kogălniceanu*. Comisiunea, Domnilor, consultându-se, a respins propunerea D-luî Ionescu, pentru că tocmăi ceea-ce D-sa voesce prin amendamentul sěu să dobândim, nu putem dobândi.

Onor. D-l Dimitrie Sturdza, care desinéză mai bine de cât mine, a dat o figură amendamentului D-luî Ionescu, și dacă D-sa va vol să-l vadă, singur se va convinge că nu atinge scopul (ilaritate).

D-sa propune întăiū o carte deschisă. Acéstă ideie nu este

(1) In dosarul Camerei Deputațiilor carí conține aceste debateri, nu se mai găsește desenul acestuî proiect modificător al Delegațiilor secțiunilor. N. R.

nouă; e o copie a faimósei *Charte française de la 1830*, în care era scris: «*la charte sera désormais une vérité*», și știți ce fel de adevăr a fost.

Cartea ce propune D-l Ionescu are să o ție Vulturul, dar în stânga ce facem cu capul de bour? Trebuie să-i dăm picioré, corp și să-l țină și pe el tot Vulturul? Negreșit că așa nu ar fi bine; apoi pe lângă acésta, un alt scut la drépta, la stânga saú la mijlocul cărții și d'asupra iarășí un alt scut, scutul familiei Hohenzollern, și apoi peste tóte acestea grămădite Coróna Regală.

Înțelegeți bine, Domnilor, că acésta ar fi o lucrare care nu ar răspunde nici la reguléle esteticeí nici la acele eraldice. Nu știu, póte ca să se găsiască un pictor fórte îndemánatec care ar putea să fie în stare a combina tóte aceste embleme mái bine de cât cum le-am combinat eú, cu tóte acestea însă, orí cât de fericitá ar fi ideea aceluí pictor, eú cred că o asemenea combinațiune nu ar putea să fie Armele nóstre.

Dacă însă voiți să faceți nisce semne ale țárilor despărțite, acésta o puteți, fiind-cá știu că sunt mulți ómení carí țin fórte mult la semnele țării lor, și de multe orí am avut ocaziune să véd că se pun asemenea semne pe cărți și pe alte obiecte ale caseí; dar acésta, în cât pentru mine, nu o pot admite.

Dacă însă voiți să simplificám cât de mult Armele Țării nóstre, atunci mái bine să punem Vulturul Român, de exemplu Vulturul Imperiului Roman în pieptul căruia să fie capul bourului, întocmái așa precum se véd nisce medalii pe piepturile unor pompieri din 1848, să facem și noi ceea-ce au făcut Nemții și Rușii carí 'și-au însușit Vulturul Roman, să-l însușim și noi și apoi în pieptul lui să punem capul de bour. D-lor să scie că capul de bour era o Emblemă Romană, care însemna agricultura, semn pe care l-am adoptat și noi de dincolo de Milcov și asemenea se scie că capul de bour a figurat pe stégurile strămoșilor nóstri carí au făcut multá glorie patriei nóstre. Așa dar Domnilor, aceste díse vă rog, să mențineți proiectul guvernului.

Acum, în cât se atinge de cele ȃise de Onor. D. Lahovari, îi voiŃ spune numai cum cĂ SĂrele Ńi Luna nu sunt arme turcescİ, ci arme turcescİ este Semi-luna, dar SĂrele Ńi Luna sunt Armele celor trei provincii Dace ale Valahiei, ale Moldaviei, Ńi ale Transilvaniei, fiind-cĂ SĂrele Ńi Luna aŃ figurat pe steagurile Ńi pe peceŃile acestor provincii ale vechiei Dacii mai multe secole Ńi de aceea socotesc cĂ nimeni nu pĂte sĂ crezĂ cum cĂ comisiunea D-vĂstrĂ a fost de opiniune ca sĂ se puia în *Armele RomĂniei regenerate* un ce care ar putea da loc la diferite Ńi pĂte mult neplĂcute interpretaŃiuni. (Nu! nu! sgomot).

Domnilor, vĂ rog sĂ bine voiŃi a-mi da voie sĂ vĂ spun tot ce sciŃ în privinŃa acĂsta, fiŃi dar aŃa de bunİ Ńi lĂsaŃi-mĂ sĂ vorbesc Ńi eŃ ca raportator al comisiunii. AŃa dar, Domnilor, mai repet, nimeni din noi, membrii comisiunii, nu s'a gĂndit sĂ facem un ce cu Armele nĂstre care ar putea sĂ lase loc unora sĂ interpreteze lucrĂrea nĂstrĂ într'un mod alt-fel de cĂt acel adevĂrat naŃional; prin urmare nu cred cĂ noi, membrii comisiunii, am putea sĂ meritĂm pentru acĂsta, cea mai micĂ imputare din partea acestei Onor. AdunĂri.

Cu tĂte acestea, insĂ fiind-cĂ s'a ȃis cuvintul cĂ prin adoptarea în Armele RomĂniei a SĂrelei Ńi a Lunei, s'ar putea da loc la diferite interpretaŃiuni, chiar aŃa sĂ fie; cu tĂte acestea eŃ mĂ socotesc dator Ńi chiar în drept, sĂ fac o rectificare, Ńi pentru ca sĂ rectific acĂstĂ idee, nu am de cĂt sĂ ȃic incĂ o datĂ cĂ SĂrele Ńi Luna nu sunt semne din armele turcescİ Ńi pentru ca sĂ dovedesc acĂsta este cĂ aceste douĂ semne, SĂrele Ńi Luna, aŃ figurat pe steagurile Ńi peceŃile precum Ńi pe monedele, ă tustrelor provincii din vechia Dacia, Ńi dovadĂ cĂ este aŃa, este cĂ pĂnĂ la 1834, în Ţara-RomĂnescĂ, aŃ figurat pe lĂngĂ Vultur, Ńi în Moldova pe lĂngĂ capul de bour Ńi în Transilvania figurĂzĂ Ńi astĂ-ȃi, cĂci Armele Marelui-Principat Transilvania, precum o sciŃi, sunt impĂrŃite în douĂ, dedesupt Ńapte oraŃe sau burguri, adicĂ SiebenbŃrger, Semnul a Ńapte cetĂŃi Ńi d'asupra în drĂpta Ńi în stĂnga figurĂzĂ SĂrele Ńi Luna Ńi cred cu tĂte cĂ aceste douĂ semne existĂ

pe Armele Marelui-Principat Transilvania, Marele-Principe, Împăratul Austriei, nu înțelege că fiind-că aceste semne există pe acele Arme, acel Principat este supus Imperiului Otoman.

Cu toate acestea, dacă D-văstră găsiți de cuviință că aceste semne, să nu figureze pe Armele României, Comisiunea nu se opune de loc. . . .

(Prea bine). Nu, Domnilor, nu este nici prea bine nici prea rău; Comisiunea D-văstră, când a cercetat acest proiect de lege, a socotit că este bine să se pună aceste două semne, însă dacă D-văstră voiți ca în viitor să nu mai figureze în Armele Țării, ea nu se va opune.

D-l *Ministru de Interne*. D-lor, am ascultat cu foarte mare interes pe Onor D-l Nicolae Ionescu, Doctor în istoria României, cu toate acestea îl rog să-mi permită a-î spune că nu prea l-am înțeles când a zis că nu mai trebuie să ținem socotă în Armele noastre de tradițiunile naționale.

Dar oare, D-lor, ce sunt aceste Arme sau Stemă? Nu este alt nimic de cât titlurile de noblețe ale unei națiuni, precum sunt și Armele unui particular, titlurile de noblețe ale familiei sale.

Oare D-lor, noi acum pentru întâia dată existăm ca națiune, pentru întâia și prima dată ne facem Armele noastre, în cât să începem și noi să facem precum să făcea în timpii feudali când venia un strein, un parvenit de prima oră într'un oraș și voia să constituie familia lui, atunci i se dădea de către suveranul locului un semn, o stemă oare-care prin care se caracteriza și se deosebia de cele-l-alté familii? Oare ar fi bine, ar fi nimerit ca și noi să facem cum a zis-o Onor. D-l Ionescu, să ne opunem să facem o Stemă cu totul nouă? Nu, D-lor, noi nu venim acum de prima oră ca națiune, noi avem tradițiunile noastre.

D-l *B. Boerescu*. Uitați-vă la ceasornic, sunt cincă oare, suntem destul de luminați.

D-l *Ministru de Interne*. D-le Boerescu, vă rog nu mă întrerupeți, nu-mi arătați ceasornicul când vorbesc; și vă rog să nu-mi tot spuneți că sunteți luminat, fiind-că cred că în

cestiunea de față nu avem trebuință de luminări; știu că D-vastră ați fost luminat înainte de a veni în această Adu-nare, lăsați-mă dar să vorbesc, fiind-că după mine cel puțin acesta e o cestiune de demnitate națională.

D-lor, avem un trecut pe care cred că nu ar trebui să-l uităm nici o dată; pentru ca să nu uităm acel trecut atât de glorios pentru noi, eu am fost înainte pentru Coróna Impê-rătéscă și nici odată ca Român n'aș putea să fiu de o altă opiniune și să primesc o altă corónă, fiind-că noi am existat înainte ca Stat Român-Bulgar, și prin urmare nu împărtășesc nici odată opiniunea acelor care cred că Românii nu au avut nici odată altă corónă de cât acea care ni s'a trimis de la Roma. Domnilor, noi am avut o corónă mai nainte de aceea ce ni s'a trâmă de la Roma, și pentru acesta Onor. D-l N. Ionescu nu are de cât să se uite la Imperatori Bizanțiului și va vedea că toți stăpânitorii Imperiului Român-Bulgar au fost coronați cu Coróna Imperială. Și Principatele făceau parte din acel Imperiu; iară după năvălirea Tătarilor, Principii noștri au rămas în tradițiunile ce moștenise de la șefii lor.

Acum, D-lor, dacă voiți să scóteți acele semne, Sórele și Luna, pentru că ele încarcă óre-cum saú că este contra principiilor eraldice, scóteți-le, dară eu unul o voiú regreta, pentru că aceste semne ne aduc aminte că în tot-d'a-una Românii au fost sub același Imperiu.

Se dá citire amendamentului D-lui P. Grădiștenu în următoarea coprire :

«Pe scut va fi Coróna cea veche a Principatelor Române».

D-l P. Grădiștenu. Domnilor, am propus acest amendament atât pentru aședarea Corónei în modul cum ați bine-voit a auđi din citirea amendamentului cât și pentru conservarea celor-l-alte două semne: Sórele și Luna; căci, dacă în această privință, dintr'un sentiment de estetică, se ȓice că să nu încercăm Armele nóstre; eu cred, ca să nu țină un loc așa de mare.

Cred, Domnilor, că e bine să conservăm aceste două semne

al căror scop e de a indica românismul, iar nu semnele vasalagiului.

D-1 *A. Prijbeanu*. Dacă Sórele și Luna s'aũ găsit în Armele vechi ale Dacilor, cred că ei le-aũ avut ca un semn al *Divinității* la care se închinaũ, fiind că eraũ idolatri, și nu înțeleg pentru ce ar trebui să le conservãm și noi. Aduceți-vă aminte, Domnilor, că în Evanghelia noastră se ȓice că la mórtea lui Hristos s'a întunecat Sórele și Luna s'a schimbat în sânge și ori unde se pune Crucea, în ori-ce parte, chiar și în cărți, sunt și aceste douë semne și cred că Domniĩ noștri eraũ numai inspirați de tradițiunile Țerii, și acésta o dovedesc chiar scrierile și hrisóvele lor aũ păstrat acele semne.

Acum se ȓice că semnul Lunei il aũ și Turcii. Ei bine, se înțelege că trebuia să ia și ei ceva din semne; dară nu va să ȓică că dacã avënd semnul Lunei și noi, acésta s'ar putea interpreta rěũ, căci, D-lor, mai întâiũ de tóte, Turcii aũ Semi-luna; iar nu Sórele și Luna. De aceea puteți să primiți saũ nu acele semne, căci nu aduc nici un rěũ.

Se pune la vot închiderea discuțiunii și se primesce.

Se pune la vot amendamentul D-lui Ionescu și se respinge.

Se citește aliniatul întâiũ al art. 2 care este în tocmai ca al Guvernului, și puindu-se la vot se primesce.

Se citește aliniatul douã al Guvernului și al Comitetului și punëndu-se la vot, acela al Comitetului se primesce.

Se citește aliniatul trei și cerëndu-se scrutinul secret, rezultatul este cel următor:

Votanți 61.

Majorit. abs. 31.

Bile albe 31.

Bile negre 30.

Aliniatul este adoptat.

Se pune la vot partea finalã a art. și se primesce.

D-1 *Președinte* ridicã ședința la 6 ore și anunță pe cea viitoare pentru a doua ȓi 28 Martie.

D-1 *Președinte*. La ordinea ȓilei este urmarea discuțiunii asupra proiectului de lege pentru *Armele Țerii*.

D-l *M. Kogălniceanu*. Domnilor, Comisiunea a primit să se ștergă partea din urmă, însă menține ca partea din stânga să fie Femeea și în dreapta Leul, pentru că după facsimilul prezentat de Guvern, Femeea era în dreapta și ast-fel venia și sprijinia Scutul cu mâna dreaptă, și Spada o ținea în mâna stângă; socotesc că nu voiți să fie stângace.

D-l *A. Lahovari*. Văd că în proiectul Guvernului se dice că Leul va fi în dreapta și Femeea în stânga, și văd în proiectul Comisiunei, că se dice din contra, că Leul va fi în stânga și Femeea în dreapta.

Acum Onor. D-l Kogălniceanu a ținut contrariul; poate că D-sa se înșelă....

D-l *Kogălniceanu*. Domnilor, după cum cine-va se pune are Leul sau Femeea în dreapta sau în stânga; dacă se pune în dosul Scutului atunci....

D-l *A. Lahovari*. Aci este ast-fel imprimat.

D-l *M. Kogălniceanu*. Este o greșală.

Se pune la vot art. 3 și se primesce.

Articolul 4 și 5 se adoptă în tocmăi și fără discuțiune.

Se citește art. 6.

D-l *M. Kogălniceanu*. Domnilor, aci Comisiunea se deosebesc de proiectul Guvernului. Guvernul a voit să se puie albastrul în mijloc, ca semn al unirei, fiind-că albastrul era colorărea comună Țerilor; D-văstră însă știți foarte bine că colorărea tricoloră nu mai este astă-dî un semn al unirei, ci al *Naționalității Române*, și de aceea Comisiunea s'a rostit în unanimitate ca să se manție acel tricolor și ordinea clasificărei acelor colori în tocmăi cum se află astă-dî, cu singura deosebire ca să fie perpendiculare cu lemnul.

Articolele 7, 8, și 9 se adoptă în tocmăi și fără discuțiune.

D-l *Președinte*. Domnilor după regulament, votarea în total a acestui proiect trebuie să o punem pe poemâne.

(De la suplimentul Mon. Oficial No. 75 din 4/16 Aprilie 1867).

Ședința Adunării Deputaților din 30 Martie 1867.

Președinte, D. A. Fētu.

D-l *M. Kogălniceanu*, Raportorul Comitetului Delegaților Secțiunilor, dă citire proiectului de lege așa cum s'a adoptat de Adunare la votarea articolelor în parte și în coprinderea următoare: urmază citirea legii pentru fixarea și stabilirea Armelor României.

D-l *A. Holban*. Domnilor, sunt în contra acestui proiect de lege, pentru că nu întrunesc acele calități cari ar trebui să aibă o Marcă a Țării. O asemenea Marcă, Domnilor, ar trebui, după mine, să fie mai simplă și să reprezinte simbolul Statului nostru; pe când cea propusă prin acest proiect s'ar părea că se compune din cele trei regnuri ale naturii; ast-fel noi vedem aci: pesci, quadrupede, pasări, femei, minerale... ba pînă și semnele cerului, luna, sôrele, stelele și altele în fine, întréga natură.

Precum vedeți, D-lor, Marca acésta reprezintă mai mult simbolul naturii, iar nu simbolul unei țări; mă mir că nu găsec și zodiacul... După mine, ar fi fost mai bine ca acésta Marcă să reprezinte ideea cea mare a Statului, a reînfințării ideii primordiale, pe care străbunii noștri Români au înfințat aci pe țărmurile Dunării

Sub acest punct de vedere puindu-mă, eu făcusem o schiță a unei idei cunoscută pe care doriaș să o întroduc în discuțiunea acestui proiect; însă din nenorocire n'am fost prezent la acésta discuțiune, căci eram ocupat în Comisiunea anchetei pădurilor în care am onôre a fi delegat. În acea schiță, D-lor, pusesem Aquila Română cu aripele întinse care reprezintă România de dincoș și în mijlocu-î, pe un Scut tricolor, Zimbrul care reprezintă România de dincolo, și apoi la picioréle Aquilei e acésta devisă: «*Virtus Romana redi-viva*». Cređ, Domnilor, că acésta idee ar fi fost mai logică, mai corectă și ar fi reprezentat mai bine și într'un mod mai simplu acea idee care ar trebui să reprezinte Armele Statului nostru.

Acésta Marcă simplă și care resfrânge ideile simbolice ale

ambelor foste State, mai are avantajul d'a fi înțelesă de eugetarea poporului.

Pe de altă parte, Domnilor, armele carî se fac pentru statele nouî carî se înființeză în timpîi modernî, nu trebuie să cuprîndă acea complicațiune eraldică, precum se vede în acest proiect.

În tôte statele carî s'aũ constituit mai încoace, precum : Belgia, Statele-Unite și altele, s'a căutat să se simplifice pe cât s'a putut mărcile acestor țeri ca să presinte și poporulî idea principală, iar nu deosebitele regnuri ale naturîi ca acêsta ce ne presintă D-l Raportor, și din punctul acesta de vedere sunt contra acestuî proiect, căci nu represintă nimic și este un non sens.

D-l *M. Kogălniceanu*. În ședința trecută Onor. D-l Ionescu a propus alte Arme, asemenea mai simple; eũ am spus că dacă ar fi să ne punem pe tărîmul simplificării și să lăsăm de o parte tôte cele-l-alte considerațiuni, nu am avea să facem de cât să punem Aquila cu aripele întinse și cu capul de Bour în piept.

Vedeți dar că Onor. D-l Holban nici măcar meritul ideîi nu-l are, precum nici eũ nu-l am; fiind-că acêstă idee este de la Comisiunea centrală, și figuréză chiar astă-đi pe pieptul pompierilor de la 48....

D-l *A. Holban*. Cer cuvîntul în cestiune personală.

D-l *M. Kogălniceanu*. Ați đis că este idea D-vóstră? Nu este așa, este idea Comisiunii centrale; și acêsta am propus și eũ în ședința când s'a discutat proiectul, și am đis că dacă este să admiteți simplitatea, trebuie, să adoptați ceea ce pompierîi din Bucurescî pörtă pe piept; însă sunt considerante înalte ca să nu se primescă acea idee a Comisiunii centrale; sunt considerante ca acelea că este o parte a României, care ar vedea ca un fel de umiliațiune, că semnul cel vechiũ al Moldovei, care figură pe drapelul lui Ștefan cel Mare să fie astă-đi pus în Scut mic pe pieptul Vulturului.

Cât pentru mine, unul, nu m'aș simți umilit de acêsta, pentru-că Vulturul este Arma tuturor popórelor de gînte latină,

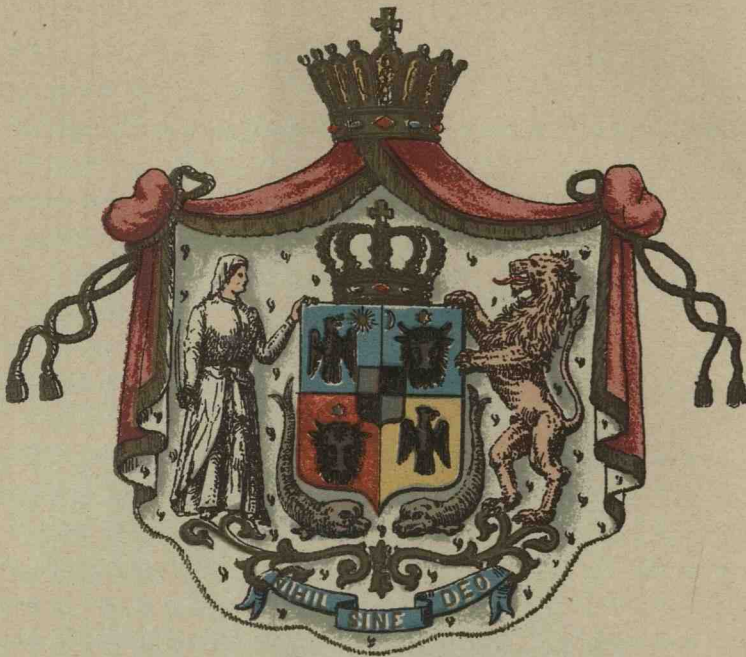

Fig. 3.

RAPORTOR KOCĂLŢICEANU.

COMITETUL DELEGATILOR SENATULUI⁽⁸⁾ (20 APRILIE 1867.) PROIECT N° 1^a

(DOSARUL N. 23.) RESPINS.

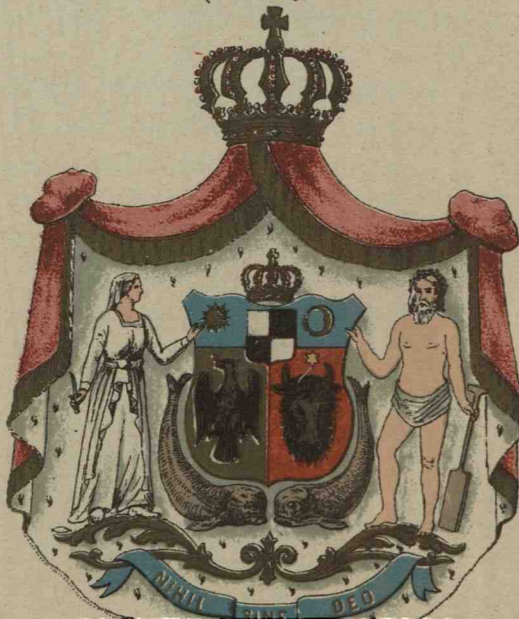

Fig. 4.

RAPORTOR ST. D. GRECIANU.

și prin urmare și a Poporului Român de dincolo și de dincoace de Milcov. Inșă știți că sunt mulți cari, dacă s'ar vota asemenea idee, n'ar fi mulțumiți; și această idee s'ar exploata, precum se știe, mai cu sémă.

D-l *Holban*. S'ar exploata precum se exploatăcă toate ideile cele mai mari în orașul Iași, și prin urmare cred că Guvernul a făcut prea bine de manține Armele Țării cum sunt de la unire și până astă-đi; nu numai de la unire, dar încă de la anul 1859.

Armele cari le votați astă-đi figuréză în totă Țara Românească de la 1859, și prin urmare vę rog să stăruiiți în votarea proiectului de lege precum l-ați votat în discuțiunea lui articol cu articol.

Cât pentru ceea ce ție D-l *Holban* făcend critica acestor Arme, că figuréză pe dınsele deosebitele regnuri ale naturei; ei bine, ce să facem, D-lor? Ori-ce lucru figuréză în natură

bourul și vulturul și toate cele-l-alte fac parte din regnul naturei; și când vom căuta toate Armele Europei vom găsi deosebitele semne din deosebitele regnuri ale naturei. Cât pentru Vultur, negreșit că ar fi fost Armele cele mai frumóse, cum și sunt; d'asupra Stindardelor nóstre figuréză Vulturul cu Crucea în cioc și cu Bourul pe piept; iar când este să facem Armele, trebuie cel puțin un Scut; și îndată-ce ne hotărím să avem un Scut, apoi în Scutul acela trebuie să ia parte deosebitele Arme ale Țării. De aceea nu socotesc că simplificarea Armelor nóstre suferă să se reproducă de două ori Vulturul și de două ori Bourul.

Se cere închiderea discuțiunei și puindu-se la vot se primesce.

Se pune la vot proiectul în total și rezultatul scrutinului este cel următor :

Votanți	74.
Majoritate	38.
Bile albe	58.
Bile negre	16.

D-l *Președinte*. Adunarea a primit proiectul de lege pentru Armele României. (Veđi fig. 3).

Se va trimite la Senat.

ROMANIA

SENATUL

SESIUNEA 1866-1867

PROIECT DE LEGE

SENATUL
FIXAREA SI

Prima votare de la 1866—1867.

Deputatul

Senatului

1867

Deputatul

Pe Marele Depozitar General, Marele Secretar de Stat,
Prezidentul Comisiunii Ministerilor din la 3 Aprilie curent, in
dubla-mi se prezinta ca lege pentru fixarea si stabilirea
Arhivelor Statului si a actelor in Adunarea Deputatilor in
treburile se de la 20 Martie, separat.

Pe inaintea acestor proiecte de lege in dubla-mi se prezinta
Tot Acela

Dat in Bucuresti, in 3 Aprilie anul 1867.

CAROL

Ministerul Prezident

Constantin A. Brătianu

ROMÂNIA.

SENATUL.

SESIUNEA 1866-1867.

PROECT DE LEGE

PENTRU

FIXAREA ȘI STABILIREA ARMELOR ȚEREI.

Copie

Se va trimite la Secțiunii tipărit.

(Iscăi. Secretarul Senatului).

1867 Aprilie 3.

Domnitor Senatori,

Pe lângă Raportul Ministrului Meu Secretar de Stat, President Consiliului Miniștrilor de la 3 Aprilie curent, înfățișându-Mi-se proiectul de lege pentru fixarea și stabilirea Armelor Țerei votat și adoptat de Adunarea Deputaților în ședința sa de la 30 Martie expirat,

Eu înaintez acest proiect de lege la deliberările Domnilor Vóstre.

Dat în București, la 3 Aprilie anul 1867.

CAROL

Ministru President,

Constantin A. Cretzulescu.

18
1866-07

L E G E

PENTRU

FIXAREA ȘI STABILIREA ARMELOR ROMÂNIEI.

ART. 1. Armele României se fixază după cum urmază :

ART. 2. Scutul are forma unui patrat lung.

Partea inferioară rotunjită la ambele unghiuri, și terminată la mijlocul basei printr'un vîrf. Scutul se împarte în patru secțiuni prin două linii încrucișate la mijloc.

În secțiunea din drépta de sus pe albastru, și în cea din stînga de jos pe galben, figuréază Aquila Română cu capul spre aripa stîngă și cu o Cruce de aur în gură, simbolul Țării Românesce.

În secțiunea din stînga de sus pe albastru, și în cea din drépta în jos pe roșu, figuréază capul de Bour cu o stea între córne, simbolul Moldovei.

În ambele secțiuni superioare ale Scutului, în stînga și în drépta liniei despărțită, figuréază Sórele și Luna. Pe Scut va fi Coróna Regală.

ART. 3. În mijlocul Scutului Român figuréază Scutul Măriei Sale Domnitorului scartelat, avînd secțiunea de sus din drépta și cea de jos din stînga în alb, iar cea din stînga de sus și cea din drépta de jos în negru. Scutul are drept suportți, în stînga un Leu, iar în drépta o Femeie în costumul femeilor Dace, care ține în mîna stîngă Arma Dacilor numită *Arpă*.

ART. 4. Pe suport este aşezată o eşarpă albastră pe care este scris Deviza familiei Hohenzollern: «Nihil sine Deo».

ART. 5. Pavilionul este de o colóre roşie căptuşit cu hermină având d'asupra Coróna Regală.

ART. 6. Drapelul Domnului ca şi acela al Armatei, va avea dispuse colorile naţionale în modul următor: albastru perpendicular şi alătura cu hampa (lemnul Stindardului), galben în mijloc, roşu la margine, flotând. În mijloc vor fi Armele Ţării.

ART. 7. Drapelul Gardei oraşenei va fi în tocmai ca al Armatei, păstrând în locul Armelor Ţării, insemnele oraşului respectiv şi no. legiunei.

ART. 8. Drapelul Autorităţilor civile va fi ca cel al Armatei, fără a purta Armele Ţării în mijloc.

ART. 9. Drapelul Marinei de resbel va fi în tocmai ca cel al Armatei cu Armele Ţării în mijloc.

Drapelul Marinei de comerţiu va fi în tocmai ca acela al Marinei de resbel, fără însă a purta la mijloc Armele Ţării.

Acastă lege s'a votat de Adunarea Deputaţilor în şedinţa din 30 Martie anul 1867 şi s'a adoptat cu majoritatea de 58 voturi contra a 16.

L. S. Vice-preşedinte, **Dr. A. Fētu.**

Secretar, *C. Fusea.*

Directorul Cancelariei, *A. Andronic.*

Proces-Verbal.

Astă-zi, 7 Aprilie 1867, Comitetul Delegaților de Secțiuni deliberând asupra proiectului de lege pentru fixareu Armeilor Țării și găsind legea votată de Cameră în neconformitate cu arta eraldică și cu unele suveniruri istorice, a fost de părere a se comanda unui artist special său chiar D-lui Sat Mari care a lucrat proiectele din dosarul Onor. Camere ca să elaboreze un proiect de Arme având Scutul conform cu scuturile din pecețile secolilor depărtați și apropiați de noi, și în colorii având albastrul pentru amândouă Principatele-Unite (en chef) cu Sorele și Luna pe acest șef, iar Vulturul Țării României pe aur și Bourul Moldovei pe roșu și Scutul de Hohenzollern, peste toate, trecând mai mult în șef; Coróna Regală pe Scut; Delfini ca suporturi imediat sub Scut conform cererii minorității comisiunilor. Devisa, precum s'a votat de Onor. Cameră, și o a doua pereche de suporturi mai înalți de cât Delfini, însă conform artei eraldice, adică său doi lei (1) său o figură umană (2) óre-care, precum de pildă Geniul Dunării însoțind pe acea Femeie, Geniul al Daciei, admisă prin votul Onor. Camere. D'asupra de toate mantia Regală cu Coróna Regală, și un asemenea proiect destinat se va pune în discutarea Comitetului Delegaților în viitoarea ședință a sa, iar Delegat s'a ales D-l Șt. D. Grecianu.

Președinte M. V., **Ioan M. Manu.** (3)

p. Secretar, *Șt. D. Grecianu.*

Poectul No. 1. respins în Comitetul Delegaților la 8/20 Aprilie 1867.

Raportorul Senatului, *Șt. D. Grecianu.*

(1) Fig. 5. — (2) Fig. 4.

(3) Marele Vornic, Ioan Mihail Manu.

(DOSARUL N. 23) RESPINS.

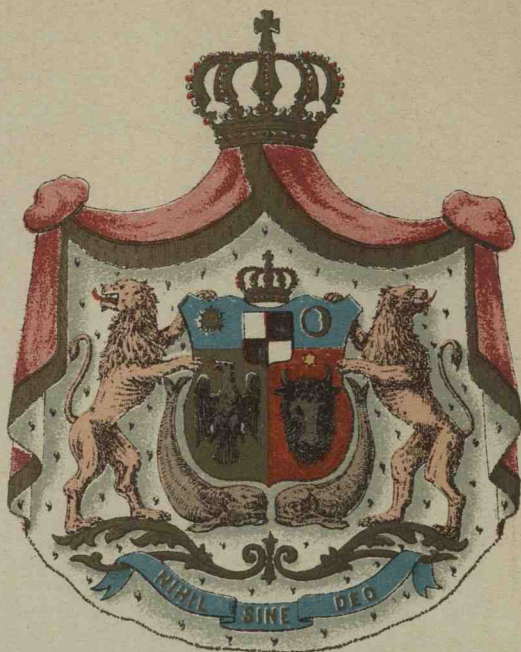

Fig. 5.

RAPORTOR ST. D. GRECIANU.

(DOSARUL N. 23) RESPINS.

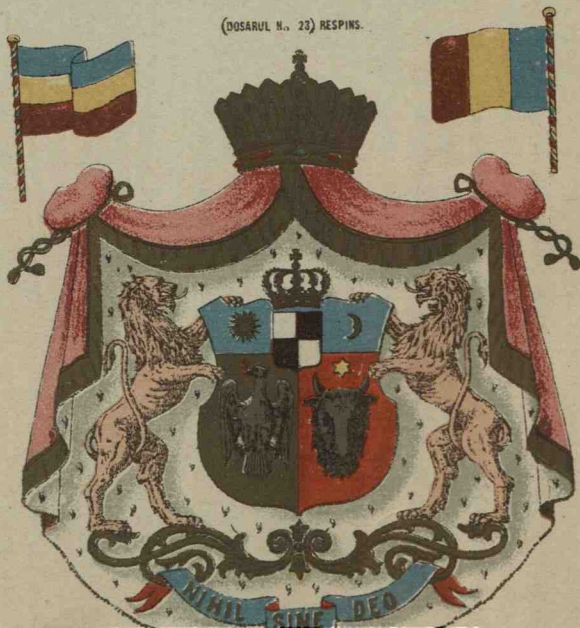

Fig. 6.

RAPORTOR ST. D. GRECIANU.

No. 2.

Proces-verbal.

Astăzi, 8 Aprilie 1867, Comitetul Delegaților de Secțiunii deliberând asupra proiectului de lege pentru fixarea Armeilor Țării, și după primirea desenului schițat de către D-l Sat-Mari sub privigherea D-lui Delegat Șt. Grecianu, luând în desbatere schițele acelea le-a respins însărcinând pe D-l Grecianu a le preschimba într'un nou proiect dublu ce se va înfățișa Comitetului cu puncturile următoare, adică: De a se prezenta pe șeful Scutului și Luna în acelaș smalt de aur ca Sorele, dându-i și o formă mai eraldică, apoi scoțându-se cu desăvîrșire Delfinii ca o a doua pereche de suportți și rezervând numai Lei, însă în felul cum autorul reprezintă pe aceeași Lei a Daciei, cu capetele adică spre Scut și codele întorse înăuntru renunțând prin urmare cu totul la suportți de figură umane; dând însă banderolei Devisei, câte trele colorile Scutului Român. A mai cerut Comitetul a se figura și Coróna veche domnască pe pavilion (1), precum și Stindardele Române, atât cel pe care-l avem în present cât și pe cel admis pentru viitor de către Onor. Cameră.

Iar Delegat s'a ales D-l Ștefan D. Grecianu.

Președinte, M. V., **Joan M. Manu**

p. Secretar, **Șt. D. Grecianu.**

(1) Fig. 6.

Proces-Verbal.

Astă-dă, 9 Aprilie 1867, Comitetul Delegaților de Secțiunii însărcinat cu cercetarea proiectului de lege pentru fixarea Armelor Țării și luând în deliberare acel proiect așa precum în precedentă ședință se chibzuise, deși s'a admis de dînsul în unanimitate atât Stindardul din nou propus cât și din ornamentele esteriore Scutului, adică să rămână definitiv pe pavilion Coróna Regală în loc de Coróna veche de Bizanțiu, (1) deși s'a admis mantela Régală, Leiă ca suport, și Devisa cu trei coloră, însă pentru a se da Scutului de Hohenzollern un loc mai central pe Scutul României cuprindînd totul (brochant sur le tout), s'a invitat D-l Grecianu a comanda (artistului) un al treilea proiect (2) în care împăcându-se cerința de mai sus a Comitetului să pôtă figura chiar în Scut, atât colorile cîte-trele *pe câmpuri*, atât Sórele și Luna, cât și Emblema Țermurilor Mărei Negre păstrată tot-d'a-una sub Scutul Moldovei, adică: Delfinii ce Principele Cantemir în descrierea Moldovei, capitolul Basarabia, art. 23, arată că s'a găsit, păstrată în zidurile vechi ale Sucevei în temelia turnurilor de piatră. Asemenea pe Scut ca al patrulea pătrar să figureze Armele Banatului Craiovei ast-fel cum pe monedele vechilor Bană se găsesce figurat Leul, rămăind ca în viitoră ședință să decidă Comitetul asupra acesteia nouă combinațiuni. Iar proiectul No. 2, precedentă, s'a respins. Iar Delegat s'a ales D-l Șt. D. Grecianu.

Președinte, M. V., Ioan M. Manu.

p. Secretar Șt. D. Grecianu.

(1). Veđi Fig. 6 și 7.

(2) Veđi Fig. 8.

No. 4.

Proces-Verbal.

Astăzi, 10 Aprilie 1867, Comitetul Delegaților de Secțiuni deliberând asupra proiectului de lege pentru fixarea și stabilirea Armelor Țării, și după primirea proiectului colorat de D-l Sat-Mari, conform chibzuirii precedentei ședințe a Comitetului, deși acest din urmă model a întrunit mai mulți aderenți în sinul Comitetului, dar *pentru a simplifica și mai bine* Scutul României *definitiv* și a intra mai mult în spiritul artei eraldice, *unanimitatea* Delegaților prezenți, căci cel de al cincilea, D-l Gr. Sâmboténu, era absent, s'a oprit asupra unui al patrulea mod de fixare a Armelor, adică renunțând la Șeful albastru, renunțând și la trei Coróne superpozate, facând să înceteze colorile naturale la Vultur și la Bour și punând pe un simplu scartelat de albastru și roșu, (1) la pătrarul întâiu Vulturul de aur cu Sórele la stânga asemenea de aur; la al doilea, Bourul cu Luna la drépta, tóte de aur; la al treilea, pe roșu, Leul Olteniei eșind din Coróna Bănéscă, de aur (acel Leu al cărui nume peste secolí s'a conservat ca denumire a monedelor saú a monedei fictive usitate la noi); și la al patrulea pătrar, pe albastru, Delfinií de aur, acea simbolă cu stăruință pretinsă de minoritate, și în centru, *psste tot*, Scutul familiei M. Sale; Coróna Regală peste Scut și tóte cele-l-alte atribute înconjurătoare Scutului admise în precedentă ședință să se conserve. Ast-fel dar, rămâind unit întregul Comitet, s'a însărcinat D-l Grecianu ca, pe lângă un desemn în sensul acesta să-și facă definitivul raport din partea Comitetului către Senat, iar proiectul de al treilea să rămâie fără efect.

Președinte, M. V., **Ión M. Manu.**p. Secretar, *Șt. D. Grecianu.*

(1) Veđi fig. 9.

No. 5.

Proces-Verbal.

Astăzi, 11 Aprilie 1867, Comitetul Delegațiunilor de Secțiuni, însărcinat cu cercetarea proiectului de lege pentru fixarea Armelor Țării, întrunindu-se în număr de 4 și anume: D-nii N. Lahovari, Ioan Manu, Ștefan Grecianu și Colonel P. Cazimir; iar D-l Gr. Sâmboteanu, Delegatul Secțiunei I a fost absent, aș luat în deliberare sus menționatul proiect și după mai multe lungi discuțiuni, Comitetul Delegaților, afară de D-l Nicolae Ioan Lahovari, aș menținut proiectul cu No. 4. (Fig. 9). Raportor s'a ales D-l Ștefan D. Grecianu (1).

Președinte, **M. V., Ioan M. Manu.**

p. Secretar, *N. Lahovari.*

Secretar. Biroului Senatului, **Șt. D. Grecianu.**

1867 Aprilie 12/24.

Se dă cetire de D-l Șt. D. Grecianu raportului și proiectului de lege cum s'a amendat de Delegații Secțiunilor Senatului.

Domnilor Senatori,

Comitetul Delegaților Domniilor vóstre m'ă-au făcut onórea de a m'ă alege să fiú Raportorul s'eu pentru legea fixării și stabilirii Armelor României.

Legea acésta trecând prin cercetarea câtor cincî biurouriilor Domniilor vóstre, majoritățile lor, deși tóte aș primit

(1) La aceste întruniri succesive ale Comitetului aș luat parte regulat la discuțiuni câte unul saú mai mulți D-ni Miniștri și mare parte din D-nii Senatori cu vot consultativ, conform regulamentului Senatului.

S'aú respins conclusiunile raportului și modificările aduse proiectului votat de Onor. Cameră prin proiectul alăturat pe lângă acésta cu voturi 26 contra a 7 și o abținere.

proectul precum vi s'a prezentat amendat de către Onor. Camera legislativă, dar în fie-care din aceste cinci biurouri a existat și câte o minoritate de opiniune contrarie: adică în secțiunile 1, 3, 4 și 5 au fost majorități cari au cerut menținerea Delfinilor; în secțiunile 2, 3 și 4 s'au aflat asemenea minorități, cari au cerut scóterea Sórelui și a Lunei.

Comitetul Delegaților întrunindu-se a deliberat îndelung asupra tuturor amănuntelor, fiind în vedere și opiniunile minorității Secțiunilor. Pentru motiv însă de păzirea regulilor eraldice, recunoscându-se legea acésta lipsită de condițiunile cele mai elementare de blazon, se propune D-vóstră din partea Comitetului prin sub-scrisul, amendarea ei, pentru considerantele de mai jos:

Considerând că în blazon nimic nu póte trece nejustificat și că el, are legile sale stricte pentru Stemele nobleței familiilor ca și pentru Noblețea statelor.

Considerând că în eraldică există, ca să dic așa, o gramatică și o ortografie de la care nu este ertat de a se abate de cât cu rizicul ridicolului și numai la casuri excepționale, când adică rațiunea excepțiunei ar fi mai tare de cât chiar regula.

Considerând că în cazul de față trebuie să avem de țintă de a stabili definitiv în limitele regulei tot ce ar fi simbol istoric al Nobleței României, unindu-l cu situațiunea noastră din present.

Considerând că, Scutul (écu) propus are o formă care nu este a vechilor Scuturi ale Armelor noastre, Comitetul începând de la Scut ca de la piesa cea mai importantă, este de opiniune a i se prefera forma mai grațiosă și mai proprie nouă pe care am avut-o tot-d'a-una în trecut. Cu atât mai mult că acea formă veche a Scutului Pajerei noastre este în tocmăi ca cea adevărată formă a Scutului familiei domnitóre de Hohenzollern, (și acestui din urmă Scut i s'a fost dat cu greșală forma din proectul de lege ca și la al nostru).

Împărțirea în patru (partition, écartelure en crois), este greșită căci cele două părți de sus fiind de acelaș câmp nu

pot pretinde a constitui două părți (quartiers) ci numai una (coupé), și ast-fel nu se mai poate dice că avem Scutul nostru scartelat (écartelé) căci el ne presintă un tăiat jumătate împărțit (coupé ny-party) precum se vede.

Apoi aședarea smalțurilor (émaux) nu numai că este greșită, dar nici puțință nu există să se facă după regulile artei eraldice un scartelat din figurî două și din smalțuri trei. Căci, orî cum s'ar cerca combinațiunile, ele tot neadmisibile ar rămânea din mai multe puncte de privire ale legei. Un scartelat regulat nu se poate face alt-fel de cât în sensul cum este Scutul de Hohenzollern care stă ca model în fața noastră aci.

Cred că v'am demonstrat, Domnilor Senatori, incorectitudinile atât din forma Scutului, cât și din numărul smaltelor câmpurilor (champs), în raport cu figurile (figures), precum și din partițiuni. Ați înțeles în destul, cred, că Nobilul Scut de Hohenzollern nu ar sta pe Stemă scartelată, simbolul de unire, dacă ar rămânea acest proiect de lege în fință și ne amendat de Domniile-vóstre. Dar, nu se sfirșesc incorectitudinile aci, căci la cas când noi n'am renunța la câmpurile puse pe patrarele (quartiers) acestui Scut, apoi Stéua din capul Bourului, Crucea din ciocul Vulturului, Sórele și Luna, fiind tóte smaltate de metal, adică de aur, ele ar dispărea cu totul după pătrarul cu câmp de aur, dacă acel câmp, de pildă, s'ar aședa în partea de sus a Scutului la stânga sau la drépta. Mai este încă un ce contrariu legei eraldice, și care aș fi dorit, Domnilor Senatori, ca, cu ocasiunea acésta să-l facem să dispară din Armele nóstre. Voiesc a vorbi de colorile figurilor Bourului și Vulturului, cari în proiect sunt reproduse în colorî naturale (couleurs naturelles) iar nu cu colorî armoriale. Și știți bine că acésta nu ne poate fi indiferent căci în blazon colorile naturale forméză adesea ceea ce se dice *arme vorbitóre* (armes parlantes), iar de s'ar represinta ele prin colorî sau metale admise de blazon n'ar mai fi arme vorbitóre, ci ar fi simbole semnificative ale No-

bleței Scutului Român, și am avea chiar rațiuni istorice valabile pentru a adopta acésta.

Cunósceți toți, Domnilor, că cele trei smalte de pe Armele noastre cari sunt aurul (or), ce este al Țerii Românesce; și colorile, roșul (gueules) ce este al Moldovei, și albastrul (azur), ce este al amândorora Țerilor surorii, sunt tustrele niște frumoșe semne emblematice în arta eraldică, adică: Aurul (or) este simbolul sórelui, al credinței, al dreptăței, al cumpătărei, al slavei, al amorului, al bogăției, al suveranității și al mărinimiei.

Roșul Ghiurghiului (gueules) este semnul moravurilor cinstite, al răspândirei de sânge, al răsbunărei, al curagiului fără margini, al generosității, al nobleței sufletului, al răbdărei în nenorociri.

Iată, Domnilor, ce limbagiū simbolic ne țin nouă colorile Țerei noastre.

Cutez dar a propune Onorabilului Senat preschimbarea Scutului în împărțirea lui în colorile lui și în figurile lui.

Comitetul Domniilor Vóstre, ca și Secțiunile, a primit unanim și cu mândrie Nobila Corónă a Dinastiei noastre acum Domnitóre asupra Scutului cât și asupra mantelei Regale de purpură căptușită cu cacom (hermină). Devisa ilustrei case de Hohenzollern, asemenea s'a adoptat de toți patru membri prezenți ai Comitetului.

Imi rămâne acum, până a nu reveni la Scut și la preschimbările ce vi se propun prin mine înăuntru s'e, imi rămâne, ȳic, să combat cu codul eraldic în mână, dacă nu și prin simțul estetic, ideea care a dat Pavăza din Armele noastre de o parte unui Leū ca să o pórte (support), și de alta unei Femei ca să o ție (tenant).

Codul nu admite acéstă însoțire în Pajuri. Și chiar de s'ar presupune acea Femeie d'a fi Geniul antic al vechilor Daci, acest popor eroic înrudit cu noi să represintă în destul și tot așa de bine în pozițiunea în care pecețile antice și autentice și toți autorii vechi ni i-au transmis cu fidelitate ca o necon-

testabilă Emblemă a Daciei (1). Și acei Lei vi se propun Domniilor Vóstre de către Comitetul Delegaților a-î admite de preferință atât pentru a adăoga la frumusețea Stemei ce veți stabili definitiv cum și pentru a nu viola arta ale căreia prescripțiunii veți proba astă-đi, prin votarea acestei legi, că voiți în viitor să le respectați.

Nu aș veni a vă mai vorbi de Delfinii șterși cu drept și legal cuvînt de către *Onorabila Cameră Legislativă*, cari Delfini amenințau a deveni o a doua pereche de suportți, dacă ștergerea lor nu ar fi deșteptat în Secțiunile D-lor Vóstre susceptibilitatea unei însemnate minorități; proiectul de lege însă ce vă propun face reparațiune deplină și acestor dorințe.

Însă o a doua dorință s'a ivit în Secțiunile D-lor-Vóstre pentru scóterea Lunei și a Sóreului de pe Armele României. Deși am cercat a satisface minoritatea cercetând valoarea motivelor susceptibilității sale, dar documente originale cu vechi peceți domnesci, hrisóve domnesci cu pajeră mară și mică și în tot felul; cărți istorice vechi, manuscrise antice numérose din arhivele Statului și de la particulari, începînd de pe la anul 1409, adică cu secolii XV, XVI, XVII și până în ăilele nóstre, aũ autorisat pe majoritatea Comitetului D-lor Vóstre în unire cu votul majorității Camerei legislative, a nu mai avea nici o temere, nici o îndoială; și s'a recunoscut că Sórele și Luna sunt curate semne de Noblețea Statului nostru, și departe de a fi ele insimniă străine saũ mahometane etc. se probéză că sunt semne vechi ale Principatelor Române nescóse, nelipsite nici odinióră de pe Armele Țérilor acestora, și prin urmare nu a putut Comitetul să dea dreptate minorităților ivite în Secțiunile Domniilor-Vóstre, ci a lăsat Sórele și Luna pe Scut (écusson) în tocmă cum le-a a-

(1) Figura de la Academie, Tabela A. No. 13.

Veți Tom, I Leatopisețul. Cronica Nicolae Costin pag. 61. Iași 1852. Manuscrisele din Biblioteca Academiei Române cu No. 15 fila 14; No. 120 fila verso 16 și No. 354 fila 15. Tóte aceste manuscrise spun, după Topeltin: «Iar pecetia Daților era acésta doi lei cu gurile căscate unul spre altul și deasupra lor era Corónă.

Figura de la Academie. Tabela A. No. 13.

55 DRAPELELE ADMISE DE CAMERĂ ȘI SENAT CONFORM PRIMULUI PROIECT DIN 1866 ȘI PROMULGAT DEFINITIV ÎN 8¹/₂₀ MART 1872.

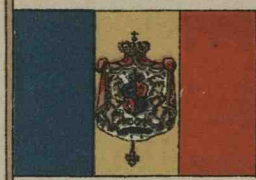
DOSAR 23.

ART. VI.

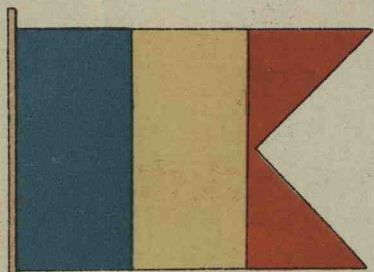

DOMNUL ȘI ARMATA

ART. IX.

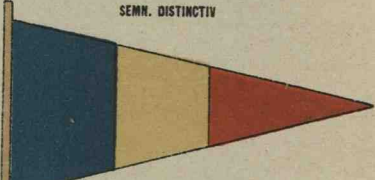

MARINA DE REBEL

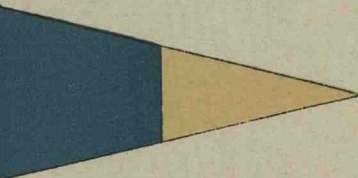

COMAND. FLOTILĂ

SEMN. DISTINCTIV

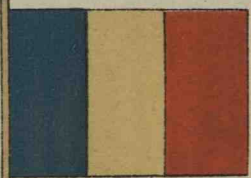

COMANDANTUL BASTIMENTELOR REUNITE

BASTIMENT STAȚIONAR

ART. VIII ȘI IX.

AUTORITĂȚILE CIVILE
MARINA DE COMERCIU

ART. VII.

ACESTE INSIGNII NU S'AU CREAT ÎNCĂ.
PENTRU FIE CARE ORAȘ ÎN PARTE

RAPORTOR ST. D. GRECIANU

Fig. 10

șezat și le-a vroit Onor. Camera Deputaților, adică: Sorele la drépta Aquilei, și Luna la stânga Bourului.

Considerând după toate acestea, că, așezarea Scutului Prințului nostru în mijlocul unui scartelat regulat este și cuviincioasă și legală, pe cât este și plăcută vederii, Comitetul a admis scartelatul acesta următor:

La pătrarul I-iu câmpul albastru cu Vulturul de aur, *Emblema Țării Românești*.

La cel de al doilea, câmpul roșu cu Bourul de aur, *Emblema Moldovei*.

La cel de al treilea, jos, câmpul iară roșu cu Leul eșind din Coróna Bănească, *Emblema Banatului Craiovei*.

La cel de al patrulea, câmpul albastru, cu Delfini de aur, *Emblema Țermurilor Române de la Marea Neagră*

Scutul de Hohenzollern pus în mijloc, *peste tot*, (brochant sur le tout).

De asupra Scutului «*Coróna Regală*»

Duoî Lei ai Daciei de colóre naturală, drept suportî. *Deviza*: «*Nihil sine Deo*» scrisă în aur pe banderola de azur căptușită cu roșu.

Mantela regală cu Coróna Regală ca pavilion.

Viú dar să vă rog, Domnilor Senatori, să admiteți ast-fel *Marca Țării noastre definitivă* fiind modul acesta singurul care ar reprezenta cu ecuitate toate părțile istorice ce compun astă-đi România De Sub Principele Nostru Carol I-iú și fiind tot de odată și cel mai nimerit din câte patru proiectele prezentate Comitetului de către sub-scrisul Raportor.

Stindardul însă s'a admis de Comitet în tocmă după legea propusă Domiilor-Vóstre de Guvern și votat de Onor. Camera a Deputaților. (Veđi fig. No. 10

Raportor, *Șt. D. Grecianu*

L E G E

(Amendată de Delegații Secțiunilor Senatului).

ART. 1. Armele României se fixează după cum urmează:

ART. 2. Scutul său Pavăza are forma vechilor Scuturi Românești, adică a unui pătrat lung, rotunjit la ambele unghiuri din jos și terminat la mijlocul bazei printr'un vîrf. Iară de la mijlocul laturilor înălțimeii, Scutul se ascute și apoi crește iarăși spre unghiurile de sus. Linia de sus a capului (șef) este ușor înălțată în semi-cerc orizontal de la un unghi spre cel-l-alt.

Scutul se împarte în patru secțiuni prin două linii încrucișate la mijloc.

În întâia secțiune din drépta de sus, pe albastru, figuréază Aquila Română cu capul spre aripa stîngă, cu o Cruce în gură, cu Coróna Domnăscă, Sabia și Toiagul; simbolele Principatului Țării Românești, tóte de aur. În drépta Aquilei sus un Sóre mișcând (mouvant), asemenea de aur.

În a doua secțiune din stînga de sus, pe roșu, figuréază Capul de Bour cu o Stea cu șese raze între córne, simbolul Principatului Moldaviei; tóte de aur. În stînga Bourului sus, o Lună mișcând (mouvant), asemenea de aur.

În a treia secțiune din drépta de jos, pe roșu, figuréază Leul ridicat, coronat, códa furcată (queue fourchée), cu o Stea cu șese raze între picioare și eșind dintr'o Corónă de Ban; tóte de aur, simbolul Banatului Craiovei.

În a patra secțiune din stînga de jos, pe albastru, figuréază doi Delfini, cap la cap și códele depărtate în sus, cari sunt simbolul Țermurilor Mării-Negre; tóte de aur. Pe Scut va fi Coróna Regală.

ART. 3. În mijlocul Scutului României figuréază Scutul Măriei Sale Domnitorului, scartelat, avênd în secția I de sus din drépta, și în cea de jos din stînga alb (argent); iar în cea din stînga de sus și în cea din drépta de jos negru (sable).

Scutul României are suportți două Lei de colóre naturală

privind Scutul și cu còdele trecènd între piciòre, simbolul Daciei. (1)

ART. 4. Sub suportî este aședată o eșarpă albastră căptușită cu roșu pe care este scris cu aur *Devisa* familiei Hohenzollern: «*Nihil sine Deo*».

ART. 5. Pavilionul este de colòre purpurie căptușit cu cacom, (hermină) avènd de-asupra Coróna Regală.

ART. 6. Drapelul Domnului ca și acela al Armatei va avea dispuse colorile naționale în modul următor:

Albastru perpendicular și alătura cu hampa (lemnul Stindardului).

Galben în mijloc, roșu la margine flotând. În mijloc vor fi Armele Țerii.

ART. 7. Drapelul Gardeii orășenesci va fi în tocmaî ca al Armatei, păstrând în locul Armelor Țerii insemnele orașului (2) și No. legiunii.

ART. 8. Drapelul Autorităților civile va fi ca cel al Armatei fără a purta Armele Țerii în mijloc.

ART. 9. Drapelul Marinei de resbel va fi în tocmaî ca acela al Armatei cu Armele Țerii în mijloc.

Drapelul Marinei de comerț va fi în tocmaî ca acela al Marinei de resbel, fără însă a purta în mijloc Armele Țerii.

Președintele Delegaților, M. V., Ioan M. Manu.

Secretar, Șt. D. Grecianu.

Se deschide discuțiunea generală.

Se acordă cuvîntul D-lui Senator N. Rossetti.

D-l *N. Rosetti*. Mă rog, Domnilor, să fie deslușit dacă acesta este un proiect care vine de-a dreptul la Senat, sau este proiectul votat de Cameră și amendat de Comitetul Delegaților?

D-l Șt. *Grecianu*. Nu, Domnilor, acesta este proiectul după cum s'a amendat de Comitet.

(1) Veđi Fig. de la Academie Tabela A No. 13.

(2) Aceste insigne nu există încă.

D-1 *C. Brăiloiu*. Domnilor, am cerut cuvîntul numai ca să ne lămurim asupra modului de discuțiune. Uniî din Onor. Domni Senatori cred că pentru că s'a amendat proiectul votat de Adunare, de către Comitetul Delegaților Secțiunilor, trebuie să deschidem discuția deosebit asupra proiectului venit de la Adunare și o altă discuțiune asupra amendamentelor ce se presintă. Acéastă procedură n'ar fi regulată căci Senatul are să deschiză o singură discuțiune generală, atît asupra proiectului primitiv cât și asupra amendamentului, și fie-care din noi va lua cuvîntul spre a se pronunța pentru sau contra amendamentelor sau a proiectului primitiv. Domnilor, fiind-că am luat cuvîntul, îmi permiteți să declar că mă pronunț pentru amendarea făcută de Comitetul Delegaților Senatului, fiind-că după câte mi s'a arătat de Domnul Grecianu Raportor, vîd, că aceste amendamente sunt potrivite cu regulile eraldice, și după cum a dis Domnul Raportor este adevărat că fie-care lucrare își are gramatica sa, sintaxa sa. D-sa ne-a demonstrat în destul că proiectul de față, votat de Adunare, este greșit, nu este conform cu regulile eraldice. De aceea, Domnilor, mă pronunț pentru proiectul Comitetului Delegaților Secțiunilor noastre, și voiî vota pentru primirea sa. Aș dori ca și Domniî Miniștri să bine-voiască a se uni cu noi la acéastă amendare, fiind-că nu mai avem de cât ađi pînă la închiderea sesiunii, ca să putem să votăm astă-đi chiar proiectul în total, și să lăsăm Guvernului timpul cât să pótă în urmă să-l presinte la cea întăiî ședință a sesiunii viitoare și Adunărei Deputaților.

D-1 *Ioan Manu*. Domnilor, ne aflăm în fața unui proiect pentru Armele Țării adoptat de Cameră. Acest proiect vine și în deliberațiunea Senatului, și ocupându-ne de dînsul a trebuit să vedem și să hotărîm Armura Țării într'un mod regulat, într'un mod cuviincios și în armonie cu regulile eraldice.

D-1 Raportator a explicat în amendamente motivele pentru cari s'a amendat proiectul votat de Cameră.

Prin urmare în fața atător deslușiri nu mai am a mai adăoga nimic; și sunt de opinie ca să primim proiectul votat de

Cameră, ast-fel după cum s'a amendat de Comitetul Delegaților.

D-l *Al. Orăscu*. Domnilor, cuvintele arătate de Onor. D-l Raportor sunt de o mare valoare pentru mine, și dacă mai stați la îndoială este numai că dacă nu vom primi proiectul în total și vom admite amendamentele propuse de Comitet, acesta face să cadă proiectul votat de Cameră, și acest proiect știți, D-lor Senatori, că este strâns legat cu facerea monedei mărunte; și cădând proiectul, poate că s'ar împedea facerea monedei.

De aceea dar aș dori să știu dacă Guvernul poate să facă moneda cu vechile Arme, ca atunci să putem amenda proiectul, căci alt-fel mi-e temă să nu se aducă ceva pagubă sau pedică la fabricarea monedei.

D-l *Grecianu*. Aș ruga atât pe Onor. Senat cât și în particular pe Onor. Guvern să creadă că nu e în spiritul meu și de sigur nici în acela al vre unuia din Delegați n'a fost de a veni să împedea crearea monedei naționale, din care s'ar cauza paguba de care a vorbit D-l Orăscu, dar nici de a primi proiectul votat de Cameră tale quale.

V'am declarat de la început că dacă este ceva care ar aduce vre-o pagubă prin întârziere, nu-i mai puțin adevărat că dacă am admite proiectul ast-fel după cum s'a votat de Cameră, ar fi o pagubă și acesta pentru demnitatea noastră.

Mi se pare, D-lor, că mai bine este să îndreptăm o eroré când o recunoscem că este, de cât să facem un ce de care am avea mai târziu să roșim.

Să ne grăbim dar să îndreptăm asemenea eroré, chiar când cu acesta am aduce ore-care pagubă bănescă.

Aci nu sunt de cât greșeli de acelea cari ar face ca Armele noastre să fie neadmisibile, și nu trebuie să susținem că, pentru că s'ar perde ore-care sumă de bani să adoptăm niște Arme imposibile, și poate ridicole. Greșeli pot să aibă și acestea care le-am admis noi în Comitet, dar sunt posibile, sunt admisibile, în vreme ce cele-l-alte o mai repet, nu sunt.

D-l *N. Lahovari*. D-l Grecianu, dice că o să avem o pagubă. Nu este pagubă, Domnilor! E numai o întârziere. Este foarte bine că pe cea întâiu monedă națională să punem niște Arme cari ar fi după toate formele și regulile.

D-l *Ministru de Interne*. (1) D-lor, însuși D-l Grecianu a recunoscut că nu suntem competenți în asemenea lucrări; prin urmare nu e de mirare, D-lor, să fie greșeli în Armele votate de Cameră, cu toate că în Cameră s'a ținut că în ceea-ce privesce lucrurile de detaliu, acestea se pot modifica în modelul definitiv. Inșă, D-lor, dacă s'ar modifica proiectul în totul, după cum propune D-nii Comisari ai Secțiunilor prin raport, negreșit că proiectul ar cădea.

Acum cestiunea nu este numai de câte-va milioane, când mi s'ar fabrica moneda îndată, și este o cestiune economică, este cestiunea comercială, suferă comerțul nostru întreg, păgubesc Țara milioane pe an, din cauză că nu este încă regulat cursul monedei noastre, după o monedă națională; cât pentru cestiunea de drept nu mai vorbesc. Dar, D-lor, este și o cestiune de amor propriu ca Țara să aibă cu o oră mai înainte măcar în aramă, o monedă națională a sa, chiar și dacă ar fi ore-cari greșeli în Armele Țării după cum le-a votat Camera; nu cred că prin acesta ne-am pune în ast-fel de condițiuni în cât ar trebui să roșim înaintea Europei, sau că Europa ar putea să rișă de noi pentru că s'a comis o mică greșală în Eraldică. De aceea eu sunt de părere ca D-văstră să primiți proiectul ast-fel cum s'a votat de Cameră și pe urmă prin un studiu mai serios să se cerceteze acele erori, căci chiar Onorab. D-n Raportator nu garantază că nu s'a strecurat erori chiar și în acela ce s'a amendat de Comitet; prin urmare după cum vedeți și cu acesta, dacă-l veți admite, tot o să aibă nevoie de ore-cari îndreptări și în acest cas nu știu pentru ce n'am primi a se bate moneda deocamdată cu această Armărie, rămânând ea la o a doua baterie să se pună Armoaria aceea care se va corecta. Prin ur-

(1) Ion C. Brătianu.

mare, eū cred cā nu numai din punctul de vedere financiar, cu tōte cā n'ar fi permis sā punem cestiunea de bani, de cāt știți cā finanțele nōstre sā aflā într'o stare ast-fel în cāt n'ar fi de desprețuit cāte-va miliōne și apoi cred cā s'ar aduce și o mare satisfacțiune națiunii, puind-o în pozițiune sā aibā monedā națională.

D-1 *N. Crețulescu*. D-lor, emisiunea monedei de billon nu mi se pare sā fie aci o obiecțiune de a nu se modifica Armele votate de Adunare, dacā ele nu sunt de loc corecte, cāci ast-fel cum se întrebuintēzā astā-đi Armele cele vechi la orī-ce acte ale Statului, nu vęđ pentru ce nu s'ar putea întrebuinta și la monedā, rēmāind ca la a doua emisiune ce se va face sā se punā Armele acelea cari se vor adopta și vor fi corecte, atāt în privința artei eraldice, cāt și în privința istoriei Tērii.

D-1 *Ministru de Interne*. Dar cari sunt Armele cele vechi?

D-1 *N. Crețulescu*. Armele cari se întrebuintēzā astā-đi la tōte actele Statului, acelea care s'aū pus și pe Bonurile Rurale.

D-1 *Ministru de Interne*. Eū cred, D-lor, c'ar fi o lipsā de deferință cātre Șeful Statului ca cea întâiū monedā națională, care se bate sub Carol I, sā nu pōrte și Armele M. Sale (aplause).

Vocē. Bravo! Prea bine!

D-1 *Șt. Grecianu*. Am luat cuvīntul ca sā aduc aminte Onor. Senat, cā tocmai în temerea unei asemenea discuțiunii, cā pōte va veni Onor. Guvern peste puține đile sā ne aducā aminte cā am cauza o pagubā fiscului, amendānd acest proiect, tocmai pentru acēsta, D-lor, sunt acum 4—5 đile cānd s'a votat legea pentru monedā, am avut onōrea sā fac întrebare pozitivā Onor. D-luī Ministru de Finance rugāndu-l sā ne declare acēsta într'un mod categoric, dacā cum-va prin votarea monedei nu prejudecām cestiunea acelor Arme cari sunt în desbaterea Senatului (1).

(1) Legea pentru înființarea unui nou sistem monetar și pentru fabricarea monedelor naționale s'a prezentat pentru prima orā în desbaterea Senatului în ședința din 6 Aprilie 1867, cu raportul Colonelului T. Cazimir, Senator.

Aș dori să fac o observațiune. În cursul citirei acestui proiect de lege vîd că s'a pomenit în mai multe rînduri și de Armele Țării, cari vor figura pe una din fețele monedei și fiind-că Senatul are în curînd a se ocupa și de legea votată de Cameră relativă la Armele Țării, care în curînd va veni și ea în desbaterea Senatului și fiind-că eu sunt ales Raportorul Comitetului Delegaților de Secțiuni pentru acel proiect de lege pentru fixarea Armelor României, aș vrea să știu mai înainte de tôte, ce înțelege D-l Ministru de Finanțe, când dice prin legea acésta a monedei că vor fi pe monede Armele Țării figurate? Înțelege D-sa, că acele Arme vor fi așa precum le-a adoptat Camera, fără a aștepta să fie adoptate și de Senat și promulgate, sau înțelege Armele Țării acelea ce sunt astă-dî întrebuintate? Căci prin modul acesta am prejudeca ôre-cum chestiunea Armelor.

Mai înainte de a mă exprima în fond asupra ideii care mă duce la acésta întrebare ce o fac D-lui Ministru, aș fi voit să știu dacă D-sa nu pôte tot așa de bine să lase Armele în ființă cele cari aũ reprezentat Statul până astă-dî și cari Arme sunt pe tôte actele publice, dic acésta pentru cazul când nu s'ar adopta de noi proiectul de Arme ce s'a votat de Cameră.

D-l *Ministru de Finance*. (1) D-lor, proiectul acesta de lege n'are amestec cu proiectul pentru Armele Țării. Aici în proiect se dice că pe monede se va pune Armele Țării; acum înțelegeți fôrte bine, D-lor, că Armele legale ale Țării sunt acelea cari vor fi când se va fabrica moneda. Proiectul n'a înțeles că cutare orî cutare Arme. Nu, D-lor, ci Armele legale ale Țării și care după mine știam de atunci că aũ trebuință de modificări, și, la întrebarea mea mi-a declarat Onor. Coleg al meu D-l Ministru de Interne, D. Văsescu, (2) că nu prejudecă întru nimic și că va lăsa a se săpa, pe prima emisiune a monedei din acest an d'întăiu, Armele acelea cari servă Guver-

(1) Al. Văsescu.

(2) Era atunci Ministru de Interne D-l Ión C. Brătianu și vorbea în Senat Colegul său de la Finanțe Al. Văsescu; deci e aci greșală în Monitor de tipar sau a scriitorului.

nului în ziua de astăzi, fără a cere a se pune pe aceste monede chiar Armele ce sunt în desbaterea Senatului. Iată dar că din discuțiunea aceea avem probă că nu am face nici o vătămare fondurilor Statului, că nu vom isbi venitul ce speră Guvernul de la moneda de aramă din acest an, și că putem a nu ne gândi la facerea monedei când ne ocupăm de votarea Armelor, căci chiar D-l Ministru de Finanțe care trebuie să știe acest lucru, ne-a declarat această categorie în precedenta ședință, că adică are alte Arme a pune pe moneda de est timp, la cazul când noi am amenda pe cele ce sunt acum în discuțiune. De aceea mă unesc și eu, deși nu în totul, cu opiniunea D-lui N. Crețulescu, că adică dacă este adevărat că le schimbăm pe tot anul, și că dacă le putem lua ori-cum, numai Comitetul D-văstre a proiectat în zilele acestea 3—4 proiecte de Arme pentru Țară; acestea însă nu sunt Arme ci sunt jucării, îmi pare rău să întrebuintez această expresiune, și D-văstră puteți să le faceți cum veți pofti. Nu sunt însă întru tot de părerea D-lui Crețulescu, căci acele Arme cari sunt pe Bonurile Rurale, represintă fatalmente o idee de Guvern personală, pe acele Arme noi toți le-am lovit, dacă nu cu mâna cel puțin cu sufletul în ziua de 11 Februarie (aplaude); puneți pe care Arme veți voi, dar nu ne îndatorați să punem un ce care nu se poate.

D-l *N. Crețulescu*. D-lor, am luat cuvîntul ca să dau o explicațiune; eu n'am băgat de seamă că Armele după Bonurile Rurale conțin acea devisă personală, de care vorbește D-l Raportor. Dar încă odată, D-lor, se poate prea bine pune pe bilon Armele acelea cu cari se servă astăzi Guvernul. Nu vîd pentru-ce să fie negreșit acelea cari s'au votat de Cameră, și care ni s'a demonstrat că nu sunt bune.

D-l *N. Roseti*. Nu pot să iau solidaritatea expresiunilor D-lui Grecianu, asupra cuvintelor de rușine și caricatură puse de Cameră pe Armele Țării, și le resping cu totul. Nu mă unesc de asemenea cu propunerea D-lui N. Crețulescu, ca să ne servim de Armele Țării, cele vechi, căci atunci această amendare a proiectului urmază a se întorce iarăși la Cameră

De aceea sunt de părere să se voteze proiectul așa cum îl avem, ca să putem avea monedă, cu atât mai mult, cum a ȳis Onor. D-l Ministru, că este o glorie naȳionala, ca să-l votăm cu o oră mai curînd, ca să avem moneda.

D-l *Ministru de Interne* (1). D-lor, n' am ȳis că nu suntem competenȳi; n' am făcut de cât să respunȳ, nu că să puiu la îndoială cunoștinȳele D-lui Grecianu în cestiunea eraldică; pote că D-l Grecianu să fie forte tare în acesta știinȳa, de cât să îmĭ permită iarași să am tot atata încredere cel pușin și în alte persóne, cari prin studiul lor și chiar și în țerile in cari trăesc să fie mai familiarisaȳi cu acesta știinȳa. Onor. D-l Sturdza, fost Ministru și Onor. D-l Ion Ghica au trimis Armele acestea la Berlin, la omeni competenȳi și afară de forte mici corecȳiuni nu au gasit nici ridicol nici că o naȳiune ar putea să roșiasca dacă le-ar adopta. Și corecȳiunile acelea le-au și amintit Camerii Onor. D. D. I. Ghica și Sturdza, acelea cari s' au făcut la Berlin s' au amintit membrilor Camerii, cari au ȳis să se facă precum sunt.

Prin urmare, să-mi permiteȳi a crede că nici n' ar fi aceste Arme ridicule, nici nu ne-ar face să roșim.

Pote că să fie ore-cari greșeli, dar ni de natura aceea care să ne facă să ne roșim sau să fim ridicoli.

Negreșit că nici foștii Domni Miniștri n' ar fi avut idee să facă nise Arme prin cari să ridiculiseze naȳiunea D-lor.

Domnilor, am avut Arme care după cum spun Onor. preopinenȳi, s' au schimbat la fie-care șése luni; negreșit că acele Arme aveau mari greșeli. Și, D-lor, n' am auȳit pe nimeni în Europa să fi rîs de noi în privinȳa Armelor. Străinii ne-au gasit alte defecte, iar pentru Arme n' au ȳis nimic. Și nu cred că noi am caȳut in opiniunea Europei pentru că n' am avut Arme bune.

Tot așa cred că și astaȳi daca Armele nu ar fi de tot corecte, nu cred că acésta ne va face să scădem din opiniunea Europei, sau să roșim. De aceea, rog, pe Onor. Senat să retragă amendamentele ce s' au propus.

(1) Ioan C. Brătianu.

Vă rog, Domnilor, ca să primiți proiectul cel votat de Cameră, pentru că Armele ne sunt neapărate, pentru fabricarea monedei. Iar la sesiunea viitoare vom veni și vom face corecțiunile trebuitoare.

Orî-ce lucrare la început nu pôte fi perfectă. Dacă am aștepta ca toate legile noastre să fie perfecte, apoi nu vom putea avea nici instituțiuni, nici legi.

D-l *N. Lahovari*. D-lor, eū am prea puține de ȳis; proiectul de lege coprinde Armele ce o să ni le dăm, adică Armele Țării și fiind-că are să se bată moneda acum, de vre-o câte-va milioane de lei, și Armele nu sunt încă fixate, eū aș fi de părere ca până la fixarea acestor Arme să se pue pe bilon, Armele cu cari ne servim astă-ȳi, și cari s'aū pus deja pe mai multe acte chiar internaționale, căci acestă monedă, având a ținea mulți ani și a fi pusă în circulație, nu s'ar cuveni să aibă pe dînsa niște Arme necorecte.

D-l *Ministru de Interne*. (1) D-lor, corecțiune tot are să fie fiind-că Armele ce le avem acum sunt mult mai puțin corecte de cât cele votate de Cameră, și de altă parte, Șeful Statului are simțul constituțional, mult mai mare de cât unul dintre noi; fiind-că nu a voit până astă-ȳi să se facă nici o schimbare Drapelului Armatei și aceleia al Gardei naționale până ce nu se vor fixa Armele Țării de Corpurile legiuitoare, și vă asigur că acelaș scrupul o să aibă și la bateria monedei.

Domnilor, cât pentru colorii, Camera a lăsat latitudine Guvernului ca să le așede cum va fi mai bine, fiind-că s'a făcut observațiune că nu sunt aședate cum trebuia; și ast-fel mai repet, a lăsat ca Guvernul să se chibzuiască să le așeze cum ar crede că este mai bine.

D-l *Șt. Grecianu*, D-lor, din câte a ȳis Onor. D-l Brătianu, m'a pus în mare mirare, căci eū nu am vorbit de Armele noastre din trecut, ci de cele de față, când voim să ne fixăm Armele pentru viitor. Și dacă D-lui a venit să ne aducă a-

(1) I. C. Brătianu, înlocuesce pe C. A. Crețulescu.

minte specialitatea D-lui Dimitrie Sturdza și eminența D-lui Ión Ghica, care s'a adresat nu știu prin cari capitale la ómenii speciali și cari au găsit că Armele votate de Camera noastră sunt corecte, de ce nu găsesc în nici un proces-verbal al Camerei și în nici un dosar, vorbindu-se despre acest detaliu, și de ce găsesc numai Armele așa cum se prezintă ele de Guvern la Cameră; apoi, D-lor, asupra lor noi am deliberat în Comitet, asupra lor mi-am făcut eu raportul și fiind-că noi le-am găsit incorecte și că nu se pot primi, cum vine D-l Ministru de Interne și dice că mai sunt niște corecțiuni, cări au să se facă pentru sesiunea viitoare?

Noi, D-lor, am propus proiectul așa amendat, creșdând că în sinceritate suntem chemați a lucra un ce definitiv și astfel fiind, manifestat dorința unanimă de a i se aduce unele modificări, atât întru ceea-ce concerne Scutul României, cât și întru ceea-ce concerne chiar forma Scutului familiei domnitóre, și nu pot crede că considerațiuni ca cele puse înaintea D-vóstră, de D-l Ministru de Interne să pótă dărâma regulile artei și resónele științifice de blazon, mai ales când chiar acele pagube ni s'a spus aici de către D-l Ministru de Finanțe (ceea-ce D-l Ministru de Interne nu au putut ști), că nu avem a ne teme de ele, căci nu le vom cerca. Vă rog dar să modificați legea după modul ce vi se propune de Delegații D-vóstră prin mine.

Voc. Închiderea discuțiunii.

Se pune la vot închiderea discuțiunii și se primesce. Se discută proiectul Guvernului votat de Cameră pe articole, și se primesce întocmai; amendamentele membrilor din Comitetul Delegaților se resping.

Se pune la vot proiectul în total prin bile și rezultatul este cel următor:

Votanți 34.

Bile albe pentru 27.

» negre contra 7.

D-l Vice-Președinte declară că Senatul a adoptat proiectul astfel cum s'a votat de Cameră.

Acest vot de respingere din $12/_{24}$ Aprilie 1867, s'a dat în Senat în urma începerii monedei, căci ea fusese comandată îndată după votul Camerii fără a aştepta pe al Senatulul.

Moneda de billon s'a bătut la Londra înainte de acest vot al Senatulul. Ea s'a adus în Țară și s'a pus în circulațiune, cu milezumul de 1867. Acest proiect de Arme a stat în vi-góre de atunci până la 21 Iunie 1871 când s'a adus de Preșe-dintele Consiliului Miniștrilor, Lascăr Catargiù, din nou această lege începând de la Senat cu următorul decret.

SENATUL

SESIUNEA 1870-1871

PROIECT DE LEGE

MODIFICAREA ARMELOR ȚĂRII

Prin Legea nr. 100 din 24 Aprilie 1867

se va bătut moneda în aur și argint

Articolul 1. Alina

Dispoziții speciale

Pe lângă raportul Ministrului de Interne și al Ministrului de Finanțe, Președintele Consiliului Miniștrilor are să știe

Conținutul și se va pune în discuție la data întocmirii proiectului de lege

Ca rezultat al acestui proiect de lege se va bătut moneda în aur și argint

Dat în București la 24 Iunie anul 1871

Președintele Consiliului Miniștrilor, Lascăr Catargiù

ROMÂNIA.

SENATUL.

SESIUNEA 1870-1871.

PROECT DE LEGE

PENTRU

MODIFICAREA ARMELOR ȚERII.

Primit 25/1871 Iunie No. 714.

Se va tipări și împărți la Secțiuni.

Secretar, *D. Florescu.*

Domnilor Senatori,

Pe lângă raportul Ministrului Meș Secretar de Stat, Președinte al Consiliului Miniștrilor sub No. 813.

Infățișându-Mi-se noul proiect de lege întocmit pentru modificarea Armelor Țerii,

Eū înaintez acest proiect de lege la deliberările Domnilor-Văstre.

Dat în Bucuresci la 21 Iunie anul 1871.

CAROL.

Președintele Consiliului Miniștrilor, **L. Catargi.**

No. 1187

EXPUNERE DE MOTIVE

Asupra proiectului de lege pentru modificarea Arme- lor Țării.

Guvernul din 1867, având în vedere regulile eraldice și tot-d'odată ținând compt de simbolurile istorice ale României combinate cu situațiunea ei actuală, a prezentat Adunării Deputaților un proiect de lege, pentru modificarea Armelor Țării așa precum se propusese de Comitetul Delegaților Secțiunii Senatului, prin raportul său din Aprilie 1867, cu ocașiunea votării de către acel Corp a legii pentru Armele Țării astă-zi în vigóre; scoțând însă Sórele și Luna.

Acest preiect neadoptându-se, a rămas a se prelucra, după cum rezultă din protococele Camerii.

Guvernul actual vine dar a supune Onorab. Adunării a Deputaților un nou proiect de lege întru acésta, ast-fel precum se propusese de Comitetul Delegaților Secțiunilor Senatului din 1867 aci anexat, fără modificațiunea sus arătată.

Președintele Consiliului Miniștrilor, **L. Catargi.**

PROIECT DE LEGE

PENTRU

MODIFICAREA ARMELOR ȚĂRII.

ART. 1. Armele României se figuréză după cum urméză:

ART. 2. Scutul saú Paváza áre forma vechilor scuturi românesce, adică a unui pătrat lung rotunjit la ambele unghiuri din jos și terminat la mijlocul bazei printr'un vírf. Iar de la mijlocul laturilor înălțimeii, Scutul se ascute și apoi cresce iarăși spre unghiurile de sus.

Linia de sus a capului (șef) este ușor înălțată în semicerc orizontal de la un unghiú spre cel-l-alt.

Scutul se împarte în patru secțiuni prin două linii încrucișate la mijloc.

În întâia secțiune din drépta de sus pe albastru figuréază Aquila Română cu capul spre aripa dréptă cu o Cruce în gură, cu Coróna Domnéscă, Sabia și Toiagul; símbóele Principatului Țării Românesce, tóte de aur. În drépta Aquilei sus un Sóre mișcând (mouvant), asemenea de aur.

În a doua secțiune din stânga de sus pe roșu figuréază capul de Bour cu o Stea cu 6 raze între córne, símbolul Principatului Moldovei, tóte de aur. În stânga Bourului sus o Lună mișcând (mouvant), asemenea de aur.

În a treia secțiune din drépta de jos, pe roșu, figuréază Leul ridicat coronat, códa furcată (queue fourchée) cu o Stea cu 6 raze între picióre, și eșind dintr'o Corónă de bani; tóte de aur, símbolul Banatului Craiovei.

În a patra secțiune din stânga de jos, pe albastru, figuréază doi Delfini cap la cap și códele depărtate în sus, cari sunt símbolul Țermurilor Mării Negre; tóte de aur. Pe Scut va fi Coróna Regală.

ART. 3. În mijlocul Scutului României figuréază Scutul Măriei Sale Domnitorului, scartelat având secțiunea I sus din drépta și în cea de jos din stânga alb (argent), iar în cea din stânga de sus și cea din drépta de jos negru (sable). Scutul României are suportți doi Lei de colóre naturală privind Scutul și cu códele trecând între picióre, símbolul Daciei.

ART. 4. Sub suportți este așezată o eșarpă albastră căptușită cu roșu pe care este scris cu aur Deviza familiei Hohenzollern: «Nihil sine Deo».

ART. 5. Pavilionul este de colóre purpurie, căptușit cu hermină (cacom) având d'asupra Coróna Regală.

ART. 6. Drapelul Domnului, ca și acela al Armatei, va avea dispuse colorile naționale în modul următor:

Albastru perpendicular și alături cu hampa (lemnul Stindardului).

Galben în mijloc, roșu la margine flotând. În mijloc vor fi Armele Țării.

ART. 7. Drapelul Gardeii oraşenească va fi în tocmă ca al Armatei, păstrând în locul Armelor Ţării însemnele oraşului respectiv şi No. legiunei.

ART. 8. Drapelul Autorităţilor civile va fi ca cel al Armatei, fără a purta Armele Ţării în mijloc.

ART. 9. Drapelul Marinei de resbel va fi în tocmă ca acela al Armatei, cu Armele Ţării în mijloc.

Drapelul Marinei de comerţ va fi în tocmă ca acela al Marinei de resbel, fără însă a purta în mijloc Armele Ţării.

Preşedintele Consiliului Miniştrilor, L. Catargi.

Proces-Verbal.

Astă-dî, 8 Iulie anul 1871, Comitetul Delegaților însărcinat cu cercetarea proiectului de lege pentru fixarea Armelor Țării, întrunindu-se în majoritate de patru membri și anume : D-nii Șt. D. Grecianu, N. Lahovari, A. Crisoscolev și C. Cernovodeanu, fiind absent D-l Ștefanopulo, au procedat mai întâi la constituire alegînd Președinte pe D-l Cernovodeanu și Secretar pe D-l N. Lahovari.

Luând apoi în deliberațiune sus menționatul proiect de lege, după desbaterile urmate, Comitetul l-a admis în unanimitate fără nici o modificare, numind Raportor pe D-l Șt. D. Grecianu și autorizându-l a comanda de a se face Armele Țării într'un format mai mare avînd pe lângă dîsele și Drapelurile.

Președinte, **C. Cernovodeanu.**

Secretar, *N. I. Lahovari.*

Se dă citire raporturilor :

Domnilor Senatori,

Secțiunile Domniilor Vostre luând în cercetare proiectul de lege pentru modificarea Armelor Țării presintat în deliberațiunea Senatului cu Mesagiul Domnesc No. 1187, au numit Delegați pe D-nii D. Ștefanopulo, C. Cernovodeanu, Al. Crisoscolev, N. Lahovari și Șt. D. Grecianu, cari luând mai întâi cunoștință de opiniunile emise de Secțiuni au văduț că :

Secțiunile I, III, IV, V l-au admis în unanimitate fără nici o modificare. Secțiunea II l-a admis cu observațiune ca să se adauge, după cuvîntul *hermină*, de la art. 5: conform datinilor Țării.

Comitetul, la rîndul său, luând din nou în deliberațiune sus menționatul proiect de lege și vădînd expunerea de motive de care este însoțit acest proiect, după discuțiunile urmate, s'a pronunțat în unanimitate pentru adoptarea lui fără nici o modificare, ast-fel cum a fost prezentat de Onor. Minister.

Acest rezultat al deliberării Comitetutului, sub-scrisul are onóre a-l supune la cunoscînța Domniilor Vóstre.

Raportor, *Șt. D. Grecianu.*

Vechiul raport din 1867 care însoțese expunerea de motive revenit la Senat odată cu Mesagiul:

Domnilor Senatori,

Comitetul Delegaților D-Vóstre mî-a făcut onórea de a mă alege să fiu Raportorul său pentru legea fixărei și stabilirei Armelor României.

Legea acésta trecînd prin cercetarea cîtor cinci biurouri-
lor D-Vóstre, majoritățile lor, deși tóte au primit proiectul precum vi s'a prezentat amendat de către Onor. Cameră legislativă; dar în fie-care din aceste cinci biurouri a existat și câte o minoritate de opiniune contrarie, adică: în Secțiunile 1, 3, 4 și a 5-a au fost minorități, cari au cerut menținerea Delfinilor; în Secțiunile 2, 3 și a 4-a s'au aflat asemenea minorități, cari au cerut scóterea Sórelui și a Lunei.

Comitetul Delegaților, întrunindu-se, a deliberat îndelung asupra tuturilor amănuntelor, punînd în vedere și opiniunile minorităților Secțiunilor.

Pentru motiv însă de păzirea regulelor eraldice, recunoscîndu-se legea acésta lipsită de condițiunile cele mai elementare de blazon, se propune D-vóstre, din partea Comi-

tetului, prin sub-scrisul, amendarea ei, pentru considerantele de mai jos:

Considerând că în blazon nimic nu poate trece nejustificat, și că el are legile sale stricte, pentru Stemele Nobleței familiilor ca și pentru Noblețea statelor.

Considerând că în eraldică există, ca să zic așa, o gramatică și o ortografie de la care nu este ertat de a se abate de cât cu risicul ridicolului și numai la cazuri excepționale, când adică rațiunea excepțiunii ar fi mai tare de cât chiar regula.

Considerând că în cazul de față trebuie să avem de țintă de a stabili definitiv în limitele regulei tot ce ar fi simbol istoric al Nobleței României, unindu-l cu situațiunea noastră din present.

Considerând că Scutul (écu) propus, are o formă, care nu este a vechilor Scuturi ale Armelor noastre, Comitetul începând de la Scut, ca de la piesa cea mai importantă, este de opiniune a i-se prefera forma mai grațioasă și mai proprie nouă pe care am avut-o în tot-d'a-una în trecut. Cu atât mai mult că acea formă veche a Scutului Pajerei noastre, este în tocmai ca cea adevărată formă a Scutului familiei domnitore de Hohenzollern (căci și acestui din urmă Scut i s'a fost dat cu greșală forma din proiectul de lege ca și la al nostru).

Împărțirea în patru (partition, écartelure, en croix) este greșită, căci cele două părți de sus fiind de acelaș câmp nu pot pretinde a constitui două părți (quartiers), ci numai una (coupé) și ast-fel nu se mai poate dice că avem Scutul nostru scartelat (écartelé), căci ele ne presintă un tăiat (coupé) jumătate împărțit (coupé my-party) precum se vede.

Apoi aședarea smaltelor (émaux) nu numai că este greșită, dar nici puțință nu există să se facă după regulele artei eraldice, un scartelat din figurii două și din smalturi trei. Căci, ori-cum s'ar cerca combinațiunile, ele tot neadmisibile ar rămânea din mai multe puncte de vedere ale legii. Un scartelat regulat nu se poate face alt-fel de cât în sensul

cum este Scutul de Hohenzollern care stă ca model în fața noastră aci.

Cred că v'am demonstrat, Domnilor Senatori, incorectitudinile, atât din forma Scutului cât și din numărul smaltelor câmpurilor (champs) în raport cu figurile (figures) precum și din partițiuni.

Ați înțeles în destul, cred, că Nobilul Scut de Hohenzollern nu ar sta pe o Stemă scartelată, simbol de unire, dacă ar rămânea acest proiect în ființă și neamendat de D-vastră. Dar nu se sfârșesc incorectitudinile aci, căci la cas când noi n'am renunța la câmpurile puse pe pătrările (quartiers) acestui Scut, apoi Steaua din capul Bourului, Crucea din ciocul Vulturului, Sorele și Luna, fiind toate smaltate de metal, adică de aur, ele ar dispărea cu totul după pătrările cu câmp de aur, dacă acel câmp, de pildă, s'ar așeza, în partea de sus a Scutului la stânga sau la dreapta.

Măi este încă un ce contrariu legei eraldice, și care aș fi dorit, Domnilor Senatori, ca cu ocasiunea acésta să-l facem să dispară din Armele noastre. Voesc a vorbi de colorile figurilor Bourului și Vulturului care în proiect sunt reproduse cu colorii naturale (couleurs naturelles) iar nu cu colorii armoriale. Și știți bine că acésta nu ne pôte fi indiferent, căci în blazon, colorile naturale forméză adesea ceea ce se dice Arme vorbitóre (armes parlantes), iar de s'ar reprezenta ele prin colorii sau metale admise în blazon, n'ar mai fi arme vorbitóre ci ar fi simbóle semnificative ale Nobleței Scutului României și am avea chiar rațiuni istorice valabile pentru a adopta acésta.

Cunósceți toți D-lor, că cele trei smalturi după Armele noastre, cari sunt: aurul (or) ce este al Țerii Românesce și colorile, roșul (gueules) ce este al Moldovei și albastru (azur) ce este al amîndorora Țerilor surori, sunt tustrele niște frumoșe semne emblematice în arta eraldică, adică :

Aurul (or) este simbolul sórelui, al credinței, al dreptății, al cumpătării, al slavei, al amorului, al bogăției, al suveranității și al mărinimiei.

Roșul Ghiurghiuliū (gueules) este semnul moravurilor cinstite, al răspândirii de sânge, al răsunării, al curajului fără margini, al generosității, al nobleței sufletului, al răbdării în nenorociri.

Albastrul (azur) semnifică cucernicia, înfrânarea plăcerilor, puterea, frumusețea, mărirea, amorul patriei, statornicia în credință.

Iată, D-lor, ce limbagiū simbolic ne țin nouē colorile Țării noastre.

Cutez dar a propune Onor. Senat preschimbarea Scutului în împărțirea lui, în colorile lui și în figurile lui.

Comitetul D-vōstră ca și Secțiunile, a primit unanim și cu mândrie Nobila Corōnă a Dinastiei noastre acum domnitōre, atāt asupra Scutului cāt și asupra mantalei Regale de purpură cāptușită cu cacom (hermină). Deviza ilustrei case de Hohenzollern, asemenea s'a adoptat de toți patru membri prezenți ai Comitetului.

Îmi rămâne acum până a nu reveni la Scut și la preschimbările ce vi se propun prin mine în întrul seū, îmi rămâne, dic, să combat cu codul eraldic în mână, dacā nu și prin simțul estetic, ideia care a dat Pavēza din Armele noastre, de o parte unū Leū ca să o pōrte (suport) și de alta unei Femei ca s'o țină (tenant).

Codul nu admite acēstă însoțire în Pajeri. Și chiar de s'ar presupune acea Femeie de a fi Geniul antic al vechilor Daci, acest popor eroic înrudit cu noi se represintă în destul și tot așa de bine prin cei doi Lei în pozițiunea în care pecețile antice și autentice și toți autorii vechi ni i-au transmis cu fidelitate ca o incontestabilă Emblemă a Daciei. Și acei Lei vi se propun D-vōstre, de către Comitetul Delegațiilor a-ī admite de preferință, atāt pentru a adăoga la frumusețea Stemei ce veți stabili definitiv, cum și pentru a nu viola arta ale căreia prescripțiunii veți proba astă-qi prin votarea acestei legi că voiți în viitor să le respectați.

N'aș veni a vē măi vorbi de Delfiniū ștersi cu drept și legal cuvint de către Onor. Camera legislativă, cari Delfini

amenință a deveni o a doua pereche de suportți, dacă ștergerea lor n'ar fi deșteptat în Secțiunile D-Vóstre, susceptibilitatea unei însemnate minorități; proiectul de lege însă ce vă propun face reparațiune deplină și acestor dorințe.

Încă o a doua dorință s'a ivit în Secțiunile D-Vóstre, pentru scóterea Lunei și a Sórelui de pe Armele României. Deși am cercat a satisface minoritatea cercetând valórea motivelor susceptibilității sale, dar documente originale cu vechi peceți domnesci, hrisóve domnesci cu Pajeri mari și mici și în tot felul; cărți istorice vechi, manuscrise antice numeroase din arhivele statului și de la particulari, începând de pe la anii 1409, adică cu secolii XV, XVI, și XVII și până în zilele noastre, au autorizat pe majoritatea Comitetului D-Vóstre, în unire cu votul majorității *Camerei legislative*, a nu mai avea nici o temere, nici o îndoială; și s'a recunoscut că Sórele și Luna sunt curate semne de Noblețea Statului nostru, și de parte de a fi ele insignii streine sau mahomedane, etc., se probéază că sunt semne vechi ale Principatelor Române necóse, nelipsite nici odiniórá după Armele Țérilor acestora și prin urmare n'a putut Comitetul să dea dreptate minorităților ivite în Secțiunile D-Vóstre, ci a lăsat Sórele și Luna pe Scut (écu) întocmai cum le-a aședat și le-a voit Onor. Cameră a Deputaților, adică Sórele la drépta Aquilei și Luna la stânga Bourului.

Considerând după tóte acestea că aședarea Scutului Prințului nostru în mijlocul unui scartelat regulat, este și cuvinciósă și legală pe cât este și plăcută vederii, Comitetul a admis scartelatul acesta următor: La patrarul I, câmpul albastru cu Vulturul de aur, Emblema Țérii Românesci.

La cel de al doilea câmpul roșu cu Bourul de aur, Emblema Moldovei.

La cel de al treilea jos, câmpul iarăși roșu, cu Leul eșind din Coróna Bănescă, Emblema Banatului Craiovei.

La cel de al patrulea, câmpul albastru cu Delfini de aur; Emblema Țermurilor Române de la Marea Négră.

Scutul de Hohenzollern pus în mijloc, *peste tot*, (brochant

sur le tout). D'asupra Scutului, Coróna Regală. Duoí Lei, aî Dacieî, de colóre naturală, drept suportî. Devisa «Nihil sine Deo», scrisă în aur, pe banderolă de azur, căptușită cu roșu. Mantela Regală cu Coróna Regală, ca pavilion.

Vin dar să vă rog, D-lor Senatorî, să admiteți ast-fel Marca Țerii nóstre definitivă, fiind modul acesta singurul care ar reprezenta cu ecuitate tóte părțile istorice ce compun astă-đî România De Sub Principele Nostru Carol I, și fiind tot d'o-dată și cel mai nemerit din câte patru proiectele prezentate Comitetului de către sub-scrisul Raportor.

Stindardul însă s'a admis de Comitet în tocmai după legea propusă D-Vóstre de Guvern și votată de Onor. Cameră a Deputaților.

Raportor, *Șt. D. Grecianu.*

În ședința Senatului de la 25 Iunie 1871, între alte proiecte era și cel relativ la modificarea Armelor Țerii.

La 8 Iulie 1871 se închide sesiunea. (Mon. 151).

Senatul chemat în sesiunea extraordinară în ședința sa de la 11 Noembrie 1871 (Mon. 253), ia în cercetare acest proiect de lege, al cărui rezultat e cel următor:

«D-l Senator Grecianu, Raportor, dă citire raportului și proiectului de lege pentru modificarea Armelor Țerei care precede.

D-l Vice-președinte, declară deschisă discuțiunea generală asupra proiectului. Combate acest proiect D-nii Senatorî Deșliu și Lungeanu ca inoportun.

Susține proiectul D-l Senator Orăscu.

După închiderea discuțiunii și luarea în considerațiune, D-l Raportor, dă citire succesiv art. 1 până la art. 9 și cel din urmă, care punându-se la vot unul după altul, se adoptă fără nici o modificare. Se pune la vot proiectul în total și se adoptă cu majoritate de voturi 19 contra a 8 și 5 abțineri.»

11 Noembrie 1871.

La 6 Martie 1872 (Mon. 65) se aduce în discuția Camerei proiectul de lege pentru modificarea Armelor Țării, cu Mesagiul No. 2031 din 18 Noembrie 1871.

ROMÂNIA.

CAMERA DEPUTAȚILOR

SESIUNEA 1870-1872.

Anul 1871 luna Noembrie ziua 18.

PROIECT

PENTRU

MODIFICAREA ARMELOR ȚĂRII.

(Votat de Senat).

Regist. 19 Noembrie 1871.

No. 237.

Sedința 18 Noembrie 1871.

Se va tipări și trimite la Secții.

Președinte, Dimitrie Ghica.

Domnilor Deputați,

Pe lângă raportul Ministrului Meu, Secretar de Stat, Președinte al Consiliului Miniștrilor sub No. 1321, înfățișându-Mi-se proiectul de lege pentru modificarea Armelor Țării, vo-

tat și adoptat de Senat, în ședința sa de la 11 Noembrie curent,

Eū înaintez acest proiect de lege la deliberările D-vóstre. Dat în Bucuresci la 15 Noembrie 1871.

CAROL.

Președintele Consiliului Miniștrilor, L. Catargi.

Acest proiect de lege este în tocmai ca cel de mai sus înaintat Senatului odată cu Mesagiul No. 1187 din Iunie 21, anul 1871.

D-l *Președinte al Consiliului*. D-le Președinte, avem la ordinea zilei, proiectul de lege pentru regularea Armelor Țării. Vă rugăm dar, să bine voiți a-l lua în discuțiune.

Adunarea încuviințază cererea D-lui Președinte al Consiliului.

D-l Raportor, Ștefan D. Grecianu, este chemat la tribună și dă citire următorului raport:

Domnule Președinte,

Resimț de a mea datorie să mărturisesc recunoștința mea pentru onórea ce mi s'a făcut cu însărcinarea de a fi Raportorul Camerii în acéstă importantă lege, care are de scop *stabilirea și fixarea Armeriilor României* într'un mod științific și istoric, lege a căreia votare și promulgare era necesară Guvernelor nóstre de mult timp, dară care din împrejurări secundare, s'a împedicat în Senat prin Guvernul de la 1867, și abia a isbutit acum de curînd a eși din starea de provisoriiū în care se aruncase.

Secțiunile D-vóstre aū cercetat-o și tóte aū admis-o.

Comitetul Delegaților Secțiunilor compus din D-nii Lătescu Boldur, Ghica Dimitric Gr., Sturza Constantin Al., Cantacuzin Gheorghe Gr., Lahovari Grig. N., Bolliac Cesar, și Grecianu Ștefan D. (1), a fost presidat de Principele Dimitre Ghica.

(1) În 1872 D-l Ștefan D. Grecianu fusese ales *Deputat de Prahova* deși era *Senatorul* aceluiași Județ și Colegiu; și, obtând D-sa pentru Cameră, a devenit aci iarăși *Raportorul* aceleiași legi și ast-fel se explică cum D-sa a fost *Raportor* și în *Senat* și în *Cameră* la ultima evoluțiune a acesteii legi.

Majoritatea Comitetului a admis această lege în tocmai după cum s'a fost primit și de Senat, rămăind numai pentru un punct de detaliu neunită minoritatea de doi membri, cari doriau scóterea Sórelui și a Lunei de pe Scut.

Dacă majoritatea Comitetului a adoptat fără modificare legea de față votată în Octombrie trecut de către Senat și susținută ast-fel de Guvern, cauza a fost că ea s'a convins că astă-dí nu este chestiunea, precum știți, de a se da României cu prilejul acesta o nouă Pajere; ci numai de a se regula, în limitele codului eraldic, Emblemele noastre naționale.

Pentru susținerea legii de față și justificarea articolelor ei în parte, nu mă voiú sui, D-lor Deputați, nici la timpii Barbarilor, nici la străbunii noștri Daci sau Romani. Figurile de pe Scut și din afară de Scut au tóte fără îndoială originea lor în timpii mai vechi de cât știința eraldică. Noblețea neamului nostru este antică și nu se póte contesta; dar pentru a o justifica și a o reglementa în blazon, nu se póte discuta asupra figurilor; figurile se admit pentru vechimea lor respectabilă și arta se plécă, se închină lor. Prin urmare eraldica nu reglementéză figurile; ea le fixează, le coloréză, le taie după regulile sale. În expunerea sa de motive ne spune și Guvernul, cu codul în mână, că știința acésta, capriciosă în aparență, își are și ea gramatica ei, ortografia ei, care fără rizicul de a deveni ridicol, nu le póte călca cine-va.

Fundarea Statelor sau Provinciilor Române întrunite astă-dí sub șceptrul lui Carol I, datéză fără îndoială cel puțin din timpii de când datéză și arta eraldică; și de la acea epocă dar, iar nu mai departe, trebuie să începem a căuta originea formei Scutului nostru, originea colorilor noastre naționale, precum și pozițiunea fie-cărui din vechile noastre simbole; căci într'acésta stă însemnătatea principală recunoscută de blazon, iar nu aiurea.

Găsindu-se și reglementându-se aceste simbole gloriose strămoșesci, avem de datorie să le respectăm, să le conser-

văm cu sfințenie ca pe atâtea titluri de Noblețe moștenită de la părinții noștri; așa cum ne-am conservat pământul, credința, costumul, limba, tot așa urmăm să păstrăm și să iubim și Stemele vechi.

Iată cum un poet bătrân al nostru vorbia Domnitorului Basaraba de pe atunci:

«Incă și spada cu buzduganul spre laudă s'adună
«Și acestea, Dóamne, îți înpletesc Stemă înfrumusețată
«In loc de părinți, *Sórele și Luna* și s'arată».

Titlul Evangheliei:

Vel Logofăt *Radu Grecianu*.

Nu avem dar a lepăda astă-đi, în timpii prosperi în care ne aflăm mărețele simboluri istorice ce am moștenit, nici a căuta Embleme noi care să ne represinte de aci înainte naționalitatea noastră. Țara Românilor nu începe de astă-đi. Numai regularea acestor avuții simbolice trebuie să începă acum, căci ea ne a lipsit și ne lipsese încă.

Ast-fel a fost scopul Guvernului din Noembrie 1866 când a cerut el să se voteze de Camere o lege în sensul acesta.

Dar, până a nu se termina acea lege la Senat, alt Guvern (1) veni care se grăbi și imprimă pe moneda de billon Armele defectuoase de care până astă-đi din acea cauză nu ne-am putut scăpa, și ast-fel la Aprilie 1867 se vădu silit Senatul să adopte provisoriu Armele acelea pentru a nu se mai aduce pagube Statului, zădărnícindu-se moneda imprimată la Londra.

Maí târđiú, la Martie 1870, fu din nou chemată Camera această să dea Țării o lege de Armerii admisibilă și defínitivă, dar pentru temere de óre-care cheltueli în preschimbarea peceților, s'a preferat atunci prelungirea stărei de provisoriu.

În sfírșit Guvernul actual, împins și grăbit chiar de nevoile materiale ce simte Statul pentru a avea Armele Țării fixate defínitiv, a propus să se adopte fără modificare legea

(1) Guvernul de sub președinția lui C. A. Crețulescu.

rămasă de la 1867 în suspensiune, convins fiind, atât din îndelungatele studii și discuțiuni ce de mai mulți ani s'au urmat în ambele Camere, precum și din experiența făcută despre simțul general al Țării, că ea satisface mai mult de cât alte proiecte, dorințele reprezentanților legali și luminați ai Națiunii.

Maî înainte de cât de Cameră, s'a cercetat de Senat acest proiect și el l-a adoptat în tocmăi la Octombre trecut, găsin-du-l admisibil și corect.

Majoritatea Delegaților Secțiunilor Camerei vădând asemenea că de veți bine-voi a-l adopta și D-vóstră, veți face să dispară pe viitor greșelile eraldice ce se vęd pe Armele astă-dî existente.

Atât în Scut, cât și în aședarea și împărțirea colorilor în prezentarea atributelor și în suportți, vine cu onóre a vă ruga să bine-voiți, D-lor Deputați, să votați legea acésta pentru Armele Țării fiind-că ea are și avantagiul de a represinta pe Scut cu ecuitate și fidelitate tóte părțile istorice ce compun Statul României de astă-dî.

Raportor, *Șt. D. Grecianu.*

Votul pentru modificarea Armelor Țării.

Sedința din 6 Martie 1872.

Votanți 77.

Majoritatea Regl. 39.

Bile albe pentru 46.

» negre contra 31.

Adunarea a adoptat proiectul.

Președinte, *Dimitrie Ghica.*

D-l *Președinte.* Discuțiunea generală este deschisă.

D-l *C. Boliac.* D-lor, mărturisesc că ne pare bine că ne ocu-păm și de Armele Țării deși ele nu fac parte din positivismul care ne preocupă.

Este adevărat, D-lor, că ceea-ce vedeam până acum pe moneda nóstră și pe plafondul sălei Reprezentațiunei naționale

era ceva incult și barbar fără nici o ortografie, pentru-că știți, D-lor, ca orî-ce știință, și știința eraldică are o ortografie basată pe o gramatică, și prin urmare orî-ce idee voesce c'ne-va să exprime în domeniul acestei științe, trebuie să o exprime supunându-se acelor reguli prescrise de gramatica ei.

Acum, D-lor, răspund unor D-ni Deputați, cari, când a venit vorba de capul de Bour, i-am văzut că au protestat și au ținut: Zimbru, și să le spun eu că nu este corect. . . .

D-l *T. Boldur-Lățescu*. Nu ești corect D-ta. . . .

D-l *C. Boliac*. D-lor, știința nu se pune la vot; orî știți, orî nu știți, (ilaritate). Zimbrul, D-lor, precum pot să răspundă toți acei cari au învățat istoria naturală nu este de loc genul bou, este genul cal; și capul de cal n'a fost nici odată în Armele Țării. Zimbrul se vede că a fost vre-odată în Carpați, dar acum nu mai există de cât în Capul de Buna-Speranță, la noi nu mai este.

Iată de unde vine Bourul: vine de la Emblema legiunii a 6-a, precum era Aquila, Emblema legiunii a 5-a, și precum Leul era Emblema legiunii a 13-a, care a fondat primele colonii ale Țării noastre.

Acum, ce au însemnat ele, este alt-ceva.

A fost un bou-urus, și i s'a ținut bourus, și care este acela despre care ne vorbește Seneca cel Bătrân că avea o forță așa de mare în cât lua în corne un tigrul și-l arunca în aer; și acesta era bou Carpaților, care acum nu se mai găsește; acum dar i se păstrează Emblema pe Armele noastre, și din care un exemplar se afla în muzeul din Viena de unde Napoleon I, îl luase și-l trimisese în Paris, și mai în urmă s'a redat iar muzeului Vienei.

D-lor, acesta este o Emblemă strămoșească, și nu poate fi nici de cum exact că bou este mai desprețuit de cât calul, de cât aquila și de cât cele-lalte animale; bou este simbolul acela la care vedem pe vechii Greci și Egipteni închinându-se și adorându-l ca singurul animal care dă viață omenilor; căci fără bou nu poate exista lumea. Și de aceea s'a

pus cu onoare pe semnul legiunii a 6-a care a făcut concuiste așa de mari.

Prin urmare, pentru forma pe care o vedem din vechime, este adevărat că nu e tocmai capul acela al Bourului după legiunea 6-a, ci este capul de bourus.

Acum în ceea ce privește aquila, cred că mulți dintre noi vor fi citit din autorii Greci, cari compară pe corb cu aquila și prie urmare vedeți că și corbul, și bourul și aquila cari le avem la noi au putut să se ia de alții din Emblemele noastre, noi însă le-am avut pe toate.

Este adevărat că toate statele cari s'au format mai virtos în secolele de mijloc, fie-care a luat câte o Emblemă, după cum fie-care din județele noastre de aci au câte o Emblemă pe care au ținut a o conserva și din care s'a făcut acel amalgam, acel amestec de fel de fel de lighione cari nu fac nici un rău: toate sunt numai niște simbole.

La noi toate aceste lucruri pe cari le vedem, au cuvântul lor de a fi; nimic nu e pus de geaba.

Ar fi fost poate bine dacă am fi voit să facem ca Napoleon I, să ștergem toate și să punem Aquila Română. Eă așa fi cel d'întâiu care așa voi să fac acesta, dar ar fi ridicol pentru noi. Prin urmare, ar fi mai bine să conservăm toate aceste suvenirii istorice. Așa luând pe rând Armele Țării, vedem că avem Delfini, dolofani cum se dice mângându-i, cari sunt același lucru cu delfinii și cu copiii Regilor Franciei.

Ei bine, aci Delfinii ne dovedesc că am avut și noi un Imperiu pe Marea-Neagră, și acesta este foarte adevărat, după cum ne spune Istoria.

Iată de unde avem pe Armele Țării noastre Deifini.

După acesta avem Bourul, care era Emblema legiunii a 6-a. Acum, cum și ce-fel Bourul s'a stabilit în Moldova, este de prisos de a mai vorbi despre acesta.

Este apoi Aquila legiunii a 5-a, care în adevăr s'a confundat de multe ori cu corbul; am avut și avem încă corbul acesta în Emblemele județelor noastre, care nu e de loc degradător, fiind-că și una și alta este tot pasere răpitoare.

După acesta mai vine Leul, care era semnul legiunii a 13-a și pe care l-am avut din vechime neconținut pe Marca Țării noastre; însă, nu știu cum, că în urmă a rămas numai Banatul Craiovei, când a fost unit cu Imperiul Bulgaro-Român.

Tote acestea, D-lor, sunt lucruri cunoscute de cei cari său ocupat cu asemenea cestiuni, și orî-cine voesce a studia fiecare din aceste Embleme, n'are de cât să consulte o carte fórte insemnată, care este destul de voluminósă, intitulată Stematografia, și care se află în biblioteca de la Moscova.

Acum tot ce este aci, este bine pus, este regulat; prin urmare, tot ce este aci își are rațiunea de a fi. (Intreruperi). Mi se dice că alta este arheologia și alta eraldica; dar e o eróre. Eeraldica își are basa sa în arheologie; nu póte sta eraldica fără arheologie deși este ceva despărțit una de alta.

Arheologia ne-a spus din capul locului că aceste două lucruri, cari, mai puțin său mai mult, le vęd contestate aci, aũ existat în Armele nóstre ca Embleme ale localității acesteia ce s'a dis Dacia; pe urmă Principatele și apoi România; iar cât pentru Sóre și Lună, am avut onóre să arăt în sinul Comitetului Delegaților, atât D-lui Raportor cât și la toți cei-l-alți, plăci autentice de plumb unde Sórele și Luna se vede că aũ fost Emblema Daciei. Și acum orî-ce s'ar dice despre Semi-lună, nu poate avea nici o valóre; orî ar fi venit din Indii, orî din Persia, este adevěrat că ne-a venit de unde-va, și faptul constatat este că noi o posedăm. Cât pentru Luna întregă, noi o avem póte de a dreptul de la D-șeu, mai ales că noi ne-am și închinat la Sóre prin Zeul Mitras.

În ceea ce privește Semi-luna său sfert de lună, său chipul la mijloc, orî cum ar fi, se înțelege că nu se póte să se dică că le avem de la Turci, de óre-ce sunt acte autentice, nu autori cari să fi scris și cari póte să fi greșit, ci acte autentice încrustate în piatră și plumb, cari ne dovedesc că n'aũ existat Turcii pe atunci pe când noi aveam deja Semi-luna. Și apoi, sunt mai multe state cari aũ Semi-luna ca Emblemă, fie ca sfert, fie cu chip în mijloc, fie orî-cum va fi, însă o

aū și aū avut-o pe atunci pe când nu existaū Turcī, pentru-că din tôte scrierile rēmase de la dīnsele, se probēză cā n'aū existat Turcī pe vremea lor. Apoi chiar Bizanțiuul a avut Semi-luna ca Emblemă mult mai înainte de a veni Turcīi în Europa.

Așa dar să nu se mai dică cum cā noi avem Semi-luna de la Turcī.

D-lor, eū sunt cu totul pentru acest proiect, dar aș mai avea să dic ceva, și să mă ertați dacā o repet, însă nu știū pentru-ce nu s'a pus în acēstă combinațiune de atâtea Embleme care constitue localitățile și care constitue maritagiul politic, pentru ce nu s'ar fi adoptat, dic, līngă Devisa mult Onoratuluī și prea Iubituluī nostru Domnitor și o Devisă națională a noastră. Avem Devisa luī Ștefan, a luī Mihaiū, a Brāncovenilor, și s'ar fi putut să se pună și una din acestea.

Voci. Carī sunt acelea?

D-l *C. Boliac.* Apoi, v'am arătat vr'o 15 încrustate. Eu vē spun, D-lor, cu părere de rău, cā nu știū pentru-ce nu s'a adoptat alături cu Armele Mării Sale, la carī țin mult și aș dori ca și noi să facem a decea parte cel puțin din ce a făcut acele Arme, nu știū pentru-ce nu s'a pus și ceva național, ceva care este al nostru. Să-mī permită D-l Ministru, să-ī spun cā eū votez acest proiect și fără acēsta, însă chiar înaintea D-sale țin a spune cā ar fi fost bine să se pună și ceva al nostru.

D-l *Gheorghe Brătianu.* D-lor, când D-l Boliac, s'a felicitat cā pentru un moment eșim din calea pozitivismuluī ca să intrăm în aceea a idealuluī, a avut dreptate, pentru-cā D-sa a intrat cu totul în acēstă cale și pentru moment ne am depărtat cu totul de ocupațiunile cu totul concise și precise ce fac obiectul preocupațiunilor unuī Deputat serios, și carī trebuie să facă în restul sesiunei extraordinare ocupațiunea Camerīi.

D-lor, Camera s'a prelungit într'un mod extraordinar pentru o lună, spre a discuta legī importante și grave; nu este însă mai puțin adevērat cā și acest proiect era necesar, dar noi acum în ultimile zile, avem multe de făcut și tre-

bue să concentrăm forțele noastre spre a discuta lucruri mai importante și mai grave.

D-lor, a intra pe această cale și a discuta cu D-l Bolliac picior cu picior și pas cu pas, această chestiune, este a lua un timp foarte mare Camereii, și mai ales când în această știință a eraldiceii singur D-l Boliac și cu D-l Raportor sunt competiții; căci cât pentru mine, eu nu sunt competente, și nu m'aș glorifica de loc dacă aș avea această cunoștință, pentru-că sunt alte lucruri pe cari le-am putea învăța cu mai mult folos de cât acesta.

Mi-aduc aminte, D-lor, că la 1867 când s'a prezentat proiectul pentru Armele Țării, s'a dis că ele sunt regulate într'un mod definitiv. Ei bine, nu știu cum Domnul Grecianu vine și dice că nu sunt toate Emblemele puse, că nu sunt toate Ste-mele Țării în acele Arme votate.

De aceea eu, m'am opus și atunci, mă opun și acum și mă voiu opune și în Camera viitoare, căci să nu credeți că veți scăpa de această chestiune prin votul ce veți da acum, fiind-că se vor găsi alți învățați în știința eraldică cari vor descoperi că lipsesce o Stea, o Emblemă ore-care și atunci din nou ne vor cere modificarea Armelor Țării și înfirmarea votului ce veți da.

D-lor, a ne ocupa acum de știința eraldică, a căuta să avem o stea mai mult în Armele noastre, mi se pare că nu este un lucru așa de grav ca cele-l-alte chestiuni ce avem să tratăm, și de aceea trebuie să dicem odată pentru tot-d'a-una că Armele cari sunt stabilite, sunt cele mai bune, și dacă lipsesce o Emblemă, acesta nu vatămă onórea Țării și nu dă soluțiune chestiunilor, cu cari noi trebuie să ne ocupăm într'un mod pozitiv, nu reformă legile financiare și administrative de care trebuie să ne ocupăm.

Dar apoi, D-lor, acesta nu ne face să dicem că am făcut un pas înainte, ci, din contra retrogradăm, căci închipuiți-vă D-vóstră câte cheltueli avem să facem, fiind-că trebuie să schimbăm toate drapelele Armatei, toate sigilile de la diferitele autorități din Țară, și D-vóstră știți că sunt patru mii de comune, sunt o mulțime de tribunale, în fine o cheltuială

enormă care s'ar face pentru că învățații în știința eraldică au găsit că Armele noastre nu sunt conforme cu tradițiunile Țării. Apoi acesta este de nivelul unei Camere serioase? (Aplause). Dar de unde știm noi că mâine nu vor veni alți învățați să găsească alte erori, să găsească că lipsesc alte stele? (Aplause). D-lor, nu voi discuta detaliuri, nici nu voi pierde timpul Onor. Camere spre a discuta dacă Luna datează dinaintea Turcilor, sau din urma lor; acesta este un lucru cu totul indiferent. Și cu toate aceste cheltueli, vă mărturisesc că nu am face nimic spre folosul acestei Țări, ci din contră, am expune-o ca mâine să facă alte cheltueli, venind alți învățați cari să arate alte erori. Prin urmare, vă rog, să vă dați bine seamă că nu putem să cerem acuma modificarea Armelor Țării. Ele sunt bine cum sunt. Le lipsește o Emblemă óre-care. Atât mai rău. D-vóastră diceți să o punem astă-đi; dar dacă mâine va veni un alt eraldic și va descoperi o altă lipsă, vă întreb când are să se sfârșiască acéstă chestiune? Și Franța și Englitera au Armele lor, deși acolo nu se prea ocupă lumea cu eraldica.

Acésta era o pasiune a evului mediú, dar astă-đi nimeni nu se mai ocupă serios de acéstă știință. Eú citesc câte o dată, în orele ce am de pierdut, câte o carte de eraldică dar nu găsesc nimic instructiv într'insa.

D-lor, am văđut, un articol al Revistei «des deux Mondes» prin care se făcea o critică Armelor Franței că lipsia din asieta sa o Emblemă óre-care, și cu toate acestea Adunarea și Guvernul Franței nu și-au pierdut timpul a se ocupa de asemenea chestiuni.

Eú, D-lor, tot aș mai înțelege dacă acéstă îndreptare a Armelor ar fi să o facem fără cheltuală, aș primi să unesc frumosul cu utilul. Dacă Guvernul ne va declara că votul nostru nu ne va duce la noui cheltueli, să primim; iar la din contră, vă rog cu stăruință să nu votați acéstă lege, ca să nu ne expunem la niște cheltueli considerabile, mai cu seamă când știm cu toții, că sunt alte nevoi cari bat la ușa noastră. Să lăsăm asemenea chestiuni până când vom

intra în starea noastră normală; vom avea destul timp atunci să ne ocupăm de această frumoasă știință eraldică.

D-l *Ministru de Externe (G. Costaforu)*. Nu este bine D-lor Deputați, să respingem așa lesne o ameliorare care poate să fie bine făcută. Nu trebuie să pretindem că cele ce am făcut în urma unirei Principatelor este perfect, ca să venim să criticăm cu derîdere pe acei cari vin cu știința lor să arate niște îndreptări necesarii. Nu trebuie să uităm, D-lor, că o Pajere a Țărei este Diploma ei. În Armele de astă-dî cum sunt ele făcute, vedem o femeie și nimeni nu știe ce caută ea acolo. Orî cum va fi, D-lor, mi se pare că ceea ce se propune astă-dî este mai bine. Dacă D-vóstră aveți ceva de đis, puteți să spuneți, dar așa să venim și să đicem că lucrarea nu este seriósă, nu este bine.

În Franța de mai multe ori s'a întâmplat să se modifice Armele Țărei. Asemenea și la noi, nu trebuie să stăm mai mult timp cu Armele necomplete; mai ales când suntem chemați după legea nouă a timbrului să fabricăm o mulțime de pecetiți cari reclamă o cheltuială considerabilă și cari trebuie făcute ast-fel în cât să nu fim nevoiți mâine a le modifica. Apoi, D-lor, trebuie să țineți compt și de Senat, unde s'a dovedit că ceea-ce se propune ađi e mai bine de cât ceea-ce a fost și de aceea a votat acest proiect de lege.

Se pune la vot luarea în considerațiune a proiectului, și se încuviințéază.

Articolele proiectului se adoptă fără discuțiune.

Se pune la vot proiectul în total și rezultatul scrutinului este cel următor:

Votanți.	77.
Majoritatea reglementară	39.
Bile albe pentru	46.
Bile negre contra.	31.

De acum legea a devenit definitivă; ea s'a votat fără nici o modificare. (Monitorul din 6 Martie 1872 No. 65 pórta promulgarea acestei legi) Veđi fig. 9 și 10) (1).

(1) Tóte figurile acestea în număr de 10, intercalate în text, sunt fidel reproduse după acelea ce se află pe cartóne colorate și în format mare în dosarele Camerei și Senatului.

Acastă lege așa cum a fost admisă de Senat în 1871, se găseese tradusă în franțuzesce încă de atunci în gazeta „Le Journal de Bucarest“ a lui Ulysse de Marsillac No. 137 și 138 din 7 și 10 Decembre 1871. Veți Traducțiunea:

Traducțiunea franceză: O Scrisóre, Expunerea de Motive, Raportul și Proiectul de Lege definitiv.

A Monsieur Etienne D. Gréciano

(Bucarest, 1871, Décembre 6.)

J'ai lu avec beaucoup d'intérêt votre savant rapport sur les armes de la Roumanie et je voudrais bien le publier dans „le Journal de Bucarest“. Je vous avoue cependant que la traduction m'embarrasse un peu, à raison du grand nombre de termes techniques que je crains de défigurer. Ne pourriez-vous pas, Monsieur, me donner vous-même la traduction dont j'ai besoin? Je vous en serais très reconnaissant.

Agréez, je vous prie, Monsieur, l'hommage de mes sentiments très distingués.

Ulysse de Marsillac.

EXPOSÉ DES MOTIFS

SUR LE PROJET DE LOI POUR LA MODIFICATION DES ARMES DU PAYS.

Le Gouvernement de 1869, prenant en considération les règles de l'art héraldique et tenant compte en même temps des symboles historiques de la Roumanie, combinés avec la situation actuelle du pays, a présenté à la Chambre des Députés un projet de Loi pour la modification de nos armes en conformité avec le projet du comité des délégués des sections du Sénat, ainsi qu'on le voit dans un rapport fait en 1867 (Avril). Lorsque le Sénat fut appelé à voter la Loi des armoiries actuelles, l'unique différence que proposait le gouvernement de 1869 était d'ôter de notre écu l'image du soleil et de la lune. Ainsi qu'il résulte des protocoles de la Chambre, ce projet n'a pas été admis et il a été ajourné pour être remanié.

Le ministère actuel vient donc soumettre un nouveau projet de Loi à l'honorable Chambre des Députés, dans lequel il ne propose aucune modification au projet du Comité des Délégués des Sections du Sénat de l'an 1867, ci-annexé.

Président du Conseil des Ministres, Lascar Catargi.

Rapport du Sénateur délégué, *Et. D. Gréciano*.

(Avril 1867) :

Messieurs les Sénateurs,

Le Comité des Délégués de nos sections m'a fait l'honneur de m'élire son rapporteur pour la loi destinée à fixer et à établir les armoiries de la Roumanie.

Cette loi ayant été étudiée par tous nos cinq bureaux elle y a été prise partout en considération et a été adoptée par la majorité de leurs membres telle que nous l'avons reçue amendée par l'honorable Chambre des Députés, néanmoins il y a eu dans chacun des cinq bureaux du Sénat des minorités d'une opinion contraire. Ainsi, dans les sections 1, 3, 4, & 5, les minorités des Sénateurs ont prétendu que les Dauphins (1) fussent maintenus dans nos armes, et dans les sections 2, 3 et 4, d'autres minorités ont voulu que le soleil et la lune n'y figurassent point.

Ensuite le Comité des Délégués s'étant constitué, il a longuement délibéré sur tous les détails et il n'a pas perdu de vue les différentes opinions des minorités de nos sections; mais pour pouvoir observer les règles de l'art héraldique et certaines lois les plus élémentaires du blason que ce projet avait négligées, le Comité vient proposer aujourd'hui par moi quelques nouveaux amendements indispensables. Voici pour quels motifs :

Considérant qu'en blason rien ne doit être admis sans être justifié et que cet art a ses lois strictes pour les armoiries de la noblesse des familles ainsi que pour celles de la noblesse des Etats; Considérant qu'il existe en héraldique, pour ainsi dire, une grammaire et une orthographe dont il ne nous serait permis de nous écarter qu'au risque du ridicule seulement dans des cas exceptionnels, c'est-à-dire lorsque la raison de cette exception serait plus puissante que la règle elle-même; Considérant que dans le cas actuel nous devons avoir pour but d'établir d'une façon définitive et dans les limites de la règle tout ce qui serait symbole historique de la noblesse de notre patrie en conformité avec notre situation présente (2); Considérant que l'écu proposé, par le projet du gouvernement et en partie modifié par la Chambre, est d'une forme qui n'est point celle des anciens écus de nos armes Roumaines (3) le Comité commençant par l'écu comme la pièce la plus importante en blason, est d'avis que l'ancienne forme que nous avons toujours eue et qui est non seulement plus gracieuse, mais aussi plus appropriée à nos armes soit préférée à celle qui nous est proposée (4); d'autant plus que cette

(1) Les Dauphins sont considérés comme emblème de l'antique République de Berlad, qui avait des droits sur la mer Noire.

(2) Cette loi fut proposée aux Chambres par le gouvernement I. C. Bratiano-Golesco et votée en l'an 1867.

(3) On proposa la forme de l'Ecu Français.

(4) Le projet d'armes que ce rapport combat est celui qui existe encore actuellement et qui se trouve reproduit sur la monnaie de 5 et de 10 *bani*.]

forme qui a été conservée de tout temps par nous dans nos armoiries se trouve être identiquement semblable à l'écu de la famille régnante de Hohenzollern (car ce n'est que par erreur que le projet du Ministère avait donné à ce dernier écu de même qu'à notre écu national la forme que l'on y voit).

La division de l'écu n'est régulière ni comme partition ni comme écartelure en croix, l'une et l'autre seraient défectueuses, attendu que les deux quartiers supérieurs, étant d'une même couleur ou champ, ils ne sauraient prétendre à constituer deux quartiers, mais seulement un coupé; ainsi donc il ne nous sera plus permis de dire que notre écu est écartelé, vu que tel qu'il est il ne représente en vérité qu'un coupé my-party.

Puis les divisions et la position des émaux sont non seulement défectueuses mais selon les règles de l'art héraldique, il est de toute impossibilité que l'on obtienne un écartelé avec deux figures répétées sur trois émaux; car de quelque façon que l'on essaie de les combiner elles demeureront toujours inadmissibles sous tous les points de vue de la Loi. Un écartelé en règle ne peut être obtenu autrement qu'en divisant un écu dans le sens qu'est divisé l'écu de Hohenzollern, qui est là comme modèle en face de nous.

Je crois vous avoir démontré, honorables Collègues, les incorrections qu'a le projet de loi du gouvernement, tant dans la forme de son écu que dans les émaux de ses champs en rapport avec les figures, ainsi que dans ses partitions. J'espère, Messieurs, que vous avez compris suffisamment que le noble écu de Hohenzollern ne se trouverait pas placé en cœur sur un écu écartelé, symbole de notre union, si ce projet n'était pas amendé par vous. Mais ne croyez pas que les erreurs de cette loi soient finies avec cela, car dans les cas où nous ne renoncerions pas aux émaux des champs tels qu'ils sont posés actuellement dans les quartiers de l'écu du gouvernement, l'étoile qui surmonte le rencontre du bœuf, la croix que l'aigle tient en son bec, le Soleil et la Lune, étant toutes figures d'émail, c'est-à-dire d'or, elles deviendraient entièrement invisibles sur les quartiers inférieurs de champ d'or, ou sur l'un des quartiers supérieurs de dextre ou de sénestre si, par exemple, l'on voulait y répéter le même champ d'or. De plus, je dois vous faire remarquer, Messieurs les Sénateurs, encore une hérésie contraire à la Loi héraldique que j'aurais vivement désiré de voir disparaître, à cette occasion, de nos Armoiries. Je veux vous parler des couleurs qu'on y donne aux figures du rencontre du bœuf et de l'aigle qui sont reproduites par le gouvernement avec des couleurs dites naturelles et non pas avec des *couleurs armoriales*. Vous savez bien que cela ne peut pas nous être indifférent, car en blason les couleurs naturelles représentent souvent ce qu'on appelle des *armes parlantes*, tandis que si ces figures étaient représentées par des couleurs ou des métaux admis en héraldique, loin de passer pour des Armes parlantes, toutes ces figures resteraient alors pour nous comme par le passé des Symboles significatifs de la noblesse de l'écu de Roumanie, et les raisons valables pour admettre cela ne nous manquent point dans notre histoire.

Personne de vous, honorables Collègues, n'ignore que les trois émaux qui ornent notre écu, c'est-à-dire l'or, qui est de Valachie, le gueules, qui est de Moldavie, et l'azur, qui est des deux soeurs unies, sont tous les trois en blason de nobles et beaux emblèmes, ainsi :

L'or est le Symbole du Soleil, de la foi, de la justice, de la modération, de la gloire, de l'amour, de la richesse, de la souveraineté et de la magnanimité.

Le gueules est l'enseigne des mœurs honnêtes, de l'effusion du sang, de la vengeance, du courage sans limites, de la générosité, de la noblesse d'âme de la patience dans les malheurs.

L'azur signifie la piété, la tempérance des plaisirs, la force, la beauté, la grandeur, l'amour de la patrie, la constance dans la foi.

Voyez, Messieurs, le langage symbolique que nous tiennent les trois couleurs nationales qui couvrent notre blason ! J'ose donc me permettre de proposer à l'honorable Sénat la modification du projet de loi proposé par le Ministère en ce qui concerne son écu, ses émaux ainsi que ses attributs.

Votre comité, de même que vos sections, a admis à l'unanimité et avec fierté la noble couronne de notre dynastie régnante tant sur l'écu que sur le manteau royal de pourpre doublé d'hermine. La devise de l'illustre Maison Hohenzollern a également été adoptée par tous les quatre membres présents du comité des délégués.

Il me reste à présent, avant de revenir à l'écu et aux modifications que je vous propose pour son intérieur, à combattre, le Code héraldique en main, sinon par le simple sentiment de l'esthétique, l'idée bizarre qui a fait remettre notre écu armorié d'une part entre les pattes d'un lion pour le porter (support) et de l'autre entre les bras d'une femme pour le tenir (tenant) ! Le code héraldique n'admet généralement pas les associations de cette nature dans les armoiries. Et dans l'hypothèse même que cette femme représenterait en effet un génie antique des vieux Daces, est-ce que ce peuple héroïque, allié de parenté avec nous, ne se trouve pas suffisamment et au moins tout aussi bien représenté par les deux lions dans la position même où les sceaux antiques et authentiques et tous les anciens auteurs nous les ont fidèlement transmis comme un emblème incontestable de la Dacie ? Ce sont donc ces lions que le Comité des Délégués vient vous proposer d'admettre de préférence, non seulement dans le but d'ajouter à la beauté de nos armoiries que vous établiriez cette fois d'une manière définitive, mais, bien plus dans celui de ne point violer l'art héraldique dont vous prouveriez aujourd'hui, si vous votiez ce contre-projet que je vous présente, que vous êtes décidés d'en respecter à l'avenir les lois et prescriptions.

Je ne vous aurais plus fait mention des dauphins, effacés par la Chambre des Députés avec raison, lesquels dauphins menaçaient, selon le projet des Ministres, de devenir une seconde paire de supports si, les éliminant tout-à-fait, nous n'eussions reveillé dans la plupart de nos sections la suscepti-

bilité d'un minorité remarquable; c'est pourquoi le projet de loi que j'offre à vos débats est venu faire réparation entière aux insistances de cette minorité.

Nous avons eu encore à combattre contre une deuxième exigence de la minorité, tendant à ôter de nos armes la Lune et le Soleil. Mais cette fois, plus le comité cherchait des motifs valables pour satisfaire à cette prétention, et plus il acquérait la certitude qu'il devait la rejeter; car les documents originaux accompagnés de vieux cachets princiers, les parchemin (chrysobules) princiers chargés d'armoiries de toutes les formes, de toutes les grandeurs et de tous les âges, les vieux manuscrits historiques conservés tant aux archives de l'état que dans des maisons privées remontant depuis nos jours jusqu'à l'an 1409, c'est-à-dire près de cinq siècles, nous ont prouvé de la façon la plus incontestable que tout doute, toute incertitude devait disparaître à ce sujet et que la majorité du comité de vos délégués pouvait hardiment et sans hésitation se croire autorisée à se rallier au vote donné là-dessus par la majorité de la Chambre des députés et à reconnaître que le Soleil et la Lune sont purement des enseignes antiques de la noblesse de notre état et que, loin d'être des emblèmes étrangers, mahométans ou autres, ce ne sont que des figures armoriales appartenant à toutes nos Principautés Roumaines, qui n'ont jamais été séparées, bannies ou rejetées de nos armes.

Par conséquent le comité n'a pas dû donner raison à cette prétention de la minorité, mais il a cru devoir laisser ces deux pièces sur notre écu dans la même position que leur avait assignée la chambre législative, c'est-à-dire le Soleil à dextre de l'aigle et la lune à sénestre du rencontre de bœuf.

Considérant enfin que la position de l'écu de notre prince au centre d'un écartelé regulier est aussi convenable et légale qu'elle est en même temps agréable à la vue, le comité des sénateurs a admis en dernier lieu l'écartelé suivant:

Au 1, d'azur, à l'aigle d'or, qui est de Valachie.

Au 2, de gueules, au rencontre de bœuf d'or, qui est de Moldavie.

Au 3, de gueules au lion d'or, issant d'une couronne de ban, du même, qui est du Banat de Craïova.

Au 4, d'azur, aux deux dauphins d'or, qui est des seigneuries Roumaines riveraines de la Mer Noire.

L'écusson de Hohenzollern posé en cœur au centre de notre écu, brochant sur le tout.

L'écu, timbré de la couronne royale.

Supports: deux lions daciques, de couleur naturelle, évirés, armés et lampassés de gueules.

Devise: «Nihil sine Deo.» Ecrit d'or, sur azur doublé de gueules.

Pavillon: Manteau de pourpre doublé d'hermine, sommé de couronne royale. Je viens, en conséquence, vous prier, Messieurs les Sénateurs, de vouloir

bien adopter définitivement pour armoiries de notre patrie le projet de loi ainsi réformé, attendu que, d'un part, c'est l'unique système qui puisse représenter d'une manière équitable sur notre écu toutes les parties historique qui composent aujourd'hui la Roumanie unie sous le sceptre de notre prince Charles I, et de l'autre c'est ce projet seul, de tous les quatre essais que j'ai soumis à l'étude du Comité, qui ait l'avantage de satisfaire à toutes les justes prétentions et à toutes les susceptibilités soulevées dans nos Chambres, Les drapeaux ont été adoptés par les délégués sans modification aucune ainsi que nous les avait proposés le Ministre et que la Chambre des Députés les a votés.

Le Sénateur Rapporteur, Etienne Démètre Gréciano.

PROJET DE LOI

POUR MODIFIER ET FIXER LES ARMOIRIES DE LA ROUMANIE.

ART. I. Les armes de Roumanie seront fixées ainsi qu'il suit :

ART. II. L'Écu aura la forme des anciens Ecus Roumains. (C'est-à-dire la forme d'un carré long arrondi aux deux angles inférieurs et terminé par une pointe au milieu de sa base. Au milieu de la hauteur des deux côtés latéraux l'écu se reserre pour s'accroître de nouveau vers ses deux angles supérieurs. La ligne horizontale de son chef s'élève légèrement en demi-cercle d'un angle à l'autre).

ART. III. La Roumanie portera l'écu écartelé (séparé en quatre quartiers par deux lignes croisées au milieu) : Au premier quartier, d'azur, à l'aigle couronnée, tenant une croix dans le bec et portant de la serre dextre un sceptre et de la sénestre une épée nue, qui est de la principauté de Valachie, le tout d'or; et au soleil mouvant, du même, posé au canton sénestre du chef.

Au deuxième quartier, de gueules, au rencontre du boeuf, surmonté d'une étoile à six rais, qui est de la principauté de Moldavie, le tout d'or; et à la Lune mouvante, posée au canton dextre du chef, également d'or.

Au troisième, de gueules, au Lion couronné, la queue fourchée, accompagné en pointe d'une étoile à six rais et issant d'une couronne de Ban de Craïova, qui est de la petite Valachie ou Banat de l'Oltenie; le tout d'or.

Au quatrième, d'azur, aux deux dauphins affrontés d'or; qui est de la République maritime de Berlad, seigneurie de Bugiac.

Sur le tout, écartelé d'argent et de sable, qui est de la famille régnante de Hohenzollern.

L'écu, timbré de la Couronne Royale.

ART. IV. Supports: Deux lions de couleur naturelle, évirés, lampassés, armés de gueules, qui est de la Dacie. Devise: „Nihil sine Deo“ d'or, écrit sur azur, doublé de gueules.

ART. V. Pavillon: de pourpre doublé d'hermine, sommé de la Couronne Royale.

ART. VI. Le drapeau national de l'Armée et le pavillon du prince consistent en trois bandes bleue, jaune et rouge, disposées verticalement: le bleu près de la hampe, le jaune au milieu et le rouge flottant. Sur le milieu seront reproduites les armes nationales.

ART. VII. Le drapeau de la Garde Nationale sera comme le drapeau de l'armée, portant au milieu les armes de la ville respective et le numéro de a Légion, en place des armes du pays.

ART. VIII. Le drapeau des autorités civiles aura les couleurs disposées comme celui de l'armée, sauf que les armes du Pays n'y figureront pas.

ART. IX. Le drapeau de la marine de guerre sera identique au drapeau national de l'armée.

ART. X. Le drapeau de la marine de commerce aura les couleurs disposées comme le drapeau de la marine de guerre sauf que les armes du pays n'y figureront pas.

Le Président du Conseil des Ministres, **Lascar Catargi.**

INTERPELAREA DIN SENAT.

D-l Șt. D. Grecianu (1). D-lor Senatori, astă-đi, după regulile admise, Senatul se ocupă cu indigenate, petițiuni și alte asemenea lucrări importante. Dar, așteptam și eu o đi când se pot întreține acest Onor. Senat asupra unei cestiuni care de și pôte nu ar avea importanță așa direct unilaterală ca aceea a petițiunilor și indigenatelor, însă mi se pare că toți interesază și đinsa ore cum Țara întrégă.

Voiesc să vorbesc de o lege pe care o avem în Codul nostru de vre-o 18 ani. De la 1872 Martie... avem o lege prin care se fixéză definitiv cum să se figureze Armele României; acea lege reproduce prin color și după niște anume reguli fixate printr'insa modul strict cum să fie figurate Armele noastre, fără ca vre-o modificare să mai pótă fi permisă după capricii, gusturi sau alte aprecieri.

Blazonul este și el intrat în usul statelor civilizate; el a devenit astă-đi o instituțiune și la noi ca și în tótă lumea; el se apreciază în de ajuns pentru ca să nu mai pótă să fie ertat meșteșugarilor acelora cari vopsesc Marca noastră, Emblema României, de a nu le observa cu respect și religiozitate.

(1) Acéstă interpelare a fost făcută în anul 1890 ca să se atragă atențiunea Guvernului asupra Emblemelor ce Primăria își făcuse de curînd și le fixase pe o placă mare în mijlocul Balconului fațadei sale.

Și dacă veți crede D-văstră, ca mine, că nu trebuie să fie ertată meșteșugarilor niște asemenea modificări în Stema Țării noastre, apoi negreșit că încă mai puțin trebuie să fie ertate niște asemenea preschimbări autorităților noastre constituite, ori cari ar fi ele, ori când ele se servă de acest Scut al Statului Român; ci din contră, când autoritățile noastre le întrebuițeză, mai ales acolo legea pentru fixarea definitivă a Armelor României trebuie observată.

Ei, dar cu toate acestea am constatat cu regret că abuzul a început în această materie de mult timp, poate chiar de a doua zi după promulgarea legii și că el a mers crescând.

Din cauza acesta, D-lor, aș fi voit ca din vreme în vreme să se dea câte un strigăt de alarmă și să se pună capăt unui asemenea rău.

Aș fi voit să se simtă de toți și să se știe că abuzul se face și ast-fel să se găsească voci autorizate între noi cari să-i pună stavila necesară, strigând în glas mare: destul! Ei, acesta este sarcina ce-mi iaș eu astă-zi. Țara noastră când în deplina ei suveranitate și-a fixat Emblema sa, ea a știut ce a făcut și nu trebuie ca Emblema aceea să se modifice de ori-cine.

Förte adese-ori am observat, am vădut practicându-se de acele greșeli în Scutul nostru și am aruncat vina totă numai asupra acelor meșteșugari cari le-au executat. Mi s'a părut însă că de astă dată, ajunge! Mi s'a părut că eu trebuie să fiș acela care se încep să dau acest umil și mic strigăt în fața Senatului. Nu döră cu scop ca să fac sgomot sau ca să viș aci pentru a ataca pe cine-va. Nu! Nu este acesta intențiunea mea. Voința mea nu este cătuși de puțin de a ațîța pasiunile sau de a arăta zel, nici știință în arta eraldică. Aci este vorba, D-lor, că Armele României nu se întrebuițeză în tot-d'a-una și în tot locul de către autoritățile noastre în forma lor cea legală.

D-l *Vice-președinte, A. C. Brăiloiu.* Acesta are aerul unei interpelări.

D-1 *Șt. D. Grecianu*. Da, D-le Președinte, este interpelare; căci ceea ce am să vă depun pe biouroul Senatului este subscris numai de mine singur. Am crezut că este mai simplu să iaș calea acésta și apoi, în urma interpelării, să rog pe colegii mei să se asocieze și D-lor la a mea părere. Iar peste trei zile regulamentare eș voiș fi gata și va trebui să arăt Guvernului ceea ce voesc, când voiș avea onóre ca să desvolt acéstă interpelare a mea.

D-1 *Vice-președinte, A. C. Brăiloiu*. Dar desvoltarea să o faceți la timp, iar nu acum.

D-1 *Șt. D. Grecianu*. Nu pot să renunț acum la onórea de a fi susținut de D-vóstră; nu pot să renunț de a vă spune ce s'a întâmplat; nu voiș să atac Guvernul, voiș numai să luminez Senatul, și să nu-ı iaș atunci mai mult timp de cât vă cer pe ziua de astă-zi.

Iată de ce este cestiunea: la Otelul Primăriei, chiar în fața Balconului Casei Orașului, Armele Țării nóstre nu sunt conforme legei, nu sunt esacte, și mi s'a părut că a venit timpul să ȓic că nu e bine lucrul acesta.

Dacă avem Armeriile acestea, dacă le reproducem, (lasă că mi se pare că nu pe balconul Primăriei ar trebui să figureze Armele Regatului întreg, ci aiurea, în multe alte locuri, dar acolo nu); însă, să nu intrăm de o cam dată în acéstă cestiune cu totul specială, ci dacă cu cuvînt sau fără cuvînt sunt acolo apoi cel puțin să fie ele în conformitate cu textul legii și să fie corecte, exacte. Eı! Nu sunt nici corecte nici exacte și cum am mai ȓis, nu sunt nici la locul lor.

Am atras atențiunea D-lui Primar (1) asupra acestui fapt. Am fórté multă stimă pentru meritosul Primar al Capitalei, și nici odată nu am avut eș intențiunea de a-ı face un blam, mai ales pentru un fapt ca cel de față. Dar în acéstă materie este cu totul de altă natură cugetarea mea și preocuparea mea. Eș doresc ca cestiunea blazonului să fie prețuită cum

(1) Primarul de atunci era reposatul Protopopescu-Pache.

se cuvine și să fie respectată, căci și ea este importantă pentru drepturile istorice și naționale ale Țării noastre. Eu mă cred silit să-mi fac această datorie în fața Senatului, pentru-că numai aci este cercul puterilor mele ca reprezentant, numai aci pot eu, în mod valabil și serios, să mă adresez către Guvern și către Țară; îmi fac deci datoria în cercul putințelor mele și cred că nu mă veți desaproba, căci nu vă cer mai mult de cât ca să faceți, ca atunci când se întrebuintează Armele Țării noastre, ele să fie represintate cu tótă exactitea; căci, de! Dacă și noi am intrat în concértul națiunilor acelora cari vor să-și aibă asemenea Embleme ca tóte statele civilisate, apoi de ce ne-am depărta de la datoriile ce ne revin în urma acestui început?

De ce n'am primi de a ne supune la observarea unor anume regule? Nu ar semëna nesupunerea acésta întocmai ca și când am refusa de a admite cravata albă și fracul pentru a asista la un bal sau la o masă de gală?

Acestea sunt lucruri cari nu supără pe nimeni, dar sunt admise și trebuie să le primim și noi ca toți.

Așa dar, D-lor, pentru acest mic lucru am supërat pe Onor. Senat; nu cred că am fost lung, pentru că nici nu am eu puterea acésta; dar dacă voi fi fost, apoi vă cer ertare, D-le Președinte, și vă supun aceste note scrise atât pentru a semnala către D-l Prim-Ministru partea din lege care este lovită prin ecuisonul de pe balconul Primăriei, cât și pentru a-i atrage atențiunea prin observațiunile mele din aceste note, pe cari vă rog să le comunicați Guvernului sub forma regulamentară de interpelare, căci cred că Guvernul va pune la cale ca să se modifice acele Arme de la Otelul comunal și chiar va lua mësuri ca autoritățile să aibă ochii, în viitor mai bine deschiși, ca Armeriile noastre să nu se mai metamorfozeze.

Dacă îmi permiteți, vi le spun acele note.

D-l *Al. Florescu*. Negreșit, căci trebuie să avem și noi cunoștință.

D-1 *Șt. D. Grecianu*. Veți avea cunoștință de ele prin *Monitor*. M'am temut de a părea pedant și pentru aceea nu vi le-am citit astă-đi, așteptând să vină điaua întrepelării, pentru a vă întreține atunci pe larg de întreaga cestiuine, fără a vă distrage astă-đi de la lucrările ce avem la ordinea đilei.

D-1 *Vice-președinte A. C. Brăiloiu*. Depuneți la biuroū interpelarea D-vóstră și se va comunica Guvernului.

D-1 *P. Grădișteanu*. Să atrageți atențiunea, D-le Președinte, că și aci în Senat Armele Țării sunt inexacte.

Ce caută femeea acolo pe Armele Țării?

Vocă. Ordinea đilei.

D-1 *Vice-președinte, A. C. Brăilou*. Trecem la ordinea đilei. Astă-đi avem indigenate.

Ședința din 16 Februarie, 1890; *Monit. No. 41, pag. 327*).

D. Președinte, N. Krețulescu.

D-1 *Șt. D. Grecianu* are cuvîntul spre a-și desvolta interpelarea adresată D-lui Ministru de Interne, care este presinte.

D-1 *Șt. D. Grecianu* (se urcă la tribună). Domnilor Senatori, interpelarea pe care am avut onórea s'o anunț Guvernului și D-vóstră încă de acum 4—5 đile, precum știți fórt bine, se atinge de legea care reguléză și fixéză Scutul saū Armele Țării nóstre într'un mod clar și invariabil încă din anul 1872, și care lege stă în Codul nostru. Acest proiect de lege de acum 18 ani a fixat într'un mod definitiv acest Scut, care negreșit că era vechiū, era tradiționalul Scut al Țării nóstre, dar el până atunci nu-și luase o sanecțiune definitivă.

Proiectul de lege de la 1872 glăsuesce ast-fel:

ARMELE ROMÂNIEI

(Textul legii din 8 Martie 1872, promulgată la 11 Martie 1872).

ART. 1. Armele României se fixază precum urmază.

ART. 8.

Alin. 3. Scutul se împarte în 4 secțiuni prin două linii încrucișate la mijloc.

În întâia secțiune din dreapta de sus, pe albastru, figurază Aquila Română cu capul spre aripa dréptă, cu o Cruce în gură, cu Coróna domnască, Sabia și Toiagul, simbolele Principatului Țării Românesce, toate de aur. În dreapta Aquilei sus un Sóre mișcând (*mouvant*), asemenea de aur.

La a doua secțiune din stânga de sus, pe roșu, figurază capul de Bour cu o Stea cu șese raze între córne, simbolul Principatului Moldovei, toate de aur.

(Călcările legii din Martie 1872 și a regulilor artei eraldice). (1).

Scutul se împarte în 4 secțiuni prin două linii aurite (2) încrucișate la mijloc.

1ª secțiune, dréptă, sus, *pe argint alb* (3), figurază Aquila de aur (4) fără Sóre (5), iar câmpul (6) are hașuri orizontale *invisibile ca și aurul*.

2° secțiune, stânga, sus *pe argint alb* (7) figurază capul de Bour fără Stéa, fără Lună (8), de aur.

(1) Aceste călcări figură atunci pe Marca Țării ce se afla pe balconul central al Primăriei din Bucuresce. (2) Sublinierile indică călcările de lege. — Legea nu conține asemenea linii aurite. (3) Pe albastru ȳice legea. (4) Aur peste argint nu este admisibil în arta eraldică. (5) Lipsa Sórelui este contra legii. (6) Hașurile orizontale nu aũ valórea colórei albastre pe cât timp secțiunea vecinã este figuratã négrã fãrã hașuri, ceea ce produce confusiune. (7) Legea ȳice pe roșu, iar nu pe argint. (8) Suprimarea acésta este contrarie legii.

În stânga Bourului sus o Lunămiș când (mouvant), asemenea de aur.

În a treia secțiune din drépta de jos, pe roșu, figuréză Leul ridicat coronat, cõda furcată (furchée), cu o Stea cu șése raze între picioare și eșind dintr'o Corónă de Ban, tóte de aur; simbolul Banatului Craiovei.

În a patra secțiune din stânga de jos, pe albastru, figuréză doi Delfini, cap la cap și cõdele depãrtate în sus, cari sunt simbolul Țermurilor Mărei Negre, tóte de aur.

Pe Scut va fi Coróna Regală.

ART. 3. În mijlocul Scutului României figuréză Scutul Măriei Sale Domnitorului, scartelat, având în secțiunea întâia sus din drépta și în cea de jos din stânga, alb (argint), iar în cea din stânga de sus și în

3° secțiune, drépta, jos, *pe argint alb* (1) figuréză Leul de aur fără Stea (2).

4° secțiune, stânga, jos, *pe argint alb* (3) figuréză Delfinii de aur (4), iar câmpul are hașurî orizontale *invisibile ca și aur* (ceea-ce pare a pretinde că ar fi câmpul albastru).

Însă în realitate câteșî patru câmpurile sunt de argint tăiate prin douë linii de aur încrucișate și Scutul este bordat de aur împrejur peste tot (5).

Pe Scut este Coróna Regală peste tot. Deșî acest Scut este figurat esact și regulat, dar are viciul de a fi singur colorat și visibil adicã neconform cu Scutul principal, ceea ce nu este permis de regulele științeieraldice.

(1) Legea cere să fie pe roșu iar nu pe argint. (2) Aur peste argint este neadmisibil în eraldică. A suprima Steaua este a nu fi conform cu legea. (3) Argint peste aur, adicã metal peste metal este o gravă greșală. (4) A borda Scutul este a inventa, căci Scutul României nu este brodat cu nimic, veđî legea. (5) Coróna Regală este necorectă.

cea din drépta de jos negru, (sable).

Scutul României are suportți doi Lei de colóre naturală, privind Scutul, și cu códele trecênd între picióre; simbolul Daciei.

ART. 4. Sub suportți este aședată o eșarpă albastră, căptușită cu roșu, pe care este scris cu aur Devisa familiei Hohenzollern: «Nihil sine Deo».

ART. 5. Pavilionul este de colóre purpurie, căptușit cu hermină (cacom), avênd de asupra Coróna Regală.

(s). Șt. D. Grecianu.

Acest proiect de lege s'a promulgat la 11 Martie 1872. El spune în amănunte cum fie-care colóre, fie-care tăietură sau su-bîmpărțire a Scutului Român trebuie să fie tot-d'odată hotărâte ca să nu se mai smintescă nici odată. Și era necesar de a se urma ast-fel pe atunci, fiind-că, negreșit, nu se ob-

Suportți doi Lei de aur (1) ceea ce nu este nici nu pôte fi simbolul Daciei.

Sub suportți este aședată o ghirlandă cu frunze, crăci și flori tóte de aur, și sub ghirlanda acésta, pe care stau Lei și chiar Scutul, este atârnat eșarpa de argint cu inscripțiunea invisibilă de aur, iar căptușala asemenea de argint (2).

Pavilionul este de aur iar căptușala de argint, avênd de asupra Coróna Regală tótă de aur cu caucul de argint în loc de purpură (3).

(1) Lei Daciei sunt fixați prin legea din 11 Martie 1872 ca să fie figurați în Scutul României cu așa numitele colorî naturale. Deci a-î colora cu aur, care are altă semnificațiune în eraldică, este a se depărta de la prescripțiunile legii. (2) Ghirlanda este o inovațiune contra legii, iar inscripțiunea devisei este invisibilă, metal peste metal, este și o călcare a legii ca și căptușala eșarpei. (3) Mantela regală sau pavilionul figurat de aur și căptușit cu argint în loc de a fi de purpură roșie și căptușit cu blană de cacom este asemenea o greșală mare și o călcare a legii tot atât de mare.

(s). Șt. D. Grecianu.

servase în trecut cu totă strictețea și atențiunea acest lucru. Póte că vor fi mai alunecat une-orî, fie particularii carî aũ zugrăvit și săpat saũ reprodus greșit aceste Arme, fie alte persoane carî s'aũ ocupat de Armele Țării; dar cel puțin pentru autoritățile Statului ele ar fi trebuit să rămână din anul 1872 sacre și nestrămutate pentru tot-d'a-una.

Cu tóte acestea, am văduț cu regret că și de atuncî încóce une-orî s'a cam trecut cu vederea, ast-fel că pe ici pe colea, când s'a făcut o reproducțiune a Armelor Statului Român, s'a neglijat unele din detalii. Și, vă rog, să credeți că în acéstă materie, deși unora póte să nu le pară de mare importanță detaliile de carî vă voiũ vorbi, dar nu este de loc indiferent acésta, căci nu este o linie, o colóre, un semn cât de mic din câte figuréză pe Scutul Patriei nóstre, care să nu își aibă semnificațiunea sa, sfințenia sa pentru noi, fiind-că fie-care din acele mici detalii consacră câte unul din drepturile istorice, tradiționale ale Țării nóstre, și din acest punct de vedere sunt ele de fórte mare importanță și trebuie cu toții să ținem mult ca să fie ele tóte observate în tocmaĩ. Am văduț cu toții adese-orî întrebuițându-se, servindu-se la sigiliile și la decorațiunilor lor, într'un mod cam inconstient de Scutul Român și unele din autoritățile căroră nu li s'ar fi convenit în tocmaĩ; dar fiind-că asemenea neregularități póte că nu sar în ochii publicului, de aceea cu toții am creduț până astă-đi că nu este încă timpul de a pune termen la acest abuz și nici chiar de a face observațiuni. De astă-dată însă un nou fapt s'a întâmplat; și dacă am creduț bine de a atrage chiar atențiunea Senatului, n'a fost din alt punct de vedere de cât din acela că, chiar la Primăria Capitalei nóstre, am văduț că se pusesse pe balcon Scutul nostru greșit! Greșelile pe acel Scut într'adevăr sunt multe; dar eũ pentru acele greșeli nu invinuesc Guvernul, nici Primăria, căci aceste lucruri nu sunt așa de serióse în cât să acuz eũ că ar fi avut intențiune cine-va ca să le facă înadins.

De sigur că lucrătorii ignoranți sunt singurî vinovați, inconstienți de tóte acele modificări. Inșă totuși este bine ca

dacă chiar niște meșteșugari vulgari se ocupă de aceste Embleme naționale prețioase, să fie și dinșii mai strict observatori și mai serios siliți de către puterile Statului ca nici o atingere, nici o modificare, fie ea cât de mică, să nu se facă la această Emblemă a României, sau cel puțin ca de aci înainte să nu se mai facă.

Domnilor, n'am dat citire, în ședința precedentă când am anunțat interpelarea mea, acelor greșeli ce le-am vădut pe Scut și pe cari vi le-am adus la cunoștință astă-dă; dar astădată voiŭ da o repede citire a modificărilor aceluŭ Scut, cum el figuréză pe balconul Primăriei, pentru ca să puteți aprecia și D-vóstră și pentru-că negreșit aŭ să apară în *Monitor*. Iată-le: Înăuntrul Scutului, unde erau atributele, adică: Emblema Moldovei, a Munteniei, a Olteniei și Emblema cea de a 4-a a Gurilor Dunării sau a Țărmurilor Mărei-Negre, nu erau *tóte aceste attribute* reprezentate cu colorile cele din legea din 1872, ci chiar Scutul era împărțit într'alt mod! Apoi i se puneau aur unde nu trebuia; i se puneau colorii acolo unde, după lege nu avea nici de cum; Scutul era vopsit cu un argint peste tot!

Ca să eșim pe urmă din năuntrul Scutului, care e partea principală, și să luăm în privire modificările d'imprejurul lui: acei doi Lei, cari ceea-ce știți cu toții, sunt de colóre naturală, în drépta și în stânga și susțin Scutul, în loc să fie ei așa cum sunt, adică cu tradiționala lor colóre naturală, erau de aur, în contra legei!

Pe lângă acestea, în loc să repauseze Leiŭ pe Deviza care pórtă inscripția familiei de Hohenzollern, ei repausă pe o ramură cu niște frunze cari nu sunt nici de cum în legea Armeriilor nóstre; și mai la vale, cu alte colorii asemenea cu totul străine de lege, venia acea panglică depărtată, care nu avea nici de cum locul său acolo unde sunt înscrise cuvintele: «Nihil sine Deo». Apoi peste tótă Pajera acésta, mai venia mantaua sau pavilionul, care înconjóră ca o Emblemă a regalității întregul Scut.

Mantaua acésta asemenea, în loc să fie ea cu colorile Ar-

moriale eraldice, adică roșie purpurie pe din afară, ea era reprezentată de aur, ceea-ce e un lucru strigător în arta și în știința eraldică, și pe dinăuntru, în loc de a fi cu blană de hermină (cacom), era argintuită!

Tóte acestea, D-lor, nu voiú dice mai mult de cât că, erau o metamorfosare completă a Scutului, și, prin urmare a legii.

Și de aceea pe de o parte, din cauză că mie mi se părea că nu prea era locul Scutului Guvernului nostru central de a figura pe balconul Comunei Bucuresci, iar pe de altă parte fiind-că era reprezentat intr'un mod cu totul strein de lege, am cređut că e bine să atrag atențiunea Guvernului asupra acestui fapt; căci, D-lor Senatori, dacă eú am făcut aci acéstă umilă interpelare, am făcut-o nu ca polemică vis-à-vis de Consiliul comunal saú vis-à-vis de Guvern, ci ca să atrag atențiunea Guvernului asupra acestei cestiuni.

N'am făcut acéstă interpelare nici pentru a învinui pe D-l Primar, căci chiar dacă D-sa nu ar fi dat nici o atențiune acestui lucru și n'ar fi avut el loc de cât din vre-o scăpare din vedere, tot nu ar fi din partea D-sale vre-o vină, mai cu sémă că D-l Primar a avut bunătatea, în urmă de ziua anunțării din parte-mi a acestei interpelări, de a-și lua acel Scut de acolo de pe balconul din fațada Otelului comunal.

Am trecut chiar astă-đi de diminéță pe acolo, știind că e pusă interpelarea mea la ordinea đilei, și am văđut că Scutul nu mai e acolo; și sunt incredințat că D-l Primar nu a făcut acésta pentru a nu mai avea loc interpelarea mea, ci pentru-că și D-sa recunósce că lucrul nu era la locul seú.

Așa dar, Domnilor, cum vedeți, motivul pentru care am făcut acéstă interpelare a fost ca pe de o parte să nu se mai țină acel Scut greșit la Primărie și ca pe viitor, ori de câte-ori și ori unde s'ar mai face Scutul Țerii nóstre, să fie tot-d'a-una observațiune seriósă din partea autorităților nóstre, pentru ca greșeli să nu se mai pótă strecura.

Cred că trebuie, pentru prima parte a interpelării mele,

să mă mărginesc aci ca să aştept răspunsul Guvernului, rezervându-mă negreşit dreptul care mi-l acordă regulamentul ca să iaş replica după ce D-l Ministru va răspunde şi să chibzuesc atunci dacă mai e nevoie să fac sau nu o moţiune, ast-fel cum se prevede în regulamentul acestui Onor. Senat, pentru fie-care incident la sfârşitul lui.

Rog dar pe D-l Ministru să bine-voiască ca pe de o parte să facă ca chiar dacă s'ar mai pune ca decoraţie la Primăria Capitalei verî-un Scut al Statului întreg, al Guvernului central, care de altmintrelea pôte că nu şi-ar avea locul acolo, să nu se mai pună el şi atunci tot ca astă dată greşit, şi aş mai dori ca, orî de câte orî s'ar mai pune Scuturi în altă parte, să fie o privighere mai seriósă din partea Guvernului, fie prin proiect de lege, fie prin măsurî mai serióse, ca să nu se mai lase asemenea lucrări cari negreşit sunt de atâta mare importanţă pentru noi şi pentru drepturile noastre naţionale, să nu se mai lase, đic, pe mâna unor artizanî de al treilea ordin ca aceia cari de multe orî vin la licitaţiuni şi lasă preţurile mai eftine, dar în schimb fac lucrările noastre fórte próste, să nu se mai abandone pe asemenea mâini asemenea reproducerei ale Emblemelor Statului Român.

De o cam dată mă mărginesc aci şi aştept răspunsul D-lui Ministru.

D-l *Preşedinte al Consiliului, General G. Manu*. Domnilor Senatorî, interpelarea D-lui Grecianu ar fi putut s'o întinďă D-sa la o altă cestiune legată cu cestiunea *Armelor*, care e în aceeaşi neregulă, ca şi cestiunea «*Armelor*»; ar fi putut, đic, să o întinďă în privinţa «*Stégurilor*» cari se întrebuinteză la diferite ocaşiuni solemne.

În adevăr, am observat cu regret că chiar autorităţile noastre constituite nu-'şi dau sémă de obligaţiunea care o au de a respecta Colorile şi Armele, aşa cum sunt ele coprinse în legea care a stabilit acest lucru.

Aţi observat, negreşit, multe Stéguri chiar pe la Ministere cari purtaş colorile aşedate în mod eronat.

Știți că după lege, colórea *albastră* trebuie să fie pusă la béțul Stégului și cele-l-alte colorí alături și am observat că multe Stéguri sunt puse așa în cât câte trele colorile vin și se rézimă de béț, fără ca să represinte așa cum trebuie colorile noastre.

Ei bine, aceeași eróre o constată D-l Grecianu în privința *Armelor Țerei* și observațiunea D-sale e fórte fondată, dacă se reduce în a exprima regretul că autoritățile nóstre nu cunosc bine Armele și Colorile nóstre ca să le aplice cum se cuvine.

Acum, trecênd de la observațiunea generală la cazul special care a făcut obiectul interpelărei D-sale, trebuie să declar și eú în numele Guvernului că mi se pare că se cam abuzéză, de către diferitele autorități constituite, de întrebuintărea «Armelor Țerii». «Armele» nu se cuvine ca să se pună la orí-ce local; «Armele» nu se pot pune de cât la localurí anume determinate ale Statului; așa mi se pare că nu se cuvine ca să se pună «Armele Țerii» la localul Primăriei. Primăriile aú «Armele» lor speciale.

Bucurescii știți, pe de o parte, că are «Armele» lui; prin urmare, acele «Arme» ale sale trebuie să și le pună, iar nn «Armele Țerii»

În privința acésta se cam uzase la noi de o latitudine fórte mare și fie-care autoritate se credea în drept să pună «Armele Țerii».

Se dice că am putea trece cu vederea peste acestea.

În tot cazul însă, dacă se servesce «cu Armele Țerii», trebuie cel puțin să le pună corect, conform legei.

Și fórte bine a observat D-l Șt. D. Grecianu că Primăria Bucurescă, care a voit să pună Armele Țerii, nu le-a pus măcar exact. Și când D-l Șt. Grecianu, mî-a vorbit de acest lucru, am atras atențiunea D-lui Primar, și D-l Primar cum vedeți, a fost numai de cât gata să îndrepteze lucrul, trăgênd de la vedere Armele ca să le rectifice așa cum prescrie legea.

Prin urmare, în privința acestei cestiuni, va fi satisfăcut

D-l Grecianu. Dacă Primăria va găsi de cuviință să pună «Armele Țării», iar nu pe ale sale, cel puțin are să le pună corect.

Acum fiind-că D-l Grecianu mî-a atras atențiunea că nu este numai în Bucuresci asemenea lucru, ci în genere, în tótă Țara, eú cred că acésta ar putea face obiectul unei circulari ce aș adresa-o către diferitele autorități, prin care să le atrag atențiunea cum trebuie să fie «Armele Țării» și cum că n'ar putea să fie întrebuițate de cât la localurile publice ale Statului.

Cred că cu acésta am satisfăcut pe D-l Șt. Grecianu.

D-l Șt. D. Grecianu. D-lor Senatori, încep prin a vă arăta că aceste «Arme» despre cari cu fericire véd și pe D-l Președinte al Consiliului că arată tot atît de mare căldură cât și mine pentru ca ele să fie observate, urméză să fie de aci înainte cu serioșitate și iubire respectate de noi toți, căci ele reproduc prin Embleme trecutul glorios al Națiunii noastre. Asemenea mă simt dator să mai declar D-lui Prim-Ministru că-i mulțumesc fôrte serios și fôrte adânc pentru cele ce a đis și că eú recunosc astă-đi în D-sa pe fiul ace-lui regretat fost Senator, D-l Ión Manu, care acum 18 ani, fiind reprezentant al Ilfovului, împreună cu reprezentantul de atunci al Vâlcei, D-l Nicolae Lahovari, și cu alți doi Senatori, de cari nu-mi mai aduc aminte, a făcut împreună cu mine parte din Comisiunea care a dat atunci, în anul 1872, legea Armelor României așa precum există astă-đi. Acea Comisiune a cercetat cestiunea cu de-amănuntul multă vreme în multe ședințe; ea a consultat de mai multe ori Senatul și în cele din urmă a convenit, în urma acelor studii serióse, că acestea și nu altele să fie definitivele «Arme ale Țării.»

Orî-care din D-vóstră veți voi a cere dosarele de la Senat și de la Cameră din anii aceia, vă veți încredința că acéstă lucrare a Senatului a fost fôrte serióasă, și aș putea adăoga că ea a fost lăudată și apreciată de cei competenți și póte chiar și de streini.

Scutul nostru de astă-đi represintă întreg complexul istoric al Țării noastre cu toate provinciile din cari ea se compune.

Și dacă această *icónă eraldică* există astă-đi ast-fel reprezentată și înscrisă în Corpul de legi al nostru, această se datorește de noi și regretatului Ión Manu, părintele D-lui Președinte al Consiliului. Pentru aceea dar eú îmi fac datoria, D-lor, de a mulțumi ađi D-lui Președinte al Consiliului pentru că-l vėd că se unesce la părerea mea de a se respecta acest sacru odor național.

Inșă aci, D-lor, mai am încă ceva de đis; și aci m'a încurajat tot D-l Președinte al Consiliului, făgăduind că va face pe la toate autoritățile constituite din Țară ordine circulare pentru a se regula usul Armelor Guvernului central în mod mai regulat și cuviincios, iar nu după părerea fie-căruia ca până acum.

Ei bine, D-le Președinte al Consiliului, dacă faceți asemenea circulare, eú aș crede că-mi fac datoria de la această tribună rugându-vė să faceți ceva mai mult, să faceți ca Armele să fie în Țara această fixe, nu numai pentru Stat, ci să fie fixe și pentru alte autorități foarte însemnate.

Ați đis: «Capitala își are *Armele* sale». Ei! Tocmai Capitala «Armele sale» fixe nu le are. Până acum Bucurescii nu își are Armele sale, cum s'ar cuveni a le avea. Are o pecetie, are o Emblemă pe această pecetie, dar nu este definitivă, nici votată în totă regula, cum ar trebui să fie, și nici nu sunt acelea «Arme»; căci declar în numele artei eraldice, că nu se fac Armele așa cum sunt cele de astă-đi ale Primăriei; acelea sémănă a niște mici modele de desemn făcute de copii cari abia învață a mânu creionul.

De aceea, D-l Primar de Bucuresci și nu numai D-l Pake Protopopescu, dar și repausatul I. Câmpineanu aú recunoscut acest adevěr și aú instituit o Comisiune din care am făcut și eú parte; dar acea Comisiune n'a avut destulă viață pentru a termina lucrarea; astă-đi actualul D-l Primar a reînțit și D-sa acest apel al predecesorului său I. Câmpineanu; a chemat pe D-l Sturdza, pe D-l Hâjdeu, pe D-l Tocilescu și

alții, și pe mine, și suntem chiar ocupați întru elaborarea unui proiect de Arme definitive pentru Capitală.

Ar fi bine dar, pentru-că acésta impulsione este dată de către Primarul Capitalei, să faceți D-vóstră ca și cele-l-alte comune urbane și rurale chiar să își aibă Armele lor; pentru-că nu este corect ca acele corpuri constituite, cari sunt corpuri electice, cari au fie-care un fel de mic parlament al lor, să nu caute a vedea cari le sunt tradițiunile, cari le este partea istorică și să nu își facă fie-care din ele ecuisonul ei, iar nu să pună Scutul Statului ca o pecetie a sa.

Acésta de sigur, nu este o vină așa de mare în cât să merite a se tăia capul, cum se dice; este însă o neregularitate provenită de acolo, că până acum n'am avut aceste parlamente comunale, nici județene, precum n'am avut nici Sinod, pentru ca să fi venit timpul să își facă fie-care Armele separat.

De aceea astă-đi vedem că și Sfintele Eparhii Episcopale, în număr de opt, își au Armele lor făcute după capriciul meșteșugarilor pecetari pe cari le și schimbă adesea de la un Episcop la altul.

Ei bine, astă-đi avem Sfântul Sinod, parlamentul eclesiastic, avem parlamente județene, comunale, și cred că este timpul ca fie-care din ele să își facă Armele ei stabile, definitive, ca ast-fel să intrăm și noi în concertul lumei civilizate, să începem în fine a lua viață.

Prin urmare, cum vedeți, cestiunea este mai seriósă de cât pare la prima vedere, și ar fi bine ca Onor. Guvern să chibzuiască asupra acestei materii și să vadă dacă nu este bine ca, fie prin o Comisiune la început, și apoi printr'un proiect de lege, fie prin oricare alt mijloc, să seziseze Corpurile legiuitoare, spre a dota fie-care autoritate în parte cu Armele sale speciale și proprii, ca în alte state europene.

Acum, dacă mă veți întreba, dar județele noastre n'au ele Arme? Răspunđând la o asemenea întrebare, ar fi să mă întind cu critica acésta și să merg prea departe; dar totuși póte că nu este bine să părăsesc tribuna acésta fără să a-

ting și această cestiune; am spus în trecut părerea mea despre Scuturile Comunelor, despre ale Mitropoliilor și Episcopiiilor; voiți dice un cuvânt și despre ale județelor Țării noastre, și pentru a fi mai lesne înțeles, nu voiți merge prea departe, ci voiți lua exemplul care se poate vedea chiar la Camera Deputaților, unde Emblemele bătrâne cunoscute ale tuturilor Districtelor se găsesc reproduse împrejurul tavanului, nu după cum s'ar cuveni într'un local național de așa mare însemnătate, cum este salonul Camerii surore, ci cu disprețul complect al celor mai elementare reguli armoriale și după placul său fantasia celui d'întâiu văpsitor venit. Nu vă ridicăți, Domnilor, privirile spre tavanul acestei săli a Senatului. Aici nu se află Mărcile sau Stemele județelor noastre reproduse ca la Camera suroră, căci localul acesta de aici este al Universității, iar nu al nostru; dar când vom avea și noi palatul nostru legislativ, pentru care suntem chiar chemați a ne rosti pe curînd, vă asigur că riscăm să vedem pe acel edificiu Județele României pe tavan reproduse tot așa de greșit precum le vedem la palatul din dealul Mitropoliei astăzi. Și să nu mi se răspundă că acele greșeli țar fi făcute de cei vechi și ignoranți pe pereții Camerii de la Mitropolie, căci vă pot da și un alt exemplu încă mai grav, încă mai neertat și mai strigător, care se află pe un alt monument național încă mai nou și mai cu mari cheltueli clădit de vre-o patru sau cinci ani; voiesc a vă vorbi de frumoasa sală de bal a noului Palat Regal, pe tavanul căruia se găsesce de jur împrejur Pajerile sau Mărcile vechi ale districtelor. Ei bine, Domnilor Senatori, când veți privi cu atențiune toate acele ecuisóne, vă veți încredința că ele nu pot represinta, după știința sa arta blazonului, *Embleme*; căci ele alt nimic nu sémână a fi de cât modele de desemn pentru copii. Póte că noi ne-am fi putut obicinui și cu toate acestea, așa precum se află, dar nu trebuie să uităm că și noi din zi în zi tot mai mult începem a ne deștepta cu obiceiurile altor popóre mai deprinse de cât noi cu aceste usanțe ale națiunilor europene. Nu trebuie

să uităm că ađi sau mâine póte să primim și noi în Țară și în palatele nóstre mosafirí streiní. Eí bine! In asemenea casurí rěu ar fi óre să ne gândim că la íntâmplare ca edificíile nóstre publice să fie visitate de curioși, voiajorí cultí carí din depártare aú audít despre pretențiunile nóstre și carí cunosc lucrurile acestea, dacá noi nu le cunóscem.

N'ar trebui óre să ne temem că am putea da prilej unor asemenea visitorí ai Țării nóstre să cam sbârcescá din sprâncénă? De ce să dăm noi, D-lor, loc la acésta?

De aceea, vė rog să vedeți că dacá mĩ-am permis să fur timpul Senatului, acésta a fost ca să vė atrag atențiunea asupra multor neregularități carí meritá o atențiune din parte-ne, și dacá credeți ca mine și D-vóstrá, apoi să rugăm pe D-l Ministru de Interne și Prim-Ministru ca să facá, fie prin proiecte de lege, fie prin alte modurí, adică chiar prin ordine circulare pe carí și eú le aprob, să ia mėsuri đic, prin județe și să cheme comisiuni, ca de ađi înainte să se dea óre-care atențiune materíi acesteia și ast-fel să eșim și noi din acest haos, din acéstá stare de primitivitate care nu mái este astá-đi pentru noi. Și dacá credeți voiú face o moțiune în acest sens; sau dacá vė uniți cu mine, voiú cere să se ínchidá incidentul, căci eú m'aș mulțumi dacá D-l Ministru ar primi părerea mea, ca să nu lase acéstá cestiune în adormire, cum a fost pâná ađi, căci se va da cu acésta de către noi chiar o probá vizibilá de voința sincerá ce avem ca descentralisarea să deviná din ce în ce mái mult o realitate în tóte ramurile unde ea póte fi bine-fácétore în Țara nóstrá.

D-l *Președinte al Consiliului de Miniștri, General G. Manu.* D-lor dupá cum a cerut D-l Grecianu, eú voiú lua în studiú cestiunea, căci meritá, cum a spus D-sa, atențiunea, și vom vedea cum vom face mái bine ca ideea D-sale să pótá fi pusá în practicá.

D-l *Vice-președinte C. I. Budișteanu.* Declar incidentul ínchis.

COMISIUNEA ȘTIINȚĂ DE MINISTEERUL DE INTERNE

PARTEA II

CERCETAREA ȘTEMELOE REGATULUI ROMÂNIEI

DARE DE SEAMA RAFORI

COMISIUNEA NUMITA DE MINISTERUL DE INTERNE

PENTRU

CERCETAREA STEMELOR REGATULUI ROMÂNIEI.

Comisiunea numita de Ministerul de Interne pentru cercetarea stemelor Regatului României, în conformanță cu hotărârea Consiliului de Miniștri din 10 Februarie 1901, are onoarea să prezinte în acest raport rezultatele activității sale în urma aplicării Legii din 1872 asupra Armei de Foc.

În urma hotărârii Consiliului de Miniștri din 10 Februarie 1901, Comisiunea a început activitatea sa în luna martie a aceluiași an. În primul rând, s-a procedut la verificarea și clasificarea tuturor armelor de foc existente în armata română, în vederea stabilirii caracteristicilor lor fizice și chimice. S-au efectuat numeroase experimente pentru a se determina modul în care se comportă diferite tipuri de muniții în condiții diferite de temperatură și umiditate. S-au făcut și studii asupra modului în care se comportă diferite tipuri de muniții în condiții diferite de temperatură și umiditate.

Așa cum se vede din raportul prezentat în fața dumneavoastră, Comisiunea a reușit să realizeze o lucrare științifică deosebit de interesantă, care va putea servi ca bază pentru o nouă lege privind armamentul.

(Acest raport este însoțit de un număr de planșe care conțin desenele armelor și munițiilor cercetate.)

Comandantul Comisiunii, Generalul de Divizie, Constantin Ștefănescu.

DARE DE SEAMĂ-RAPORT.

Domnilor Colegi,

Am fost invitați de către D-l Președinte al Consiliului de Miniștri și Ministru de Interne, în Aprilie 1890 expirat, prin adresele No. 5868, 5869 și 5870, ca să formăm împreună o Comisiune de trei Membri, cu însărcinarea de a studia în mod complet cestiunea ridicată în Onor. Senat la 10 și 16 Februarie acel an, printr'o interpelare făcută cu scopul de a se pune capăt actualei neobservări a Legei din 1872, asupra Armelor României.

Mă simt foarte măgulit, Domnilor Colegi, mai ales că acea interpelare a fost ridicată de mine în Senat, vedând că D-l Prim-Ministru (1) a găsit cu cale ca să vă numescă chiar pe Domniile-vóstre doî (2) într'acéstă Comisiune și că D-sa a dat acéstă însărcinare delicată în mâinile a doî Profesori Universitari, experimentați și lăudați, care veți putea aduce în acest studiu cunoștințele ce aveți pentru a ajuta slabele mele mijlóce.

Aceea ce se vede că ar dori Guvernul să afle prin lucrarea noastră, este faptul dacă Mărcele Județelor, Comunelor,

(1) D-l General Gheorghe Manu.

(2) V. A. Urechia și Grigore G. Tocilescu.

Episcopiiilor, etc., etc., așa cum se vîd purtându-se ele astă-dî la noi, aû fost în vechime regulate sau nu, fiind timpul acum d'a se fixa și ele printr'o lege definitiv, precum s'a fixat în 1872 și Stema Statului însuși. Cu această ocsiune ni s'a cerut să opinăm, cum ar fi mai înmerit de a se da tuturor sus ȝiselor Arme sau Steme formele strict cerute de știința Blazonului, întru cât ele n'ar fi corespunȝătoare regulilor eraldice în felul cum se vîd reprezentate în ȝiua de astă-dî. Am mai fost pe de altă parte invitați a ne pronunța, daca are dreptul de a se servi de Stemele Statului ori-care altă autoritate care nu relevă direct de la el, fie ca sigiliu, fie ca etichetă.

Scopul evident este de a se alcătui de Guvern legi și regulamente, pentru ca Autoritățile să le păzescă în viitor și să facă a se păstra neschimbate Armeriele care se vor fixa pentru fie-care dintre ele.

Ar mai dori Guvenul, ca noi să ne ocupăm în același timp și cu studiul colorilor Drapelelor; însă în această privință nu ne explică dorința anume ce are și ce cere el de la această Comisiune să facă.

Noi de la început n'am ezitat, ci am acceptat bucuros însărcinarea cu care ne-a onorat Guvernul.

Îndată în unanimitate am intrat în lucrare. Ne-am constituit în Comisiune alegînd pe cel mai în vîrstă, pe D-l Ștefan D. Grecianu, Președinte, și pe cel mai tînăr, pe D-l Grigore G. Tocilescu, Secretar.

Sedințele năstre le-am ținut în tot timpul chiar aici în localul secretariatului Inaltului Senat, unde am ținut și mica năstră cancelarie.

Pentru a corespunde misiunei ce am primit, am căutat cărți și acte, și chiar de la primele întruniri, am *intrat în corespodență* cu Prea S-tele Mitropolii și Episcopii ale năstre, pentru a le ruga să ne împărtășască ceea ce ele ar fi posedând și ar fi cunoscînd despre Emblemele, Stemele și Documentele Eparhielor lor respective. Asemenea Comisiunea a căutat prin bibliotecă, autori și documente istoricul Ste-

melor eclesiastice și al celor laice ale Capitalelor, ale Județelor și altele. Tot de odată a scris Comisiunea, prin Consiliul de Miniștri, la Legațiunile Române din Austria, Franța și Prusia ca să le ceară informațiuni precise, ca de la niște state vechi și organizate chiar din timpii stabilirei Blazonului și regulelor lui în Europa, pentru ca să bine-voiască să ne vie în ajutor cu experiența, cu legile și cu regulele ce au.

De și a avut ore-care întârziere sosirea rînd pe rînd a răspunsurilor cerute de noi, însă în intervalele acelea ne-am interesat și am studiat cu colegul nostru, D-l V. A. Urechia, erudita D-sale lucrare asupra sigiliilor vechi din România, lucrare pe care ne-a comunicat-o cu raportul următor la Ianuarie 1891.

Domnilor Membri și Colegî,

După cererea D-vostre, am onóre a vă aduce mica mea contribuție la lucrarea cu care suntem însărcinați, prin studiul ce anexez aci. Veți bine-voi a observa, cetind acest studiū că, dacă el vă aduce informațiuni noi și observațiuni aprópe complete cât privește Armele «*Principatelor*», nu ajunge la același rezultat cu referință la Mărcile Județelor. Până acum sub-semnatul nu posedă documente de cât pentru un număr relativ restrâns din ele. Pentru ca să pótă Comisiunea îmbrățișa totalitatea lucrării, va trebui să cerem de la Archiva Statului informațiuni despre Județele ce lipsese în studiul de față. Ar fi fost dispus sub-semnatul a completa însuși lucrarea sa, dar Archiva Statului va lucra mult mai iute, ea neavînd a se supune la dificultățile ce caută să întîmpine un particular, care lucréză în sînul ei.

Autoritatea incontestabilă de care se bucură scumpul nostru Președinte, D-l Ștef. D. Grecianu, în materie de Sfragistică și Heraldică, va asigura lucrării mele îndreptările dore și deplin succes Comisiunii noastre.

Primiți, Domnilor Colegî, încredințarea deosebitei mele considerațiuni.

(semnat) *V. A. Urechia.*

Instructiva lucrare a Onor. D-l V. A. Urechia, orî cât de mică îi place D-sale în modestia sa să o numească, și, de și ea atinge numai Sigilele diverse după vremi ale Voevodatelor noastre iar nu și Eraldica, lipsindu-î Mărcile tuturor Județelor în special, totuși însă chiar așa pe cât este ea deja făcută de D-sa, este de dorit ca să se imprime și să se dea publicității, ca să pótă servi Istoriei Sigilografiei sau Sfragisticeî, adică științei aceleia care astă-đi este și ea atât de mult cultivată în Europa și atât de întârziată la noi, în cât suntem considerați ca o țară abia de erî născută pe terenul istoric.

Nu póte fi îndoială că, de când avem și noi în Bucurescî o Arhivă Generală (1) a Principatelor-Unite Moldo-Române, daca de atunci s'ar fi publicat đi cu đi documentele dintr'însa, publicul nostru astă-đi s'ar fi aflat în cunoștință de multe secrete istorice doveditóre despre nobilul nostru trecut, secrete cari se ignoréză de noi astă-đi și póte se vor și perde cu totul chiar pentru urmașii noștri.

O lucrare ca acésta nu este prin putință, precum parî a crede, D-le Coleg, și precum ne îndemnezî D-ta să o efectuăm noi acești trei membri din Comisiunea de față. Nu am putea să o facem noi nici iute, precum am dori astă-đi, nici cu încetul și complet precum ar fi mai de dorit ca să fie efectuată.

Numai Archiva Statului o va putea face bine și în perfecțiune.

Deci, nimeni fără o asemenea prealabilă lucrare pregătitoare și seriósă dată publicității, nu va putea ghici conținutul actelor unei archive din care mare parte sunt încă necitite de nimeni.

Nu se póte nici bănuî mulțimea comorilor ce conține Archiva Română până ce nu se va fi publicat și studiat.

Este negreșit fórte regretabil acésta ce suferim noi de un

(1) Avem archivă de când s'a într'unit la Bucurescî documentele Moldovei în anul 1863 în unul și acelaș local cu cele din Țara Românească.

timp îndelungat. Vă voi da un exemplu chiar asupra ces-
tiunii de față: La anul 1882, a primit Ministrul nostru al
Afacerilor Streine, de la «Legatiunea Imperială Rusă din
«București, o comunicare prin care îi spunea că Direcțiunea
«Archivelor din Moseva a întreprins o publicațiune, având
«de obiect reproducțiunea vechilor Sigiliuri ale Statului Rus,
«și cu acésta va putea să procure noțiuni interesante pri-
«vitóre la studiul Sigilografiei saú Sfragisticeí, și Comisiu-
«nea însărcinată cu acésta lucrare are intențiunea să con-
«sacre o parte a opului acestuia și pentru Sigiliile celor-
«lalte state europene, precum și legilor, regulamentelor și
«obiceiurilor privitóre la aplicarea lor.

«Find dar că Legatiunea Imperială Rusă de aici, rógă pe
«Guvernul Român, să procure și dînsul din partea lui no-
«țiuni complete carí privesc la Sigiliul noului nostru Re-
«gat, atát sub punctul de vedere istoric cât și sub punctul
«de vedere al formeí sale actuale, de aceea D-l Ministru» no-
stru de atunci, ca să satisfacă acea cerere, a creșut de cu-
viință să se adreseze la 2/14 Martie la sub-semnatul, de și
eú nu eram atunci de cât un simplu particular; dar, vedënd
D-l Ministru, Eug. Stătescu, prin D-l Director al Ministeru-
lui sėú, că publicațiunii nu avem să presentăm și că Archiva
nóstră este mută, și, aducëndu-și, póte, aminte că, sub un alt
regim politic fusesem eú Raportorul, din întimplare, al pro-
iectului de lege, atát al Camerei Deputaților cât și al Sena-
tului, pentru fixarea Sigiliului Statului, s'a vedut nevoit să
recurgă la un simplu cetățean, spre a afla de la el cele ce
s'ar fi cuvenit să știe Statul care plătește o Arhivă Gene-
rală de mult timp!

Eú însă, dacă aș fi avut fericirea atunci să am probe, ca
să arăt savanților din Rusia măcar pe cât vedem culesse acum
de D-vóstră, D-le Coleg, și pe cât ne afirmați că se mai află,
dar nici sunt puse și expuse la dispozițiunea cuí-va, nici sunt
regulate măcar saú știute, căci *zac în întunericul Arhi-
vei*, aș fi dat răspunsul ce mi s'a făcut onórea d'a mi se
cere; însă cu durere m'am vedut constrâns să rabd ruși-

nea pe séma mea de a nu răspunde nimica. Am preferat să fiu numai singur eū acuzat de o necuviiciósă tăcere, de cât să scriū că n'avem nici probe nici istorie.

Și chiar după repețirea adresei D-lui Ministru de Externe de la 24 Martie 1886 No. 5.119, eū nici atunci nu m'am putut decide a da acel răspuns micșorător României și iarăși m'am resignat la tăcere... Actele sus arătate sunt oficiale, eū le am în original și ele fac deplina dovadă de cele ce dic aci.

Aș mai putea da asemenea multe probe, dar e mai co-rect să nu vorbesc de cât de fapte, pe cari le pocîu proba eū însumi. Voiū mai da aci numai din 1889 Iunie 21, adresa No. 91 a Societății Geografice Române din Bucuresci, când ea, vrënd să adaoage publicațiunile nóstre utile și instructive cu o scriere analogă aceleia ce a publicat Regatul Belgiei sub titlul de Patria Belgică, s'a gândit să dea și dinsa la lumină, sub titlul de Patria Română, o scriere, care «să facă cunoscută Țara nóstră atât în străinătate cât și chiar conce-tățenilor nóstri»; și a făcut atunci apel și la sub-semnatul cerëndu-mi și slabul meu concurs întru cât privesce Arta Eraldică, onóre care o datoresc numai raportului sus men-ționat despre fixarea Armeriilor Regatului României. Nu am putut firește nici cu ocazia acésta să lucrez în ar-chive, nici să gădesc, ca scriitorii din Belgia, resursele do-cumentelor la dispozițiunea mea, ci de isnóvă a trebuit să sufer critica și nemulțumirile celor în drept mai bine de cât să mă jeluesc în zadar. Dar nu sunt numai acestea unicele și rarele casuri când eū, ba și Domniile-vóstre chiar, ați avut cum bine știți, a regreta ca și mine acéstă stare de lucruri și de neglijență a dîlei de astă-dî.

Nu voesc a critica individual pe nimeni. Doresc numai să atrag atențiunea publicului pentru ca să se gândescă el a se face remediul. Răcéla caracterului nostru pentru Istoria Pa-triei este întristătoare. Dea Domnul să o simțim și să ne deș-teptăm!

Este mult timp din dîlele lui Pavel Kiseleff și noi nu ne-

am schimbat încă! Iată în ce stare erau pe atunci opiniunile bătrânilor noștri despre documentele și Istoria Țării noastre, și în ce fel de nepăsare ne-a găsit pe la 1831 Comtele Pavel Kiseleff. Și iată ce povește ne dădea el pe acea vreme și cum se găsea archivele noastre. Să nu ne mirăm dar de starea de astăzi, căci și noi și iubirea noastră pentru Istoria Patriei încă nu a luat schimbare, ci tot în aceeași stare se găsește.

Au département de la grande Vornitchie de Valachie.

No. 98. 8 Sept. 1831.

(Acest Dosar șnuruit și sigilat are file 8. Arh. Cons. Miniștrilor. *N. Tîrnoveanu*).

La tenue des Archives de l'Etat étant un objet qui mérite toute l'attention du Gouvernement et la surveillance en étant dévolue au Grand Vornik de l'Intérieur, je l'invite à vouloir bien me faire un rapport sur les mesures prises à cet égard, si celles ci ont été portées à la connaissance des autres Autorités qui doivent s'y conformer et si la plus parfaite Regularité est observée dans la tenue de ces Archives en les plaçant par ordre de Dates et de Matières et en les inscrivant d'après leur No. . dans un registre à ce destiné.

pecetea

Signé le Pres., *P. Kiseleff*.

Ce 8 Septembre 1831.

(Fostul Secretar al Statului.)

No. 98.

Dosar No. 16).

Anul 1831 Sept. 8. Dossier des Papiers concernant les Archives.

(*Dela* (1) de știință ce se cere de la Marea Vornicie asu-

(1) Dosarul.

pra regulei ce se păzesc la ținerea hârtiilor în Arhiva Țării en feuilles).

(Traducere): Departamentul Marelui Vornic al Țării Românești.

Ținerea Arhivelor Statului fiind un obiect care merită totă luarea aminte a Guvernului și supravegherea Arhivelor privind asupra Marelui Vornic din lăuntru, îl invit să bine-voiască a-mi face un raport asupra măsurilor *ce trebuie să fi luat* pentru scopul acesta, și dacă aceleași măsuri s'aũ adus deja la cunoștința celor-lalte Autorități care *sunt datore* și dinsele să se conforme în tocmăi, pentru ca cea mai perfectă regularitate să fie observată întru *ținerea acestor Arhive*, așezându-le după ordin de Date și după Materiile ce conțin și să le înscrie după al lor No. într'un registru anume destinat acestui scop.

Semnat Președinte, *P. Kisselef.*

La 8 Septemvrie 1831.

No. 98.

Dar tot în materie de Sigilii vorbind, adică până a nu aborda încă cestiunea pură a Eraldicei, Comisiunea a voit, pentru a lămurii definitiv starea în care se află știința și obiceiul Sigilografiei actualmente la noi, să cerceteze ceea ce pôte fi mai bine regulat, ca să-și pôtă da sêma mai exact. Și am început mai întâi cu Stemele bisericesci, dar iată ce am găsit: am luat în vedere colecțiunea consciinciosă ce ne-a trimis din Eparhia Sa P. S. Sa Părintele Melchisedec al Romanului, din care s'a putut vedea că și Episcopiile ca și Bisericile, precum și Seminarele și Protoeriile nôstre, aũ obiceiũ de a-și închipui fără regulă pecețile lor, pe care le pun peste cêră saũ pe tuș cu felurite inscripțiuni saũ și fără inscripțiuni, dar fără cea mai mică idee de *Eraldică*. Ele nici aũ colorii armoriale, nici se ocupă ca să se pôtă fixa cum este cerut de Blazon și încă mai puțin s'ar putea descrie saũ blazona ast-fel de Steme, neeraldice și încârcate. Nu-

mărul celor ce ni s'au trimis numai dintr'o Eparhie este de 36, și se reproduc aci în anexe în ordinea în care s'au primit, pentru a se vedea, iar nu pentru a se imita de noi. Nu este această ținta și însărcinarea Comisiunei noastre, ci este de a face mai bine de cât se făcea în trecut. Din pecețile acestea se dovedește că, ceea ce ne dă ele ar fi chiar să negăm știința înlesnitore, practică și neconfuză a Eraldicei, știința unică, care prin ale ei combinațiuni de câte-va colorii și de două metale, știe a face să se descrie prin cuvinte, prin hașuri sau prin vâpsele miș de peceți diferite fără cea mai mică confuziune posibilă între dinsele. Iar dacă precum stăm astăzi, s'ar menține haosul babilonian din trecut, ar fi a face tocmai contrariul de ceea ce suntem chemați a alcătui ca Comisiune.

Am luat dar convingerea că, arta Blazonului și cele ce prescrie ea nu sunt în deprinderile noastre nici din vechime nici de curînd, și am vădit curat că tot așa cum noi la anul 1872, când ne-am fixat actualele Armerii ale Statului, nu am avut regulă în Eraldică absolut pentru nimica, în tocmai așa ne aflăm și astăzi, ori și ce am dăce, pentru toate cele-l-alte Steme ale Țării întregi, neposedând în realitate de cât Stema ce am regulat atunci. Ideea primă de a face și noi ca cele-l-alte state din lumea cultă occidentală, ne-a venit d'abia la 1866, în momentul când am voit să avem și noi o Monetă Română cu Armele Patriei noastre, reprezentată cu regulă și după cuviință. De atunci am stat pe loc și nimic nu am mai regulat. Dovada o avem chiar acum aci la dosarul nostru cu adresa No. 11559 și cu data din 12 Iulie 1890, căci ne afirmă D-l Ministru de Interne, că i se dă încredințare de către D-l Ministru de Culte și Instrucțiune, că nu se află în depositul arhivelor Statului nici un dosar relativ la fixarea Mărcilor Moldovei.

Tot asemenea și noi, din cât cunoștem înșine și din toate cercetările făcute acum, nimic nu am dovedit unde-va publicat.

De aceea a trebuit să încetăm cu căutările zadarnice și să

ne mulțumim cu ceea ce se găsește în ființă nefixat și neregulat încă.

Ne-am îndreptat dar la ceea ce noi din vechimea cea mai depărtată am avut tot-dea-una, adică la Emblemele noastre proprii.

Armorialul Bisericesc.

Am început mai întâiu cu cele bisericești, și aci am găsit sprijin mai ales în răspunsurile savantului și bine credinciosului Episcop de Roman, Melchisedec, care prin adresa sa No. 408 din 11 Iulie 1891, ne mai adaugă ca rezultat că: «*nu se găsesc regulate nici prin vre-o Lege nici prin vre-o dispozițiune Stemele Episcopilor noastre, ci numai din tradițiune se obicnuesce d'a se pune în Sigiliu o Mitră, Cârjă, Cruce și Engolpion ca semne episcopale. Și ne mai adaugă că se mai pune Evanghelia cu Crucea pe ea, Ochiul prevedinței și inscripțiunea următoare: «Intru lumina ta vom vedea Lumina».*

Apoi, mai găsind noi asemenea la portretele de Mitropoliți Români, că se păstrează obiceiul de a-i represinta adeseori cu mâna dréptă *blagoslovind* spre Poporul Creștin;

Considerând că fără îndoială nu putem să stăm și în viitor numai cu singura Marcă a Statului pentru tóte autoritățile ce noua noastră organizațiune ne-a adus, ci trebuie ca tóte țerile culte și noi să urmăm;

Considerând asemenea că, regulile practice și innemerite ale Blazonului *nu s'aũ lepădat* nici de statele cele mai ostile formelor inocente ale acestei științe;

Maĩ considerând că în prezent, Stemele de ocazie ce se fac de meșteșugari la cazurĩ de trebuințe, aũ forme și colorĩ după capriciul lor fără control și nici aparențe, nici fixe nu sunt, ci aũ nevoie să li se înscrie numele la fie-care din jos ori când se produc, *ceea ce numai la noi se vede;*

Considerând că, o Stemă bine întocmită trebuie să fie o paginã adevărată din Istoria Bunătăților, Demnităților și Titlurilor cunoscute ale aceluia care o pörtă;

Considerând că, Emblemele au tot-d'a-una limbajul mai înalt de cât cuvintele uzuale, căci, prin ele, conform unor reguli antice și consacrate, se obicinuesce a se istorisi însușirile, virtuțile și întréga noblețe a unui Scut; adică prin zmlatarea lui, despărțirele lui, încărcarea figurelor și în fine prin întréga înfățișare a lui;

Considerând că, tot ce se figuréză pe un Scut trebuie să-și aibă tot odată și însemnătatea, dar și justificarea; și că acesteia tóte trebuie să stea nemodificate, fie de săpători, fie de zugravi, fie de condeii negru care voesce să le reproducă asupra acelei Mărci, căci alt-fel s'ar călca stricta regulă specială a Eraldicei, care nu iartă d'a se abate cine-va din ortografia ei;

Pentru aceste motive noi, vėdėnd pe de o parte până la ce grad se găsește astă-đi încă neînțelėsă cestiunea de față la noi, și pe de alta că ni se mărginesce și ni se restrănge lucrarea nóstră numai la Emblemele ce posedăm și cunoștem și de care ne servim astă-đi fără cea mai mică bună ordine; ne-am unit și am acceptat cu iubire și respect, ca să menținem tot ce avem din sfintele și bătrănele Embleme; și așa ne-am chibzuit ca numai la cas de lipsă să cercăm a mai alcătui ceva din nou, dar în cas contrariu să regulăm tot ce posedăm fără să lepădăm nimic din acelea cu nici un preț, căci tot ce se va găsi că este respectat prin tradițiunii și iubit poporului, trebuie să se fixeze acum de noi conform regulilor Blazonului. Deci, am alcătuit atât ambele Scuturi Mitropolitane cât și pe cele șase Episcopale, după regulile artei fixând pe câteși opt Stemele acestea, fără să cutezăm să introducem la ele nimic nou, nimic strein de cultul creștin ortodox al părinților noștri, nici vre-una dintre podóbele laice sau lumești, ci păstrând cu credință Emblemele pe cari în adevěr vechiul obicei și vechile tradițiuni ni le-au conservat și consfințit, și numai pe acelea ne-am străduit după putință să le stabilim și să le fixăm pe Armorialul nostru bisericesc, după principiul unei sfinte și perfecte uniri, ca să fixăm o pace și o egalitate între părinții (pairo) Bisericeii nóstre.

Armorialul Bisericesc

Mitropolitul Ungro-Vlahiei.

Fig. 1.

Mitropolitul Moldovei.

Fig. 2.

Ne-am silit ca tot ce figurăm aci să se pótă înțelege de orî-ce om, chiar de la prima vedere. Am voit ca tóte imaginele saú figurele câte ar putea să insufle în mintea și în inima omului, verî-care ar fi acel om, o credință curată și adâncă către Dumnezeire și către învățăturile Religiei Creștine, tóte să fie *pe scurt dar luminos și arătos zmăltate* pe Scuturile nóstre bisericești, fără a se mai schimba Scuturile de pecetari nici de zugravî după plac saú după mode caprițioase, ci să se pótă obicinui lesne poporul cu ele ast-fel ca de departe să le pricépă și să le recunóscă și chiar să le descrie orî-cine ca cum le-ar citi, cu colorile, cu formele, cu semnificările lor eraldice și statornicite, ast-fel precum se vèd mai jos: după ordinea ierarhiei recunoscute legalmente pentru toți acești membri ai Sfîntului Sinod și ai Senatului României. Veđi tabelele I și II.

Stema Primației Regatului României. Fig. 1.

Arhi-Episcopia și Mitropolia Ungro-Vlahiei din Bucuresci, Ecsarhatul Plaiurilor și Locțiitorul Chesariei Capadochiei, Seaunul I după Patriarhul.

Pórtă: *Scutul* despărțit în trei (avênd titluri trei): lăzuriu, auriu, ghiurghiuliu; la 1 (pe lăzuriu, albastru), cu S-ta Cruce înălțată de 2 trepte d'auriu, încărcată de cununa de spinî, de prăzuliu (verde, sinople), și de trei piróne de negru (nisip, sable); la 2 (pe auriu, galben), încărcat *cu Sfîntul Potir înfipt de Marele Sf. Mir al Ungerei Regale*, ambe de albastru și *asuprit de Aierul de purpuriu, ciucurit d'auriu*; la 3 (pe roșu, ghiurghiuliu), cu Cârja Mitropoliei d'argintiu (alb).

Timbrul: Mitra Arhiierescă Episcopală, pe Ordinul S-tei Crucî (Engolpion) încadrând Scutul cu lanțul sêu, ambele d'auriu;

Tenanțî: Cheile Bisericei încrucișate în săltător, d'argintiu; *Deviza* «*ⲠⲧⲣⲢⲥ ⲗⲘⲘⲎⲏⲁ ⲧⲁ ⲲⲈⲘⲈⲁ ⲲⲔⲔⲘ ⲗⲘⲘⲎⲏⲁ*» d'argintiu cu litere chirilice de negru. Deviza este paterița (basmăua) ce

se l egă sus la C arjă. *Pavilion*: Hlamida (Mantia) de negru  nciucurit  de argintiu (alb), c ptușit  de contra—hermină (blană cacom alb-negru cu codișe albe pe negru).

Stema Arhi-Episcopiei și Mitropoliei Moldovei și Sucevei și Exarhatului Plaiurilor, din Iași. Fig. 2.

P rtă: *Scutul* despărțit în două (parti de deux); la 1 pe lăzuriu (albastru) cu Sf. Cruce înălțată de 2 trepte d'auriu,  ncărat  de cununa de spini, de prăzuliu (verde, sinople, πρ ζουον) și de 3 piróne, de negru (sable); la 2 pe ghiurghiu-liu (roșu) cu C rja Mitropolitană Arhip stor sc  d'argintiu (alb). *Timbrul, Tenanțiu, Engolpionul, Deviza, Pavilionul, (Mantia)* ca la Primatul.

Stema Episcopiei R mnicul și Noul-Severin. Fig. 3.

P rtă: *Scutul* lăzuriu (albastru) cu banda d'argintiu (alb)  ncărat  de Evanghelia deschisă cu Crucea pe ea și pusă în centrul bandei între slovele chirilice distinctive Eparchiei, P—K, (P. AMHIK, R mnic) t te de roșu, acostată (banda)  n Șef de Ochiul Provedinței d'argintiu și în bază d'o dextroheră binecuvint nd, de acelaș metal. *Timbrul, Tenanțiu, Engolpionul, Deviza, Pavilionul (Mantia)* ca la Mitropoliți.

Stema Episcopiei Roman. Fig. 4.

Scutul: Roșu cu banda alb ,  ncărat  de Evanghelia deschisă cu Crucea pe ea și pusă în centrul bandei între slovele chirilice distinctive Eparchiei P—H (P. OMAHS, Romanu) t te de albastru, acostată (banda)  n Șef de Ochiul Provedinței d'argintiu și în bază d'o dextroheră blagoslovind, de acelaș metal. *Timbrul, Tenanțiu, Engolpionul, Deviza, Mantia, ca la Mitropoliți.*

Stema Episcopiei Buzeu. Fig. 5.

P rtă: *Scutul* lăzuriu (albastru) cu banda d'argintiu (alb)  ncărat  de Evanghelia deschisă cu Crucea pe ea și pusă în centrul bandei între slovele chirilice distinctive Eparchiei

Armorialul Bisericesc.

Episcopieile.

Anexa
la Pag. 137.

Râmnic. Fig. 3.

Roman. Fig. 4.

Buzăi. Fig. 5.

Huși. Fig. 6.

Argeș. Fig. 7.

Dunărea de jos. Fig. 8.

Б—З (БЗЗЗ, Buzău), toate de ghiurghiuliu (roşu), acostată (banda) în Şef de Ochiul Provedinţei d'argintiu şi în bază d'o dextroheră blagoslovind, de acelaş metal. *Timbrul, Tenanţiă, Engolpionul, Deviza, Pavilionul*, ca la Mitropolii.

Stema Episcopiei Huşi. Fig. 6.

Pórtă: *Scutul* roşu (ghiurghiuliu) cu banda d'argintiu (alb), încărcată de Evanghelia deschisă cu Crucea pe ea şi pusă în centrul bandei între slovele chirilice distinctive Eparchiei X—III (XIII, Huşi), toate de albastru (lăzuriu), acostată (banda) în Şef de Ochiul Provedinţei d'argintiu şi în bază d'o dextroheră binecuvîntând, de acelaş metal. *Timbrul, Tenanţiă, Engolpionul, Deviza, Pavilionul*, (Mantia) ca la Mitropolii.

Stema Episcopiei Argeş. Fig. 7.

Pórtă: *Scutul* lazuriu (albastru) cu banda d'argintiu (alb), încărcată de Evanghelia deschisă cu Crucea pe ea şi pusă în centrul bandei între slovele chirilice distinctive Eparchiei AP—III (AP, Argeş) toate de roşu, acostată (banda) în Şef de Ochiul Provedinţei d'argintiu şi în bază d'o dextroheră blagoslovind, de acelaş metal. *Timbrul, Tenanţiă, Engolpionul, Deviza, Pavilionul*, ca la Mitropolii.

Stema Episcopiei Dunărea de Jos. Fig. 8.

Pórtă: *Scutul* roşu (ghiurghiuliu) cu banda d'argintiu (alb), încărcată de Evanghelia deschisă cu Crucea pe ea şi pusă în centrul bandei între slovele chirilice A—Ж (A, Dunărea de Jos), toate de lăzuriu (albastru), acostată (banda) în Şef de Ochiul Provedinţei d'argintiu şi în bază d'o dextroheră blagoslovind, de acelaş metal. *Timbrul, Tenanţiă, Engolpionul, Deviza, Pavilionul*, ca la Mitropolii.

Să póte vedea din desenele cari însoţesc acest raport, în colorii şi în haşuri, că am voit a da Scutului Primatului câmpul tricolor în tocmai cum e Drapelul României întregi, mai ales că şi titlurile vechi ale acestei Mitropolii erau trei şi Scaunul său este Primul după Patriarhul.

Am dat Mitropoliei Moldovei și Suceavei câmp cu smalturile vechiei Moldavie, împodobite cu auriul ce avea vechia Muntenie. Aci e *reînfrățirea în Embleme* care există și în Stat. Sunt și colorile naționale câte trele înlăuntrul Scutului combinate la ambele Mitropolii.

Am dat Episcopiiilor Muntene câmpul de smalt (colóre) albastru (lazuriu), pe care și în vechime l'a avut.

Am dat Episcopiiilor Moldovei câmpul de smalt (colóre) roșu (ghiurghiuliu), pe care numai dînsa îl avusese iar Muntenia nu. Dar tóte acestea le-am *înfrățit unele într'atele* cu mijlócele inextricabile ale împărțirilor eraldice, pentru utilul scop de a aduce o mai mare înlesnire și d'a se putea distinge tóte între dînsele în bună și deslușită regulă, adică tóte Eparhiile de dincolo și de dincóce de Milcov, fie-care după câmpul Scutului său.

N'am dorit deosebiri bătătóre la ochi între podóbele Scuturilor, ci am căutat să fie egale, căci sunt egalii și Sfinții Părinți, Pairii, Bisericeii nóstre. Am dorit numai să se pótă recunóște lesne și din depártare, și să se pótă înscrie nu numai de noi, dar și de oricare altă eraldică din cele-l-alte țeri streine.

Am observat că, de și se póte vedea de departe cu înlesnire și se póte recunóște prin câmpul lor cel roșu câte trele Scuturile din Moldavia de către cele-l-alte trei din Muntenia, cari aũ câmpul albastru, totuși însă nu era destul numai diferența acésta pentru a se deosebi bine câteși șése Scuturile între dînsele, și a nu se putea confunda Episcopiile nóstre unele cu altele.

Atunci ne-am pus întrebarea cum ar fi mai bine să facă Comisiunea?

Să se inventeze ceva nou și să se facă inegalități nepotrivate și neplăcute între cele 6 Episcopii, acésta nu se putea admite. Era să fie și rău, și contra tradițiunilor, și contra regulilor ce am voit să nu se încalce cu nici un preț.

Așa dar, singurul mijloc admisibil în Blazon ce am găsit pentru a eși din dificultatea acésta, a fost d'a adopta litere

saŭ slove consonate, amintind numele Eparchiilor, spre a se putea recunoște mai bine. Le-am numit litere saŭ slove, dar de preferință vom primi a le dice curat *slove* căci nu sunt litere latine. Fie iubirea noastră cât de nemărginită pentru latinitate și pentru Roma, patria de sânge strămoșească, noi însă pentru scrierea bisericescă știm că am avut frăție creștină nu cu Latini, ci cu Slavii Pravoslavnică ca și noi.

Am fost Romani și vom fi Români, căci așa suntem de mai 'nainte chiar de a deveni Creștini și robă ai lui Isus Hristos; dar în Religia Răsăritului voim să stăm tot ca până aci, adică în adevărul istoric cel cu *slove chirilice* ale Bisericei Ortodoxe Române din Orient. În Eraldică semna-vom trecutul scump al Pravoslaviei noastre în ocasiunea acésta, și pe Blazonul Bisericeii, nu cu litere, ci *cu slove*, de și nu ne refuzăm să cetim rugăciunile din cărțile cele nuoă cu litere. Am admis dar aci, și numai aci inocentele și vechile *slove chirilice* în Eraldica Episcopiilor noastre; și acésta va fi semnul de deosebire istorică a celor 6 Eparchii din România, fiind acésta și o cestiune de amintire istorică și o cestiune de necesitate și de utilitate practică; iar nu mai mult. Nu vom face casus belli din acésta, și nici patriotismul dintr'o parte, nici simțul religios din altă parte nu se vor ciocni pentru atâta. Biserica noastră e autocefală astă-đi, dar ținem minte cu ce fel de slove la început *aŭ scris și aŭ tipărit Părinții noștri* Cărțile Sfintei Credințe Creștine și Cărțile luptelor neperitóre contra riturilor care ne prigonéu.

De când am început a avea tiparul la noi, (1640) și chiar până a nu-l avea, adică de când în manuscrise am tradus în Limba noastră Română rugăciuni și cărți bisericescă, noi cu slovele acestea am adăpostit și am îmbrăcat vorbirea saŭ graiul nostru, și până acum în ăilele părinților noștri tot-d'a-una ne-am servit de acele slove în linisce pentru a ruga pe Dumnezeu.

Nu este de tăgăduit acésta. Din contră, avem datoria a fi recunoscători că am avut pacea sufletescă la a lor umbră și la al lor adăpost, ceea ce, de sigur, nu am fi avut dacă

cei de alte rituri din Occident cari ne prigoneau, ar fi găsit la noi o asemuire mai mult cu dinșii prin literile latine din cărțile Bisericeii. Decî, nu avem nici a ne rușina, nici a ne teme de un adevăr istoric al nostru, mai ales într'un cas ca acesta cu totul inocent, cînd găsim și o necesitate, o înlesnire practică pentru a face să se deosebescă Stemele Episcopielor noastre cu ușurință de către orî-cine și de departe. Acésta este explicarea slovelor pe cari prin blazonare le deslușim cu amănuntul mai la vale.

Cât pentru a scuza admiterea eraldică a acestor slove pe Scuturi, trimitem pe cei necređetori la Blazonul altor multe State și chiar la obiceiul vechiū al Țării noastre începînd de la 1362, etc. etc. Veđi p. 391, Ist. Bis., Lesviodox.

Stema Capitalei Bucuresti. Stema Capitalei Bucuresti.

Fig. A.

Fig. A.

Stema oraşului Iaşi.

Stema oraşului Iaşi.

Fig. B.

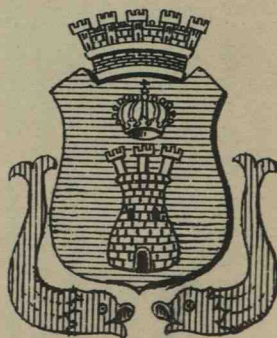

Fig. B.

Stemele oraşelor.

Apoi, terminând ast-fel cu Stemele Bisericeşti, am urmat înainte pentru a fixa şi Stemele celor două capitale, *Bucurescă* şi *Iaşă*; dar ne-am oprit aci pentru comune şi nu am lucrat alte Steme pentru alte oraşe din Ţară crezând că, o atare lucrare ar mai putea aştepta să se facă după legiferarea acesteia ce presintăm astă-đi, mai ales că nici D-l Ministru nu ne-a indicat anume cară oraşe ar mai avea astă-đi trebuinţa de Steme.

Iată cum am regulat şi am blazonat noi în haşuri şi în smalturi *Scutul pentru Bucurescă*, fig. A, şi *Scutul pentru Iaşi*, fig. B.

Bucureşti, pörtă : *Scut* de smalt lăzuriu, încărcat cu Sf. Dimitrie Basarabov, ținând Crucea în dextra şi sulița în senestra, tóte d'auriü. *Coróna* murală. Deviza: «*Patria şi dreptul meü*», d'auriü pe ghiurghiuliü.

Ca să nu intrăm pe cale de discutare a Decretului din 7 şi 11 Decemvrie 1864 (1), pentru Armele Comunei Bucurescă, am păstrat cât a fost posibil faţa cu Eraldica şi am încheiat cu regulă. Am fixat şi Blazonul.

Iaşi, pörtă *Scut* lăzuriü încărcat de cetatea (Iassiorum) cu trei turnuri, asuprită d'o *Corónă* Regală, tóte d'auriü.

Coróna murală. Suportü, doi Delfini afrunţați, de ghiurghiuliü cu ochii d'auriü.

Nici aici n'am atins figurele ce avem astă-đi în pecețile Capitalelor, ba nici am cercat a le discuta.

Uzagiul lor actual va dobândi putere de lege fixă şi asemenea, ca pe cele mai vechi le vom respecta şi noi, pentru a fi consecuenți şi pentru a menține ceea ce avem astă-đi mai cunoscut Poporului.

(1) Codul Boerescu, Supliment, Decretul din 7 Decembre 1864 promulgat 11 Decembre 1864, pentru Armele Comunei Bucurescă.

Mărturisim că, pentru Stemele Capitalelor București și Iași, mai ușor ne-a venit a primi Emblema actuală ce are fosta capitală a Moldovei, căci se găsește legată de ea cel puțin o amintire istorică, că a fost odinioară antică cetate din timpuri depărtați a poporenilor diși Iassiorum (1) și că avea pe atunci coróna regală a acelu vechi popor locuitor în aceste părți ale Țerei noastre. Dar nu e tot așa cu actuala Stemă a vechiului oraș București. Patronul (2) Capitalei noastre, de acum, Sf. Dimitrie Basarabov, ale cărui Sf. Mōște se conservă în sieriū de argint de la Domnia lui Alexandru Ipsilant Voevod, în sf. Mitropolie Bucureșténă, abia ne a fost dăruit nouă, din Bulgaria, după pacea dintre Turci și Muscali, sub Impărătesa Ecaterina a Rusiei, de un General Rus anume Solitikof și s'a adus în Capitala noastră la 13 Iulie 1774. Noi am fi mai avut și dovezi istorice și tradițiuni mai vechi pentru București, chiar de la Mircea-Vodă Cozianul și de la Coconii lui, a căror biserică cu Sf. Icónă făcătoarea de minuni a Prea Sf. Fecióre a străbătut 4 secolii; și alte tradițiuni și mai vechi mai avem care ar fi putut merita reînvierea lor ađi.

Dar, vedēnd că ar fi trebuit să rēsturnăm actualitatea și să nu păzim decisiunea de la început luată, de a fixa Armorialul nostru așa cum se găsește el în ființă, în cât să ne ferim d'a nu întâmpina dificultăți deocamdată, nici opozițiuni și lupte cari ne-ar îngreuna rezultatul general și practic.

Am preferat deci să respectăm credința și dragostea ce are Poporul Bucureștean către Sf. Dimitrie, Patronul său din Délul Mitropoliei, credință însuflată lui prin mult Evlaviosul renume al Mitropolitului Grigorie (3) de atunci, fie cu sacrificiul chiar al oricăreia alte date din trecut oricât de ilustră, dar de care nu ne mai aducem aminte toți Bucureștenii de astă-đi.

(1) Veđi Ureche Vornicu, după Dionisie Fotino, Ist. Mold., Cap. I, veđi și Cantemir care ăice că acolo a existat o colonie Romană cu acest nume.

(2) Veđi Istoria Bisericească de Geanoglu Lesviodacs pag. 406.

(3) Veđi idem.

Am fixat prin urmare Armele pentru ambe orașele Capitale, în limitele regulelor și colorilor Țărei noastre, și le am blazonat ambe Stemele respective precum s'a vădut, fără alterare, sfîrșind ast-fel și cu aceste două Mărci.

Dar am cređut că nu se pôte amâna Stemele Judetelor noastre, pentru respectul ce datorim marelui principiu al decentralizării administrative.

Stemele Județelor.

Vedând că județele astă-dî în Țara noastră, de și sunt înzestrate prin legi cu consiliile lor deliberative și aŭ fie-care câte o oștire județiană locală sau Miliție, iar Steme Eraldice nu aŭ, am creșut că e bine să li se fixeze chiar de acum Emblemele Județene în mod serios și regulat pe Drapelele lor respective. Decî am alcătuit și pentru tôte Ținuturile (Județele) Steme definitive eraldice, silindu-ne însă d'a nu pierde nimic din suvenirile locale istorice care le avem și, dacā am îndreptat câte puțin unele figuri, am crezut că mai mult ne-am apropiat de adevăr noi, prin modificările nōstre, de cāt că am vătāmat ceva din Emblemele adevērate și vechi.

Am observat și aici, tot în același fel ca la Eparhiele Ecclesiastice, deosebirea smaltārei cāmpurilor de peste Milcov cu roșu și a celor de dincōce de Milcov cu albastru. Dar n'am pierdut din vedere, că nu ne era permis a inventa nimic de la noi.

Ținta lucrārei acesteia cea mai practicā ne-a fost de a avea Armorialul nostru corect și bine fixat, și d'a nu introduce altul de cāt pe acel mai iubit și mai cunoscut Poporului nostru. Noi acest scop am urmārit preste tot. Se va vedea dar, dacā am rēușit de a-l atinge sau nu cu lucrarea ce ve prezintām aci.

Emblemele Județelor s'aŭ așeșat și s'aŭ regulat în concordanță cu cerințele artei eraldice, păstrāndu-se de asemenea tot ce s'a găsit intrat în uz mai din nainte și de aceea am și împărțit Scuturile lor tôte într'unul și acelaș mod, de și este monoton la privire; dar așa făcēnd, ne-am mulțumit de a atinge scopul constant d'ale asemui pe cāt este posibil cu Stēgul Național pe tôte într'acelaș mod. N'am voit a schimba starea actualā de téma ca niscaî nemulțumiri să nu să pōtā naște din partea vre-unui Județ al Țērii în privința împărțirei colorilor și smalturilor lor de pe Scuturi și de pe Stēguri; iar în ceea ce privește colorile atributelor sau mobilelor,

am observat ca regulă, de a smalta roșu-ghiurghiuliū pe câmpul galben (auriū) pentru Județele de Moldova și de a smalta albastru (lăzuriū) pe acelaș câmp galben pentru Județele de Muntenia; căci împărțirea este făcută perpendicular (în par, en pal), pentru tóte câmpurile cu 2 trăsături (partițiuni), așa în cât, orī cine privindu-le cu atențiune, le póte deosebi fixând centrul Scutului și tot de odată póte să știe, de la prima aruncare de ochi, daca este Județ din partea de sus sau din partea de jos a României de astă-dī, pentru ca să le pótă ține minte și să le pótă înțelege cu ușurință orī-ce privitor străin sau pămîntén. Și chiar să le pótă însuși blazona pe nesimțite, fără a ști arta eraldică și fără a căuta vre-o inscripțiune sub ele pentru a le descifra. În modul acesta s'a procedat cu tóte Județele, avându-se în vedere regula sus đisă. Singura excepțiune ce am introdus a fost relativă la Județele de peste Dunăre și la județul în care se găsește Capitala României. La insigniile acestor din urmă ținuturi s'a întrebuintat metalul și colórea amestecate *una în alta*, după cum se numesce în Eraldică. Acel amestec, l'am făcut fiind-că aceste Județe represintă în present, mai mult ca în trecut și mai mult de cât cele-l-alte, Mărirea Statului Român Actual.

Fie-care Emblemă s'a blazonat după limbagiul și regulile științei eraldice, pentru ca să rămână așa fixate și neschimbate pentru viitor, tot cum s'a procedat pentru cele două Comune, Reședințe Domnesci, pentru ambele Mitropolii și pentru cele 6 Episcopii. Dintre județe unele nu mai aparțin astă-dī hartei României, dar prin istorie au făcut parte și dinsele, și pe tóte în același fel le-am fixat, după cum în alăturatele tabele se vęd și după cum se descriū, atât prin smalte cât și prin hașurī, care aceeași semnificare au.

Noi am vęđut bine că, așa cum am regulat smalțurile sau colorile Județelor, am ajuns ca ele prea mult să se asemuiască cu nisce Stéguri, și că din depărtare, se pare că ar fi unul și același Drapel pentru tóte Scuturile ce am alcătuit la Județele actuale și istorice pe care le-am blazonat și le-am

figurat. Ar fi fost de sigur mai plăcut vederei, dacă am fi format un tablou general al Scuturilor noastre județene cu variațiuni între dînsele, cum sunt la cele mai multe țări mai experimentate din occident, în loc de a le face așa uniforme toate și monotone, adică zebrate unul ca cel-l-alt.

Dar, temerea ce am avut noi ca să nu fim desaprobați de Consiliile Județelor noastre, care au luat deja de 30 și mai bine de ani obiceiul d'a purta Drapelele lor chiar cu aceleași culori și linii asemănate cu Drapelul Statului, acesta a fost piedica noastră. Este dificil să scornesci de odată și fără motiv bine cuvîntat trei-deci și mai bine de Embleme într'o Țară care ține, ca Țera noastră, la obiceiurile și la deprinderile sale.

Ne am temut de a ne depărta în figurî necunoscute, imitate de la țări străine și a introduce gelozii, rivalități, nemulțumiri.

Nu este permis a face invențiuni nejustificate în arta eraldică. Acastă știință are gramatica ei și ține mult la lucrurile ce s'au învechit și au intrat odată în obiceiuri. Inovațiunile în acest cas nu-i sunt pe plac cătuși de puțin. De aceea, forțați ne-am vădut să aplicăm pe Drapelul Tricolor Național pentru fie-care județ Emblema cea veche a sa, dându-i însă în tot cazul smaltul și metalul său admisibil în limita tradițiunei și a regulei de Blazon.

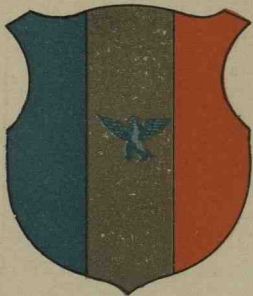
Ast-fel întocmindu-le dar și pe acestea ca și pe cele menționate mai sus, am fixat și textul blazonărei, pe ordine alfabetică pentru toate Județele României până la 1878 și pentru cele din urmă de această dată, exceptând pe acele înstreinate și necunoscute cu precizie de istorie, ci abia de tradițiune.

Dăm aci Stemele Județelor vechi și actuale sus menționate, câte ne sunt cunoscute bine, în număr de 36 însoțite de figurile lor respective atât în culori cât și în hașuri.

Dăm și deslușirile lor, (vezi Tabelele A, B și C), în limbajul usitat de Eraldică:

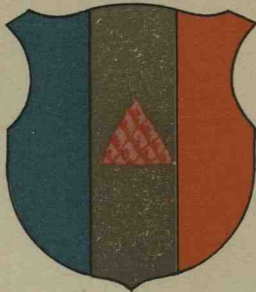
ARGEȘ.

1

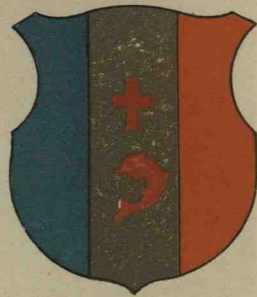
BACĂU.

2

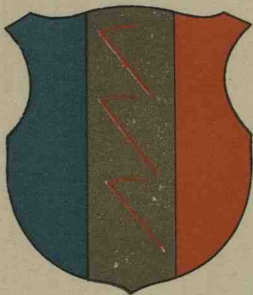
BOLGRAD.

3

BOTOȘANI.

4

BRĂILA.

5

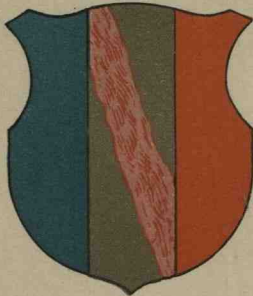
BUZĂU.

6

CAHUL.

7

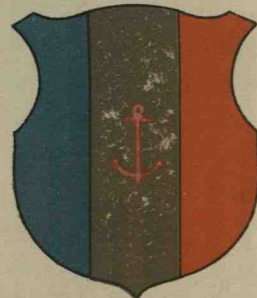
CONSTANȚA.

8

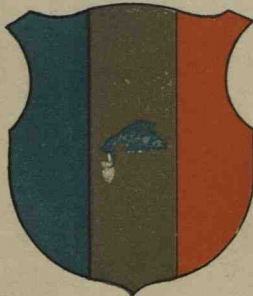
COVURLIU.

9

DOLJIU.

10

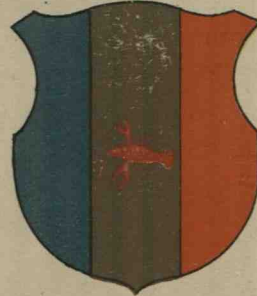
DÂMBOVIȚA.

11

DOROHOIU.

12

1. *Argeș*. Pórtă Scut destreit în par lazuriü, zauriü, ghiurghiuliü, încărcat la 2 d'un Vultur cu sborul deschis, lăzuriü. Fig. 1.
2. *Bacăü*. Despărțit în par de lăzuriü și de ghiurghiuliü, cu d'auriü, încărcat d'un munte piramidă din șece bolovanî așeđați 1, 2, 3, 4, de ghiurghiuliü. Fig. 2.
3. *Bolgrad*. Destreit în par de lăzuriü, d'auriü, de ghiurghiuliü, încărcat la 2 d'un Delfin, de ghiurghiuliü, asuprit de o Cruce d'asemenea smalt. Fig. 3.
4. *Botoșani*. Despărțit de două orî (saü de două trăsături), lăzuriü și auriü și ghiurghiuliü, încărcat la 2 cu 3 cöse cosind, de ghiurghiuliü, puse în par (una sub alta). Fig. 4.
5. *Brăila*. Pórtă Scut despărțit cu 2, lăzuriü și auriü și ghiurghiuliü, încărcat la 2 cu un vas cu 2 catarturi de lăzuriü. Fig. 5.
6. *Buzëü*. Pórtă Scut destreit în par: lăzuriü, auriü, ghiurghiuliü, cu Biserica Episcopală cu 3 turnuri de lăzuriü, înșoțită în sfirc d'un șoim vînător cu sbor deschis, tóte de lăzuriü. Fig. 6.
7. *Cahul*. Pórtă Scut destreit în par, lăzuriü, auriü, ghiurghiuliü, încărcat la 2 cu o bandă undată de ghiurghiuliü. Fig. 7.
8. *Constanța*. Pórtă Scut destreit în par, de lăzuriü, d'auriü, de ghiurghiuliü, încărcat la 1 și la 3 d'un vas d'auriü, la 2 d'un vas de lăzuriü. Fig. 8.
9. *Covurluiü*. Despărțit de două orî: lăzuriü și auriü și ghiurghiuliü, încărcat la 2 cu ancora de ghiurghiuliü. Fig. 9.
10. *Doljiü*. Pórtă Scut destreit, în par de lăzuriü, d'auriü, de ghiurghiuliü, încărcat la 2 d'un pește d'azuriü. Fig. 10.
11. *Dâmbovița*. Destreit în par de lăzuriü, auriü, ghiurghiuliü, încărcat la 2 d'un țap trecënd, de lăzuriü. Fig. 11.
12. *Dorohoiü*. Pórtă Scut destreit, în par de lăzuriü, d'auriü, de ghiurghiuliü, încărcat la 2 cu un rac, de ghiurghiuliü. Fig. 12.

13. *Fălcii*. Pórtă Scut despărțit de două orî, în par, de lăzuriü, d'auriü, și de ghiurghiuliü, încărcat la 2 d'un boü trecênd, de ghiurghiuliü. Fig. 13.

14. *Gorjiü*. Scut destreit în par de lăzuriü, d'auriü, de ghiurghiuliü, încărcat la 2 d'un cerb trecênd, de lăzuriü. Fig. 14.

15. *Ialomița*. Scutul destreit în par de lăzuriü, d'auriü, de ghiurghiuliü, încărcat la 2 d'un pește de lăzuriü asuprit d'un snop de grâu d'același smalt. Fig. 15.

16. *Iași*. Destreit în par de lăzuriü, d'auriü, de ghiurghiuliü, încărcat la 2 d'un armăsar, trecênd, de ghiurghiuliü. Fig. 16.

17. *Ilfov*. Pórtă Scut despărțit de 2 trăsături în par, de lăzuriü, d'auriü, de ghiurghiuliü, încărcat la 1 și 3 de Sfinții Constantin și Elena, d'auriü, ambiü ținênd Biserica Mare Metropolitană, de lăzuriü, încărcând peste 2. Fig. 17.

18. *Ismail*. Destreit în par de lăzuriü, d'auriü, de ghiurghiuliü, încărcat la 2 d'un leü ținênd în dextra o cruce, tóte de ghiurghiuliü. Fig. 18.

19. *Mehedinți*. Pórtă Scutul despărțit de 2 trăsături în par, la 1 de lăzuriü, la 2 d'auriü, la 3 de ghiurghiuliü, încărcat pe câmpul 2 cu 3 albine puse 2 și 1, de lăzuriü. Fig. 19.

20. *Muscel*. Pórtă Scut despărțit de 2 trăsături în par la 1 de lăzuriü, la 2 d'auriü încărcat cu *Aevila stabilită* pe cracă cu sborul înjosit, purtând în plise craca de măslin care e a *Descălicătórei*, tóte de lăzuriü; la 3 de ghiurghiuliü. Fig. 20.

21. *Némț*. Destreit în par d'azuriü, d'auriü, de ghiurghiuliü, încărcat la 2 d'un cerb, alergând, de ghiurghiuliü. Fig. 21.

22. *Olt*. Pórtă Scut despărțit de 2 orî în par d'azuriü, d'auriü, de ghiurghiuliü, încărcat la 2 cu turnul cu trei ferestre, de lăzuriü. Fig. 22.

23. *Prahova*. Scutul despărțit în par de lăzuriü, d'auriü, de ghiurghiuliü, încărcat la 2 de capra, lăzuriü. Fig. 23.

24. *Putna*. Destreit în par de lăzuriü, d'auriü, de ghiurghiuliü, încărcat la 2 cu Baccus, de ghiurghiuliü. Fig. 24.

Județele.

FĂLCIŪ.
13

GORJIŪ.
14

IALOMIȚA. la M.
15

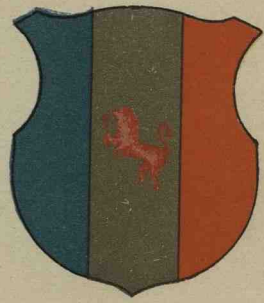
IAȘI.
16

ILFOV.
17

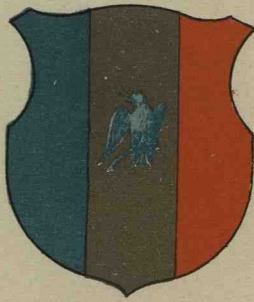
ISMAIL.
18

MEHEDINȚI.
19

MUSCEL,
20

NEAMȚU.
21

OLTU.
22

PRAHOVA.
23

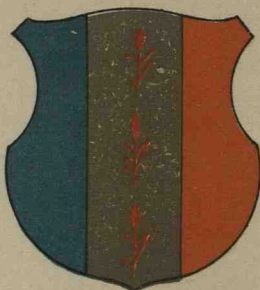
PUTNA.
24

RÎMNIC.
25

ROMAN.
26

ROMANAȚI.
27

SĂCUIENI.
28

SUCEAVA.
29

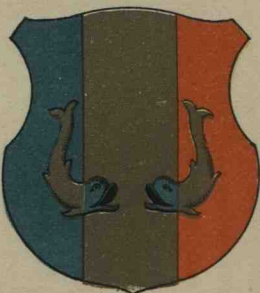
TECUCI.
30

TELEORMAN.
31

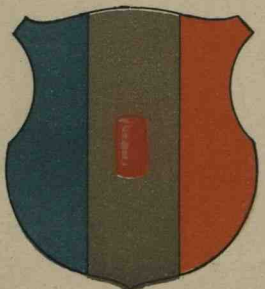
TULCEA.
32

TUTOVA.
33

VASLUIŢ.
34

VÎLCEA.
35

VLAŞCA.
36

25. *Rîmnice*. Scutul despărțit de 2 orî în par, la 1 de lăzuriu, la 2 d'auriu, la 3 de ghiurghiuliu, încărcat la 2 d'un cal, trecend, de lăzuriu. Fig. 25.
26. *Roman*. Destreit în par de lăzuriu, d'auriu, de ghiurghiuliu, încărcat la 2 cu 3 spice de grîu de ghiurghiuliu, puse în par. Fig. 26.
27. *Romanaș*. Pórtă Scut despărțit de 2, la 1 de lăzuriu, la 2 d'auriu, încărcat d'un snop de grîu de lăzuriu, la 3 de ghiurghiuliu. Fig. 27.
28. *Săcueni*. Destreit în par, la 1 de lăzuriu, la 2 d'auriu cu ciorchina de struguri de lăzuriu, la 3 de ghiurghiuliu. Fig. 28.
29. *Sucéva*. Pórtă Scut destreit în par, la 1 de lăzuriu, la 2 d'auriu cu 3 brași alăturați, de ghiurghiuliu, la 3 de ghiurghiuliu. Fig. 29.
30. *Tecuci*. Destreit în par de lăzuriu, d'auriu, de ghiurghiuliu, încărcat la 2 d'un ciorchin de strugure, de ghiurghiuliu. Fig. 30.
31. *Teleorman*. Destreit în par de lăzuriu, d'auriu, de ghiurghiuliu, încărcat la 2 cu 3 berbecuți puși în par, cel din mijloc e pascal cu stég, totul de lăzuriu. Fig. 31.
32. *Tulcea*. Destreit în par de lăzuriu, d'auriu, de ghiurghiuliu, încărcat la 1 și 3 cu 2 delfini d'auriu, affrunțați, de lăzuriu, peste câmpul 2. Fig. 32.
33. *Tutova*. Destreit în par de lăzuriu, d'auriu, de ghiurghiuliu, încărcat la 2 cu 3 pesci de ghiurghiuliu, puși în par, înnotând. Fig. 33.
34. *Vaslui*. Destreit în par de lăzuriu, d'auriu, de ghiurghiuliu, încărcat la 2 d'un stup (uleiu) cu albine, de ghiurghiuliu. Fig. 34.
35. *Vâlcea*. Destreit în par de lăzuriu, d'auriu, de ghiurghiuliu, încărcat la 2 cu crivacul ocnei, calul, puțul și conductorul, tóte de lăzuriu, puse în bandă. Fig. 35.
36. *Vlașca*. Destreit în par de lăzuriu, d'auriu, de ghiurghiuliu, încărcat la 2 cu 3 stejari alăturați, de lăzuriu. Fig. 36.
- Remâne acum să mai arătăm ca suvenirî istorice, ceea ce

prin studiile noastre găsim că se știe despre județele cari nu mai sunt astă-zi politicește în ființă precum: *Cărligătura*, cu calul, trecând. *Hârlăul*, cu 3 tufani alăturați. *Herța*, cu cumpănă în centru, toate neblazonate. Asemenea mai arătam aci în treacăt, pentru a se ști ca istorie, câte-va din județele înstrăinate, dar nu vom da figurile lor eraldice, ci numai vechile Embleme tradiționale le menționăm.

Pentru Bucovina: 1° la *Câmpulung*, cumpăna cu 2 tesuri în centru Scutului, d'argintiu; 2° la *Cernăuși* sau *Dumbrava-Roșie*, Scutul despărțit de roșu și de lăzuriu (albatru), încărcat de *Capul de Bour* acostat la dextra d'un Sóre și la senestra d'o Lună și între córne asuprit d'o Stea trecând peste ambe câmpurile, toate d'argintiu.

Pentru Basarabia. 1° *Orheiū*, un brad. 2° *Hotinu*, castel cu 3 turnuri crenelate, înfipte de stéguri și în Șef cu 2 săbii încrucișate cu vârful în jos și asuprite d'o Cruce, toate d'argintiu. 3° *Soroca*, cu 2 pesci trecând unul spre dextra, altul spre senestra, d'argintiu. 4° *Bălțile*, cu un cap de cal, d'argintiu. 5° *Ismailul*, cu farul, asuprit d'un stég, alăturat în dextra d'un vas plutind, toate d'argintiu. 6° *Acherman* cu vița legată pe harac, colóre naturală. 7° *Benderul* cu leul odihnind, toate d'argintiu și 8° *Kișinăul* cu *Capul de Bour* d'argintiu. (Veți planșa 1 Mărcile Districtelor Basarabiei. Z. C. Arbure, Basarabia, 1899).

Cu acésta am sêvîrșit studiul nostru și am arătat Onor. d-lui Ministru de Interne, conform cererei ce ne-a făcut, opiniunea noastră, cum s'ar putea forma Mărcile sau Armele pentru a fi corespunzătoare legilor speciale și regulilor date de arta eraldică, pentru a sfîrși odată cu tablourile ce vedem astă-zi inventându-se, fie de către autoritățile întîmplătoare ce le comandă, fie chiar de către meșteșugarii ce le execută, tablouri cari neîncetat după caprițiu se preschimbă ori-când se prenoiesc, tablouri care aū nevoie să fie însoțite de nume scrise din jos și colorate fără pricepere, fără regulă, fără vre-o semnificațiune din Blazon, ca să se știe ce semnifică și care nu aū, póte alt scop, decât de a aduce

noii cheltueli nesfîrşite Statului şi sunt cea mai vie dovadă de ignoranţa neastîmpărată şi pretenţioasă.

Acum vom răspunde Guvernului, cum credem noi şi cine credem noi că are dreptul d'a se servi de acele Mărci ale Statului, fie ca sigiliu fie ca etichetă.

Cine are dreptul d'a se servi de Armeriele Statului.

În privinţa dreptului de a se servi de Armele sau Sigiliul Statului, noi ne-am convins, din informaţiunile ce am luat că, înainte de Revoluţiunea cea mare, în Franţa, era de regulă d'a se încredinţa păzirea Sigiliului Statului unui funcţionar înalt special. Numai acesta avea sarcina d'al aplica unde trebuinţa cerea. Acest funcţionar înalt era Ministrul de Justiţie. În urmă, de şi s'a restrîns importanţa regulilor de până aci, însă nu s'a făcut mai mult de cât că, s'a înfiinţat responsabilitatea ministerială, rămîind însă direct tot Ministrul Justiţiei şi nimeni altul de cât el personal însărcinat şi responsabil, orî când şi orî unde s'ar fi întîmplat ca semnătura Capului Statului să nu fie contra-semnată şi de Ministrul acesta, pe lângă punerea Sigiliului Statului.

Deci, ast-fel, Sigiliul a devenit d'atunci indispensabil pentru a fi valid Actul.

Vedeţi dar, că în Franţa Sigiliul cu Armete Statului nu este de domeniul public, nici privat, ci exclusiv numai Capul Statului se poate servi de el în modul aci arătat. Iar supremul şef al magistraturei, Ministrul de Justiţie, a devenit Conservatorul acestui Sigiliu cu titlul de «*Garde des Sceaux*».

Legea Franţei nu recunoşce caracter constituţional de cât actelor aceloră carî sunt ast-fef contra-semnate şi sigilate. *Conservatorul Sigiliului* are dreptul chiar de a resista voinţei Capului Statului la cazul când această voinţă nu ar fi legală. Decretul din 23 Aprilie şi 25 Maiu 1791, asupra organizaţiunei Ministerului, articoli 5 şi 6 dic: «*Les fonctions du Ministre de la Justice sont: «de garder les sceaux*

et de sceller les lois, traités, patentes, commissions, diplômes, etc., etc.». Sub diversele guverne franceze ce se succedară, în urma Revoluțiunei, nici o modifiçaune sau regulă nu s'a scbimbat la acestea din urmă.

Din răspunsurile ce Comisiunea noastră a obținut prin adresa No. 11.323 din 9 Iulie 1890 a D-lui Ministru de Interne, pe care ne-a transmis'o în copie (1), mai vedem că ne dice chiar D-l Ministrul Afacerilor Străine al Franței, la 3 Iulie 1890, că: Administrațiunea în Franța are putere discreționară în virtutea art. 291 și 292 din Codul Penal, de a regula cum ea ar crede convenabil întrebuițarea Emblemelor și a Drapelului Frances.

Apoi, Administrațiunea în tot timpul, se pôte opune ca Drapelul Național să fie acoperit de inscripțiuni comerciale și, în Departamentul «de Seine», pe baza ordonanțelor din anii 1823, 1824 și 1833, există dispozițiuni cari exige ca particularii fără autorisațiuni speciale, să nu pôtă arbora Drapelul Tricolor în afară de ȃilele de serbări oficiale.

Maï dice pe lângă acestea că nici nu există în Franța vre-o lege sau ordonanță, care să preciseze împrejurările când, sau autoritățile, sau corpurile constituite, sau particularii, să se pôtă servi vre-o dată de Emblemele sau de Drapelul Frances.

Ast-fel este dar răspunsul ce Onor. Republică a Francieii a bine-voit a ne da în mod oficial și clar la întrebarea ce, prin Onor. Guvern al nostru, i-am adresat ca să ne lumineze, cari sunt acolo condițiunile în cari autorităților, corpurilor constituite sau chiar particularilor, le-ar putea fi iertat să facă întrebuițare de Armeriele sau de Drapelele Naționale.

În sfirșit, ne-a mai răspuns că, la dorința ce am mai arătat de a ne procura vre-un exemplar al colecțiunei de legi și ordonanțe care regulază această materie, tot acest Onor. D-n Ministru ne adaugă că, asemenea culegere nu a existat și nu există în Franța.

(1) Veți actele anexate.

De la cele-lalte state europene la cari am mai adresat aceleasi cereri, ni s'a dat numai raspunsul identic cu ultimul alineat dintr'al Onor. Republicii Franceze.

Credem ca conclusiunea este de la sine, una si aceiasi ca, reu si fara cale la noi nu s'a regulat nimic inca prin administratiune direct, spre a pune stavila abuzului ce se face in acesta privinta cu Emblemele Nationale.

Raportorul Comisiunei, *St. D. Grecianu.*

Comisiunea acesta onorifica numita de On. Minister, a lucrat pana in anul 1892, dar, vedend atunci schimbarea Guvernului presadat de d-l General Man u, care era tot-odata si Ministrul de Interne, nu a mai tinut sedinta. Ast-fel fiind, raportul acesta nu s'a putut ceti de mine in auzul colegilor mei din Comisiune, nici atunci nici mai tarziu, caci, din cauza schimbărilor succesive de Guverne, nu s'a mai crezut autorisata zisa Comisiune nici de-a functiuna mai departe.

Asta-qi insa, vedend eu in capul On. Minister de Interne pe acelaș titular, am crezut ca e de datoria mea, ca fost Președinte al acelei Comisiuni si tot-odata ca Raportor, sa nu las sa se pierda cu totul atat rezultatul studiilor ce ni s'au cerut cat si conclusiunea raportului ce am elaborat.

Deci, dam aci, pe langa acestea, si actele oficiale, incepend de la geneza Eraldicei Romane, ca sa fie cel puțin cunoscute.

Autorul,

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

ANEXE DIN DOSAR

—

[Faint, mostly illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text appears to be a list or index of documents related to the case.]

BIBLIOTECA CENTRALĂ
UNIVERSITĂȚII
BUCUREȘTI

ROMÂNIA.

București 13 Aprilie 1890.

MINISTERUL DE INTERNE.

DIVISIUNEA ADMINISTRATIVĂ.

No. 5868.

Domnul meu,

Luând cunoștință de interpelarea ce ați adresat guvernului în ședința Senatului de la 10 Februarie 1890, cu privire la neobservarea legii din 1872, prin care se fixează Armele României, am găsit de cuviință să vă rog pe D-vastră, ca împreună cu Domniile Profesori universitari, V. A. Urechia și Gr. Tocilescu, să bine-voiți a forma o Comisiune cu însărcinarea de a *studia în mod complet uestiunea Armelor Țării și a Armelor sau Mărcilor Județelor, Comunelor, Episcopioilor, etc.*

Ca concludsiune a acestui studiu, doresc ca Comisiunea să bine-voiască a-mi arăta opiniunea ei, *dacă forma actuală a acestor Arme sau Mărci este corespundătoare legilor speciale și regulelor date de știința artei eraldice, cum și cine are dreptul a se servi de dînsele, fie că servă ca etichetă, fie ca sigiliu.*

Acastă lucrare, datorită buneii voințe și aprofundateii cunoștințe ce D-vastră și cei-l-alți Domni Membri ai Comisiuneii aveți în această ramură a științei, va servi Guvernului la alcătuirea unui proiect de lege sau regulament, pentru ca autoritățile să păzescă și să facă a se păzi neschimbate Armele lor.

Aș dori ca Comisiunea să se ceupe în același timp și cu studiul colorilor Drapelilor.

Comisiunea va bine-voi a-mi comunica atât studiul făcut cât și propunerile sale. Sper că, împreună cu colegii D-vóstre, cărora le-am făcut încunoștințări identice, nu-mi veți refusa acest concurs pentru care, pe lângă satisfacerea morală a Domniilor-Vóstre, veți avea și mulțumirile Guvernului.

Am onóre a vă înainta copia textului interpelărei ce ați adresat, rugându-vé să bine-voiți a comunica și celor-l-alți membri ai Comisiunei.

Primiți, vă rog, Domnul meú, asigurarea înaltei mele considerațiuni.

Ministru, **G. Manu.**

Șeful divisiiei, indescifrabil.

D-sale Domnului Șt. D. Grecianu, Senator.

ROMÂNIA.

Bucuresci, 9 Iulie 1890.

MINISTERUL DE INTERNE.

No. 11323.

Domnule Președinte,

Domnul Ministru al Afacerilor Stréine, pe lângă adresa No. 12383, îmi comunică răspunsul primit de Legațiunea noastră din Paris, de la Ministrul Afacerilor Stréine Frances, în privința modului cum autoritățile și particularii pot întrebuința Armele și Drapelul Țării.

Sub-scrisul, în referire la adresa Domnie-vóstre, No. 1, are onóre de a vă transmite, aci alăturat, o copie a aceluí răspuns.

Primiți, vă rog, Domnule Președinte, asigurarea înaltei mele considerațiuni.

p. Ministru, **J. Ciuffea.**

Șeful divisiiei, indescifrabil.

D-sale Domnului Președinte al Comisiunei pentru studiarea Armelor Țării.

Copie.

Monsieur le Ministre des Affaires étrangères à Monsieur
le Chargé d'Affaires de Roumanie.

Paris, le 3 Juillet 1890.

Monsieur le Chargé d'Affaires.

Par une lettre en date du 9 Juin dernier, vous avez bien voulu me demander au nom de votre Gouvernement, dans quelles conditions les autorités, les corps constitués et même les particuliers peuvent se servir, en France, des armoires nationales et du drapeau français. Vous m'exprimez, en même temps, le désir de recevoir un exemplaire du recueil des Lois et Ordonances qui régissent cette matière.

Je m'empresse de vous faire connaître qu'il n'existe pas de Loi ou Ordonnance précisant les circonstances dans lesquelles les autorités, les corps constitués et les particuliers peuvent se servir des emblèmes et du drapeau français.

Dans le département de la Seine l'autorité administrative, se basant sur les dispositions d'une ordonnance royale du 24 Décembre 1823 et des ordonnances de Police des 9 Juin 1824 et 14 Septembre 1833 qui régissent des questions de voirie, exige que les particuliers se pourvoient d'autorisations spéciales pour arborer le drapeau tricolore en dehors des fêtes officielles.

A l'égard des sociétés fondées en vertu des articles 291 et 292 du code Pénal, l'Administration a un pouvoir discrétionnaire pour régler comme elle le juge convenable, l'usage des emblèmes et du drapeau français.

J'ajouterai qu'en vertu d'un usage très ancien on permet aux lavoirs d'arborer comme enseigne une feuille métallique disposée en forme de drapeau et peinte aux trois couleurs.

En tout temps, l'Administration s'oppose à ce que le drapeau national soit recouvert d'inscriptions commerciales.

Recevez, Monsieur, etc.

Cachet de
la Légation
de Rouma-
nie.
Paris.

ROMÂNIA.

București, 12 Iulie 1890

MINISTERUL DE INTERNE.

DIVISIUNEA ADMINISTRATIVĂ.

No. 11559.

Domnule președinte,

Am onóre a răspunde adresei Domniei Vóstre No. 2 că, după încredințarea ce-mi dá prin adresa No. 7305 Domnul Ministru de Instrucțiune Publică și Culte, un dosar relativ la «*fixarea Mărcilor Moldovei*» nu se află în depositul arhivelor statului.

Primiți, vă rog, Domnule Președinte, asigurarea înaltei mele considerațiuni.

p. Ministru, **J. Ciuflea.**

Capul divisiiei, indescifrabil.

Domnului președinte al Comisiunei pentru studiarea Armelor Țerei.

MINISTERUL DE INTERNE.

București, 7 Decembre 1890.

DIRECȚIUNEA GENERALĂ

a

MONITORULUI OFICIAL

ȘI

IMPRIMERIEI STATULUI.

No. 7725.

Domnule Peședinte,

Am onóre a răspunde la adresa D-vóstre cu No. 7 din 5 Decembre/90, că manuscriptul D-lui V. Al. Urechia relativ la «*Studiarea Stemelor Țerei*» nu s'a primit încă din cauză că acest op are mai multe figurí xilografice, carí trebuie inter-

calate în text; ast-fel că D-nul Urechia a luat însărcinarea, ca mai întâiu să fie executate aceste figuri, și în urmă să ne remită manuscriptul pentru punerea lui în lucru.

Primiți, vă rog, Domnule Președinte, asigurarea osebitei mele considerațiuni.

p. Director General, **J. M. Bujoreanu.**

Capul biuroului Comand. *Al. Angelin.*

Domnului Șt., D. Grecianu, Președintele Comisiunei pentru Studiarea Stemelor Țerei.

ROMÂNIA.

Roman, în 11 Iulie 1891.

—
SFÂNTA EPISCOPIE

Primită la 12/24 Iulie 1891.

DE

ROMAN.

Se va convoca Comisiunea îndată ce D-nii Membri absenți din Capitală vor reveni, și se vor pune în vedere toate aceste frumoase sigiliuri pentru care va și mulțumi comisiunea P. S. Sale Episcopului de Roman.

Președ.

(ss) *Șt. D. Grecianu.*

No. 408,

Domnule Președinte,

Ca rezultat la adresa Domniei Vóstre No. 11, din 23 Maii anul curent, avem onóre a vă înainta pe lângă aceasta, sigilurile Episcopiei, Seminarului, Protoierielor și a câtor-va Biserici din acéstă eparchie, împrintate în tuș.

Tot o dată vă comunicăm că, în ceea ce privesce Stemele Episcopale ale Seminarilor, ale Protoieriilor, Monastirilor și Bisericelor, nu este regulat nimic prin vre-o lege sau dispozițiune, ci din tradiție se obicnuesce a se pune, în sigiliile episcopale: o Mitră, Cârjă, Cruce și Engolpion [semnele episcopale]; în Sigiliul Seminarilor [din Moldova] Ochiul Provedinței, cu inscripția: «Intru lumina ta, vom vedea lumina»; în Sigiliile Protoieriei: o Masă cu Evanghelia și Crucea pe

ea; iar în Sigiliile Bisericelor, Icoana Patronului [Sfântului] căruia este dedicată Biserica).

Bine-voiți vă rugăm, Domnule Președinte, a primi încredințarea prea deosebitei noastre considerațiuni.

Episcop, (ss) **Melchisedec.**

Director, (ss) *V. Mandinescu.*

D-sale D-lui Președinte pentru studiarea Armelor Țării.

1. Sigiliul dublu, adică de 2 ori înprîntat și cu tuș și cu cêră roșie, al Bisericeii cu serbarea «Adormirea Maicei Domnului» din Comuna Jăriștea, Județul Putna.

2. Sigiliul dublu, adică înprîntat și cu tuș și cu cêră roșie, al Bisericeii cu serbarea «Sântilor Voevođi» din Comuna Mircesci, Județul Putna.

3. Sigiliul dublu, adică înprîntat și cu tuș și cu cêră roșie, al Bisericeii cu serbarea «Sântului Martir Dimitrie» din Urbea Focșani, Județul Putna.

4. Sigiliul dublu, adică și pe cêră roșie înprîntat și în tuș, al Bisericeii cu serbarea «Prea Cuvioșei Paraschiva» (Domnêscă), din Urbea Focșani, Județul Putna.

5. Sigiliul dublu, adică și pe cêră roșie și cu tuș, înprîntat, al Bisericeii cu serbarea «Nascerea Maicei Domnului» (Săpunaru) din Urbea Focșani, Județul Putna.

6. Sigiliul dublu, și pe cêră roșie și cu tuș înprîntat, al Protoeriei Județului Putna.

Din Județul Tecuciului:

7. Sigiliul Protoeriei Județul Tecuci din Eparhia Romanului, înprîntat în tuș.

8. Sigiliul Bisericeii cu serbarea «Adormirea Maicei Domnului» din orașul Tecuci, Județul Tecuci, înprîntat în tuș.

9. Sigiliul Bisericeii cu serbarea «Sântului Ierarh Nicolae», din orașul Tecuci, Județul Tecuci, Eparhia Romanului în tuș.

10. Sigiliul Bisericeii cu serbarea «Sântului Gheorghie» din oraşul Tecuciù, jud. Tecuciù, Eparhia Romanului, împrîntat în tuş.

11. Sigiliul Bisericeii cu serbarea «Sântul Ión Botezătorul» din comuna Brătăşesti, cătuna Brătăşesti de sus, jud. Tecuciù, Eparhia Romanului, împrîntat în tuş.

12. Sigiliul Bisericeii cu serbarea «Sântilor Voevozi» din comuna Valea-Rea, cătunul Călimănesa, jud. Tecuciù, Eparhia Romanului, împrîntat în tuş.

13. Sigiliul împrîntat în tuş, al Bisericeii cu serbarea «Naşterea Maicei Domnului» din comuna Puţeni, jud. Tecuciù, Eparhia Romanului.

14. Sigiliul împrîntat în tuş, al Bisericeii cu serbarea «Prea Cuvioşei Paraschiva» din comuna Matca, jud. Tecuciù, Eparhia Romanului.

Din judeţul Bacăului.

15. Sigiliul Protoerei (vechiù) şi sigiliul noù al Protoieriei judeţului Bacăul, ambele în tuş împrîntate pe aceiaşi faţă.

16. Sigiliul Bisericeii Cathedrale «Sf. Nicolae» din Bacău împrîntat cu tuş, însă de 2 orî acelaş, unul lângă altul.

17. Sigiliul Bisericeii «Sf. Impăraţi» din Urbea Bacău, împrîntat cu tuş, de 2 orî acelaşi, apropiate.

18. Sigiliul Bisericeii «Precista» din Urbea Bacău, în tuş împrîntat acelaş de 2 orî unul lângă altul.

19. Sigiliul Bisericeii «Naşterea Sf. Ión Botezătorul», din Urbea Bacău, reprodus în tuş.

20. Sigiliul Bisericeii «Sf. Gheorghie» din com. Mărgineni-Munteni. Reprodus în tuş, Judeţul Bacău.

21. Sigiliul Bisericeii «Sf. Dimitrie», din comuna Caşin, în tuş, Judeţul Bacău.

22. Sigiliul Bisericeii «Adormirea», din comuna Caşin, în tuş, Judeţul Bacău.

23. Sigiliul Bisericeii Mănăstireii Bogdana (Bacău). Reprodus în tuş, de 6 orî acelaşi în formă de cruce.

24. Sigiliul în tuș, ai Protoieriei Plopu, județul Bacău, al Bisericeii «Sfinții Voivozi» din satul Larga, comuna Dofténa, județul Bacău. Semnat Preotu Vartholcm 1891, Iunie 1.

Din județul Romanului.

25. Sigiliul Episcopiei Eparchiei Romanului cu hramul «Prea Cuvioasa Paraschiva» reprodus cu tuș.
26. Sigiliul Seminarului din Roman. Reprodus cu tuș.
27. » Protoieriei județului Roman. Reprodus pe cêră roșie.
28. » idem reprodus cu tuș.
29. » Bisericeii cu serbarea «Adormirea Maicii Domnului» (Precista Mare), din comuna urbană Roman. Reprodus pe cêră roșie.
30. » Bisericeii cu serbarea «Sfințului Ierarch Nicolae», din comuna urbană Roman. Pe tuș.
31. » Bisericeii cu serbarea «Sf-ților Voivozi» pronumită și Biserica Albă, din urbea Roman, pe tuș.
32. » Bisericeii cu serbarea «Sântul M. M. Gheorghe», din comuna urbană Roman, cu tuș.
33. » Bisericeii cu serbarea «Sântului Ión Botezătorul», din comuna Boghicea, județul Roman. Pe tuș.
34. » Bisericeii cu serbarea «Sântului Ierarch Vasilie», din comuna Elisabeta Dómna, județul Roman. Pe tuș.
36. » Bisericeii cu serbarea «Sânților Voivozi», din comuna Pâncești, județul Roman. Pe tuș.
36. Sigiliul Comitetului Schitului de Maici, Giurgeni, din comuna Giurgeni, județul Roman. Biserica are serbarea «Nașterea Maicii Domnului». Pe tuș.

LISTĂ ALFABETICĂ

A

PERSONELOR CITATE ÎN DEBATERILE LEGEI

PENTRU

ARMERILE OFICIALE ALE ROMÂNIEI.

Andronic A.,	pag. 45.
Angelin Al.,	» 161.
Boerescu B.,	» 29, 33.
Boliac Cesar,	» 4, 5, 8, 9, 26, 82, 84, 86, 89, 90.
Brăiloiu C. N.,	» 58, 101, 102, 104.
Brătianu Dim.,	» 4, 8.
Brătianu Gh.,	» 89.
Brătianu I. C.,	» 65, 94.
Budişteanu C. I.,	» 117.
Bujoreanu I. M.,	» 161.
Calimah-Papadopol,	» 9.
Câmpineanu I.,	» 114.
Cantacuzino G. Gr.,	» 4, 8, 82.
Catargi Lascar,	» 17, 67, 69, 70, 72, 82, 93, 99.
Cazimir Panait,	» 50.
Cazimir Teodor,	» 61.
Cernovodeanu C.,	» 73.
Chrisoscolevu Al.,	» 73.

- Ciuflea I., pag. 158, 160.
 Codrescu Teodor, » 9,
 Cogălniceanu Mih., » 4, 5, 6, 7, 10, 15, 19, 24, 25, 26,
 30, 36, 37, 38, fig. 3.
 Costaforu Gh., » 29, 92.
 Crețulescu C. A., » 43, 65, 84.
 Crețulescu Nic., » 61, 63, 104.
 Deșliu, » 79.
 Fētu A. Dr., » 14, 45.
 Fleva Nic., » 1.
 Florescu A. Em., » 103.
 Florescu Dim. G., » 69.
 Fusea C., » 45.
 Ghica Gheorghe Mih. » 18, 19, 21.
 Ghica Ion D., » 1, 2, 4, 23, fig. 1 și pag. 64, 66.
 Ghica Dim. Gr. Beizadea, » 81, 82.
 Gheorghiu A. I., » 7.
 Golescu Nicolae, » 4, 5, 6, 7, 8.
 Grădișteanu Petre I., » 16, 34, 104.
 Grecianu Ștef. Dim., fig. 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10; pag. 26, 46, 47, 48
 49, 50, 55, 57, 58, 59, 60, 61, 63, 64, 65, 73, 74, 79, 81, 82—85, 90,
 93, 98, 100, 102, 104, 107, 111, 112, 113, 117, 123—153, 158, 161.
 Gregorescu Const. T., pag. 4, 5, 8, 14.
 Hăjdeu, » 114.
 Holban A., fig. 2, pag. 37, 38, 39,
 Ionescu N., pag. 19, 27, 29, 30, 31, 33, 34, 35, 38.
 Lahovari Alexandru, » 13, 25, 32, 36.
 Lahovari Grigore N., » 82.
 Lahovari Nic. I., » 50, 60, 65, 73, 113.
 Lățescu Boldur T., » 82, 86.
 Leca Ion, » 4, 7, 8.
 Lungeanu, » 79.
 Manu G. General, » 111, 117, 123, 150, 158.
 Manu Ion Mih. M. V., » 46, 47, 48, 49, 50, 57, 58, 113, 114,
 Marsillac Ulysse, » 93.
 Melchisedec, Episcop de Roman, pag. 130, 133, 162.
 Orăscu A., pag. 59, 79.
 Păcleanu Nic., » 13.
 Prijbeanu A., » 35.

Protopopescu Pake,	pag. 102, 114.
Rosetti Nic., Grafu,	» 57, 63.
Sâmboteanu Grigore,	» 49, 50.
Satmari (pictor, artist),	» 46, 47, 49.
Stătescu Eugeniū,	» 127.
Ștefanopolu,	» 73.
Târnoveauu N.,	» 129.
Tell Hristodor,	» 26.
Tocilescu Grig. G.,	» 114, 123, 124, 157.
Urechia V. A.,	» 123, 125, 126, 157, 160, 161.
Vartolomeu preotul,	» 164.
Văsescu A.,	» 62.

V O C A B U L A R

DE

Termenii speciali întrebuințați în Armeriile Oficiale Românesce.

Nota. Pentru a forma la noi termenii eraldici, ne vom împrumuta în acest vocabular, din limbajul eraldic frances pentru a simplifica și a nu îmulți peste măsură notele noastre. Eraldica, de la început, a împrumutat și semnele ei și chiar numirea ei, mai ales de la cavalerii (nobili) germani cruciați, pe când călătoria și se răboia în Orient. Apoi, regulile limbajului eraldic s'aau fixat de cavalerii francezi, astfel în cât și cavalerii din Anglia și cei din Italia, Spania, etc., ca și cei germani, n'aau înlăturat numirile fixate de Eraldica Franceză în tot timpul Cruciadelor și nici mai în urmă până în ziua de azi.

A.

Abis, se dice punctul central dintr'un Scut unde e aședat un alt Scut mai mic, scutic (écusson); centrul său inima pe care se fixeză *încărcând-pestetotul* (brochant sur le tout) acel scutic, însă fără să atingă el de cât parte din câmpul pătrarelor pe cari se aședă, iar nu vre-o piesă din ele. Se sub-înțelege că Scutul acesta trebuie să fie scartelat.

Acostat se dice de o piesă pusă într'un Scut său pe o bandă, fie ea în rând între alte două, fie chiar puse câte trele în par; indiferent este în ambele cazuri, dacă ea are sau nu are asemănare cu cele-l-alte două.

Acvila saŭ Vulturul, simbolul puterei saŭ maiestăteii. Se reprezintă cu capul spre dextra întors saŭ de profil, trupul drept de față și aripele deschise de la piept. Este figură eraldică de primul rang, și din toate paserile admise în Eraldică, acesta este cea mai de frunte și mai mult uzitată. Vulturul a fost vechiul simbol al Țerei Românesce sub domnia Basarabilor. Figurază și în Armeriele Transilvaniei; ține în cioc (plisc) Sf. Cruce, semnul creștinătății; privesce sórele răsărind spre dextra (drépta) și cu sborul (aripele) înjosit (vol abaissé), ține în ghiara dréptă spada și în cea stângă busduganul (sceptru). Tóte acestea de auriu (galben) pe câmp albastru (azur). Ocupă ast-fel patratul 1-iu pe Scutul României scartelat. *Acvila cu 2 capete* reprezintă Acvila Impărăției Romane de Răsărit și de Apus.

Affruntat, se dice de 2 piese așezate opuse una alteia, frunte spre frunte, fie animale, fie alte lucruri. Ceii doi Delfini *afruntați*, Emblema Bugécului, pe pătrarul 4 al Scutului scartelat al Statului României. Ceii doi Delfini din Scutul județului Tulcea. Veđi județul cu acest nume și blazonarea de la pag. 149 N-o 32. *Affruntat* reprezintă pozițiunea a 2 piese care staŭ față la față.

Aieru, acoperemint, procovăț saŭ pocrovăț. În Armeriele Oficiale Bisericești el stă asupra sf. Potir care conține Marele Sf. Mir al Ungerei Regale. El e de ghiurghiuliu, ciurcit d'auriu. De alt-fel locul lui e în altar pe Sf. Préstol.

Akerman, fost ținut din Moldavia, de la 1812 face parte din Basarabia Rusă; avea Emblema: «*viță legată pe harac, colóre naturală*». Veđi pag. 150, «Pentru Basarabia», No. 6.

Alb (argent) smalt-metal, însemnéază inocență, candóre, verginitate. Argintul este cel de al doilea metal întrebuițat în Armeriele Române; aurul este primul. Argintul se reprezintă alb cu totul fără hașurii nici puncte când Armeriele sunt necolorate; iar când metalele și colorile sunt figurate, atunci metalul acesta se smaltéză cu argint. Vezi Tab. A, pag. 183, fig. 17. «Exemple pentru...».

Albastru, lăzuriu (azur), e a doua dintre cele 6 colorii ar-

meriale sau smalte și însemnăză văzduhul, cerul. Este și colórea proprie ambelor Țări Române (Moldova și Muntenia). Acéstă colóre semnifică: cucernicia, înfrinarea plăcerilor, puterea, frumusețea; când Armeriele sunt gravate, ea se reprezintă prin hașuri sau linii orizontale; când sunt colorate se reprezintă prin albastru. Vezi pag. 183. Tab. A. «Exemple pentru . . .» fig. 19.

Albine-trei, puse 2 și 1 de lăzuriu, pe câmp d'auriu, Emblema ținutului Mehedinți. De obicei albinele acestea se reprezintă suind, cu aripile deschise.

Alergând, se zice despre animalele cu 4 picioare care se reprezintă ast-fel. Așa este Emblema județului Neamțu, căci este cerbul alergând, de roșu, pe câmp galben (d'auriu).

Alipit (accolé) se zice pentru vița care încolăcește un harac în Basarabia la herbul sau Stema de Akerman. Se mai zice pentru 2 piese puse cruciș *alipite*, în săltător, la spatele unui Scut sau herb, precum sunt chieile bisericesci de la spatele Stemelor câte-și opt ale Armorialului Bisericesc Român.

Alternare, se zice de obiecte, flori, frunze, mărgel, individe, când sunt puse în șir, în ront, sau alt cumva, însă nu de același fel una lângă alta, ci între fie-care păreche câte un alt-fel de lucru diferit și periodic repetat.

Ancora, de roșu, pe câmp d'auriu, Emblema ținutului Covurului. Este de regulă de a se pune tot-d'a-una *ancora* drept în picioare într'un Scut. Vezi Tabela A. fig. 9. «Județele» și pentru blazonare pag. 147 la No. 9.

Apium — frunză —, este Emblema veche și înaltă sau crnamentarea cercului corónei, atât pentru coróna ducală, cât și pentru cea regală. Aceiași frunză (fleuron) s'a purtat de Imperiul Bizantin și de alte state și popóre vechi, la biruințe și la sărbători solemne și s'a transmis și la primii Voevođi Basarabii ai noștri de linie bărbătească. In tocmai aceeași s'a păstrat și de Voevođii Moldovei, coborătorii lui Dragoș Vodă.

Argeș, *Episcopie*, are reședința în tîrgul Argeș. Vezi fig. 7 pe Tabela II. «Armorialul Bisericesc» și pag. 137 la No. 7

pentru blazonare. *Argeș, județ*. Veđi la No. 1 din pag. 147 blazonarea și pe Tabela A. «Județele» Fig. I.

Argint (argintiū), veđi *alb*.

Armăsar-trecând, Emblema ținutului Iași. Veđi pag. 143 la No. 16 și Fig. 16, Tab. B. «Județele».

Arme (armes), semne eraldice pictate, sculptate, săpate, brodate sau alt-fel figurate pe un Scut, pavază ori platoșă. *Arme de onóre*, recompensa unei acțiuni de vitejie acordată de Suveranî la răsboinicîi care se distingeau în lupte strălucite. Se acordaū și la corpuri întregi de armată. Se înscriaū acestea alegoric, dar metodic pe Scut sau pe *Cota* (vesmântul) *de Arme*. *Arme vorbitóre* (armes parlantes) se ție acelea ale căror insignîi arată originea statului sau familiei care are dreptul să le pórte. Acestea sunt Armeriî care reamîntesc numele celor ce le-au purtat. Nu trebuie să se ajungă până la rebusuri (ghicitori) cu asemenea figuri în Armeriî.

Armeriî (armoiries). Tot ce are raport la Eraldică se ție Armoariî sau mai bine Armeriî. Servă a deosebi regate, provincii, orașe, ordine religioșe, ordine de cavalerie, comunități, corporații, societăți și familii; totalul unei Steme ce se compune de un Scut cu accesoriile sale. Ele sunt titluri de nobleță și nimenî nu are dreptul să le hrăpescă nepe-depsit de lege, în paguba drepturilor dobândite de un altul. Acésta ar fi o usurpațiune.

Armoariî, vezi Armeriî.

Armorial, care tratéză despre Armeriele unui stat, unei provincii, unei noblețe a mai multor familii sau persoane. Carte armorială. Armorial general, culegere de mai multe Armeriî de acelaș fel.

Armura, complexul îmbrăcăminteî de apărare cu care cavaleriî luptătoriî își acopereaū corpul, fie la răsboiū, fie la *Jocurile de întrecere* cu sulița (*tournois*) între duoî inși, într'un loc închis sau *țarc* (*lice*), fiind priviți de un numeros public. *Armura* se compunea din tóte piesele de fier: coiful, pieptarul, pavăza și tótă îmbrăcămintea mâinilor și pi-

ciórelor dimpreună cu armele și calul unui cavaler. Chiar și caii lor erau înveșmîntați și fie-care bucată avea numire specială. Mai aveau cavalerii și *cămăși de zale* de fier, (cotte de mailles). Veđi fig. 5. Tabela B, pag. 185. Acest *model saű armură istorică* a fost chiar vėđută de strămoșii ooștri; ea este a lui *Ioachim II, Principele de Hohenzollern, Electorul de Brandenburg*, care la anul 1542 încheiase cu Petre Rareș, Voivodul Moldovei și fiul lui Ștefan-Cel-Mare, tractate de alianță și care se lupta pe timpii aceia alătura cu părinții noștri la Dunărea de jos pe pămînturile nóstre pentru apărarea creștinătății în contra Turcilor.

Veđi Tesaurul de A. P. Ilarianu, Tom 3, pag. 7, etc., idem Documente din Arhivul secret din Berlin; idem Uri-cariul, vol. V, pag. 283, idem Fóia pentru Minte, din anul 1845. Și „Die Hohenzollern, Bildnisse von W. Friedrich und D. Schwevet. Berlin. G. Grote, 1890)“

Arta eraldică, sciința de a deșcifra, de a citi și de a spune saű de a descrie clar, dar pe scurt și metodic cu cuvinte tehnice, Armoariile statelor, provinciilor, ordinelor religioase, orașelor, corporațiilor, familiilor, spre a se putea reproduce prin gravuri saű colorii, prin picturi în tocmăi, și a-și avea semnificațiunea și importanța lor istorică și eraldică.

Ascuți (a), se ăice de Scutul din Armeriele Române că, în ambele sale laturii (flancs) jos, începe a *se ascuți* spre sfărul (pointe) bazei.

Asuprit (sommé, surmonté), se ăice de o piesă care are asupra ei una saű mai multe alte piese, precum la județul Bolgrad, peșcele era *asuprit* de o Cruce; la Ialomița asemenea peșcele e *asuprit* de un znop de grău; la Prahova modernă e ciorchina de Săcuieni *asuprită* d'o capră. Veđi figurile 3, 15 și 23 cu 28 din Tabelele A, B și C de la p.p. 147, 148 și 149 ale Județelor.

Atribut, tot ce se ține de Scut și caracteriză piesele și figurile eraldice proprii ăise.

Aur, auriű (or) galben. Veđi cuvintele metale, colorii, smalt. E simbolul sórelui, al credinței, al dreptății, al cumpătării,

al slavei, al amorului, al bogăției, al suveranității și al mărimii. În hașură se reprezintă prin puncte pe Scut. Veđi «Exemple pentru...» Tab. A. pag. 183 fig. 16.

B.

Bacău, Județ. Veđi pentru blazonare la pagina 147 No. 2 și la Tabela A. «Județele» fig. 2.

Bachus, Emblema județului Putna. Bachus e călare pe bute cu donița în dextra și paharul în senestra. Veđi fig. 24. Tabela B. «Județele», și pentru blazonare pag. 148 la No. 24.

Bălțile, fost ținut din Moldavia; face de la anul 1812 parte din Basarabia Rusă; avea Emblema: *!cap de cal d'argintiu*. Veđi pag. 150 «Pentru Basarabia» la No. 4.

Banda-undată, Emblema ținutului Cahul. Vezi pentru blazonare pag. 147 la No. 7 și Tabela A. «Județele», la fig. 7. *Banda* e acelaș lucru cu *omoforul* în Eraldica Bisericească Română, reprezintă podoba acesta din veșmintele preoțești, și s'a fixat pe cele 6 Scuturi ale Episcopielor României, d'argintiu încărcată în centru de Evanghelia deschisă cu Crucea pe ea, între slovele kirilice distinctivie fie-cărei Eparhii, adică la cele de Moldova lăzuriu și la cele de Muntenia ghiurghiuliu. Ea reprezintă omoforul în Scuturile Episcopielor.

Banderola, ornament exterior al unui Scut. Este panglica sau basmaoa care se lęgă sus la cârjă. Se chiamă și pateriță. Ca piesă accesorie se obicinuesce de a se scrie pe ea *Devisa*, și are și căptușală și se așază subt Scut. La vechii cavaleri ea servea de banieră sau decorațiune pentru lancea bavalerului. (Vezi și Liston).

Bara, este despărțirea unui Scut priu 2 trăsături (traits) sau despicături paralele, puse în diagonală în sensul opus eșarpei, adică din cantonul senestru al șefului spre cantonul dextru al bazei, ceea ce e contrariul unei bande.

Basarabia, fostă parte integrantă din Moldavia până la 1812, astă-đi provincie de sud a Rusiei de Europa. Emblema ei istorică era aceeași ca a întregii Moldove: pe câmp albastru

Capul de Bour de colóre naturală cu Stéua de auriu între córne. Veđi pag. 150.

Belciug, inelul de la piciorul Șoimului-vênător din herbul Județului Buzău. Acest inel semnifică statornicie, constanță, credință. Veđi la pag. 147 fig. 6. Tabela A. «județele» și pentru blazonare No. 6 din text.

Benderul, fost ținut al Moldovei până la anul 1812, face astă-đi parte din actuala Basarabie Rusă; avea Emblemă: *un leu odihnind*, d'argintiu, pe câmp albastru. Veđi pag. 150 la No. 7, «Pentru Basarabia.»

Blagoslovind cu mâna dréptă, atitudinea arhiierescă a mânei Sfinților Prelați ai acelor 6 Eparhii Episcopale ale României. Emblema religiósă a bine-cuvântărei Bisericei asupra poporului creștin. Se figuréză pe Scuturile Episcopale la dextra de bandă, argintiu. Veđi figurile 3, 4, 5, 6, 7 și 8, din Tabela II de la Armorialul Bisericesc, pag. 137.

Blane (fourrures, pannes), piei cu blană pe ele, pânze. Ele sunt 2 în Eraldică: *caomul* (hermine), care este figurat în argintiu saú alb cu pete mici negre, și *sângeapul* (vair), figurat lăzuriú și alb. Veđi figurile 24 și 25. Tabela A, la pagina 183. «Exemple pentru . . .».

Blazon, totalul din care se compune Scutul de Armerii. Artă de a cunoșce și a descrie în mod metodic tot ce se pune pe un Scut Armorial. Artă de a explica în termeni proprii tehnicii și după regulile stabilite, tot ce se atinge de Armerii. *Blazonul colorilor*, e explicarea semnificațiunei colorilor armoriale. A compune, a explica Armoarii, este a *blazona*. Acest cuvint vine de la vorba germană *blāfen* (blasen), a trâmbița când sosea un cavaler în jocurile de sulită (tournois). Veđi Geneal. Cantacuz. p. 136. Buciumul 1863 Maí 1. Hrisovul Racoți George, Principele Transilvaniei. Elementele principale ale blazonatului sunt: 1) *Scutul*; 2) *smaltele* (metalele, colorile, blănille); 3) *piesele* (câmpul, mobilele după câmp); 4) *brizurile* (preschimbările, scoțând saú adăogând din Scut); 5) *ornamentele exterióre*. Veđi *secțiune*.

Blazona (a), cuvint derivat din limba germană *blāfen* (bla-

sen), a trâmbița cu glas mare din corn sau din trâmbiță; căci eralziî aveaû obiceiul, după ce anunțau ast-fel prin trâmbitare sosirea unui nou cavaler la locul luptei, de îi făceau și lauda și îi descriau și Armele lui. De aceea, a blazona pe cine-va, însemna a-l descrie, a-l reprezenta în cele mai mici detalii ale sale; căci un erald de Arme șcia cu înlesnire, din prima aruncătură de ochi, a deșcifra Armele unui Scut, deslușind cine este cavalerul și de unde vine, precum este și zicătorea veche franceză (peindre une personne sous de belles ou des noires couleurs), a descrie o persoană cu colori bune sau rele. Este sciința de a compune și de a explica Armeriele; știința de a distinge natura și pozițiunea figurilor eraldice, naturale, artificiale și himerice de pe un Scut, spre a le numi pe fie-care fără a omite vre-o proprietate caracteristică a lor. A descrie Scutul întru toate despărțirile, servindu-se cu termenii eraldici, acesta însemnă a fi stăpân pe știința eraldică. Pentru a blazona corect, trebuie să se observe aceste regule.

Dăm aci, pentru exercițiul de a blazona, următoarele trei exemple, cum se suna din trâmbiță de către Herald:

1) Pentru familie- «Comte d'Anjou, de gueules, à 2 lions passants, d'or, armés et lampassés, l'un sur l'autre». (Comite d'Anjou, de roșu, (câmpul Scutului ghiurghiului,) încărcat de doi lei mergând, de aur, cu ghiarele, limba și coda ridicată unul d'asupra celui-l-alt). Veđi figura 1. Tabela B, la pagina 185. «Exemple pentru...».

2) Pentru provincie: «Duché de Normandie, de gueules à 2 léopards d'or», (Ducatul Normandia, Scutul cu câmp roșiu încărcat de 2 leopardzi, dreptzi, (nu mergând), de auriu. Veđi fig. 2. Tabela B la pagina 185.

3) Pentru orașul Lyon: «De gueules au Lion, d'argent, tenant de la patte sénestre un glaive du même; au chef d'azur chargé de 3 fleurs de lis d'or. Couronne murale», Scutul cu câmpul roșiu încărcat cu un leu de argint, ținând în laba stângă o spadă tot de argintiu ca leul, cu șeful (capul) albastru (d'azur), încărcat cu 3 flori de crin, de auriu. Veđi fig. 3. Tabela B. la pagina 185. «Exemple pentru...».

Ca al patrulea exemplu vom blazona și *Scutul de Hohenzollern* de pe Armele României:

4) *Familia Hohenzollern* *pórtă*: *Scut scartelat la 1 și 4 de argintiú (alb), la 2 și 3 de nisip (negru), plin* (fără de mobile, fără piese pe scut). Sciut este că Scut plin nu *pórtă* de cât fii cei dintâiú născuți ai familiilor și chiar aceștia *fórtte* rare-orí, de exemplu când este familia de o *fórtte* veche nobleță. Veđi fig. 4. Tabela B. la pag. 185. «Exemple pentru...», sau Scutul mic din centrul Scutului României.

Bolgrad, fost județ de Moldova, astă-đi face parte din Basarabia cea de a 2-a óră cedată Rusiei (1878) prin Congresul de Berlin. Pentru Emblema istorică veđi blazonarea de la pag. 147 No. 3 și la Tabela A. «Județele», figura 3.

Bolovaní, veđi muute de *đece* bolovaní, puși 1, 2, 3 și 4, roșu pe auriú; Emblema ținutului Bacău. *Bolovaní* se așeză de obiceiú în formă de piramidă sau formă conică pentru a represinta un munte mare sau mic. Veđi figura 2. din Tabela A. «Județele», și pentru blazonare, pag. 147 la No. 2.

Botoșanií, Județ. Veđi pentru blazonare pag. 147 No. 4 și Tabela A. «Județele» figura 4.

Boul-trecénd, când e de roșu pe câmp d'auriú, e Emblema ținutului Fălciu. Veđi fig. 13 din Tabela B, «județele» și pentru blazonare pag. 148 la No. 13.

Bour s'a đis din vechime la acel Cap de Boú, care este Emblema Moldovei și se mai amintește încă și astă-đi în Bucovina pentru orașul Cernăuți și pentru Dumbrava-Roșie din blazonul respectiv.

Brađi-trei, Emblema ținutului Sucéva. Veđi figura 29 din Tabela C, și pentru blazonare pag. 149 la No. 29.

Brăila, Județ. Veđi pentru blazonare pag. 147 la No. 5 și la Tabela A. «Județele», fig. 5.

Brăul, fașa (fasce) este a 2 din piesele onorabile și se pune orizontal între șef (chef) și bază (pointe), adică la centrul sau mijlocul Scutului. Când *brăul* este pus singur, atunci trebuie să aibă lățime cât treimea înălțimei Scutului și repre-

sintă încingătórea saú brâul. Veđi fig. 6. Tabela A. pag. 183.
 «Exemple pentru...». Veđi *cap* (chef) și bază (pointe).

Bucovina, (1) fostă parte integrantă din Moldova până la anul 1777, astă-đi e provincie a Imperiului Austriac. Emblema ei istorică era aceeași a întregii Moldove: *pe câmp albastru Capul de Bour de colóre naturală cu stéua de auriú între córne*. Veđi pag. 150 «Pentru Bucovina».

Bucovina-Câmpulung. Veđi Bucovina pag. 150.

Bucureștii, Orașul Metropolitan, Capitală a României. Veđi pag. 141 pentru Stemă și blazonare, și fig. A la aceeași pagină.

Buzăul, Județ. Veđi pentru blazonare pag. 147 la No. 6 și Tabela A. «Județele» fig 6. *Buzău, Episcopie*. Veđi fig. 5, Tabela II, Episcopiele, Armorialul Bisericesc, și pentru blazonare p. 136, la No. 5.

Buzduganul, Scepstrul, Emblema puterei superióre a suveranității Voevođilor Români, împreună cu spada. Măciuca de fier saú bastonul care arată acéstă dignitate.

C.

Cacomul (hermine), este prima blană din cele 2 blăni armoriale, este contrariul de contra-cacom (contre-hermine), întru cât privesce hașurele și colorile; însă semnificarea nu se micșorează ci rămâne aceeași. El se represintă cu pete mici negre peste alb în formă de cruciulițe terminate prin trei linii, cari se depărtéză de centru. Un câmp de argint saú alb (de Scut), care este sporit de ast-fel de pete negre se numesce: *de cacom*; când câmpul este de un alt smalt, nu de argint, saú pata de alt smalt nu de nisip, negru (sable), smaltele vor trebui atunci specificate. *Cacomul* este pielea unui dobitoc mic ca nevăstuica, a căruí blană este albă curat; se presară acésta cu codițele ei negre, ceea ce face să reiasă mai mult strălucirea și albețea ei. *Cacomul* însemnéază o demnitate înaltă și servea de podóbă

(1) *Bucovina* vrea să ăică: *Dumbrava-Roșie*.

saŭ de căptușală veșmintelor celor mai înalte persoane. Altă blană mai este sângeapul (le vair). Acastă blană de veveriță septentrională are spinare cenușie (gris) și pântecul alb. In colorii se represintă prin alb (argint) și albastrul (azur), cusute împreună. Veđi fig. 24 și 25. Tabela A. p. 183. «Exemple pentru...». Contra-cacomul are câmpul negru și albe codițele saŭ petele, fără altă deosebire. In Armeriele Române se vede *cacomul și contra-cacomul* la paviliónele Stemelor Bisericesci.

Cahul, fost județ de Moldova, astă-đi face parte din Basarabia cea de a 2-a óra cedată Rusiei la 1878 prin Congresul de Berlin. Pentru Emblema ei istorică veđi blazonarea de la pag. 147 No. 7 și fig. 7 de la Tabela A. «Județele».

Calpan. Veđi Capcan și Geneal. Cantacuzinilor, Buciumul din anul 1863 pag. 136.

Călugărie, viața monahală; are Emblemă în colórea négră. Se represintă prin vălul negru ce să pórtă de monahii. Veđi vălul, vezi și negru, nisip (sable), prin care se represintă doliul, cernéla.

Calul-trecënd, Emblema Județului Rîmnicu-Sărat. Veđi p. 147 și Tabela C. fig. 25. «Județele».

Camilafca, vălul pe care îl pun monahii peste potcapiŭ, Emblema călugăriei, represintată la tóte Stemele Armorialului Bisericesc Român.

Câmpul, fundul Scutului, represintă și fundul cotei de arme (haina de arme) a cavalerului și al banierei (pânza) stégului, pe care se represintă piesele ce compun o Armerie. Orî când se blazonéază trebuie să se începă prin a exprima de ce smalt este câmpul înainte de a descrie cele-l-alte piese, de pildă: pentru Oltenia, de ghiurghiuliŭ (câmpul) cu Leul coronat, eșind din Coróna Bănéseă, privind Stéua cu 6 raze, tóte de aur; iar să nu se citéască întâiŭ despre piese și la urmă despre Scut. Să póte să fie Scutul fără alt nimic de cât colórea sa, dar acest caz este rar. Atunci se numesce *Scutul plin*, adică: câmp sadea. (Veđi pătrările Scutului mic din centrul Scutului României).

Câmpulung, veđi Bucovina.

Canton, este partea a noua (1/9) din Scut; el este dar mai mic de cât patratele care sunt 4 sau și până la 6 într'un Scut. Veđi fig. 15. Tabela A la pag. 183. «Exemple pentru...».

Cantonată, se ȃice de o piesă care ar sta la centrul unui Scut și ar avea în 4 părți lângă ea, alte 4 piese egale ca o cruce.

Cap, sau front, centrul dintre ambii umeri cu care se formeză împreună șeful (chef) sau partea superioară a Scutului. In acest caz e prima dintre piesele onorabile ordinare și după semnificațiunile simbolice ale blazonului, *capul* reprezintă casca unui cavaler. Adesea prin *cap* se înțelege întregul șef. In acel caz el, în mărime, nu pôte trece peste o treime din Scut. Pe cap se pot așeza și deosebite piese sau atribute ca simbole. Veđi fig. 15. Tabela A, pag. 183. «Exemple pentru...» sus orizontala D. B. E, care reprezintă șeful, unde B este capul.

Cap-de-bour, Emblema Moldaviei; se reprezintă d'auriü pe câmp de ghiurghiuliü, avënd Stéua cu 6 raze între córne și la stânga (senestra) o Lună. Vezi pag 70 și următoarele: Legea Armelor Țărei și desbaterile definitive. Bizon (Bosurus). (Veđi patrarul 2, Scutul României).

Capcan sau calpan sau pavază sau platoșa. Veđi Scut în Hrisovul lui Gheorghe Racozi, Prințul Transilvaniei, anul 1658 Septembre 13, în Alba-Iulia: «Dăm nobilului Drăghici «Cantacuzino, atât lui cât și tutulor urmașilor lui, acest semn «să pörte *calpan ostășesc* albastru ... și d'asupra coifului corónă, să pörte atât la öste, cât și la jocurile de suliță, la cértă, la exercițiile ostășești, la adunările nobililor, la pecete, la jale, la covöre, la stéguri, la inele, la *calpan*, la cort, la case și la mormânt». Veđi Buciumul 1863 p. 136.

Capra sau Căprióra, Emblema specială veche a județului Prahova. În urma desființării județului vecin Săcuenii (Saac) în 1845, s'a încorporat trei plăși mari ale acestui ținut la ținutul Prahova și s'a luat de acest din urmă și Emblema veche a Saacului, Ciorchina de struguri, în Scutul său, căci acele plăși erau cele mai bogate în vnațuri sau podgorii. Scutul Prahovei a urmat a fi de atunci încărcat cu ambele

aceste Embleme, astfel: destreit în par de lăzuriu, d'auriu, pe ghiurghiuliu și încărcat la câmpul 2 în bază, cu struguri, ciorchină de lăzuriu, care e de Săcuieni, iar în șef încărcat cu capra asemenea de lăzuriu, care e de Prahova. Veđi pag. 148 la No. 23 pentru blazonare și Tabela B. «Județele» la fig. 23. și pag. 149 la No. 28 pentru blazonare și Tabela C, «Județele», la figura 28.

Căptușit. La Deviza Armorialului Bisericesc avem, negru pe alb (argintiū), pe o parte represintată paterița saū póla saū basmaua de la cărjă, iar pe cea-l-altă parte saū revers, ea e *căptușită* de albastru pentru cele trei Steme ale Munteniei și de roșu pentru cele-l-alte trei ale Moldovei. Asemenea mai este și pavilionul (mantia) cel de negru bordat de alb, căptușit cu contra-cacom (contre-hermine). Veđi Tabela I și II, Armorialul Bisericesc, la paginile 135 și 137, figurile 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 și 8.

Cărjă (de argint), este Emblema păstoriei sufletesci (bisericesci) a 8 Archierei: Metropoliți 2 și Episcopi 6 ai Regatului României. Veđi în cele 8 Steme din Armorialul Bisericesc de la pag. 135 până la 137.

Cârligătura, a fost Capitală de un județ al Moldovei. A avut Emblemă: Calul-trecend. Veđi pag. 149 și 150, și vechile peceți domnesci de Moldova din 1817, etc.: Leguire de T. A. Calimah Vodă.

Cavaler (chevalier). Cavalerii erau acei nobili admiși în Ordinul de Cavaleria din vécul de mijloc.

Cavalerie, instituțiune din evul mediū a națiunilor creștine: Germania, Francia, Italia, Spania, Anglia, etc. în scopul de a se recunósce prin legi demnitățile câștigate de cavalerii de atunci și conferate de capiī statelor lor respective în urmă de un jurământ. Acéstă investitură solemnă nu se conferea de cât numai după o lungă încercare doveditoare că, acel cavaler va fi în stare să ducă o vieță grea și aventurosă, și să-și consacre dila și sabia pentru apărarea Regelui său, a credinței creștine, a onórei și a devotamentului către Dama gândurilor sale. *Cavaleria* la început de-

ferea numai demnitate personală; ea deveni cu încetul și demnitate ereditară și cu privilegiu, atunci când se moșteniră de urmași virtuțile părintesci, cu sentimentele principale următoare: generositatea, liberalitatea, protecțiunea pentru cel slab și devotamentul către Dama sa, întru cât el nu stingea tot de odată nici sentimentul lui de vitejie' nici pe acela de morală. Acestea sunt bazele prin care cavalerii deveniți ereditari s'aũ recunoscut nobili. Deviza Cavalerului era: *V'ecu sans tâche* (Scutul fără pată). Renu-mele acestor calități până la exaltațiune, cu desinteresare pentru avuții și cu draoste pentru onóre, era deviza cavalerului. Cavalerii purtau colorile Damei (maîtresse) căreia se devota el prin făgăduială.

Celina (Céleri. Vorba veche franceză *ache*), plantă pentru mâncare). Veđi Țelină (Ache).

Centru. Veđi *abis, inimă* (coeur, abîme, centre).

Cerb-trecênd, Emblema ținutului Gorjiu. *Cerb alergând*, Emblema județului Neamțu. Veđi figurile 14 și 21 din Tabela B. «Județele», și blazonarea lor la pag. 148 N-rii 14 și 21.

Cernăuți, oraș și ținut care făcea parte integrantă din Moldova până la 1777, când a devenit provincie austriacă sub numele de Bucovina cum este și astă-đi. Veđi pag. 150 No. 2, «Pentru Bucovina». Emblema pentru Cernăuți sau Dumbrava-Roșie este: Scutul despărțit de roșu și de lăzuriu (albastru), încărcat de Capul de Bour acostat la dextra d'un Sóre și la senestra d'o Lună și între córne asuprit d'o Stea covârșind peste ambe câmpurile, tóte d'argintiu.

Cernéla, jale, doliu, colórea négră (sable) nisip, pămînt, Emblema călugăriei. Veđi jale și doliu.

Chieile, sunt represintarea Darului lăsat de Is. Hs. la Sfinții Apostoli și de la ei la Sfinții Părinți, Arhieriei ai Bisericei Creștine, pentru a lega și a deslega prin puterea Sfântului Duh.

Ciocul, veđi plisc.

Ciorchina-de-struguri de albastru pe câmp d'auriu, Emblema fostului județ Săcuienii care este astă-đi jumătate încorporat în județul Prahova, (veđi Prahova), și cea-l-altă

jumătate în județul Buzău. Se reprezintă d'auriü pe câmp lăzuriü la județul Prahova. Veđi «Județele» și blazonarea ambelor acestor Embleme: la Prahova No. 23, pag. 148 și la Săcuieni pag. 149 No. 28 și figurile 23 și 28 din tabelele B și C «județele». — Emblema Ținutului Tecuciü, d'auriü pe câmp roșu. Veđi fig. 30. Tabela C «județele», pag. 147.

Códă (queue). In Armeriele Române *códa* Leului Banatului Olteniei furcată în sus în tocmai ca aceea a vechii Bulgării; pe Scutul Bucégului, patrutul 4 din Scutul României, *códele* a doi Delfini în pozițiune opusă una către alta. Afară din Scut sunt *códele* suportșilor, adică ale Leilor Daciei conservați de lege în pozițiunea antică istorică. *Codițe* negre sau *códe mici* avem pe reversul (căptușala) de cacom al Mantalei Regale. *Códa* nu există în special ca piesă, ci i s'a dat loc aci din cauza violărei de lege ce se vede urmându-se cu *códele de la acei 2 Lei*, tenanți ai Scutului României. S'a voit cu acésta a se și pune clar în discuțiune faptul de mai sus. Leiü aceia în tocmai cum i-a fixat legea sunt fidela reproducțiune a figurei N-o 13, din Tabela A, pag. 183. Ei sunt exacta icónă cum credeau părinții noștrii că-i posedau vechii Daci cu *códele neridicate pe spate*. Astă-zí însă, peste 20 de secolü a vroi să le mutăm în alt-fel *códele*, n'ar fi, credem noi, a face Eraldică, ci a face un fapt neserios și de aceea vroi a dice că, Emblema Daciei trebuie conservată cu respect nealterată și lăstate *códele Leilor* la locul lor istoric. *Códa* ca și Leul se reprezintă în colóre naturală, adică *neeraldică*, pentru cuvîntul că acea Emblemă este mult mai bătrînă de cât arta eraldică și a-i da acum colorü, ar fi tocmai a viola regulele artei. O Stemă veche de 2000 anü a pămîntului care este cucerit de strămoșii noștri și acel pămînt fiind astăzi chiar patria noastră, acea Stemă se conservă ca reliquiü antice, iar nu se alteréză cu nepăsare de noi, nici nu se atinge. Să întrebăm pe Englezü, națiunea care stă în fruntea popórelor liberale constituționale, dacă ar permite ei unui sculptor sau unui pictor sau chiar unor savanți, să discute Stema patriei lor? Dacă ar permite ei să se scurteze cornul

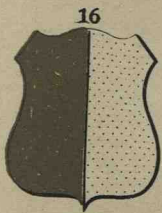
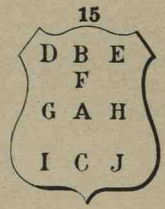
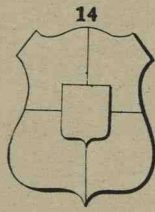
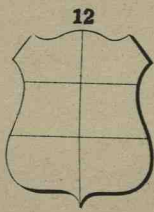
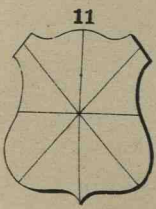
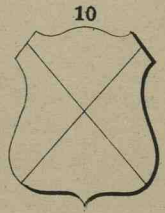
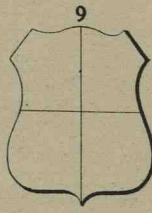
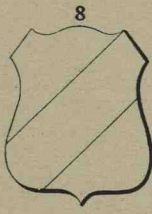
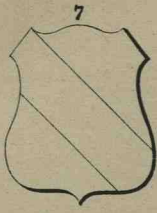
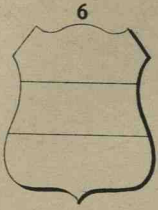
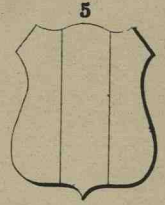
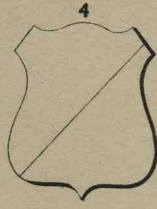
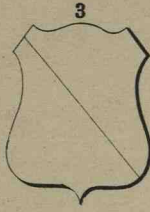
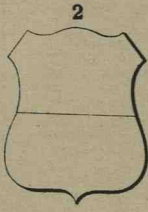
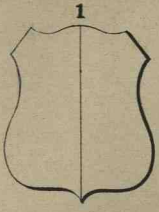
din fruntea Licornei, să se modifice rotunjimea jaretierei Scutului său alusiunea Devizei? Națiunile mature și culte nu pun preț pe copilării sau pe prudării deplasate. Ele respectă noblețea suvenirilor cu sfințenie, cu respect și cu amor. Deci, această mențiune fie aci ca o protestare contra violării ce se cercă a se face astă-dîi legei în ființă.

Cóse-trei, Emblema Ținutului Botoșani. Se reprezintă co-sind, adecă puse în-par. Vezi pag. 147 pentru blazonare la No. 4 și la Tabela A. «Județele». fig. 4.

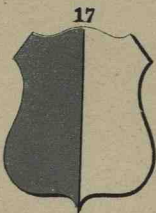
Cod eraldic, veđi Eraldica.

Colori. Colorile în blazon sunt în număr de 6 (veđi figurile 18, 19, 20, 21, 22 și 23, Tabela A, pag. 183. «Exemple pentru...»); (să nu se confunde cu 2 metale și 2 blăni); ele sunt în mod generic numite și smalte. *Colorile* eraldice adevărate sunt următoarele: 1) *ghiurghiuliū* sau *roșu* (gueules), 2) *albastru* (azur), 3) *negru* (sable), 4) *verde* (sinople), 5) *purpuriū* sau *roșu-profiriiū* și 6) *portocaliū* (orangé). Acéstă din urmă este usitată numai în Anglia. Pentru a se grava în relief sau în adînc, fie-care este figurată într'un mod special. Vom da la rîndul lor pentru fie-care definițiunea sa. Deosebit de aceste colorii, mai sunt *douē blane* (fourrures) (fig. 24 și 25, Tabela A, pag. 183. «Exemple pentru...») sau *piei* (pannes): *cacomul* (hermine) și *sîngeapul* (vair). Și acestea douē tot smalte se numesc. Mai sunt *colorile naturale* sau de carnațiune cari arată figurile umane, și *colorile naturale* pentru animale, ce se reprezintă prin alte colorii de cât cele armoriale; ele sunt *colorii convenționale*, cele-l-alte *colorii armoriale* (couleurs armoriales). Pentru a nu trunchia descrierea completă a colorilor admise în Eraldică, am menționat aci, în contra regulei urmată de noi, și colorile cari nu aparțin Armorialului Oficial Român. *Colorile Munteniei* erau: albastrul și galbenul sau auriul care se ȓice metal. *Colorile Moldovei* erau: albastrul și roșul, adică 2 colorii fără nici un metal. Nu erau admisibile dar de Eraldică, de cât numai ale Munteniei, căci pe câmpul lăzuriū, se putea figura Acvila în auriū, adică de metal;

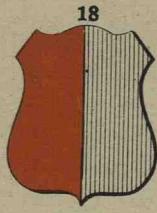
Emblema Dacică. (1) fig. No. 13.

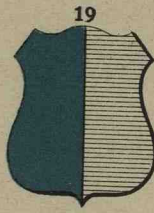
AUR.

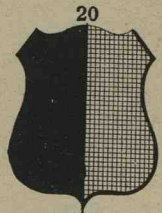
ARRINT.

ROȘIU.

ALBASTRU.

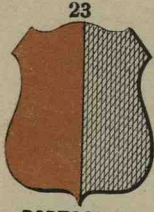
NEGRU.

VERDE.

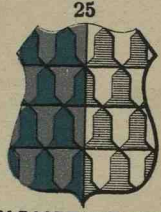
PROFIRIU.

PORTOCALIU.

NEGRU PE ARGINT.

ALBASTRU PE ARGINT.

Exemple pentru a blazona.

Fig. 1— 4.

Armură. Fig. 5. Coróne.

» 6—11.

Notă. — Figurile 1—4 reprezintă exemple de blasonare
Figura 5 Armură.

Figurile 6—11 Coróne.

nu se putea însă, conform Eraldiceii, să se figureze Bourul în roșu pe câmp albastru sau lăzuriu, căci *colóre peste colóre* nu se pôte colora după ȕisele regule. Inse, după Unirea de la anul 1859, s'a putut combina corect și frumos pe câmp albastru scartelat, înfrățit cu câmpul cel roșu și astfel s'a complectat cu auriul de la Muntenia peste amîndouă colorile țărilor surorî, tôte simbolile nóstre istorice, precum: Sórele, Luna, Stelele, Acvila, Bourul, Leul și Delfini și s'a putut figura ele în lăuntru Scutului. Veđi pentru detalii atăt blazonarea cât și termenii precii la pag. 51—55.

Constanța, Județ. Veđi pentru blazonare la pag. 147 No. 8 și la Tabela A. «Județele», fig. 8.

Contra-Cacomul, sau contra-hermină, blană négră cu codițe albe. Este cacomul alb invers. Emblema călugăriei și a celei mai înalte trepte ierarhice bisericesci. Se represintă în invers la Tabela A fig. 24 pag. 183. «Exemple pentru...»

Corabiea, veđi vas.

Coroana, Emblema suveranității și a stăpânirei.

Tôte popórele au împodobit cu ea capul șefilor lor.

La noi coróna, ca și la tôte națiunile, a variat după timp și n'a fost fixată; însă de forma corónei ducale nu s'a depărtat nici în secolii vechi (veđi fig. 9 și 10 Tabela B. pag. 185), pe când aveam de singură normă *coróna* usitată de tôte statele dependente de Imperiul Orientului. Tot așa am urmat până la sfârșitul celui de al XVII-lea secol, ba chiar și pâna la pacea de la Adrianopole (1829) și la protectoratul rusesc. Probă despre acesta avem pecețile din tôte hrisóvele din timpii Basarabilor cât și orî ce *coróne* am moștenit atăt de la Bani Olteniei, cât și mai vechi, căci tôte se aseamnă cu coróna de Herzeg, Voevod sau Dux. Pe lângă acesta, în tôte bisericile cele mai vechi, *corónele* de pe capetele Voevođilor noștri, se apropie de forma *corónei ducale* mai mult decât de orî ce altă formă. Nici odată în vechime fruntea Domnilor Munteniei și Moldovei n'a fost împodobită, în biserică, orî cât de capricios s'au zugrăvit *corónele* lor, de cât în forma *corónei ducale*. Dacă une-orî la pecețile vechi dom-

nesci, din greșelă saŭ din capriciul gravorilor după timpuri, s'a alunecat *în afară de Scut*, pe câte o pajere saŭ pecete, vre-o *corónă* de formă îndoiósă (ceea-ce nu are nici o importanță eraldică, nici istorică; căci ceea-ce nu este în lăuntru Scutului, nici nu póte ține loc de Emblemă), nu găsim însă *în lăuntru vre-unui Scut* al Domnilor Românî, adică: în locul cel de onóre, care singur are importanță, o altă *corónă* de cât pe cea *ducală*. În adevăr, vedem pentru prima óră în Muntenia, după încetarea Domnilor Basarabî celor de partea bărbătescă, că apare sub Șerban Voevod Cantacuzino *corónă* de formă străină nouă, adecă *corónă* princiară în pecetia domnescă. Vedem asemenea, tot cam în acel timp, în Moldova sub Antonie Roset Voevod, sub Gheorghe și Grigore Ghica, sosind la lumină *corónă* acésta străină pe peceți, dar aceste din urmă peceți nu sunt supuse întru nimic regulelor eraldice. Ele întrebunțéză *coróne* streine diverse fără cea mai mică ordine, în cât nici măcar Scutul eraldic nu-l aŭ ca sub vechii Domni pământeni. Același lucru se observă, însă cu întreruperi dese, și sub lunga Domnie a lui Constandin Brâncoveanu, ceea-ce probéză cât de necunoscută era la noi arta eraldică și în vechime, și chiar până mai aprópe de ȕiua de astă-ȕi. Nu se pot lua în serios *corónele* din unele peceți din ultimii ani ai Domniei lui Constantin Brâncoveanu, nici pecețile contemporane ale Domniei lui Dumitrașco Voevod Cantemir; căci pe atunci amêndoî acești Voevođi primiseră în secret de la Autocraȕii Ruși și Germani diplome de nobleță streină cu promisiuni solemne, pentru fii și urmașii lor direcți, de a moșteni *corónă* de principî ai acestor imperii, dacă vor ajuta la înfrângerea puterii musulmane. În timpul acela, atât Brâncoveanu Voevod cât și Dim. Cantemir Voevod sciut este că aŭ început a spera, ba chiar a se crede și a se întitula: Principî de Rusia saŭ și de Germania. Dar acésta nu este de cât un titlu personal al acestor Domnitori, care nu a putut schimba întru nimic pe acela al Patriei lor. Este de observat însă că a revenit la locul seŭ fără întârȕiere pe pe-

cețile domnesci, *coróna cea ducală a Voevođilor* noștri, la Domnitorii ce s'aũ succedat pe tron chiar în timpul Domnilor din Fanar, cu ore-cari excepțiuni nedemne de observat, căci numai pe din afară de Scut, unii Domni Fanarioți, aũ readus câte odată *coróna* princiară în locul celei românesci, ce fusese purtată neconținut de Gospodarii (Domnitorii) noștri Români. Dar acești Domnitori, ca și Constantin Brâncoveanu Voevod, ori de câte ori prin biserici aũ fost zugrăviți, nu se vęd purtând pe fruntea lor altă *corónă* decât tot pe cea istorică, pe *cea ducală*. Din titulatura Domnilor asemenea se justifică *coróna ducală* pentru Hospodarii și Voevođii noștri, căci ei nici odată, prinți nu se intitulaũ ca Șefii altor State, și nici cuvântul de Prinț, în limba românească cea veche nu exista pentru țerile năstre. Capii Statelor Române se numeaũ *Voevođi*, *Vođi*, saũ *Domni*; soția Voevodului se numea *Dómnă*, fii și ficele: *coconi domnesci*, *domnițe*; nurorile: *coconițe*; urmașii lor erau cunoscuți în general sub numirea de *coconași* saũ *os domnesc*. Acestea erau singurile denotațiuni românesci. De prinți, prințese nu se pomenea nici în Limba nici în Țara-Românească. După anul 1828 titulatura Țerilor Române s'a schimbat, și de atunci cuvântul de *Principat* și *Prinț* a devenit oficial prin Ruși chiar în tractatele ce atingeau Țerile Române. De atunci s'a schimbat tot în mod oficial *coróna* veche ducală în *corónă* princiară. Veđi figura 11 Tabela B. pag. 185. «Exemple pentru...». Prin urmare de la *coróna* de pe Scutul antic al Daciei, care avea formă ducală și prin tot lungul secolilor de domnie a Basarabilor și a urmașilor lui Dragoș și Bogdan, forma *corónei* la ambele State Românesci, ađi unite, a fost constant *cea ducală* cu micile și scuzabilele variante ce vedem la fig. 9 și 10. *Coróna* este singura piesă eraldică care mai nici odată nu lipsește după pecețile Domnitorilor. De și nu este ea figurată de cât negru pe alb la peceți, adică fără paza regulilor Blazonului, însă în pictură, pe pereții bisericilor, *coróna* cel puțin în tot-d'a-una se vede corect smaltată de aur, adică galben. Astă-đi, România-Unită pörtă ca timbru pe Scut ca și pe pavilion de

două ori *Coróna Regală* a familiei de Hohenzollern. Pe capul Acvilei, din Scutul Munteniei, figurază vechia *corónă* cu forma *ducală* a Voevođilor. Asemenea și pe capul Leului din Scutul Olteniei o altă *corónă ducală* și tot aci Leul se înalță din o altă *corónă* a Banatului Craiovei. Tradițiunea ne-a mai păstrat și pe simbolul anticeii Dacie o *corónă* simplă dar deschisă și înfrunzată puțin ca cea ducală. (Figura 13, Tabela A), pag. 183. «Exemple pentru...». Se știe că frunza de Apium (feuille d'Aché) servea de *corónă* vechilor popore la biruințe și la sărbători solemne. Dintre toate formele de *coróne* purtate de capiștatele statelor europene, numai aceste forme, ce dăm aci, se apropie de cele ce figurează în sigilografia românească. (Veđi fig. 9, 10 și 11. Tabela B pag. 185 «Exemple pentru...»). Pe drapelele orașelor (art. VII din Legea Armelor României din 8 Martie 1872), se vede la mijloc pe galben o *corónă* specială și nouă pentru noi, de forma murală, asupra Scutului orașenesc. Inșă, nefiind încă create pentru fie-care oraș în parte insignii speciale, nu este timpul încă de a ne ocupa aci de *corónă* această, de cât să o menționăm că există pe ambe Stemele de București și de Iași la pag. 141. Veđi aci blazonarea lor și figurile A și B, pe planșa respectivă. De la înființarea Regatului Român, este aședată definitiv *corónă* familiei domnitoare pe Scutul României. Ea este de forma regală. Veđi fig. 8 Tabela B. pag. 185. «Exemple pentru...». Figura 6 din Tabela B. pag. 183. «Exemple pentru...» reprezintă *corónă* arhiepiscopală sau metropolitană zisă *Mitra*. *Corónă* 7 aceeași tabelă se găsește numai câte odată figurând în pecețile unor hrisóve vechi domnesci și într'un mod neexplicit. Acesta este de forma *corónei* imperiale din statele occidentului, și, dacă am figurat'o la rând cu cele cari au aparținut Țerilor noastre, am făcut această numai pentru a arăta că nu este justificată prin Istorie. Dar, am mai figurat, tot aci la n°. 11 și *corónă* princiară pentru a se dovedi cât este ea de streină și de depărtată de amintirile strămoșesci ale noastre întru toate detaliile ei.

Cota de arme (haina de arme), haina fără mâneci a cavalerului, pe care îl acoperea armura. Se cobora până din sus de genuchii închișându-se pe laturi sub subțiori și la gât. De obicei ea era de catifea violet (roșu-vênăt) pentru eralzi și de alte stofe pentru cavaleri. Pe cota de arme în tocmă ca pe Scut se colorau prin broderie Armeriele complete ale cavalerilor, fie la răsboi, fie la întreceri în jocuri de sulite (tournois).

Cota de zale (cotte de maille), cămașa de zale de fier, armura defensivă făcută în formă de cămașă și împletită din mai multe inelușe prin care în lupte se apăra trupul cavalerului de la gât până la genuchii.

Covurlui, Județ. Vezi blazonarea la pag. 147 No. 9 și la Tabela A. «Județele» fig. 9.

Craca de măslin, se ține în plise (cioc) de Vulturul stabilit cu sbor înjosit, de lăzuriu pe câmp d'auriu, care e Emblema ținutului Muscel; căci prin ținutul acesta, după cronicari și tradițiune, s'a operat «*din Ungurie, la 1290, de Radu Voevod Negrul, Descălicătorea Țărei Românesce*».

Crainic, erald de arme, cuvânt popular vechiu usitat în Ardeal, unde s'a cunoscut óre-cum acești eralzi ai obiceiurilor occidentului. În Țara-Românească se pare că s'a confundat cuvântul și s'a dis Irod, în loc de Erald, prin corupțiune. — Vezi și herald.

Creșce se dice pentru Scut când se descrie forma lui, fie în total, fie în vre-o parte a sa, spre a arăta unde se mărește el.

Crivacul-ocnei-cu-calul-și-conducătorul, tóte de lăzuriu pe câmp de auriu, Emblema județului Vilcea. Une-orî, din eróre, *crivacul* (saũ róta) puțului din ocna de sare, s'a confundat cu căruța poștei, care nu e, și nu a fost întru nimic nici locală, nici justificată pentru județul Vilcea în special; dar confuziunea a venit de la ignoranța pecetarilor.

Crucea simbolul creștinității și amintirea răsstignirii lui Is. Hr. În Scutul României, la patratul 1, se pórta Crucea de către Acvilă în ciocul ei, ținând capul întors spre aripa

dréptă. *Crucea peronată* (perronnée) cu 1, cu 2 sau maximum 3 trepte, servind de soclu patrat. Ambele Scuturi Metropolitane ale României pòrtă *Cruce-peronată* cu 2 trepte, în-par, d'auriù pe lăzuriù, la despărțirea 1-a.

Cununa-de-spini, e simbola jertfei și amintirea caznelor, muncilor, patimilor lui Is. Hris. pentru mântuirea sufletelor omenirei. Ea se figuréză în Scuturile ambilor Metropoliți ai României pe despărțirea 1-a pusă în eșarpă pe Cruce, de prăzuliù. Veđi pag. 135 unde ȓice: «S ta Cruce înălțată de 2 trepte d'auriù, *încărcată cu cununa-de-spini, de prăzuliù verde, (sinople)*, și de trei piróne de negru, nisip, (sable).» Veđi și figurile 1 și 2 «Armorialul Bisericesc».

Dacia, Emblema antică, figura de la Academie. Veđi la pag. 183. Tabela A la No. 13. și paginele 53 și 54 cu Nota (1). Acea Stemă se blazonéză ast-fel: Scut pătrat, bordat cu câmpul d'argintiù, încărcat de doi Lei affruntați, desvirați, cu códele furcate, de colóre naturală, asuprați în șef de 2 ramure înflorite de țelina (*celeris, feuille d'ache*) «de verde» îmbrățișând o corónă de fier (naturală) cu 4 frunze (asemenea de țelină) alternate de 4 bóbe de măргеle. (Frunza a 4-a a corónei este la spate și dispare când e privită coróna în față). Veđi Tabela pag. 54.

D.

Dâmbovița, Județ. Veđi pentru blazonare la pag. 147. No. 11 și la Tabela A. «Județele» fig. 11.

Delfiniù, Emblema Bugécului său a Moldovei Meridionale, țarmurită de Pontul Euxin, sunt așezați cu códele în sus, cap la cap, de auriù (galben) pe câmp albastru (azur). Veđi tratatul 4 din scartelatul Armelor României. (Veđi Cantemir: «Descriptio Moldaviae» pag. 43. Iași. 1851). — *Delfin*, Emblema de la Bolgrad, asuprit de o cruce, ambe de ghiurghiuliù pe câmp d'auriù. Veđi fig. 3. Tabela A. «Județele.» — *Delfiniù 2*, Emblema Ținutului Tulcea. Vezi fig. 32. Tabela C. «Județele», și pag. 149 No. 32.

Despărțire (partition de l'Ecu), (veđi exemplele din Tabela

- A, pagina 183). Despărțind Scutul vertical în două părți egale, avem un *despărțit* (parti). Veđi Tabela A. Figura 1. pagina 183. — Despărțindu-l orisontal, prin mijloc în două părți egale, avem un *spintecat* (coupé), Tabela A. Figura 2, pag. 183. — Despărțindu-l transversal din unghiul drept de sus, la unghiul stâng de jos, iarăși în două, avem un *înfeliat* (tranché). Tabela A. Figura 3, pagina 183. — Din unghiul stâng de sus, transversal la cel drept de jos, despărțindu-l în două, *tăiat* (taillé). Tabela A Figura 4, pagina 183. *Destreit-în-par* (tiercé en pal), Tab. A Fig. 5, p. 183. *Destreit-în-pântice* (tiercé, coupé), *în fașă* (en fasce), Tabela A. Fig. 7. p. 183. *Destreit-în-felie* (tiercé, tranché) *în bandă*, (en bande), Tabela A. Fig. 7, p. 183. *Destreit-tăiat* (tiercé, taillé) *în bară* (en barre), Tabela A. Fig. 8, p. 183. *Scartelat* (écartelé) în patru părți sau ciosvîrți Tabela A. Fig. 9, p. 183. *Scartelat-în-salturi* (écartelé en sautoir) sau *înfeliat-tăiat* (tranché, taillé), Tabela A. Fig. 10, p. 183. *Gironat* (gironné) sau *despărțit*, *spintecat*, *înfeliat*, *tăiat* (parti, coupé, tranché, taillé) sau *scartelat-salturat*, Tabela A,

Figura 11, p. 183. Despărțit-cu-1-și-spintecat-cu-2, adică 6 bu-
căți, (ciosvîrți) (parti de 1 coupé de 2, six quartiers),

Tabela A, figura 12, pag. 183. Scut-mic-pesto-totul, în inimă
(Ecusson sur le tout), veđi Tabela A. fig. 14, p. 183.

Punctele sau locurile din Scut după ordinea lor de onóre și de importanță și după numirile ce li se cuvine, sunt pre-

țuite precum se vęd aci la figura 15

D. B. E.
F.
G. A. K.
I. C. J.

în ordine alfab-

*tică și să pot înmulți până la 10 puncte principale. (Rare-orí după trebuință, de a distinge rudenii și coborări în familii, se pot înmulți până la 32 nisce asemenea sub-despărțiri sau patrare de nobleță (quartiers de noblesse); mai mult nu e admis de regulele artei. Este important a se ști că cele 10 puncte sus ăise ale Scutului sunt tóte alusiuni la faptele și virtuțile ale însuși cavalerului sau ale nobililor săi părinți ca și smaltele, adică colorile, metalele și blanele. Să nu se credă că rațiunea acestor despărțiri ar fi fost pur și simplu pentru a se distinge mai lesne un Scut de către altul. Nu fără cauză, fie-care partițiune era recunoscută ca un drept pe Scutul unui cavaler de către însuși *Capul Statului* și de către *Parlamentul Nobleței*, cî din contra, fie-care partițiune avea scopul ei de a se aminti numărul isbândilor câștigate asupra inamicului, despărțit prin sabia vítzului, spintecat, tăiat, înfeliat etc., isbândi personale făcute de el însuși sau isbândi dobândite de suitorii săi și rămase lui ca o moștenire gloriósă. După cum un drapel care a luat parte în răsboie, este mai valoros cu cât este mai spintecat și mai sdrențuit de glónțele inamicului, tot așa și un Scut cu cât era mai spintecat, înfeliat, destreit, tăiat, cu atât era mai nobil, mai valoros, mai onorat. Scutul reprezinta omul, și pe Scut se puteau tăia, cum am zis, până la 10 despărțiri. Importanța, adică ordinea de onóre a acestor 10 puncte trebuie recunoscută chiar după*

ordinea lor alfabetică: *Punctele* D. B. E. reprezintă *Şeful* (chef) și ocupă în Scut partea de sus, unde B este *capul* sau *frontul*; D și E sunt *umerii* (cantons) dextru și senestru. F reprezintă *punctul de onoare* de lângă centru sau *abis*, sau *inimă*, de la care în jos se pune un Scut mai mic (Ecusson) *covârșind-pestetotul* (brochant sur le tout). Punctele G. A. H. din mijloc, reprezintă centrul, unde A este *abisul*, *inima* (1) (cœur) sau *pieptul*, *pântecul*; iar G și H sînt *deșărturile* (flancs), sau *laturile*, *brațele*, *dreptul* și *stîngul* și câte trele formeză *brăul fașa*, *fășia*, (fascie). Punctele I. C. J. sunt *pola* sau *baza* (pointe) Scutului reprezentînd I și J *cópsel*, *cantónele*, dextrul și senestrul, ale *cavalerului*, iar C, *sfârcul*, *sfârșitul* bazei. Aceste trei *despărțiri* sau *figurî* ale Scutului se numesc *primele piese onorabile ordinare*, căci ocupă primele locuri pe Scut și sunt usitate mai adesea de cât tóte cele-lalte, fie ordinare, fie secundare. Ele se pot pune și *mișcînd* pe Scut, adică *aplecate spre dextra* sau *spre senestra*, înșă *păstrîndu-se ordinea* dintre ele. În *Armorialul Statului Român* nu aũ fost întrebuintate asemenea *împărțiri* pe Scut. *Posițiunile* sau *ășezările* pieselor iaũ numirile următore: cînd sunt puse orizontal pe rîndul B, D, E, se dică cã sunt puse *în-șef* (en chef); cînd sunt orizontal pe rîndul G, A, H se dică cã sunt *în-fașă* sau *brău* (en fascie); cînd sunt tot orizontal pe rîndul literilor I, C, J, se zice cã sunt *în-pólă* sau *jos* sau *în sfârșitul* Scutului, (posés en pointe); cînd sunt puse în rîndul

D, A, J, se dică *în-bandă* (en bande) sau *eșarpă*; cînd

sunt puse în E, A, I, se dică cã sunt *în-bară* (posés en

barre ; cînd sunt puse în B, A, C, G, K, se zice cã

sunt puse *în-cruce* (en croix); cînd sunt în D, E, A, I, J,

(1) Se vede că în vechime și la alte popóre, ca și la noi, s'a fost dat loc la *inimă* în *pieptul* omului iar nu la partea stîngă a *pieptului*, în vorbirea uzuală.

se zic că sunt puse în *în-săltător* (en sautoir). Figurile de animale se pun de obicei privind spre dextra Scutului și nu se menționează pozițiunea lor; dar când ar privi spre altă parte trebuie atunci acea pozițiune deslușită.

Despărțit (parti), veđi despărțire la figura 1. *Destreit-în-felie* (tiercé, tranché), veđi despărțire, fig. 7. *Destreit-în-pântice* (tiercé, coupé), veđi despărțire, fig. 6. *Destreit-în-par* (tiercé en pal), veđi despărțire, fig. 5. *Destreit-tăiat* (tiercé, taillé), veđi despărțire, fig. 8.

Desvirat (éviré), se ȃdice de animalele al căror sex nu este vȃduț ci e acoperit cu cȃda, în loc de fȃie de viță. Veđi suportȃi (leii) Scutului României la pag. 49, fig. 9.

Devisa, este o gândire exprimată în cuvinte scurte, alusiune la un sentiment, o calitate sau un suvenir istoric, conținȃnd sau stimulând la o idee înaltă, la curagiũ, la onȃre. Devisa este înscrisă pe banderolă și se așeză în afară de Scut. Devisa Armerielor Statului Român este aceea a Familiei Domitȃre de Hohenzollern, «*Nihil sine Deo*», de aur pe câmp de azur (albastru) cãptușit cu roșu. *Devisa* celor 2 Sf. Metropoliĩ și 6 sf. Episcopiĩ este aceeași: «*întru lumina ta vȃdea-vom lumina*», scrisă pe câmpul d'argintiũ cu slove kirilice de negru. Veđi pag. 161, scrisȃrea din 11 Iulie 1891 a P. S. S. Episcopul de Roman Melchisedec, și pag. 133—140 și figurile. *Devisa* capitalei Bucureșci este: «*Patria și dreptul meũ*». Veđi fig. A și textul pag. 141—143.

Dextra, veđi drépta.

Dextrochera (mâna dréptă). Cu mâna dréptă ridicată se dă fiilor sufletesci de cãtre Înaltȃi Pãrinți ai Bisericii Ortodoxe Române, binecuvintarea sau blagoslovenia. Veđi Armorialul Bisericesc, Tabela II, figurile 3, 4, 5, 6, 7 și 8, și pentru blazonare pag. 136 și 137. Acest semn se pȃrtă de P. S. P. Episcopi în Stemele respective pe laturea dextră, d'argintiũ pe câmp albastru, pentru cele 3 Episcopiĩ ale Munteniei și pe câmp roșu pentru cele-l-alte trei Episcopiĩ ale Moldaviei.

Doliul, colȃrea négră, jale, cernelă, care trebuie să se pȃrte

de călugări. Nu p \acute{o} te fi vorba aci ca \acute{i} n via \acute{t} a comună comună, de doliul pentru plângerea unei rudenii răposate. Călugării când \acute{i} ndeplinesc slujbele de ordin ceresc, dumnezeesc, se \acute{i} mpodobesc cu veșmintele împ \acute{e} rătesci cele mai st \acute{e} lucioase ce are Biserica noastră, dar când \acute{i} ndeplinesc rolul lor politic și cel social, atunci ei reprezintă și p \acute{o} rtă veșmintul cel de lână neagră și uneori li se \acute{i} ngăduie și bordura de lână albă.

Doljiul, Județ. Veđi pentru blazonare la pag. 147, No. 10 și la Tabela A. «Județele», fig. 10.

Dorohoiul, Județ. Veđi pentru blazonare la pag. 147, No. 12 și la Tabela A. «Județele», figura 12.

Drapelul sau Pavilionul României consistă din trei colorii: albastru, galben, roșu, dispuse vertical. Albastru lângă bețul (hampa) steagului, galben (aur) la mijloc și roșu flotând. Legea din 1872 fixeză \acute{i} n detalii felul diferitelor drapele. Veđi și figura 10, «Drapelele României», la pag. 55.

Drépta (dextra) Scutului, se \acute{i} ntelege după Scutul stând \acute{i} n fața celui ce-l privește. Drépta Scutului este stânga privitorului, stânga (senestra) Scutului este drépta privitorului.

Dumbrava-Roșie (1) sau Cernăuții, fost district al Moldovei până la 1777, astă-đi se posedă de Imperiul Austriac. Se represintă cu Scutul despărțit de roșu și de lăzuriu, încărcat de Capul de Bour acostat \acute{i} n dextra d'un Sóre și la senestra d'o Lună și \acute{i} ntre c \acute{o} rne asuprit d'o Stea covirșind peste-ambe-cămpurile, t \acute{o} te d'argintiū. Veđi pag. 150. «Pentru Bucovina».

Dunărea-de-jos, Episcopie. Veđi blazomarea pag. 138 și fig. 8 din Tabela II, «Armorialul Bisericesc».

E.

Ecusson, veđi Scut mic (scutic).

Emblemă, figură simbolică cu ziceri sentențioase. \acute{I} n general o Emblemă \acute{i} nsemneză o alegorie, un suvenir antic, istoric.

(1) Bucovina este chiar traducțiunea Dumbravei-Roșii.

Engolpion (ἐγγόλπιον) (în sân), este cutia saŭ sicriaşul în formă de medalion saŭ de cruce, în care se conservă Sfânt-Lemn, ori Sfinte-Moşte şi să pörtă în sân de Prelaţii Bisericeii ortodoxe. Se pörtă ast-fel legat de gât cu un lanţ; totul de argint saŭ d'auriŭ. El încadréză Scutul Armeriilor Prelaţilor de sub Mitră, ornând timbrul până jos asupra Devisei.

Episcopia (*cu-3-turnuri*) de lăzuriŭ însoţită în sfârc d'un şoim-vînător (adică cu belciug la picior) cu sbor deschis; tóte de lăzuriŭ, Emblema Judeţului Buzăŭ. Veđi pag. 147, blazonarea la No. 6 şi fig. 6 din Tabela A. «Judeţele.»

Episcopiele sunt 6 şi ordinul lor ierarhic după vechime este următorul:

1. Ρ. . . . Κ. Rîmnic, ΡῬΜΝΙΚ.
2. Ρ. . . . Η. Roman, ΡΟΜΑΝ.
3. Β. . . . Ζ. Buzăŭ, ΒΣΖΣΣ.
4. Χ. . . . Η. Huşi, ΧΣΗΗ.
5. ΑΡ. . . . Η. Argeş, ΑΡῬΕΣΗ.
6. Δ. . . . Ζ. Dunărea-de-jos, ΔΣΝΖΡΚ ΔΕ ΖΟΣ.

Ele sunt 3 cu câmp roşu, cele de fosta Moldova, şi 3 cu câmp albastru, cele de fosta Valahie. Altă deosebire nu aŭ. Pentru blazonare, veđi pag. 136 şi 137, şi pentru figurî Tabela II «Armorialul Bisericesc.»

Eraldica ştiinţa de a spune în mod metodic cu glas mare, de a citi, de a trâmbiţa, de a publica clar, detaliat dar în cuvinte puţine, complexul Armeriilor figurate pe Scutul unui stat, provincii, ordin religios, oraş saŭ familie. Metoda constă în a descrie întâiŭ Scutul cu colorile câmpului, împărţirile (partitions), piesile cu colorile lor, şi cu atributele lor în detaliŭ şi în limbagiŭ tehnic, în cât complexul să fie înţeles pentru gravor, pictor, etc. Al doilea după Scut să descrie ornamentele exterióre în ordinea tehnică. Acésta însemnéză a blazona. (Veđi a blazona şi blazon).

Eşarpa (pus în eşarpă). Se đice de o legătură care e pusă împrejurul gâtului şi a unui braţ, cum este Cununa de spinî pe Sf. Cruce de pe Stemele ambilor Mitropoliţi ai României.

Veđi pag. 135 și 136, și figurile 1 și 2 din Tabela I. «Armorialul Bisericesc».

Eșind (issant), se ȃice despre animalele dintr'un Scut că- rora li se vede numai capul și partea superiőră a corpului, sau cānd e represintat sau pe șeful sau pe fāșiea (brāul) Scutului, iar cānd este în lāuntru Scutului, se ȃice *nāscēnd*.

Evanghelia-cu-crucea-pe-ee, este Emblema pusā ĩntre 2 slove kirilice pe banda de pe Scutul fie-cārei Episcopii, și se represintā Evanghelia deschisā cu sf. Cruce pe ea, de lāzuriū ca și slovele, pe banda d'argintiū, pentru cele 3 E- piscopii ale Moldovei care au Scutul roșu, dar pentru cele- l-alte trei Episcopii ale Munteniei care au Scutul albastru, se represintā de roșu ca și slovele de pe banda d'argintiū. Acē- sta se face ĩn scopul de a se ĩnlesni la prima vedere și a se putea deosebi ĩntre ele Episcopiele de la ori ce depārtare. Veđi blazonarea la pag. 136 și 137, și Tabela II. «Armorialul Bisericesc».

F.

Fālcul, Județ. Veđi blazonarea pag 148 No. 13 și ĩn Tabela B «Județele» fig. 13.

Falonul sau **Felonul**, șacoșul, acoperemĭnt, (chasuble), haina fāră māneci care se pōrtā la liturghie de clerici cānd slujese.

Figurĭ eraldice sau **figurĭ proprii** ale **Blazonului**. Acestea sā nu se confunde cātuși de puțin cu figurile sau formele sau alegoriile de corpuri sau de ființe luate din naturā, fie de pe cer, fie de pe pāmĭnt; cāci ele sunt numai tāeturile cele vechi, admise de Blazon pe Scut pānā a nu se introduce miclele sub-divisiuni ȃise de al doilea ordin. Mai tārđiū s'au admis chiar *figurile artificiale* și neanimate, ȃise *de al treilea ordin*, și apoi *figurile himerice de al patrulea ordin*. Am eși din cadrul acestei publicații dacā ne-am ĩntinde la tōte explicațiunile figurilor. Vom vorbi aci nu- mai de unele din rangul ĩntāiū precum: *capul* (chef) (veđi cap), *ecuisonul* (l'écusson) (veđi ecusonul), cāci acestea fi-

guréză în Armele Române. *Figurile naturale*, sunt și ele piese și simbole mobile ale Scutului, precum: corpul omenesc și toate părțile lui, cerul, stelele, sôrele, luna, arborii, elementele, animalele, paserile etc; și se socotesc și acestea ca piese, însă *de al doilea ordin*. *Figurile artificiale*, sau *de al treilea ordin*, sunt acele făcute de mână de om și cu care se compun adesea Armele și se *alusive* sau *Arme vorbitoare* (armes parlantes) pe care une-orî Blazonul le-a denumit și *rebus*, însă acestea au mai puțină însemnătate de cât tăeturile și celelalte sus menționate. *Figurile himerice*, cele ce reprezintă animale fabuloase și fantastice, create de poezie spre ex.: centaurul, sirena, sgriptorul, fenixul, salamandra, acvila cu 2 capete, leul, smeul, idra etc. Așezarea figurilor este strict fixată prin regulile eraldice, de care nu este permis a se depărta cine-va. (Veđi a blazona). *Figuri* mai sunt și *ornamentele exterioare* a căror așezare încă este subordonată la reguli fixe.

Flanc, veđi latură.

Flotând, se ăice de partea stégurilor, drapelurilor, care se mișcă la bătaia vîntului, spre deosebire de aceea care rămâne nemișcată.

Front, centrul dintre ambiî umeri cu cari împreună se formează șeful, adică întrăga treime de sus dintr'un Scut.

Furcat (fourché), se ăice de crucile și alte piese neanimate ale căror extremități se termină în mai multe capete, de ex.: crucea, când la trei brațe i se pune câte o bară sfârșindu-se acele brațe în trei unghiuri, sau de còdele animalelor, lei și altele, care se termină asemenea *ca furca*. Còda leului când este *furcată*, devine dublă începând de la rădăcină. *Furcate* se pot crede a fi còdele la sfârșul lor ale Leilor anticeî Steme a Daciei. Veđi fig. 13 Tabela A de la pag. 183. «Exemple pentru....».

G.

Galben, veđi aur, auriu. Acesta e smalt, dar nu e colóre ci e metal.

Ghiurghiuliú, (gueules), veđi roșu.

Gironat, (gironné sau parti-coupé-tranché-taillé) sau scar-telat-salturat (écartelé en sautoir) ce are 8 bucăți, veđi scar-telat-salturat, la *despărțiri*, și fig. 11 din tabela A. pag. 183. «Exemple pentru...».

Gorjiul, Județ. Veđi pentru blazonare la pag. 148 No. 14 și la Tabela B. «Județele» fig. 14.

Gura, ciocul, pliscul vulturului în care ține Crucea, semnul creștinătăței.

H.

Hampa, lemnul sau bețul de care este fixată în sens per-pendicular pânza de colóre albastră (azur).

Hârlăul, vechiū oraș important istoric, fost cap. de județ al Moldovei, astă-đi reședință de sub-prefectură din ținutul Boto-șanilor; vechea sa Emblema era Trei-tufani-alăturați. Veđi pag. 149 și 150, și vechile peceți domnesci de Moldova.

Hașuri, liniile, trăsurile, cari în desemn sau gravură figu-réză colorile, smaltele armoriale. Se zice atât de cele repre-sintate prin linii cât și de metale și blăni, cari se represintă fără linii, căci tóte fără escepțiune pot fi traduse din smalte prin hașuri și vice-versa. Veđi figurile 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24 și 25. Tabela A. pag. 183. «Exemple pentru....».

Herald-de-arme, veđi Irod, crainic, heraldus; în nemțesce herr-alt (herault-d'armes). Acésta este rădăcina cuvântului Eraldică. *Oficer* din timpul cavalerismului evului mediū, care anunța cu glas mare sosirea în țarcul (lice) luptelor cava-lerilor nobili, pentru întrecere în acele lupte la jocurile de sulită numite: *tournois*, apoi *carrousel*, *joûtes*, etc. El descria în detaliu Armele luptătorului și îi lăuda virtuțile. Heraldul purta *haina* (cotta) *de arme* cu insigniele cavalerului seū. Heraldii existaū în tóte statele mari din timpul evului me-diū, și ei erau sufletul acestor exerciții vestite ale cavale-rismului zise *tournoiements* sau *tournois*. S'a vęđut și la bătrîniī noștri de acei heraldi sau eraldii și ei le au dat prin asimilare a bogatului lor veșmint, nume de Irozii, póte, ase-mundu-i cu vre-un Irod Împărat al scripturilor vechi.

Herbul, întrebuițat une-orî în Transilvania. Veđi Scut.

Herța, oraș important și vechi al Moldovei septentrionale, astăzi puțin populat. Avea Emblema sa, o *cumpănă*. Veđi vechile peceți domnești Moldovene. Veđi și pag. 140 și 150.

Hlamida, veđi Mantia.

Hotinul, oraș întărit, făcea parte din Moldova de peste Prut, astăzi Basarabia Rusă. Avea Emblemă: *Castelul cu trei turnuri crenelate, înfipte de stéguri și în șef cu două săbii încrucișate, cu vârful în jos și asuprite d'o Cruce, totul d'argintiu*. Veđi pag. 150, paragraful «Pentru Basarabia».

Hușii, Eparhie, Episcopie. Veđi Tabela II fig. 6. «Armorialul Bisericesc», la pag. 137.

I.

Ialomița, Județ. Veđi pentru blazonare la pag. 148 No. 15 și la Tabela B. «Județele» fig. 15.

Iașii, al doilea scaun mitropolitan al României, după cel de București. Pentru Blazon veđi Tabela I. fig. 2 «Armorialul Bisericesc» și pag. 136. *Iașii*, capitala județului cu acest nume și a Voevodatului Moldaviei până la 1861, când s'a îndeplinit Unirea ambelor țări surori: Moldova și Muntenia prin întrunirea ambelor Camere Legiuitoare la oaltă la București. Emblema capitalei fostei Moldove a fost și este așa cum se vede la pag. 141 blazonarea și pe planșa d'alături figura B. *Iașii*, județ. Veđi pentru blazonare la pag. 148 No. 16 și la Tabela B. «Județele» fig. 16.

Ilfovul, județ. Veđi pentru blazonare la pag. 148, No. 17 și la Tabela B, «Județele», fig. 17.

Impărțirile, sunt toate alusiuni la isbânzile celui ce poartă Scutul. Nici una nu este acolo admisă fără a ei justificare și autorizare prin autoritățile speciale și competente, *autorizare dată legalmente de către un Suveran* către acela ce a meritat-o, și cu condițiunile prescrise în Documentul său Actul format de Autorizare. Veđi *partițiuni*.

Impărțit cu 1-și-spintecat-cu-2, adică 6 patrare sau bucăți (parti de 1 (trait), coupé de 2 (traits), cette écartelure donne 6 quartiers.). Veđi fig. 12. Tabela A. pag. 183. «Exemple pentru...» și *Despărțirile. Impărțit-jumătate* (coupé my-party), adică o linie verticală de sus în jos împarte Scutul pe din două, egal, se zice de Scutul *sadea* (de colóre) divizat vertical în două părți egale. Se zice asemenea pentru Acvila cu două capete împărțită în două la mijlocul capetelor. (Partition de l'Ecu). Veđi *despărțire*.

Înălțimea Scutului, (veđi Scut). Trebuie să aibă de la șef (sus) până la baza (jos) o a șaptea parte din lățime mai mult de cât lărgimea, neluând în seamă sfârșul de jos al bazei (pointe).

Încărcând-totul (peste tot), se zice despre piesa pusă pe centrul unui Scut, la locul de unde îi poate acoperi toate părțile lui. Atunci i se zice mai ales *încărcând-totul* (brochant sur le tout). Acest termen se întrebuițează de către ciaprazari (brodeurs) spre a indica în broderie că: peste alte broderii se va broda piesa acésta *încărcând-totul*, la mijloc. Armeriele precum și cotta-de-arme (haina-de-arme) se brodaă cu igliță (ac) specială. *Piesa încărcătoare poate fi smalt peste smalt sau metal peste metal.*

Încărcat (chargé), se zice de o piesă dintr'un Scut care nu e singură și căreia trebuie să i se arate locul cu deslușire, de exemplu, *șeful încărcat*, în loc de a dice *însoțit*. Veđi *însoțit*.

Infeliat (tranché) fig. 3. Tabela A. pag. 183. «Exemple pentru...».

Infeliat-tăiat (tranché-taillé) Acésta se mai dice și *scartelat-în-săltător* (écartelé en sautoir). Veđi figura 10 din Tabela A. pag. 183. «Exemple pentru...».

Infipt-in-potir. Se dice în blazonarea Stemei Primatului României, la despărțirea centrală, cea d'auriū, pentru Sf. Mare Mir al Ungerei Regale, că el este în sfântul Potir *în-*

fapt și e de albastru. Veđi pentru blazonare pag. 135 și fig. 2 Tabela I. «Armorialul Bisericesc».

Infrunțați, veđi afrunțați.

Inima abis sau centru (coeur, abîme, centre). Veđi aceste cuvinte.

In-inimă-peste-tot, (brochant sur le tout), semnifică locul din centru Scutului unde să încrucișeză un scartelat, și pe acel loc fiind așezat un Scut mic (scutic), apucă peste câteși patru pătrarele cu o egală parte, în cât i se ȳice: *încărcând peste-totul* (brochant sur le tout), sau *în-inimă*.

Injosit, se ȳice când într'un Scut o piesă nu stă la locul regulat din centru, ci i se ia de o alta vre-o parte din pozițiunea ce i se cuvine și i să dă loc mai la sfârcul său baza (pointe) Scutului. Ast-fel se pôte întâmpla ca brăul său fașa, ca șeful său capul Scutului să fie scoborît mai în jos și atunci spre justificare se ȳice că e *înjosit*. Alte semnificațiuni acest cuvînt nu are în Armeriele Române despre care tratéză acéstă scriere. *Injosit-sborul*, veđi sborul, și fig. 20, Muscelul, din Tabela B. «Județele» și pentru blazonare pag. 148 la No. 20.

In-par (en pal). Acéstă figură eraldică sau despărțire a Scutului este *a treia din cele mai onorabile*. *Parul* se represintă prin 1 sau 2 și mai multe linii perpendiculare despıcând Scutul de la șef la basă, adică de la cap la sfâr. Poziția acésta de sus în jos, dacă este dată altor piese în loc de ȳisa despıcătură, se blazonéză tot cu ȳicerea *în-par*, de exemplu trei cöse, cum este la județul Botoșani, se ȳice că ele sunt puse în-par; idem la Roman, la Teleorman etc. Cuvîntul *par* în sine represintă lancea, sau sulita luptătorului; alte-orî represintă stâlpul castelanului ca semn la intrarea pămînturilor sale, pentru a nu se călea ele de alții.

În Scut, *parul* pôte lua una sau două treimi perpendiculare ale Scutului. Veđi Tabelele județelor pag. 147, 148 și 149. Când e numai unul singur, atunci *parul* coprinde la mijloc, cu 2 linii paralele, treimea sa în Scut. Pentru a bla-

zona parî, dacă sunt mai mulți, trebuie a se admite cuvîntul *a părui și a contra-părui*.

Insoțit (accompagné), se ȳice de o piesă cînd are lîngă dînsa în partițiune, altele mai inferioare. Nu se cuvîne a se întrebuița acésta ȳicere pentru cuvîntul *Cruce*, nici pentru cuvîntul *Șef*; pentru primul se va ȳice *cantonată*, iar nu însoțită; pentru secundul se va ȳice *încărcat*.

Insignii, semne emblematice de recunoscere; semne de titluri, demnități, date de șeful unui stat, către o persónă, către o corporație, etc.

Intru-lumina-ta-vedea-vom-lumina. Acésta este Devisa sfîntă admisă de Biserica Ortodoxă. Veđi la pag. 133 și 161, scrisoarea Episcopului Melchisedec din 12/24 Iulie 1891.

Irod, *herald*, denumire usitată, dar eronată a poporului nostru dată la rarele întîlniri ale sale cu eraldii obicinuiți la popóarele apusene; denumire provenită din asemuirea înveșmîntărei eraldilor cu aceea a lui Irod Impăratul Iudeilor, mult cunoscut la noi prin scenele de Vicleim din sărbătorile de carnaval. În Ardeal, acești eraldii se vedeau de către Poporul Român sub unele din domniele mai pompóse, care au stăpînit acolo Țara; dar dincóce de Carpați, la noi, nici nu se obicinuia, nici nu se cunoseau crainicii sau eraldii.

Ismailul, fost județ care a făcut parte integrantă din Moldova pînă la 1812 cîreia i s'a întors, după resbelul de la Sevastopol; dar apoi, pentru a doua óră, prin Congresul de la Berlin, s'a cedat Rusiei dimpreună cu restul Basarabiei. Veđi Emblema lui istorică la pag. 148 No. 18 și la Tabela B. «județele.» figura No. 18.

J

Jale, veđi doliu, cernélă, călugărie.

Jude-de-arme, (Juge d'armes), principalul erald care în *tournois* judeca între combatanți (champions) despre isbînda sau despre conduita lor.

K.

Kirilice-Slove. Acestea sunt literele sau caracterele slavone ale alfabetului kirilic, adoptate în vechime de Români în scriere, mai ales în cea bisericească, și nelăpădate de părinții noștri, nici în tipografie când au început ei a se servi de ea. Aceste slove au fost păstrate de noi chiar de la schizmele riturilor Legei Creștine necurmat în curs de 8½ secole, până în zilele noastre. Ne mai existând și acum nevoile și certurile de religie din trecut, ele au putut fi înlăturate astăzi și înlocuite fără inconvenient prin cele latine care erau și cele mai naturale pentru noi. La anul 1861 aceste din urmă au devenit oficiale în România. Dacă aci însă am admis, ca o amintire, câte 2 slove consunante vechi kirilice, pe Scuturile fiecărei Episcopii, ca semn înlesnitor de recunoșcere, acesta este admisibil și obicinuit în arta eraldică; altă importanță nu au dar ele sunt practice și deci folositoare.

Kișinovel, fost oraș al Moldovei în partea de peste Prut, devenit mai important de la anul 1812 de când el fu incorporat ca reședința de autorități ale provinciei Basarabiei Ruse. Pentru Emblemă vezi pag. 150 la paragraful «Pentru Basarabia» N-o 8

L.

Lână, amintire de cuvântul Domnului Is. Hs. despre cea una oie din 100 de oi, care e pilda sau parabola: «păstorul mântuește și pe cel pierdut îl va aduce la staul înapoi».

Lancea unui stindard sau drapel este bastonul (hampa) acoperit de un fier de lance la care este legat drapelul.

Laturile Scutului sau **flancurile** (flancs), se numesc laturile dextra (dreapta) și senestra (stânga) care-i formează marginile lui în lungime și merge în jos rotunjindu-se și apoi sub bază se termină printr'un sfârc (pointe). Vezi figurile din Tabela A. pag. «Exemple pentru...».

Lăzuriu (vezi albastru, azur). În «Argeș» Néagoe Vodă făcu

o mănăstire minunată cu marmoră cioplită, cu plumb învelită, și toate scobiturile pietrelor din afară le văpsi cu *lazur albastru*, iar florile le polei cu aur. (Pag. 32. Vol II. Istoria Moldo-României, Manuserisul din Kișinef-București 1858. G. Ioanid, Editorul).

Legea Armeior. În 1866 s'a adus întâi în Camera Deputaților, s'a modificat în 1871 și s'a promulgat în 1872. Veđi pag. 92. Eraldica.

Leul, piesă secundară sau mobilă eraldică din cele mai antice, însemnează: forță, curagiū. Leul se reprezintă în Scutul său doī, măi mult nu. Posițiunea lui naturală în Blazon este privind în profil și pe două labe dinapoī, iar celelalte două ridicate, și une-orī ținend o Armă sau un Scut, atunci se ȋce *hrăpind* (rempant).— Leul este în tot-dea-una în posițiunea acēsta represintat, iar când este represintat altfel, atunci trebuie specificat. El diferă printr'acēsta de leopard, care de obiceiū trebuie represintat *privind în fațā* (passant), adică umblând. Leul să zice *armat* (armé), când ghiarele i sunt de un smalt diferit de trup; *limbuit* (lampassé), când arată limba ce este de un smalt diferit; *nelimbuit* (morné), când n'are nici ghiare nici limbă; *dragonat* (dragoné), când partea de jos a corpului său se termină în cōda de smeū (dragon); *marinat* (mariné), când cōda se termină în cōda de pește; *născend* (naissant), când nu se vede decât jumătate din leū pe câmpul Scutului său peste vîrful Scutului. Pentru alte posițiuni ale Leului veđi cuvîntul *eșind*. *Leul-ținend-crucea*, Emblema cetăței Ismail. Veđi fig. 18 pag. 148 Tabela B. «Județele» și pentru blazonare acelaș No. și pagină.

Limba eraldică (limbăgiul) este complexul cuvintelor și termenilor tehnici cum îi fixeză codul sciinței eraldice prin regulile ei invariabile. Ea măi este și vorbirea, povestirea specială a întâmplărilor, luptelor, Emblemelor. *Limba* admite chiar greșelile dacă vor fi vechi și consacrate de istoria Blazonului. *Limbăgiul* scris pe Scut sau Blazon prin colorile, partițiunile, figurile, Emblemele sale este o *limbă universală*,

citită de toate națiunile vechi europene, tot cum sunt de pildă în ziua de astăzi universal citite de toate națiunile cifrele arabice. *Limbăgiul eraldic* prin semnele sale se lăgă cu istoria și cu arheologia. În *limbăgiul* acesta au intrat multe cuvinte germane la început, mai multe apoi franceze, căci în Franța s'a fixat definitiv regulile eraldice, și câți-va termeni din *limbile orientale* s'au împrumutat în timpul cruciadelor.

Liston, veți banderola.

Lumina, «*întru Lumina ta vedea-vom lumină*». Acesta e vechia deviză a Bisericei Ortodoxe Creștine păstrată în obiceiul însemnielor din România. Veți paginile 133 și 161, scrisoarea Episcopului Melchisedec de Roman, veți și în slove kirilice această deviză: „ЛУМНА ТА ВЕДЕА-ВОМ ЛУМНА“.

Luna-nouă răsărind (croissant, levant), figură eraldică naturală sau mobilă, se represintă răsărind pe Scutul României pătrarul 2, la senestra (stânga) Bourului. *Luna* din timpî imemoriali, nelipsit a făcut parte din Armele vechi ale Moldaviei, Munteniei și Transilvaniei. Este de aur pe roșu. Popórele europene și familiile nobile din evul mediu, cari au dobândit isbândi asupra Imperiului de Orient, au luat adesea-orî în Armele lor, spre aducere aminte, *Luna răsărind* (croissant). Atunci ea mai adese-orî era smăltată de argint.

M.

Mantela, veți pavilionul.

Mantia, hlamida (până jos la picióre), veți pavilionul.

Marca, veți Stemă, Armerie.

Maslin, veți craca de maslin; este simbolul păcei și liniștei. Se pórta în plisc de Vulturul județului Mușcel odihnind pe cracă. Este amintirea de pacinică Descălicătórea lui Radu Negru Vodă Basarab, printr'acel județ, ca să ia în posesiune Țara de din jos de Munții Făgărașului, moștenirea Basarabilor.

Acéstă e tradițiunea.

Mehedinții, Județ. Veđi pentru blazonare pag. 148 No. 19 și Tabela B. «Județele» fig. 19.

Metale. Acestea sunt smalte în Blazon ca și colorile, ca și blanele (veđi aceste cuvinte). Metale în Eraldică sunt 2 și sunt foarte importante și semnificative ca simbóle, adică: aurul sau *auriul*, galben (or), și argintul, *argintiul*, alb (argint). În Armele României avem auriul între așa zisele colorile Munteniei și argintul între colorile Scutului Dinastiei noastre domnitóre de Hohenzollern.

Mirul-cel-Mare sau *cel Sfânt*, este acela care este făcut de la Patriarhia cea Mare și Autocefală a Bisericei Răsăritului, de la Țarigrad. Untdelemnul acestui sfânt Mare Mir este cel slujit de 12 sau 3 Arhieriei în chiar Sf. Joia Mare din ultima săptămână a marelui post al Patimilor lui Is. Hs. (adică Joia dinainte de Paște); căci e amintirea acelor Patimi ale Mântuitorului. Fiind-că este astă-đi autocefală și Sf. Biserică a României din Bucuresci și póte sfinți și dânsa Marele Sfânt Mir, în sus đisa đi de Joia Mare, de aceea se póte și cu acesta să se facă Ungerea Regelui României.

Mișcând (mouvant), se đice despre o piesă sau o mobilă care răsare, sau din unul din laturile, sau dintr'unul din unghiurile unui Scut. Trebuie neapărat a se specifica deslușit în termenii eraldici pozițiunea unei asemenea piese.

Mitra, Coróna Episcopală care acoperă complectamente capul, și pe care o pórtă Arhieriei Înalți, când sunt în exercițiul sfinteii slujbe bisericesci. Ea are forma exterioară asemenea ca Coróna Imperială, Regală de Răsărit și este d'auriú cu pietre scumpe, sau împodobită cu icóne sfinte în medalióne. Este asuprită de Sf. Cruce. Veđi figurile Armorialului Bisericesc, paginile 135 — 137 și fig. 6 Tabela B. pag. 183. «Exemple pentru. . .».

Mobile (meubles, piéces), sunt obiectele đise *secundare*, ce se așeză pe câmpul Scutului său peste alte așa đise figuri, despărțiri sau piese principale din Scut. *Mobilele* sunt numeroase. Vom enumera câte-va, precum: luna, stelele, paseri, animale, castele, turnuri, arbori, flori, inele, bani vechi, frunđe,

arme, fiare, potcove, armure, vestminte etc. Armele sau Ste-mele în Franța sunt mai mult prețuite, cu cât sunt mai ne-încărcate de asemenea mobile.

Munte, format din terase sau bolovanii numărați. Se înțe-lege une-orii prin numărul acela cătățimea moșielor strămo-șesci dovedite prin hrisove seculare. Munte de dece bolovanii este Emblema județului Bacău și se blazonază de roșu pe d'auriū. Veđi pag. 147 No. 2 blazonarea și fig. 2 din Tabela A. a Județelor, figură conică sau piramidală.

Murală (corónă murală), este aceea pe care vechii Romanii o destinaū, la asalturile unei cetăți sau întăriturii aceluī viteaz care, cel mai întâiū, sosea asupra zidurilor impresurate și îi înfigea stégul izbânditor pe vârful ei. Pentru forma ei eraldică, veđi figurile la Stemele de Bucuresci și de Iași, corónele *murale*, pag. 141. Fie-care cetate întărită oferea o atare corónă aceluī luptaciū care a apărat-o cu succes, în vremuri grele. Ea nu servă decât pentru a timbra Marca unui oraș și este compusă de obiceiū printr'un simplu cerc, la care e încă un cerc asuprit cu opt dinți în sus de jur-împrejur. Acei dinți represintă 8 porți de cetate sau mete-reze fie-care sus și jos câte o pórtă (dedesubt); dintele de-
asupra frunței are un colț în plus de cât toți cei-l-alți 8.

Muscel, Județ. Veđi pentru blazonare pag. 148, No. 20 și Tabela B. «Județele» fig. 20.

N.

Neamț, județ. Veđi pentru blazonare la pag. 148, No. 21 și tabela B. «Județele», fig. 21.

Negru, (sable), veđi nisip.

Nisip (sable), colóre eraldică simbolizând fața pămîntului, a treia din colorile armoriale. Insemnază: prudență, stator-nicie în nenorociri, știință, durere, întristare, etc. Acéstă co-lóre se represintă prin hașurii verticale și orizontale încad-rilate, sau printr'un câmp sau fund cu totul negru. Veđi fig. 20, Tabela A. pag. 183. «Exemple pentru...».

0.

Ochiul Provedinței, amintirea înaltei și cerescei mile a lui Dumnezeu către ființele viețuitoare create de el pe acest pământ. Acest semn se pòrtă de P. S. P. Episcopii. Se vede în stemele respective pe laturea senestră sus în șef d'argintiu pe câmp albastru, pentru trei Episcopii ale Munteniei și pe câmp roșu, pentru cele-l-alte trei Episcopii ale Moldaviei. Veđi pag. 136 și 137, pentru blazonare, și Armorialul Bisericesc, Tabela II, figurile 3, 4, 5, 6, 7 și 8.

Odihnind, se ȃice de animalele viețuitoare figurate în Scut când ele nu sunt în pozițiune de a umbla, de a înnota, sau a sbura, și pentru corăbiile sau vase plutitoare, când ele au la catarturii pânza întinsă, precum se vede în cele trei tabele ale județelor României, de la pag. 147, 148 și 149.

Oltul, Județ. Veđi pentru blazonare pag. 148 No. 22 și Tabela B. «Județele», figura 22.

Omoforul, este represintat prin bandă care se pòrtă pe umeri. Este o fâșie lată de stofă care represintă parabola despre oia cea rătăcită pe care o aduce Mântuitorul la a ei mântuire de greșalele sale. Fâșia acésta este, între veșmintele sfinte, bordată și la extremități ciucurită; lățimea ei e ca de 25 cm., iar lungimea ca de 2 metri cel puțin. Veđi cele 6 Steme Episcopale cu n-rile 3, 4, 5, 6, 7 și 8 și *banda*.

Orheiul, ținut și oraș întărit din hotarul de nord al Basarabiei Ruse. A făcut parte din Moldova până în anul 1812. A avut Emblemă *un brad*. Vezi pag. 150, paragraful «Pentru Basarabia».

P.

Pairi (egali), se ȃice de P. S. P. Arhieriei și Inalți Prelați ai Sf. Bisericii Ortodoxe Române, aleși de Marele Colegiu al ambelor camere legiuitoare întrunite. Pairii sunt și membri ai Sf. Sinod al României. Numai aceștia sunt de drept

membri în Senat pe viață și pot purta Armerii sau Steme Episcopale.

Pajăre, veđi Armerii, Stemă.

Par, prăjină dréptă și înaltă, înfiptă în pămînt. Amintire de hotar care nu e slobod d'a fi călcat de nimeni. Amenințare de pedépsă în secolii vechi. Nu s'a obișnuit în România ca în țările feudale ale occidentului; se găsește însă că la unele orașe care existau în evul mediu se dicea cuvîntul *stâlp*, care s'ar părea a fi cu înțelesul acelaș de hotar al unui târg slobod sau slobozie, precum era de ex.: *stâlpul Buzăului*, care astă-đi abia se mai cunoșce ca nume de sat, dar nu ca *stâlp* sau *prăjină* sau *par*. În-*par* este termen eraldic, linie perpendiculară într'un Scut. Veđi *Scut*.

Parabolă, este alusiunea sau pilda din cărțile bisericeii, a cuvîntărei lui Isus Hristos despre: «Oia cea pierdută din numărul de una sută de oi.» Se represintă prin omoforul care se pörtă pe umeri ca vestmînt. Veđi *omofor*.

Partițiuni (partitions), veđi despicătură, tăieturi dintr'un Scut, la cuvîntul *despărțiri*.

Pascal (al Sf. Paști, mielul), Emblema jertfei mielului la điua născerei lui Isus Hristos. Din acei 3 mielușei care încarcă în-*par* câmpul central al județului Teleorman, este unul, cel din mijloc, înfipt d'un stég, și acela este amintirea sərbătorei Sfintelor Pasci. Ei sunt de lăzuriu cu totul și odihnind, păsând. Veđi pentru blazonare, pag. 149 No. 31, și figura 31 din Tabela C «Județele».

Paterița, póla sau basmaoa cea legată sus la cârja arhierescă și care în Scuturile cele 8 ale P. S. P. Mitropoliții și Episcopii, membri ai Sinodului și ai Senatului, este reprezentată cu acéstă Deviză pe ea: «*Întru lumina Ta vedea vom lumina*» scrisă prin slove kirilice de negru pe argintiu. Veđi și *banderola*.

Patrat (quartier), a patra parte din Scut, când este scartelat. Se mai dice de ori-ce pătrat mai mic, când Scutul este subdivizat în mai multe partițiuni (partitions), adică de la 4 până la 32. Asemenea se dice de partițiuni triumfiulare

provenite după vremi din alianțe și măritisuri istorice între state și familii. Se mai dic *pătrate* (quartiers) în genealogii de familii, în ordine succesive de generațiuni, pentru a proba familiile nobile neîntrerupte.

Pavază (pavois), veđi *Scut* (écu), *herb*, *capcan* sau *platoșă*.

Pavilion sau mantelă, piesa care însoțește Scutul. Pavilionul este format de o cuvertură în formă de cort care îmbracă și acoperă o Armoarie. E împodobit de coróna unui suveran și de obicei, este de catifea căptușit cu blană. Armoarialul Român are Pavilionul de catifea purpurie cu căptușela de cacom (hermine), împodobit cu Coróna Regală a Familiei Domnitóre. *Pavilionul* celor 8 pairi ai Bisericei Române este Mantia, Emblema călugăriei. Acoperă Stema în tocmai cum *Pavilionul* Regal al Statului acoperă Scutul Național. De obicei este de catifea negră, căptușită cu blană de cacom (hermine), albă cu codițe negre, și asuprită de Coróna Archierescă și *Mitră*.

Pecete antică, sigiliul pe care sunt gravate *steme*, mărci sau arme istorice.

Peronată, se dice de Sf. Cruce când are trepte (peron), care indică suferințele treptate ale Patimilor lui Isus Hristos.

Pesce. Avem Emblema județului Doljiu, *un pesce* d'azuriu înnotând. Emblema județului Ialomița, *un pesce* înnotând asuprit d'un snop de grâu, tóte d'azuriu. Emblema județului Tutova, *trei-pesci* de ghiurghiuliu, puși în-par înnotând. Tulcea are *duoi-pesci* numiți Delfini, d'auriu *afruntași* de lăzuriu. Veđi figurile lor respective la tabelele județelor.

Peste-tot-covirșind (sur le tout brochant), semnifică aședarea în inimă (en cœur) a unei piese sau Scut mic peste un Scut mai mare. Pentru a putea să se încarce un Scut peste tot, se presupune că acel Scut este scartelat și că acel adaos la centru îl încarcă peste câteși 4 pătrarele lui.

Piese onorabile ordinare, ce ocupă părțile principale din Scut, sunt opt; *piese onorabile secundare* ce sunt mai moderne, sunt 19. Aceste tăieturi nu sunt întrebuințate în Ar-

morialul României. Aci arătăm numai trei din cele de la început: șeful său *capul*, *fașa* sau *brâul* (fășie) și *baza* (*pointe*) la locul lor alfabetic. Veđi fig. 6, Tabela A, pag. 183. Mai sunt și alte multe semne, dar acelea servă mai mult pentru Armele ȃise alusive sau vorbitoare (*armes parlantes*).

Pirónele de la crucea sfântă. Sunt 3 *piróne* pe sfânta Cruce a răstignirei lui Is. Hs., la locurile mâinilor și la locul picioarelor. Amintirea Patimilor Mântuitorului. Veđi pentru despărțirea 1 a ambelor Scuturi Metropolitane la pag. 135 și 136 și la Tabela I, fig. 1 și 2 din Armorialul Bisericesc.

Platoșă, veđi Pavază, Scut.

Plisc (cioc). Vulturul de Mușcel ține în *plisc* craca de măslin, simbolul pașnicei Descălicării a Basarabilor de la Făgăraș și a lor așezare și unire cu Țara lor strămoșescă de la sud. Veđi Tabela B. «Județele», figura No. 2 și pentru blazonare, pag. 148 la No. 20.

Plutind (*flottant*), se ȃice de corăbii mari sau mici, aflându-se în apă, cum este la județele noastre care au corăbii ca Embleme. Veđi Tabela A. figura 5 pentru Brăila și figura 8 pentru Constanța, și pentru blazonare, la pag. 147 la N-ri 5 și 8.

Poala, veđi paterița, basmaoa.

Pocrovățul, (slavon) acoperemînt. Veđi aierul.

Pórtă, se ȃice de Scutul unui stat, unei provincii, unei instituțiuni, unei familii, cum este el reprezentat sau împodobit, după regulile Blazonului, cu figurele de pe el.

Portocaliú, colórea a șesea armorială, admisă exclusiv în Anglia. Veđi figura 23, Tabela A pagina 183. «Exemple pentru...». Prin hașuri, portocaliul se reprezintă cu linii diagonale drepte, unele de la drépta la stânga, și altele de la stânga la drépta, încrucișate.

Potcapiu', acoperemîntul capului unui preot mic sau mare.

Potirul, este vasul din Sf. Altar al Bisericeii Creștine, care stă la locul de onóre pe Preastol sau Sfânta Masă și conține în el Sf. Grijanie, Sf. Mir și chiar Mirul cel Mare, cu care se face la caz de trebuință Ungerea Suveranului Ro-

mâniei, prin mâna Primatului, la a sa întronare. Veđi pentru blazonare pag. 135, unde se ăice: «la 2, pe auriu, încărcat cu «*Sfântul Potir* înfipt de Marele Sf. Mir al Unge-rei Regale, «ambe de albastru și asuprit de aierul pur-puriu, ciucurit d'auriu.» Veđi și figura 1. Armorialul Bise-ricesc, în centrul ei.

Prahova, Județ. Veđi pentru blazonare la pag. 148. No. 23 și Tabela B. «Județele», fig. 23.

Prăzuliu, veđi *verde*, (sinople), de la πράσινον, prasin.

Procovățul, popular derivat din procov (înveliș). Veđi po-crovățul.

Profiriu, veđi purpuriu.

Providența, Proniea Dumnezeiască. Veđi *Ochiul Providenței*.

Puncte sau locuri sau pozițiuni, se numesc părțile câmpului din Scut peste care se află așezată figura sau mobila. Aceste *puncte sunt ăece* la număr. Veđi la p. 183, fig. 15. Tabela A.,

D. B. E. J.
F.
G. A. H.
I. C. J.

acéstă formă la despărțiri.

Purpuriu, e a cincea colóre admisă în Armerie. Veđi fig. 22. «Exemple pentru...» Tabela A. pag. 183. Se represintă prin hașurî diagonale de la drépta la stânga, contrariu de verde (sinople) (sau prasin, prăzuliu), care se represintă de la stân-ga la drépta (fig. 21. Tabela aceeași.)

Putna, Județ. Veđi pentru blazonare, la pag. 148 No. 24. și Tabela B. «Județele», fig. 24.

R.

Racul, Emblema Județului Dorohoiu. Veđi pag. 147. No. 12 pentru blazonare, și figura 12 din Tabela A. «Județele.»

Razele (Sórelui și Stelei). Veđi *Stéua* dintre córnela Bouru-lui pe Scutul României, patratal 2. Stéua are șese raze. Veđi Stéua din fața Leului Olteniei pe Scutul României, patratal 3 și Sórele din dextra (drépta) Acvilei Munteniei, patratal 1 din Armele României, care are 16 raze: 8 lumi-nóse și cele-l-alte 8 umbróse.

Regule eraldice. Ele sunt identice la toate națiunile europene. Cea mai însemnată dintre toate este aceasta: *a nu pune metal peste metal, colóre peste colóre, nici blană peste blană*, căci nu s'ar putea vedea și deosebi una din cea-l-altă spre a se recunoște sau a se citi. Pentru aplicarea regulelor eraldice sunt indispensabile trei lucruri mai principale:

a) Scutul.

b) Smaltele, adică metale, colorii, blane.

c) Figurile, adică tăieturi, împărțiri și piese cari mobiléză câmpul Scutului și sunt ڊise și mobile sau atribute; apoi *figurile secundare* numite *brizuri* sau sfărământuri prin cari se preschimbă câte ceva în Scut, adăugând sau scoțând dintr'insul, după cum este apropiată sau depărtată o rudenie sau o ordine de întâietate între frați. Aședarea figurilor eraldice în Scut și în afară de Scut este subordonată prin regule diverse, cari trebuiesc observate.

Rimnic, Județ. Veđi pentru blazonare pag 149 No. 25 și la Tabela C. «Județele», fig. 25. *Rimnic*, Episcopia Rimnicului și Noului Severin, este din cele 6 Eparhii, cea mai veche de cât toate și în rîndul dat de legea ierarhiei bisericesci, are numărul 1, adică primul scaun după Mitropoliți. Veđi pag. 136, pentru blazonare și Tabela II No. 3 din «Armorialul Bisericesc».

Roman, județ. Veđi pentru blazonare la pag. 149 No. 26 și la Tabela C. «Județele», fig. 26. *Roman*, Episcopie. Veđi pentru blazonare, pag. 136 și la «Armorialul Bisericesc», Tabela II, fig. 4.

Romanați, Județ. Veđi pentru blazonare la pag. 149 No. 27 și la Tabela C. «Județele», fig. 27.

Roșul, (ghiurghiuliú) (gueules), prima dintre cele 6 colorii armoriale, semnul moravurilor cinstite, al răspîndirei de sânge, al răsbumărei, al curagiului fără margini, al generosităței, al nobleței sufletului, al răbdării în nenorociri; colóre armorială care a fost semnul Moldovei d'impreună cu albastrul; este cea mai întrebuintată dintre toate colorile ar-

moriale. Se reprezintă prin hașuri sau linii perpendiculare. Veđi fig. 18, Tabela A, pag. 183. «Exemple pentru....».

S.

Sabie (*épée*), una dintre Armele defensive și ofensive, de primul rang. Ea armază brațul rășboinicului și contribuie la izbândă. Ea e semnul comendurei, al robiei inamicului, al triumfului și demonștră noblețea militară și o moștenescă vitejie. In Blazon se reprezintă în-par (en pal), ceea-ce va să ăică în poziție dréptă cu vârful în sus. Orî-când i se dă o altă pozițiune, aceea trebuie specificată; alt-fel ar fi contra regulei. Se reprezintă de ordinar gólă. Când este cu tēcă, acéstă abatere de la regulă trebuie specificată. Smaltul săbiei trebuie tot-dea-una specificat. Sabie se ăice și pentru *spadă*.

Sacoșul, veđi falonul.

Săcueni, fost județ, a cărui Emblemă s'a dat pe Scutul Prahovei. Veđi pag. 119 la No. 28 pentru blazonare și Tabela C. «Județele». fig. 28.

Săltător (*sautoir*), veđi scartelat-în-săltător, (*écartelé en sautoir*); încruciașat, în răsceuce sau în săltător, sau în salturi. (Tabela A, fig. 10. pag. 183. «Exemple pentru....»).

Salturat (en sautoir) se ăice de piesa sau figura eraldică ce are forma de săltător, sau de răsceuce. Veđi și săltător.

Sângeapul (*petit gris* sau *vair*) ăisă în Blazon blana a două. Veđi *Cacom*, care e întâia. Nu figuréză sângeapul în Armorialul Românesc. Se reprezintă prin colórea alb (argint) și albastru (azur), împestrițate în formă de clopote puse, unele întórse către cele-l-alte. Blana acésta de sângeap provine de la veverița de nord. Veđi «Exemple pentru....» la fig. 25. Tab. A, pag. 183.

Sborul. Se ăice despre aripile pasérilor eraldice pentru a li se descrie situațiunea ce aű, fie deschise în sus (vol *éployé*, *étendu*) spre capul (*chef*) Scutului său în jos spre basa lui

(vol abaissé), cum este Acvila din Scutul României, a cărei pozițiune pare a voi să se înalțe.

Scartelat (écartelé) însemnă împreunare, întrunire

între state, între soți, etc.; se desparte Scutul printr'o perpendiculară prin mijlocul său și se spintecă de o orizontală iarăși prin mijloc, adică se încrucișează, și atunci se dice despărțit în 4 ciosvîrți sau patrate egale și se numesce un *scartelat*. Veđi fig. 9, Tabela A, pag. 183. «Exemple pentru...». Se înțelege că și *despărțit-spintecat* se numesce a-

céstă figură. *Scartelat-în-săltător* (écartelé en sautoir)

însemnă despărțire în 4 ciosvîrți sau bucăți încrucișate spre colțurile Scutului, iar nu spre mijlocul laturilor lui. Veđi fig. 10, Tabela A, pag. 183. «Exemple pentru...». Se înțelege că și *înfeliat-tăiat* se numesce această figură. *Scartelat-cu-scutic-peste-tot* (écartelé chargé d'un écusson brochant sur le tout). Veđi fig. 14, Tabela A, pag. 183. «Exemple pentru...».

Acastă pozițiune se mai numesce în *centru*, în

inimă sau în *abis* (en cœur, en abime). Veđi și *scutic* sau *scut-mic*. *Scartelat-salturat* (*parti-coupé, tranché, taillé* (é-

cartelé en sautoir). Are 8 bucăți, se înțelege că ea

este figura compusă: *despărțit, spintecat, infeliat, tăiat*, dar pentru scurtare are numirea *gironat*. Veđi tabela A, figura 11, pag. 183. «Exemple pentru...».

Sceptru este același cuvînt în Eraldica Română ca buzduganul. Insimnia puterii sau suveranității d'impreună cu sabia.

Scutul (écu, pavois, bouclier), pavază, platoșă, herb, calpan. Scutul vechi al Țărilor Române, are aceeași formă istorică ca și cel nou admis de lege; pătratul lung rotunjit la ambele unghiuri din jos și terminat la mijlocul bazei (pointe) prin-

tr'un sfârc (nu vîrf), iar la mijlocul laturilor (flancurilor) înălțimeî Scutul se ascute și apoi cresce iarăși spre unghiurile de sus. În centrul (cœur, abîme), inimă, abis, (veđi aceste cuvinte), Scutului României figuréză Scutul mic (écusson) al Armelor Dinastiei Domnitore de Hohenzollern, covîrșind-pestetotul (brochant sur le tout). Forma acestuî mic Scut este în tocmai aceeași ca a Scutului vechiû românesc. În Armoariî Scutul este piesa cea măi importantă, este arma defensivă ce servea în vechime la Francezi, a acoperi (pavecher), era destinat să apere pe răsboinic, cavaler, de loviturile inamiculuî, fie în răsboiû, fie în întrecerile la jocurile cu sulița, sau serbările așa đise *tournois* (tournoiements), unde se luptau doî câte doî într'un loc închis sau țarc (lice). În urmă Scutul servi a învedera vitejiile de care posesorul seû se putea făli și care se puteau reproduce pe Scut prin sculptură sau prin pictură, sau cusătură (broderie). Scutul deveni o pagină a istoriei, un brevet de onore, ce titularul purta. Emblemele de pe Scut sunt limbagiul ce caracteriză faptele și le povestesc în termenii expresivi ai Blazonuluî. Ceea-ce se scrie pe Scut s'a măi scris apoi și pe cota de arme și pe baniera cavaleruluî. Veđi cota de arme și baniera.

Scut-mic, scutic, scuticel (écusson) (1), se pune în centrul altuia măi mare, cum se vede pe Armele Statuluî Român pus Scutul mic de Hohenzollern. Mărimea luî reglementară e să fie de $\frac{1}{9}$ din cel-l-alt. Acéstă pozițiune se numesc în centru sau în inimă, sau în abis, care este aceiași cu: *covîrșind-pestetotul* (brochant sur le tout).

Secțiune a Scutuluî (quartier), se đice de patratele din scartelatul Scutuluî Armelor României. *Prima* secțiune, drépta sus, albastru cu Acvila Română coronată ținend sabia și toiagul cu sborul deschis în jos și Crucea în gură, privind în dextra; Sórele răsărind (mișcând spre capul Scutuluî), tóte

(1) Acéstă nu se obicînuesc izolată, ci se pune peste alt Scut în abisul (inima) luî ca mobilă sau piesă onorabilă.

de aur. Secțiunea a *doua* câmp roșu cu Bourul Moldovei și Stea cu 6 raze între corno, învecinat sau acostat în senestra cu Luna mișcând (apunând), toate de aur. Secțiunea a *treia*, câmp roșu cu Leul Olteniei, eșind din Coróna Bănescă, privind în dextra Stéua de aur cu 6 raze, toate de aur. Secțiunea a *patra*, câmp albastru încercat cu doi Delfini ai Bucégului, unul spre altul, de aur.

Senestra, termen special pentru a zice : *stânga*, în opoziție cu *dextra*, *drépta*. Veđi *drépta*.

Sf.-Dimitrie Basarabov, Patronul Capitalei Bucuresci, ale căruia sfinte mōște într'un are sieriú de argint se păstréză în Sf. Biserică a Mitropoliei din acest oraș. Serbarea anuală a acestuia este la 27 Octombre, nu la 26. Veđi pag. 142 de mai sus, veđi și Codul B. Boerescu, supliment, Lege din 7 Decembre 1864, promulgată la 11 Decembre 1864. Pentru istorie, figură și blazonare, veđi pag. 141 și figura A. «Stema Capitalei Bucuresci».

Sf.-Împărați-Constantin-și Elena (Ilfov), Emblema Județului Ilfov, și hramul sf. Bisericii Metropolitane Primatiale din Capitală. Veđi blazonarea No. 17 și fig. 17. Tabela B. «Județele» la pag. 148.

Sfârcul (Pointe), sfârșitul sau partea de jos, sau treimea unui Scut, zisă baza. Acest punct a fost cu greșelă numit vîrf al bazei, prin legea definitivă a Armelor României ce s'a propus de Guvernul din anul 1866.

Simbol, semn, imagine, reprodus de pictură, de desemn, de sculptură, de broderie, cari conține idei, suvenire, alegorii.

Slove (veđi kirilice), literile vechi de cari s'a servit, până la 1861, Țările Române în scriere și în tipar. Acest alfabet vechiú al Limbei Române, avea vre-o 40 de slove, și erau întrebuințate unele dintre ele și ca cifre, mai cu osebite pentru dată sau veleat. Iată alfabetul pe planșele ce urméză aci.

Minusculele și Majusculele de tipar

А Б В Г Д Е Ж З И К Л М Н О П Р С
 Ё Ђ Ѓ Є Ѕ Ж З Ў І К Л М Н О П Р С
 Т У О У Ф Х Ц Ч Ш Щ З Ы Ь Ъ Ѣ
 Т У О У Ф Х Ц Ч Ш Щ З Ы Ь Ѣ Ѥ
 Ю Я Ѧ ѧ Ѩ ѩ Ѫ ѫ Ѭ ѭ Ѯ ѯ

Minusculele și Majusculele de mână

Anexa
la Pag. 218.

a a b c d e f g h i n
A B C D E F G H I N
k l m n o p q r s
K L M N O P Q R S
ϕ x y z m n r i p θ
ϕ X Y Z M N R I P Θ
ω ϑ v x
Ω ϑ V X

Cifrele în slove vechi:

<i>Ḃ</i>	<i>Ḅ</i>	<i>Ḅ</i>	<i>Ḃ</i>	<i>Ḃ</i>	<i>Ḃ</i>	<i>Ḃ</i>	<i>Ḃ</i>	<i>Ḃ</i>	<i>Ḃ</i>	<i>Ḃ</i>	<i>Ḃ</i>	<i>Ḃ</i>
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
<i>Ḃ</i>	<i>Ḃ</i>	<i>Ḃ</i>	<i>Ḃ</i>	<i>Ḃ</i>	<i>Ḃ</i>	<i>Ḃ</i>	<i>Ḃ</i>	<i>Ḃ</i>	<i>Ḃ</i>	<i>Ḃ</i>	<i>Ḃ</i>	<i>Ḃ</i>
14	15	16	17	18	19	20	30	40	50	60	70	80
<i>Ḃ</i>	<i>Ḃ</i>	<i>Ḃ</i>	<i>Ḃ</i>	<i>Ḃ</i>	<i>Ḃ</i>	<i>Ḃ</i>	<i>Ḃ</i>	<i>Ḃ</i>	<i>Ḃ</i>	<i>Ḃ</i>	<i>Ḃ</i>	<i>Ḃ</i>
90	100	200	300	400	500	600	700	800	900	1000	5000	10000

De la aceste slove vechi, de mână și de tipar, ne vom împrumuta aci acum la trebuința practică ce avem. Despre ele se poate dice că nu au fost fixate nici odată la noi în manuscrisele vechi ce posedăm în arhivele noastre, căci a variat câte puțin alfabetul acesta din vreme în vreme, până la începutul tipografiei la noi (1640), însă nu este locul aci de a ne ocupa de acel studiu interesant.

Smalt (émail), termen uzitat pentru următoarele figurî armoriale: *metal*, *colori*, *blăni*, întrebuintate în Armoarii și numerotate fie-care pe rînd în aceiași Tabela A p. 183. *Meta-tele* sunt două: aurul, *auriū* (or), figura 16 și argintul, *argintiū* (argent), figura 17. *Colorile* sunt patru principale: *roșul* (gueules) figura 18, *albastrul* (azur), figura 19, *negrul*, nisip (sable), figura 20, *verdele*, prăzuliū, prasin (sinople), figura 21; mai sunt de al doilea ordin, *colórea purpurie* (violet), figura 22 și *portocalie* (orangé), figura 23. *Blănille* sunt două: *cacom* (hermine), figura 24 și *sângeapul* (vair), figura 25. Acestea prin combinațiune între ele se pot îmulți. Nu voiū insista prea mult asupra acestui punct, căci cadrul acestui vocabular este limitat la cele ce ating Armorialul Oficial al României, iar nu mai departe. Tóte acestea cu un singur cuvînt se numesc *smalte*. Cuvîntul *smalt* s'a introdus în limba eraldică, căci odiniórá cu smalt se făceaū picturile peste Scuturî și chiar pe vase de aur, saū pe mobile prețioase. Eraldii de arme purtaū plăcile smaltate cu colorile stăpănului, cavalerului lor.

Snop, Emblema județului Romanați. Veđi pag. 149 pentru blazonare la No. 27 și Tabela C., «județele» fig. 27. *Snop*, Emblema județului Ialomița. Veđi pag. 148 la No. 15 și Tabela B. «Județele», figura 15.

Șoimul-vinător, are la un picior belciugul lanțului cu care vînătorul Buzoian îl reține. Veđi fig. 6 din Tabela A. «Județele» și pentru blazonare pag. 147 la No. 6.

Sórele, se represintă printr'un cerc perfect cu doi ochi la mijloc, un nas și o gură; totul înconjurat de 16 raze: opt

drepte și strălucitoare, și opt umbróse între ele. Se dice *Sóre răsărind* (levant), când el se mișcă sau se suie din unghiul dextru spre șeful (cap) Scutului, sau *apunênd* (couchant), când se suie, se mișcă (il meut) din unghiul senestru spre capul Scutului. *Sórele*, se figuréză de ordinar de auriu, iar nu de alt smalt.

Soroca, cetate veche a Moldaviei până la anul 1812, astă-đi încorporată cu provincia Basarabia, la Imperiul Rus. Avea Emblemă 2 pesci înnotând în sens invers între ei. Veđi pag. 150, paragraful «Pentru Basarabia» la No. 3.

Spada, veđi *Sabia*.

Spice-de-grâu—trei, Emblema județului Roman. Veđi pentru blazonare pag. 149 la No. 26 și figura 26 din Tabela C. «Județele».

Spintecat (coupé) însamnă despărțit orizontal prin mijloc, în două părți egale. Veđi fig. 2 Tabela A. pag. 183.

Stabilit, adică zborul înjosit, Emblema Descălicărei Românilor în Țera lor de jos. Este situațiunea unei pasări cu aripile pornite în jos cum stă Vulturul, Emblema Mușcelului, fig. 20. Tabela B «Județele». Veđi și pag. 148 pentru blazonare la No. 20.

Stéua. Puține sunt mobilele, piesele în Armoarii atât de mult întrebuițate ca stelele. *Stéua* are în tot-d'a-una 5 raze; când nu are acest număr, trebuie în tot-d'a-una specificat. *Stelele* sunt simbolul buneii sau relei sórte. Lumina și conducătórea omului, veche alusiune la stéua conducătórea a magilor. Armele României au *Stea* pe pătratul 2 și 3, aur pe roșiú. Veđi *rađe*.

Stejari-trei. Emblema Județului Vlașca este *trei-stejari* alăturați. Veđi pentru blazonare pag. 149 la No. 36 și fig. 36 din Tabela C. «Județele».

Stema, veđi Armerii, Marcă, Blazon.

Stiharul, veșmîntul ce se pórtă de Preot sub felon, când se află în slujba bisericească.

Stânga (senestra), veđi drépta.

Strugurii, veđi Ciorchin, la Săcuieni. Emblema acésta s'a dat la Scutul de Prahova, la care județ, s'a alăturat pe la 1845 și Bucovul, capitala fostului Județ Săcuieni. Veđi Săcuieni No. 28 și Tecuci No. 30 pentru blazonare, și Tabela C. la figurile 28 și 30, pag. 149.

Stup-de-albine, Emblema Județului Vaslui. Veđi fig. 34 din Tabela C. «Județele», și pag. 149 la No. 34 pentru blazonare.

Sucéva, Județ. Veđi pentru blazonare la pag. 149 No. 29 și Tabela C. «Județele», figura 29. Acest județ a fost în parte dat cu Bucovina la Imperiul Austriei, căci făcea parte integrantă până la 1777 din Moldova.

Sulița, se ține în senestra o suliță de Sf. Dumitrie, Patronul Bucurescilor. Veđi Stema Bucurescilor, pag. 111. Ea este d'auriū pe câmpul de lăzuriū. Veđi pentru blazonare pag. 141—143.

Supporti (supports). Principalele ornamente exteriore ale unui Scut, se numesc așa, fiind-că par a susține Scutul, și nu se aplică de cât la animalele aședate pe marginile Scutului în poziție ridicată, adică stând în piciore, iar nu jos, ceea ce însemnă apărare a Scutului. Aceste animale pot fi nu numai Lei ci și altele. Scutul României are *supporti* doi Lei de colóre naturală (1), privind Scutul și cu codele trecând între piciore (2), simbolul Daciei.

(1) Colórea acestor Lei trebuie să fie cea naturală, căci Eraldica nu se opune în asemenea cas, când ea are o rațiune scuzabilă ca pentru figurile antice, ale Leilor noștri, ce sunt mai vechi chiar de cât arta Blazonului.

(2) Nu este aci o alusiune înjositoare, un semn de vasalitate, de slăbire, mai ales când atinge pe eroii Daciei, cari au dictat odinióră pacea Romei. Nu se póte explica acésta Emblema ca nisce rebusuri moderne pe cari adevărata artă eraldică deși une-ori le toleréză, dar nu le cinstesce. Nu aci este locul, pentru noi, să ne sfiim, sau să ne arătăm sperioși de întorsătura acestor code. Aci este a respecta și a observa strict o Emblema antică, nealterată și coborâtă noué, de la foștii stăpâni ai pământului nostru, moștenire nobilă strămoșescă, tradițională, de pe la începutul Ereii Creștine. Nu póte deci de-

Susținători (tenants), figuri umane care susțin un Scut în aceeași pozițiune. Istoria Blazonului spune că obiceiul de a împodobi pe din afară Scutul Armelor cavalerilor cu suportți sau cu susținători, este spre amintirea anticului obicei la întreceri (tournois) de a-și aduce în țarc (lice) Scuturile (Arme-riile) și a le plimba la vederea privitorilor, prin ajutorul a doi servitori (valets, pages) deghisați ca sêlbatecii, ca soldații îmbrăcați în fier și alte figuri umane, sau călări sau pedestri îmbrăcați în piei de dobitoce. Alte-ori și între doi arbori se expunea Scuturile cavalerilor la vederea publicului din întrecerile de sulite (tournois). De aceea unele Scuturi au asemenea suportți. Alte-ori chiar însuși cavalerii combatanți, prinții și chiar suveranii se puneau pe sine însuși să reprezinte suportții Armorialului lor. De aci a venit numele de Scut (écu) care s'a dat unora din monede (écu de France). Aceste ornamente exterioare sunt de mică importanță și neobligătoare pentru moștenitorii unei familii, căci nu sunt de obicei obținute prin vre-o concesione chiar de la vre un suveran, adică de la vre un cap al statului, precum a fost și trebuia în veți se fie toate pie-sele din năuntru Scutului.

De la 1867 pînă în 1872 a figurat ca *susținător* în Armele

veni această cestiune pură de vechimea unei Embleme, o cestiune de cochetărie sau de vanitate actuală din motive de toaletă sau de gust. Nu pentru că s'a luat prin noi Plevna în 1878, sau pentru niscaî alte asemenea rațiuni, s'ar cuveni, ca să venim noi astă-đi să schimbăm codelle Leilor, pe cari ne-am obișnuit să-i onorăm ca o amintire de 19 secolii. Să nu uităm că și urmașii noștri, pôte la rindul lor, vor sêvirși încă și mai strălucite fapte, dar această nu-i va îndreptăți să atingă *suvenirile* indiscutabile de la *Poporul Dac*.

De a avea noi suportți frumoși, nu este lucru mare, nici lucru dificil. Acesta chiar mărcilor de fabrici și mărcilor de comerț le-ar fi posibil de a o face astă-đi, dar este lucru mare numai de a avea suportți corecți, și de a putea da proba nediscutabilă de adevărata nobleță a noastră din antichitate. Ne vom putea mândri, dacă-i vom fi poselat și conservat neschimbați, dar nu ne vom putea mândri dacă-i vom atinge sau îi vom metamorfoza.

României și pe moneda noastră de aramă o femeie la dextra, care însă pentru motive eraldice s'a înlocuit cu cel de al doilea Leu Dacic ce s'a fixat acolo prin lege.

T.

Tăiat (*taillé*), se dice de un Scut când din unghiul stâng de sus transversal în unghiul drept de jos îl despărțim în

două. Veđi fig. 4 din Tabela A, pag. 183. «Exemple pen-

tru. . . ». Veđi și despărțiri, pag. 190, saű: Scutul se dice că e *tăiat* (*taillé nu coupé*) când linia e diagonală mergând de la unghiul senestru al șefului, la unghiul dextru al bazei (*pointe*).

Tapul-trecând, Emblema județului Dâmbovița. Veđi pentru blazonare, pag. 147 la No. 11 și fig. 11 din Tabele A, «județele».

Tecuciul, Județ. Veđi pentru blazonare la pag. 149, No. 30 și la Tabela C, «județele», fig. 30.

Teleormanul, Județ. Veđi pentru blazonare la pag. 149, No. 31 și la Tabela C, «județele», fig. 31.

Telina (veđi Celina), plantă întrebuințată în Eraldică pentru frumusețea frunzei (*fóiei*) sale. Veđi *apium* (*ache*).

Tenanți (*sustinători*). În Eraldica României avem la cele 8 Steme din Armorialul Bisericesc tenanții noștri. Ei nu sunt figuri de viețuitoare, ci sunt cheile Bisericeii Creștine Române, care represintă Darul Sfânt, lăsat de Is. Hrs., la Sfinții Apostoli și de la ei la Sfinții Părinți Archierei, pentru a lega și a deslega prin puterea Sfântului Duh. Veđi și *sustinători*.

Timbru, se numesce ornamentul saű vârful aședat de-asupra capului, frontului, (*chef*) unui Scut ca principală figură exterioară, fie corónă, fie coif saű cască, fie orice alt. *Timbru* este o Marcă de importanță înaltă și distinctivă a Nobleței. Puteaű și nobilii cei noui să obțină Armoarii în timpul cavalerismului, dar nu puteaű purta pe dınsele timbre (*timpanum*). Veđi *vîrf* (*cimier*).

Toiag, veđi buzdugan, sceptru, Emblema suveranității în mâna saŭ pe Scutul Voevozilor României.

Trecënd (passant), se ȃice despre animalele figurate pe Scut care se pare cã merg. Orĩ-ce animale ast-fel figurate, urmẽzã a avea pozițiunea ce o aũ când merg, la caz contrariũ trebuie specificatã acẽsta. Face excepțiune la acẽstã regulã: leul, veverița, epurii.

Treptele-Sfintei-Crucii, sunt amintirea Patimilor ce a suferit Is. Hrs., carĩ aũ mers din ce în ce crescënd mai mari, pentru mãntuirea sufletelor omenirei.

Tulcea, județ. Veđi blazonarea pag. 149, No. 32 și la Tabela C, «județele», fig. 32.

Turnul-cu-frei-ferestre, Emblema județului Oltul. Veđi pag. 148 la No. 22. pentru blazonare și fig. 22 din Tabela B, «județele».

Tutova, Județ. Veđi pentru blazonare la pag. 149, No. 33, și la Tabela C, «județele», fig. 33.

V.

Vãlul, este acoperẽmintul de pe camilafca saŭ de pe potcapiũ. El e de lãnã, negru, une-orĩ are și bordurã albã asemenea de lãnã. El se pørtã peste cap saŭ pe ambii umeri. Este Emblema cãlugãriei.

Vase-trei cu cãte o pãnã fie-care, este Emblema județului Constanța. Veđi pag. 147 la No. 8 pentru blazonare și fig. 8 din Tabela A. «Județele».

Vasluiũ, Județ. Veđi pentru blazonare la pag. 149, No. 34 și la Tabela C. «Județele», fig. 34.

Vasul (cu catarturile plutind). Un *vas* este Emblema județului Brãila, veđi pag. 147 la No. 5 pentru blazonare și fig. 5, Tabela A. «Județele».

Verde (sinople), prãzuliũ, prasin ($\mu\rho\acute{\alpha}\sigma\upsilon\upsilon\sigma\upsilon\nu$), colóre rarã în Eraldicã; a patra colóre armorialã. Se represintã în gravurĩ prin hașurĩ de la stãnga la drẽpta, contrariũ de purpuriũ, care se represintã prin asemenea hașurĩ de la drẽpta la stãnga. Veđi fig. 21. Tab. A, pag. 183. «Exemple pentru. . .».

Vâlcea, Județ. Veđi pentru blazonare la pag. 149, No. 35 și la Tabela C. «Județele», fig. 35.

Vârful, este mijlocul șefului (frontul) unui Scut. Veđi la despărțiri deslușirea acestui punct, veđi și fig. 15 Tabela A, pag. 183. «Exemple pentru. . .». Creștet, timbru (cimier). S'a ăis cu greșelă vârful în legea Armelor României, vorbind de sfârcul de jos (sfârșitul) din centrul bazei. Acastă confuziune este evidentă, căci partea de jos a Scutului măi corect s'ar numi *sfârce* de cât vârful. *Vârful* măi esteși ori-ce ornament exterior, precum: cască, corónă, penaj, etc., care s'ar pune la centrul șefului sus peste Scut. Se măi pune *vârful* ca ornament și peste un casc sau coif. Acest ornament era măi usitat în Germania ca în Franța. (Veđi timbru.)

Vlașca, Județ. Veđi pentru blazonare la pag. 149, No. 36 și la Tabela C. «Județele» fig. 36.

Vultur, veđi Acvilă.

Z.

Zborul-injosit, adică statornicit stabilit. Veđi Muscelul. Vulturul (Acvila), Emblema acestui județ, e cu zborul strâns închis, sau înjosit, ca semn de stabilitate pe o cracă. *Zborul-deschis*, veđi Argeșul. Vulturul, Acvila, de aci are aripele întinse. Veđi și Buzăul, pentru Șoimul de acolo, la pag. 147, și No. 6 al blazonărei și al fig. Tabela A. «Județele». Veđi *sborul*.

Zmalt, veđi *smalt*.

Znopol-de-grâu, veđi *snop*, Emblema județelor Romanați și Ialomița.

Autoriî consultați pentru lucrarea de față sunt:

Bouillet, «La Généalogie». Atlas universel d'histoire, 1865.

Encyclopédie des gens du Monde.

Littre, Dictionnaire.

La grande Encyclopédie par une société de savants et gens de lettres.

Dupiney et Vorepierre, dictionnaire français, etc.

Boiste, Dictionnaire universel. Manuel encyclopédique.

Magny (de), La science du blason, Paris, 1858.

Ménéstrier (Père), Nouvelle méthode augmentée et raisonnée du Blason, Lyon, 1770.

Lubitte (A.), Traité élémentaire du blason, Paris, 1893.

Le Père C. François Ménéstrier. Du véritable art du blason, Lyon, 1681.

Scrieri ale Bisericeî ortodoxe pentru veșminte, etc.

Hrisóve, peceți vechi domnesci.

PLANȘELE.

No.	Pag.	
1	4	Proiectul Guvernului Ion Ghica, 26 Nov. 1866. Fig. 1.
2	4	Contra-proiectul Deputatului A. Holban, 30 Martie 1867. Fig. 2 respins.
2	39	Proiectul modificat Comit. Deleg. Camereii 30 Martie 1867. Fig. 3 respins.
4	46	» modif. Comit. Deleg. Senatului No. 1 (A), $\frac{8}{20}$ Aprilie 1867 Fig. 4 respins.
5.	47	» modif. Comit. Deleg. Senatului No. 1 (B) $\frac{8}{20}$ Fig. 5 respins.
6	47	» modif. Comit. Deleg. Senatului No. 2 (A), $\frac{9}{24}$ Aprilie 1867. Fig. 6 respins.
7	48	» modif. Comit. Deleg. Senatului No. 2 (B), $\frac{9}{21}$ Aprilie 1867. Fig. 7 respins.
8	48	» modif. Comit. Deleg. Senatului No. 3, $\frac{10}{22}$ Aprilie 1867. Fig. 8 respins.
9	49	» modif. Comit. Deleg. Senatului No. 4, $\frac{12}{21}$ Aprilie 1867. Fig. 9 amânat și 1872 admis.
10	54	Emblema Dacică. Fig. la Academie, veđi Tab. A., No. 13.
11	55	Drapelele proiectului din 1866 Nov. 26. Veđi Legea 1872. Fig. 10. admise.
12	135	Armorial Biser. Mitrop. Ungro-Vlahiei. Tab. I Fig. 1.
13	135	» » » Moldovei » » » 2.
14	136	» » » Episcopiele » II » 3.
		4, 5, 6, 7, 8.
15	141	Stema Capitalei București, Fig. A.
16	141	» Orașului Iași, Fig. B.

No.	Pag.							
17	147	Județ.	Tab. A.	Fig. 1	Argeșul,	Fig. 2	Bacăul,	
»	»	»	»	»	3 Bolgradul,	»	4 Botoșani,	
»	»	»	»	»	5 Brăila,	»	6 Buzăul,	
»	»	»	»	»	7 Cahulul,	»	8 Constanța,	
»	»	»	»	»	9 Covurluiul,	»	10 Doljul,	
»	»	»	»	»	11 Dâmbovița,	»	12 Dorohoiul,	
18	148	»	»	B	»	13 Fâlciul,	»	14 Gorjul,
»	»	»	»	»	»	15 Ialomița,	»	16 Iași,
»	»	»	»	»	»	17 Ilfovul,	»	18 Ismailul,
»	»	»	»	»	»	19 Mehedinții,	»	20 Muscelul,
»	»	»	»	»	»	21 Neamțul,	»	22 Oltul,
»	»	»	»	»	»	23 Prahova,	»	24 Putna.
19	»	»	»	C	»	25 Râmnicul,	»	26 Romanul,
»	»	»	»	»	»	27 Romanații,	»	28 Săcuieni,
»	»	»	»	»	»	29 Suceava,	»	30 Tecuciul,
»	»	»	»	»	»	31 Teleormanul,	»	32 Tulcea,
»	»	»	»	»	»	33 Tutova,	»	33 Vasluiul,
»	»	»	»	»	»	35 Vâlcea,	»	36 Vlașca.
20	183	Tabela A.	Ex.: Fig.	1—12 și 14,	Despărțirile Scutului;			
»	»	»	»	»	15 Punctele Scutului;			
»	»	»	»	»	16—25 Smaltele Scutului;			
»	»	»	»	»	13 Emblema Dacică (de la Acad.),			
21	185	»	B	»	1—4 pentru a blazona;			
»	»	»	»	»	5 » Armură;			
»	»	»	»	»	6—11 » Corone;			
22	218	Slovele kirilice	și cifrele	în slove vechi.				

PLANȘELE DE LA «INTRODUCERE».

Pe copertă.

Scartelatul Regatului României cu scutul Dinastiei domnitoare în centru înconjurat de 32 scuturi județene.

La pag.

- XII Vederea dealului Breaza cu ruinele castelului lui Radu Negru Voevod Basarab, de lângă Făgărașu.
- XV Vederea ruinei Bisericeii Săn-Nicórá din târgul Argeș a Dómnei Marga a Radului Voevod.
- XXIV Tabloù litera A, Epoca I a Voevođilor Munteniei până la Mircea Cozianu.
- XXXI Tabloul ctitorilor de la mănăstirea Bistrița ot sud Vilcea
- XXXIII Tabloù litera B, Epoca II a Voevođilor Munteniei până la Mihnea cel Rěú.
- XXXV Tabloù litera C, Epoca III a Voevođilor Munteniei până la Mihail Voevod Vitézu.
- XXXVII Tabloù litera D, Epoca IV a Voevođilor Munteniei până la ultimi Basarabi în linie bărbătescă.
- XXXIX Tabloù litera E, Epoca V a Voevođilor Munteniei de la 1659 până la 1716.
- XLI Tabloù litera F, Epoca Desnaționalisării de la 1716—1821.
- XLVII Tabloù litera G, Epoca Renascerii de la 1822—1866.
- LV Exemple. Figura I.
- » » » II.
- LVI » » » III.
- » » » IV.
- LVIII » » » V.
- » » » VI.
- LXIII » Scutul conferit de Mihaï Vitézu fraților Chioconiesthy.
- LXIV » Scutul conferit în Transilvania de Gheorghi Racoți al II-lea lui Drăghieci Cantacuzino.

ERATA.

<u>La pag.</u>	<u>Rîndul</u>		<u>citesce:</u>	<u>in loc de:</u>
6	6	de jos în sus	<i>Calimach</i>	<i>Calimch</i>
9	8 și 9	» » » »	<i>delegați</i>	<i>deleguți</i>
14	14	» sus » jos	<i>Dr. A. Fêtu</i>	<i>D. Fêtu</i>
19	9	» » » »	<i>germani</i>	<i>germaui</i>
26	2	din nota 1	<i>Camerii</i>	<i>Camcrii</i>
36	6	de jos în sus	<i>lemnul</i>	<i>lemnul</i>
37	4	» sus » jos	<i>proiectului</i>	<i>proiectulni</i>
43	12	» jos » sus	<i>Domnilor</i>	<i>Domnitor</i>
46	2	» sus » jos	<i>fixarea</i>	<i>fixareu</i>
46	7	» » » »	<i>Satu-Mari</i>	<i>Sat Mari</i>
49	10	» jos » sus	<i>peste</i>	<i>psste</i>
50	12	» sus » jos	<i>Secretar</i>	<i>Secretar</i>
56	3	» » » »	<i>României</i>	<i>Româmiei</i>
60	12	» » » »	<i>proiectul</i>	<i>proiecul</i>
60	13	» » » »	<i>ni</i>	<i>mi</i>
63	1	» jos » sus	<i>Cameră</i>	<i>Camer</i>
64	2	» » » »	<i>Europei</i>	<i>Enropei</i>
66	14	» sus » jos	<i>am manifestat</i>	<i>manifestat</i>
74	11	» » » »	<i>Comitetului</i>	<i>Comitetutului</i>
87	8	» » » »	<i>prin</i>	<i>prie</i>
105	14	» » » » (colona I)	<i>dréptă</i>	<i>drélpă</i>
106	2	» » » » » »	<i>Lună mișcând</i>	<i>Lunămiș când</i>
107	3	» jos » sus (la text)	<i>sub-impărțire</i>	<i>su-bîmpărțire</i>
108	16	» » » »	<i>decorațiunile</i>	<i>decorașunilor</i>
111	17 și 18	» sus » jos	<i>partisani</i>	<i>artisanî</i>
112	21	» » » »	<i>ni</i>	<i>nn</i>
124	4	» » » »	<i>ocaziune</i>	<i>ocsiune</i>
133	4	» jos » sus	<i>ceea</i>	<i>ceea</i>
135	8	» » » »	<i>argintiu</i>	<i>d'argintiu</i>
137	12	» sus » jos	<i>Pavilionul</i>	<i>Pavilionut</i>
137	12	» » » »	<i>Mitropoliți</i>	<i>Mittopoliți</i>
137	13	» » » »	<i>Episcopiei</i>	<i>Episeopiei</i>
137	15	» » » »	<i>Evanghelia</i>	<i>Evenghelia</i>

La pag.	Rîndul		citește :	în loc de :
141		anexă Figura A să fie literile	<i>d'auriū</i>	<i>negre</i>
147	2	de sus în jos	<i>d'auriū</i>	<i>zauriū</i>
147	18	» » » »	<i>închis</i>	<i>deschis</i>
151	11	» » » »	<i>funcționar</i>	<i>fanționar</i>
151	23	» » » »	<i>Armele</i>	<i>Armete</i>
151	29	» » » »	<i>ast-fel</i>	<i>ast-fef</i>
152	4	» » » »	<i>schimbat</i>	<i>schimbat</i>
158	13	» » » »	<i>Domnului</i>	<i>Domnului</i>
161	3	» » » »	<i>manuscriptul</i>	<i>mannscriptul</i>
171	23	» » » »	<i>ținutului</i>	<i>ținutului</i>
173	6	» » » »	<i>noștri</i>	<i>ooștri</i>
173	8	» » » »	<i>lui</i>	<i>lni</i>
174	26	» » » »	<i>cavalerului</i>	<i>bavalerului</i>
174	7	» jos » sus	<i>prin</i>	<i>priu</i>
177	14	» sus » jos	<i>munte</i>	<i>muute</i>
183	5	» » » »	<i>Județele</i>	<i>jupețele</i>
183	9	» » » »	<i>Bugécului</i>	<i>Bucégului</i>
184	2	» » » »	<i>Naționile</i>	<i>Naționmile</i>
188	11	» jos » sus	<i>185</i>	<i>183</i>
191	7	» sus » jos	<i>înfeliat</i>	<i>înfeliat</i>
198	5	» » » »	<i>Figurile</i>	<i>Eigurile</i>
200	7	» jos » sus	<i>Tabela</i>	<i>Tahela</i>
201	2	» sus » jos	<i>coupé</i>	<i>conpé</i>
205	6	» » » »	<i>Legea Armelor</i>	<i>Legea Armeior</i>
216	10	» » » »	<i>săltător</i>	<i>săltător</i>
216	16	» » » »	<i>Exemple</i>	<i>Exdmple</i>
218	7	» » » »	<i>Bugécului</i>	<i>Bucégului</i>
218	11	» » » »	<i>mare</i>	<i>are</i>
222	1	» » » » (din notă)	<i>cestiune</i>	<i>cestiune</i>

DE ACELAȘ AUTOR:

	<u>Prețul</u>
a). <i>Câte-va documente și un arbor genealogic pentru a proba descendența Domnului Ștefan Dimitrie Grecianu, fost Senator, din neamul boierilor ot Brâncoveni. București, 1902</i>	0,60
b). <i>De la București la Sarmisegetuza. O excursiune istorică in Ardeal. București, 1903</i>	1,50
c). <i>Starca țărilor locuite de Români în sec. al XVIII-lea. Contele Nicolae Rossetti. București, 1903 . . .</i>	1,—
